

అంకితము

భావోన్నత్యముఁ గాంచి నత్కవులునఁ భావింపగామున్ను, 'వాఁ
డేవీ' డన్నవలన్ రచించి కృతిగా * నేనిచ్చితిన్ దండె, కా
పై, పాశ్చాత్య రసప్రసిద్ధికి బుధ * వ్రాతెంబు మెప్పుంద 'నే
నే' వాసింగను గ్రంథమొండు గృతిగా నే * నిచ్చితిన్ దల్లి, కా
రీవిన్ చిత్రవిచిత్ర కావ్యరసపుష్టి * మీతె సం చెల్లఱున్
లోపహ్వ! యనినెన్ను మెచ్చుకొనఁ 'గా * లూరాయి' భాషానతీ
గ్రీవాలంకృతిగా రచించి, సుజనుల్ * వీతిన్ నిలోకించి, సం
భావింపన్ గృతిగా నొసంగఁజగదే * మాయ తకున్ మామకున్.

చ. కరమనుర క్తిమీయనుగుఁ * గన్నియ నేనుభరించినాడ; నా
కరణినేడు నాడుకృతి * కన్యక మీడుభరింపఁబోలు; మీ
కరుణావహించి నాడుకృతి * కన్యక మీఠరకీర్తి కన్యతో
వఱులుచు, మిసహాయమున * పర్థిలుఁగాక జగత్ప్రసిద్ధిగన్.

దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు

కొలూరాయి

నూతన

‘అన్నా ! ఆరంభం అయినదే !’

‘ఓహో ! ఎంతగుండె నిబ్బరము !’

‘సంతకము కూడా చేసినాడే !’

“జుమీలియా పూల్ సాహేబులు ఏటాగో గతించి నారుకదా ! ఇక దొంగ నాణెములు తయారు చేయుచున్న ఒక్క కాలురాయి మాత్రమే మిగిలి యున్నాడు. వీనిని వట్టెడు పని నానెత్తిమీద నొక భారమై యున్న దనుకుంటే వీడొకడా ? ఇప్పటికి ఉన్నవాళ్లు చాలకనా ? అంతా దోపిడి గాండ్ర మయ్యమైనట్లున్నదే !” అని అరీందమ్ సాశ్వర్యముగా బలికెను.

అనాటి సాయంకాల మైదుగుంటలకు పోలీసు స్టేషనులో తన యభిమాన వత్తికయగు కేసరి చదువుకొనుచు నిష్టా గోష్ఠిగా నరీందమ్ నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుతో మాట్లాడుచుండగా ఇన్ స్పెక్టరుగారి పేర విలాసము నేయబడి యుండిన యొక కవరు ఉత్తరము దీసికొని యొక పోస్టు బుట్రోతు వచ్చి నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు గారి కీచు వారది చదువుకొని అరీందమ్ బాబున కీయ నాయనయు సద్దానిని చదువుకొని “* * *

సంతకము కూడా చేసినాడే—ఇది యింగ్లీషు డెబ్బలాగుందే ఈ మాటు రసజ్వలతో గాబోలు సరసము! ఐనా యిది దొంగపేరేమో” యని సాశ్వర్యముగ బలికెను.

“కావచ్చును, అదేదో నేను కనుక్కోగలను. ప్రస్తుతం మీరు చెయ్యవలసిన పనులు రెండు—అందు మొదటిది; యిప్పుడు మన యెదుట నిలచియున్న ఈ ప్రయాణీకుల దోపిడి కేసు; రెండవది; దొంగనాణెములు తయారు చేయుచున్న కాలూరాయిని పట్టుట; ఇవి ముఖ్యమైన పనులు” అని నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగా రనిరి.

“మీరు చెప్పినది నరిగానే ఉన్నది; కాని చాలదు. ప్రస్తుతము మీపేర వచ్చిన యీ బాబునుగూర్చి మీరు ఆలోచిస్తూ మీనమేషాలు లెక్కిస్తూ కూర్చుంటే కాదు, చూచారా, ఉత్తరంలో ఏమి వ్రాసినాడో చూచినారా? ఈ రాత్రేనట.”

“ఔనండీ అయితే యిందును గూర్చి మీ నలహా యేమిటి?”

“ముందుగా యిప్పుడీవు తరం ప్రకారం చోరీ కాబోయే లాల్ చంద్ గారి యిల్లు కాపలాకి తెలివైన ఘాటు వుంచి, మంగల్సేనున్నా, మరొక నబ్బయిన్ స్పెక్టరున్నా ఉంటే, నేనున్నా నుమారు 12 గంటలకు అక్కడికి వెళ్ళి నబ్బయిన్

స్వెక్తరను రిలీవు చేస్తాను. ఈ ప్రకారం అరేంజి చేయండి. ప్రస్తుతం చేయవలసిన పని యింతే.”

ఆ నమీషమున నున్న 778 నెంబరు కాన్ స్టేబిల్ వీరిరువురి వద్దనున్నా శలవుగై కొని పోబోవుచుండ ‘సీవు మాత్రము వేగం భోజనం చేసుకుని త్వరగా రావాలి నుమా’ అని నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు చెప్పిరి.

‘చిత్తం—తమరు కటాక్షించి ఈరాత్రికి మాత్రము నాకు శలవు యిప్పించమని నా ప్రార్థన. నా భార్యకు ఒంగ్ట్ బాగులేదు. కొంచెం మందూ మాకూ చూడాలి. ఇంతకీ నా కీరాత్రి బీటుకూడా లేదు. నా కీరాత్రి ఆఫ్ డ్యూటీ కూడాను’ అని 778 సవినయముగ బలికెను.

‘సరే’ యని ఇన్ స్పెక్టరుగారు వలుక, 778 శలవుగై కొని యటనుండి వెడలిపోయెను.

కొలూరాయి

ప్రథమ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

తప్పుల తమాషా

లాల్ చంద్ గారింట 10-30 అయినది. వ్యవహార నంబంధమయిన ఖజానాధికారియు తన కార్యాలయము మూసివేసి 10 గంటలకే తన బనకు పోవు నపుడు తన మామూలు ప్రకారము, ఆఫీసు కావలి వారికిని, ఖజానా కావలి వారికిని, పెట్రెలు, తాళములు వేసినకప్పలా, శీఘ్ర మొదలగునవి యన్ని తనిఖీయిచ్చి మరీ నెడలి పోయెను. లాల్ చంద్ గారును 10-30 తరువాత బయటకు వచ్చి కావలి వారికి హుషారు చెప్పి, 'మీరు నేటిరాత్రి మిక్కిలి జాగ్రత్తగా నుండవలె' నని తానును లోనికి పరుండబోయెను. ఎలెక్ట్రిక్ దీపము లార్పి వేయబడినవి. ఎలెక్ట్రిక్ ఫాన్సు (విద్యుద్దీపనలు) మాత్రము ఎంతయో యోషికగల నౌఖరుల కన్న నేను ముడుంగు లధిక భయభక్తులతో వినుగులేక విసరుచున్నవి. లాల్ చంద్ గారు

గాఢనిద్రలో నున్నారు. గడియారము 11 గం॥ 30 మి॥కు యెంతో మీటరును దెలియజేయుచున్నది.

సబ్ యిన్ స్పెక్టరు మంగల్నేనున్నా, బ్రాకేట్ దొర గారున్నా, మిక్కిలి యప్రమత్తులై వీధివైపుకావలియున్నారు.

బాఁ—బాఁ—యని యరచుచు నొక టూ సీటర్ మి క్కిలి వేగముతో, మంగల్నేన్ బ్రాకేటులు నిలచియున్న తావు నకువచ్చి నిలువ, నాశమింపముననే యుండిన పదునార్దురు రక్షకభటులును సెల్యూట్ (వందనాచరణము) చేసిరి. వీరి వందనాచరణము గమనించియు నిర్లక్ష్యముననో, గమనించ కనో, గాని వారి వందనాచరణ మందుకొనకయే ఆ టూసీటరు నుండి ఆజాను బాహుడగు నొక వ్యక్తికి దిగిరా బ్రాకేట్ మంగల్నేను లేదురుగా బోయి, ‘గుడ్ నైట్ బాబూ’ యని యన, నాయనయును వీరి నమస్కార మందుకొని, ‘ఇదుగో, ఇప్పుడు 12 గంటలు సమీపించుచున్నది. ఇక మీరు భద్రముగా నుండవలసిన దిప్పటినుండియే. నేనీభవనపు దక్షిణ ద్వారమువైపు కావలియుండును మీరీదిక్కున సప్రమత్తులై యుండవలెను’ అని వారికి హెచ్చరిక గొలిపి, మరల తన కార్ నధిరోహించి, శరవేగమున నా కార్ ను పోనిచ్చి, ఆ భవనపు దక్షిణ ద్వారముదేస బోయెను.

‘ఏ దేలాగుననున్నను లాల్ చంద్ గారి యింటివద్దతగిన బందోబస్తు చేసుకున్నాము కనుకనున్నా, మన మిప్పుడు వీరిని గూర్చి తగినంత భోగట్టా తీసుకున్నాము గనుకనున్నా, వీరిని ఇప్పటిమట్టుకు పంపివేసి, మనము కేసరీ లాల్ రోడ్డు విచిత్రములను గూర్చి ఆలోచించడము చాలా జరూరని తలంచుచున్నాను’ అనుచు సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరుగారు ఆ ప్రమాణముల సంపివేసిరి.

‘ఔను. సరే’గాని, కేసరీలాల్ రోడ్డుమీద యెండలో నడిచేవాళ్లు చాలామంది ఒక మేడ సమీపానికి వచ్చేసరికి వాళ్ళ శరీరం యావత్తున్న కాలిపోయిన ట్టుంటుం దని చాలామంది అనుకుంటున్నారు. ఆసంగతి విన్నారా?’

‘ఔను. విన్నాను గాని; అన్నీ చిత్రాలే. ఏదిచూచినా తలా తోకా అందకుండానే వుండిగాని, సామాన్యంగా ఏదీ కనపడదు. కారణం ఆలోచించినారా?’

‘ఆలోచించడమా: వెళ్ళిచూచి, పరీక్షించి, పోల్చి, సంశయనివారణ చేసుకున్నాను. ఏస్థలంలో అలాంటి మంటలు వుడుతున్నాయో, ఆస్థలము, ఆప్రాంతము, ఆచుట్టుప్రక్కల, అంతా చూచి, రోడ్డుమీద సరిగా యెంతమేల యీమంటలు కలుగుచున్నవో ఆమండల మంతా పరీక్షించి, ఆమండలాంత

రృద్ధ్య రేఖస్థిత కోణీకృత ప్రాంతమున, బింబానులోమవిలోమ ముల ననుసరించి Lenses arranged in an angular direction] యుంచిన యేర్పాటులవలన కలుగుచున్న దీక్షాతయని పోల్చినాను. ఆ మండలాంత రృద్ధ్యరేఖను చిరకాలము నుండి నివాసా నర్హ మైన కేసరీలాల్ భనన మంతయు పరీక్షించి చూచితిని. ఆయింట నెవరును లేరు. ఆ యిల్లు చాలకాలము నుండియు పాడుపడి యుండుటచేతను, జననంచారము లేక యుండుట చేతను, ద్రోహజనమునకు పర్యాయమున తావై యున్నది. పరిగా ఆ మంటలు పుట్టినవేళకే ఆ భవనము ప్రవేశించి అన్ని దెనలును, నైశల్యగా పరీక్షించితిని. ప్రయోజనము లేకపోయెను. విషయము, కారణము, స్థలము, పోల్చి ద్రోహియొక్క బుద్ధికుశలతకు మెచ్చుకున్నాను; కాని ఇందులో వానియొక్క అభిప్రాయమును, ఈస్థితమును తెలుసుకొనలేక పోయినాను. అదియును కొలదిలోనే నిర్నయించగల ననుకుంటూయున్నాను.'

‘చాలాదుర్మయములు చేస్తూవున్న ఈద్రోహి మిక్కిలి చతురుడయి యుండవలెను.’

‘ద్రోహియో, ద్రోహులో అది మన మిపు డేలాగు నిర్నయించగలము?’ అని అరీందమ్ వలుకుచు తన పోచీ వాచీ చూచుకుని ‘అబ్బా! చాలా వేళయైనది. నేను లూల్ చంద్ గారి యింటికి వెళ్ళవలెను.’ అని యనెను.

‘ఉండండి తొందరేమిటి? అక్కడ బ్రాకేట్ మంగల్సే నులు వున్నారాగా ఒక చీటీ వ్రాసి పంపండి. ఇదేదో ఆలోచించి మరీ వెళ్ళవచ్చును.’ అని స్కిల్ యిన్స్పెక్టరైనను.

పెద్దవాడుగదా యనియో, ఇప్పుడు మాట్లాడవలసిన విషయపు ప్రాముఖ్యత నెరింగియంటచేతనోగాని, అరిందమ్ యొక చీటీ వ్రాసి మెల్లాక్ ద్వారా పంపివేసి, మరల, ‘మీ రెరుగరుగాని, ఈరకం ద్రోహులతో నాకు బాగా పరిచయంవుంది. వీళ్ళతో చాలా పట్టు పడ్డాను’ అని యనుచు వీరిరువురును స్టేషనులో నొక గదిలోనికిబోయి యేమేమో రహస్యములు గాబోలు మాట్లాడుకొను చుండిరి.

చదువరులారా, వారు మాట్లాడుకొన బోవుచున్నది. రహస్యవిషయ మేదోయి యుండవచ్చును కానిచో నెవరిని గూడ రానీయవలదని చెప్పి, తామేల ప్రత్యేకముగ నొక గదిలోనికి బోవలెను? ఎవరినిగూడ రావల దనినపుడు మనము మాత్రమెటుల సచటికి పోగలము? పోనిచో వారివారి ప్రసంగవిషయాల దెలిసికొనుటెటుల? కావున వారి నిట విడిచి, వారి ప్రసంగానంతరమున నైనను, మనకు దెలియరాకుండ నేమియు జేయజాలదు కావున, నావిషయము వారివారి చేతలవలన, నైన దెలిసికొనగలము గనుక ఇప్పటికి వీరి నిటవీడి మనము, టోల్ చార్జ్ గారి యింటికి పోవుదమా?

మూడవ ప్రకరణము

ఇప్పటికి రాత్రి నుమారు గం॥ 1 మి॥ 30 అయియుండును. పట్టణ మంతయు మాటుముగి నిశ్శబ్దముగా నున్నది; కాని ప్రాణావసర కారణములు గల కార్యములవల్ల దిరుగు నార్తజనములును, విషయవ్యసనలోలు రగు మహనీయులును, దిండికి లేకనో, పరధనాపేక్షయే వృత్తి గాగలుగుటనో, చరించు చోరజనములును, దప్ప తదితరుల కంతరాత్రి యపు డెటకు బోవుటకును పర్యసామాన్యముగ నవసర ముండదు గదా ! ఇంతకును నెంతేని పనిబూని పోవువారు దక్క తదితరులు సంచరించరుగదా !

అప్పట్టన నొక పోలీసు యుద్యోగస్థుడు బైసికిలుపై నెక్కి వచ్చి లాల్ చంద్ గారి యింటి వీధిదెన పహరా యిచ్చుచున్న బ్రాకేట్ దొరగారివేర విలాసము వేయబడిన యుత్తర మొకదానిని గొనివచ్చి, యాయనకిచ్చెను. ఆయనయు నాయుత్తరము జదువుకొని, నివ్వెరజెంది, రెండుమూడు నిముషములవరకును మాటాడబాలక మిన్న కుండి తుదకు, 'ఏమిదీ, వింత ! మంగల్సేన్, ఇప్పుడు మనవిద్యకు వచ్చి, మాటలాడి, దక్షిణ ద్వారము యొద్ద కాచియుండు నని చెప్పిపోయిన అరీందమ్ బాబుగా రిప్పుడు అనగా ఘనమారు ఒక గంట విరామ

కాలములోనే యీలాగున నీయుత్తరము వ్రాయుట కేమికారణము? చూడు, మంగల్వేన్—ఇది చూడు' అని యాయుత్తర మాతనికి జదువ నిచ్చెను.

(నోటు) రుక్కా

“ డియర్ మిస్టర్ బ్రాకేట్,

అనుకున్నట్లుముకి నేను మీవద్దకువచ్చి మిమ్మల్ని రిలీవు చేయలేకపోయినాను. ఇక్కడతాణాలో సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు గారితో అత్యంత అగత్యమగు విషయములను గూర్చి చర్చించుచున్నాను. ఇంకొక గంటలోగా రాగలను. కనుక ఈ షెల్లాక్ గారిని మీవద్దనుండుమని చెప్పి, మీలో నొక్కొక్కరే విశ్రాంతి పొందవచ్చును. మీరు మిక్కిలి జాగరూకులై యుండవలెను.

కలంతాజా:—ఇతంలో నేనును రాగలను.

ఇట్లు,
విశ్వసనీయుడు,
అరీందమ్ ”

మంగల్వేన్ ఆ యుత్తరముచదువుకొని ‘మిస్టర్ షెల్లాక్, చాలా వింతగానేయున్నది. అరీందమ్ బాబుగారు సుమారు 12 గంటలకు యిక్కడికి వచ్చి, తాము దక్షిణ ద్వారమువద్ద కాచియుంచుమనిన్నీ, మమ్ములను యిక్కడే జాగ్రత్తగానుండు

మనిన్నీ చెప్పి, ఆయన దక్షిణ ద్వారముదెస పోయియుంటిరి గదా! ఇప్పుడు మరల నీయుత్తర మేమిటి? ' అని యనెను.

‘ఇప్పుడు అరీందమ్ బాబుగా రెక్కడ నున్నాడు?’ అని బ్రాకేట్, షెల్లాక్ గారిని ప్రశ్నించెను.

‘స్తేషనులోనే ఉన్నారు నర్మల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారును అరీందమ్ బాబుగారు మాట్లాడుచున్నారు. కొందరు ప్రయాణికులు ఒక దోపిడికేసు రిపోర్టుచేసినారు. అందును గూర్చియే వా రాలోచించుచున్నారు.’ అని షెల్లాక్ భోగట్టా యిచ్చెను.

‘ఏమిటోగాని యిదంతా యేదో గోల్కొల్ గావుంది మీరూ మేమూ కూడా కలిసి, దక్షిణద్వారమువద్దకు వెళ్ళి చూచివద్దాము. ఇక్కడ ఘాట్ వుండనేవుంటుంది గదా. నాకేమో చాలా సంశయంగానే ఉన్నది’ అని చెప్పి మంగల్సేను నచ్చటనే యుండు మని యని, బ్రాకేట్ దొరగారును షెల్లాక్ గారును దక్షిణద్వారపు దెస బోయి అక్కడ కార్ నుగాని, అరీందమ్ బాబుగారిని గాని, గానక,

బ్రా—అలో!

షె—ఏమి వింత!

బ్రా—మేము పెద్దపూల్సుమే!

షె—కాల్ క్రింద కన్నం అంటే ఇదే.

బ్రా—అవును గాని మోటారు ఆగినచోట చూదాం.

మోటారు అక్కడ నాగినటులనున్నా, కొంత కెర్న

నాయిలు అక్కడ పడియున్న జాడలున్నూ వారు చూచిరి. ఎందుకై నను మంచిదని, లాల్ చంద్ గారిని తేవులకు సింహద్వారముకడకు మరల వీ రిరువురును పోవునదికి, అదివరకే లాల్ చంద్ గారు నిదుర లేచి, తలుపులు దెరచికొని సింహద్వారము కడనున్న పోలీసువారితో మాట్లాడుచుండ, నింతలో షెల్లాక్ బ్రాకేట్లు పెరటితోవను రాజూచి, లాల్ చంద్ 'ఏమండో! కొంపముంచారు! అనుకున్నంతా అయిపోయింది. మీరింత మంది వుండినీ ఏమీ కార్యం లేకపోయింది. ఇందుకోసం ఇవాళ నాయంత్రంనుండినీ పెనుప్రళయమైనంత ప్రయత్నం చేసినీ, కొనకీ తొమ్మండుగురూకూడి డోలు చిరగొట్టి నట్లయింది. ఇవామీరెందుకు?—'అనుచు నింకేమో చెప్పబోవు చుండగా బ్రాకెట్ ఆయనమాటల కడ్డువచ్చి 'జౌన్లండి ఏం దేమో మాకుకొంచెం బోధపడనివ్వండి.' అని యనెను.

'ఇంకా యేం కావాలి? కొంచే మునిగింది. నేను మామూలుగా యింతవేళకు లేవడం నాకు అలవాటు అదే ప్రకారంగా నేను లేచి పెరట్లోకి వెళ్ళేటప్పటికి పెరటితలుపులు యావత్తున్నూ తీసేవున్నాయి ఇదేమిరా అని నేను అన్ని తలుపులూ చూసేనదికీ అన్ని తలుపులూ పెరటిద్వారందాకా తీశేవున్నాయి. ఖజానాకొట్టుతాళంకూడా తీశేవుంది. అదిచూచి, ఏమీతోచక, కాళ్ళూచేతులూ ఆడక, మీరందరూ యేంచేస్తున్నారో చూదామని యిటొచ్చేవదికీ మీరిద్దరూ ఆత్రోవనే వస్తూవుండడం కూడా చూచినాను.'

బ్రా—నరే—లోపలికిపదండి చూదాము.

పెల్లొక్క బ్రాకేట్లను మరికొంతమంది రక్షకభలులను, దీసికొని, లాలుచంద్ లోపలికి వెళ్ళెను. దక్షిణద్వారము కడ గూడ, నెందుకై నను మంచిదగుగాబోలు, కొంతమందిజవానుల నుంచిరి. భవనాంతరము బ్రవేశించినది. మొదలు బ్రాకేట్ ప్రతిస్థలమును స్వశల్క్యపరీక్షగా నూచుచుండెను లాలుచంద్ వీరిని ధనాగారమునకు దోడ్చుకొనిపోయి చూడ, నాగదితలు పులు దెరచియేయున్నవి అది చూచి అందరకును ననుమాన మినుమడించెను. లాలుచంద్ తన ఐరన్ సేఫ్ సేఫ్ గానున్నదో లేదో చూడెదనని, దాని హాండిలు (పిడి) లాగిచూడ నది నులభముగా తెరువబడెను అది డబుల్ లాక్ ఐరన్ సేఫ్. ఒక తాళము తనమొలలోనున్నది రెండవది తన ఖజానాగుమాస్తా వద్ద నున్నది. వీ రిరువురును కలిసి యేకకాలమును దానితాళ ము తీయవలెను; వేయవలెను అట్టిది యిపు డెవరి యవసర మును లేకుండగనే తలుపులు తెరువబడియున్నవి. తలుపులు తెరువబడిన తొడనే చంద్ ఆ యిసుపమందసములో నేమియు లేకుండుట చూచి, తెలినితప్పి మూర్ఛిలెను.

అయ్యో! లాల్ చంద్, నీవు మూర్ఛిల్లుట న్యాయమే; నీవెంత శ్రమపడి యార్జించితివో! ఈ యార్జనయంతయు నీదియేగాని, నీతండ్రినిగాదు. ఏమందువో, నీతండ్రి మేమెరుగనివాడుగాదు. స్వల్ప వేతనముననుండి, జీవించుచు, దన

యవసానకాలమున, నీకొరకు మూడువేలు నిలువజేసి యీ యిలాతలమున జీవనమ్మే పావభూయిష్టమ్మని యెంచి గాబోలన శాశ్వతనిర్యాణము బొందినాడు గదా! కావున నింతవిత్రమింత స్వల్పకాలములో న్యాయమార్గమున కష్టపడి, చెమ్మట లూర్చి, గడించుట యనుమందనము. ఔగాక గాని నీయార్జన, నీయాస్తియు నెట్టిదైన మూకేమి; ఏదియెట్లు లున్నను, పాపము నీవిపుడు దైవోపహతుండవు గదా! నీకొకింత నేడదేర్పవలసినదే.

షెల్లాక్ బ్రాకేట్లు కొంత శైత్యోపచారములుసేయ, చాతండును తెలివిదెచ్చుకొననే గాని విచ్చియెత్తినవానివలె వాపోవుచుండ, బ్రాకేట్ ఆ యనుపమందనములోనుండి ఒక కాగితము దీయుచుండగా చంద్ ఆ కాగితము నందుకొని, 'అయ్యా, ఇదేమిటో చూడండి; ఇదికూడా దొంగచేసిన పనే గాబోలు!' నని యనుచు నాకాగితమును మరల బ్రాకేట్ దొరగారి కీయ నాయనయు నం దిట్లుండుట చూచెను:—
రూ 89,865—14—0 లకు రశీదు.

రాలచంద్ గారి వద్దనుండి నాకురావలసిన రూ 50,000 ల మింజుమలె, యీరోజున చంద్ గారి యనుప మందనము ద్వారా నాకు ముట్టిన మొత్తము ముప్పది తొమ్మిదివేల ఎనిమిది వందల అరువదియైదు రూపాయల పదునాల్గణాల ఆరు పైసలు మాత్రమే; గాక బాకీ రూ 10,134—1—6 పది

వేల నూటాముప్పదినాల్గు రూపాయల ఒక అణా ఆరు పైసలును, రేపటిదినం వేగంగా పోలీసు సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు షెల్లాక్ ద్వారా పంపినయెడల నాకు ఊహంగా అందిపోతుంది. ఇందులో సేమాత్రము అసద్దజరిగినా, ప్రమాదం ప్రత్యక్షము.

మకాం : ఇక్కడ

ఇట్లు

తేదీ—నేడు

జి గొ మార్

ఈచీటినిజూచి, బ్రాకేట్ షెల్లాకులు అపరిమిత మగు నాశ్చర్యమును, భయమును పొందిరి. చంద్ గారును సంశయాన్వితమనస్కులై, స్థంభించి నిలువబడిపోయిరి. షెల్లాక్ గారి మోమున నెత్తురు లేదు. రక్షకభటులుగదా యని, బ్రాకేట్ షెల్లాక్ గారితో నిస్సంశయముగా, వహాయముగోరు నభిమతముతో, చంద్ గారును మాటాడ లే కుండిరి. బ్రాకేట్ గారి కిదియంతయును మాయవలె గాన్పించుచుండ, షెల్లాక్ తోగాని చంద్ తోగాని నిరాఘాటముగా మాటలాడలేక యుండెను. కొంతతడ వటుల వీరు మువ్వరును తమతమ మనముల వితర్కించుచు తుదకు చోరీనిషయము అరీందమ్ బాబుగారికిని సర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరుగారికిని తెలియజేయుటయే శర్తవ్యమని వీరి మువ్వరకును దోచినందున పోలీసు స్టేషనునకు చంద్ గారు బయలుదేరుచుండ, “అయ్యా, ఈగదికి తాళము వేయవలసిన” దని బ్రాకేట్ గారు నలహా సీయ, “బాక్సి గదికి యింకా తాళమెందుకు? ఇకముందుకు పోలీసువారు జాగ్రత్తచేస్తారు,

గాబోలు!” అని గొణుగుకొనుచు తనకుగా నిష్ఠములేకున్నను, ఎట్టెటులనో తాళమువేసి వీరు మువ్వరును స్టేషనునకు బోయిరి.

పోలీసుస్టేషనులో కొందరు ప్రయాణికులు నర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరుగారిని తమకు త్రోవలో సంఘటించిన చోరీ విషయమయి చేసిన ఫిర్యాదునుగూర్చి యాలోచించుచుండగా చంద్ నేరుగా నర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరుగారిని నమీషించి తనయింట జరిగిన చోరీసంగతి చెప్పి, తనతో వచ్చిన బ్రాకేట్ షెల్లర్ గార్లకూడ తన ఖజానాగది చూచిరనిచెప్పి బ్రాకేట్ చేతిలో నున్న ఆ రసీదుచీటిని దీసికొని ఇన్ స్పెక్టరుగారి కొసంగెను. ఇన్ స్పెక్టరుగా రది చూచి నవ్వి, అరీండమ్ బాబుగారి కొసంగ నాయనయను దానిసిచూచి, ఆశ్చర్యము నొంది— “మన మొకసారి చంద్ గారి యింటికి పోవలె” నని యన, వీరందరును చంద్ గారి యింటిలోనికి పోయిరి. దాదాపు మూడుగంటల నమయ మైనది పాపము పోలీసువారింకను బహు జాగరూకులై పహారా యిచ్చుచునే యున్నారు!

లాలుచంద్ వీరందరిని లోనికి దీసుకొనిపోయి, తన ఖజానాగది తాళముదీసి తలుపు దెరచి, ఇనుపమందనము దెరచి చూపించెను. ఉత్తరదయగు నా యినుపమందనమున నివుడు వీరేమి చూడగలరు!

పోలీసు ముఖ్యులు తమలోతాము విచిత్రించుచుండ, లాలుచంద్, తత్తరపాటుతో, “అఁ—జ్ఞాపకము వచ్చినది;

అయ్యా, ఆ యిసుసమందనము తలుపు ప్రక్కమీట నొక్క చూడండి—” అన, నామీట సరిందంబాబు నొక్కగా అం దిమిడియున్న ఫోటోగ్రాఫ్ కెమేరాలో నున్న చిన్నఫోటో గ్రాఫును దీసి, చందు విద్యుద్దీపకాంతిలో పరీక్షించిచూచి, గుండెలు బాదుకొనుచు—“అబ్బా! ఇదంతా పోలీసు పితలాట కమే—ఇదంతా పోలీసుకుటే—నురేమీ సందేహం లేదు— అయ్యా, ఇది మీరుచూడండి!” అని ఫోటోగ్రాఫ్ సర్కి లిన్నెక్టరుగారి చేతికిచ్చి, అరీందమ్ షెల్లాకులవైపు క్రోధైక దృష్టులతో లాలు చూచుచుండెను ఇన్నెక్టరుగారు ఆ ఫోటోగ్రాఫును పరీక్షించి, మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును నూచించు నవ్వు నవ్వెను.

చందు—అయ్యా, చెప్పకేమి; మీరొక్కరుమాత్రము యిందులో తేరని అనుకుంటున్నాను—మీరిందులో తగినపని చెయ్యకుంటే ఇక న్యాయం యిచ్చేవాళ్ళెవరు—?

ఇన్నెక్టరు—సరే బాగుంది. మీరు తొందరపడకండి. ఇందులో యింకా చాలాతమాషాలు వుంటాయితేండి. మిస్టర్ బ్రాకేట్, ముందుగా నుమారు గం 12 కు అరీందమ్ బాబు గారు వచ్చి రన్నావుగదా! ఎవ రెవరు వచ్చారు? ఎలాగు వచ్చారు?

బ్రా—టూసీటర్ కార్; అందులో ఈయన, డ్రైవరు మాత్రమే యుండిరి.

ఇ—మితో యేమైనా మాట్లాడినారా?

బ్రా—మాటలకేమున్నది? మమ్మల్ని సింహద్వారం దగ్గరజాగ్రత్తగావుండుమని చెప్పి, తాను దక్షిణద్వారం దగ్గర కాపు వుంటానని చెప్పి, కారుతో వెళ్ళినారు.

ఇ—కార్ దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిన యెంతసేపటికి మీరు వెళ్ళియుంటిరి—అక్కడికి?

బ్రా—మీనద్దనుంచి షెల్లాకువచ్చి నాకు చీటి చూపించగనే సంశయం కలిగి, దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిచూచినాము.

లా—ఇంకా యెందుకండీ ఈ సంశయాలు? కారులో అరీందమ్ బాబు నచ్చారని యీయన చెప్పుచునే యున్నారు. ఆయన దక్షిణద్వారమునకు కాసలా వుంటానని వెళ్ళినట్టు కూడా చెప్పుచున్నాడు. చోరీకూడా పెరటిత్రోవనే బరిగింది. నేనులేచి వీధిపై వు వచ్చేసరికి వీరిద్దరూ పెరటిత్రోవ నుంచే వస్తూయుండిరి. అన్నిటికిన్నీ మించిన సోదాగా యీ ఇనవ మందసంలో అనుర్చబడియున్న ఫాటోగ్రాఫ్ కెమేరావల్ల చోరీచేసిన మన అరీందమ్ బాబుగారి ఫాటోగ్రాఫే ఇందులో తయారై యుందిగదా! ఇంకా యింతకన్న యెక్కువ నిదర్శనాలు ఏమికావలెనండీ? సామ్యంతా దోచుకొని ఆమంద సంలో దొంగవుంచిన రసీదువల్ల, దొంగకు బాగా పరిచయస్తుడున్నా, స్నేహితుడున్నా, అయిన షెల్లాకుగారికి కూడా యిందులో కొంతవొంతు వుండనేవుంది. ఇంత అన్యాయమా!

ఇంతఘోరమా! ఎక్కడా చూడలేదండీ— పోలీసువాళ్ళే యింతంతపనులు చెయ్యడము!

కాని నేను ఇనపమందనములో ఆ కేమేరా అమర్చి యుండకపోతే, యీ కేసులో నాకేమిన్నీ భోగట్టాయే దొరకక నానాలవస్థలూ పడిపోయివుండును గదా పాపం—కళ్ళుమూసు కొని పాలుతాగి తన నెవరున్నూ చూడలేదుగదాయని యను కొనుచున్న పిల్లివలె రామ—రామ—అరీందమ్ ఎంతపని చేసి నాడు! ఇంత ఘోరమైన కార్యంచేస్తాడని అరీందంగూర్చి ఒక్కనాడైనా అనుకోలేదు రక్షింపవలసిన మనిషే భక్తి నే ఇక మావంటివాళ్ళు బ్రతకడం యెలాగు?

ఇ—నరే లెండి ఇప్పుడీమాటలతో నేమికార్యం? ఇంకా మనకు కావలసినభోగట్టా చాలావుంది. తొందరపడ కండి. ఫోటోగ్రాఫు, రసీదు ఖూత్రం బాగ్రత్రగావుంచండి. మిస్టర్ బ్రాకేట్, మీరు దక్షిణద్వారానికి వెళ్ళితి మంటిరే! అక్కడ మోటారు లేకుంటే పోనీగాని, మోటారు బాడలే మైనా మీరు చూచినారా?

బ్రా—ఏదీ, ఏది చూదామన్నా, తొందరగదూ— మీరువచ్చి యిదంతా చూచేవరకున్నూ మాకు తహతహ తప్ప మరేమీలేదు. ఇప్పుడు చూదాము పదండి.

బ్రాకేట్, షెల్లాక్, అరీందమ్, లాలుచంద్, సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరు, కొందరు పోలీసుజనానులును కలిసి చంద్ గారి భవ

నపు దక్షణద్వారమువైపు పోయి, యాశ్రాంతమంతయు కల
యజూచుచుండ, అరీందమ్ బాబుగారు ద్వారనమీపమున నేల
బాగుగా పరీక్షించి చూడ, అచ్చటచ్చట కెగనవాయిలు డాగు
లును, స్వచ్ఛముగా మోటారుజాడలును, కానవచ్చెను. ఆయాన
వాళ్ళుజూచి, యిస్సెక్టరుగారు తృప్తిచెంది, 'లాలుచంద్,
యీగురుతులు యెక్కడిదాకా పున్నవో చూదాము రా
గలరా?' అని యన, నాతండును వల్లెయని వీరందరును చేతి
లాంతర్ల వెలుగున నా మోటారుజాడల ననుసరించి, ఎన్నెన్నో
పండులు, గొందులు, రాచబాటలు దాటిదాటి తుద కెక్కడికి
తీసుకపోయినవి? అయ్యో! ఏమనివ్రాయను' ఏమి వ్రాయు
టకును చేతు లాడవే! కలము నడువదే! నరే—ఏమైతేనేమి?
తుదకు అరీందంబాబుగారి యింటికే!

లాలు—అయ్యో! చూచారా, ఇస్సెక్టరుగారూ!

సర్కిలిస్సెక్టరుగారు మాత్రము చిరునగవుతో, 'ఏ
మండీ చంద్ గారూ, ఏ మలా ఆశ్చర్యపడుతున్నారు?' అని
వ్రశ్నించెను.

'ఏమిటి! ఆశ్చర్యమి కేముంది? అంతా జరిగింది
జరిగినట్టు, పట్టిచ్చినట్టు, ఎంతవద్దన్నా తనకు దానుగా అనా
హూయంగా, వస్తూవున్న భోగట్టాయావత్తున్నూ చూచి,
విని, తెలుసుకునినీ, నేరస్తులను నిర్ణయించి, నిరూపించి, పట్టు
కోకుండా మీరింకా యిలాగ ఆలోచిస్తూ పూరుకోవడం

అంతాచూస్తే, చెప్పకేంమీరు నాకు న్యాయం ఇస్తారా, యియ్యారా, అని అనఁమానం కలుగుతూవున్నది. మీరు నిజమైన రక్షకభటకాఖివార మనిపించుకొని, మావంటి కుటుంబస్తులను రక్షించి, వేరుప్రఖ్యాతులు పొంది, నూవల్ల తగిన యినాములు వుచ్చుకోవాలిగాని, మీవాళ్ళని, ఇదివరకెప్పుడో, యెక్కడో, యేలాగో, పెరుపొందినవాళ్ళని, ఆలోచిస్తూ, కాలహరణం చేస్తే యేమీ న్యాయంకాదు. అది మీవంటి అధికార్లకు తగదు. ఇంతంత ఫహోరాలు చెప్పిచెప్పి, చేస్తూ, అన్ని దాఖలాల్లా కనపడుతూవుంటే యింకా మీరు వెనుకముందులు ఆలోచిస్తూ వుండడం చూస్తే, తుదకు మీరు చెడ్డపేరు పొందేటట్టే కానవస్తూవుంది. ఆపైని మీయిష్టంగాని—'

‘చందుగారూ, మీరేమిటి భ్రమపడుతున్నారు ! ఇందులో చిక్కులు చాలా వున్నవి. అరీందమ్ పెల్లకులు ఇందులో ద్రోహులని మీరు నిర్ధారణ పరుస్తున్నారు. ఇదంతా తప్పు అభిప్రాయం. దొంగ చేసిన తమాషా చూచి మీరు భ్రమపడుతున్నారు. కాస్త నూత్నదృష్టితో మీరు ఆలోచించండి. కంటి కేడి కనబడితే అదల్లా నిజమని నమ్మి దురభిప్రాయం పడడం సర్వసామాన్యంగా పామరజన లక్షణంకదా ! ఇప్పుడు ఇందులో మనం చూడవలసినది దొంగయొక్క తెలివి తేటలున్నా — దిట్టరితనమున్నా. అంతేకాని మీ యినవ మండనము ఫోటోగ్రాఫునుబట్టి అరీందమ్ బాబు దొంగకాదు;

రసీదునుపట్టి 'షెల్లాక్' సహాయకుడున్నా కాడు. రామ ! రామ ! నాయంత్రం 7 గంటలు మొదలు యిప్పటిదాకా అరీందమ్ బాబుని నేను విడిచి పెట్టనేలేదు. బాటసారులకు జరిగిన చోరీనేరమును గూర్చి మే మిద్దరమున్నూ ఆలోచిస్తూ వున్నాము. అరీందమ్ బాబుగారు మీ యింటివద్ద కావలాకి వచ్చేసరికి యింకా మరోగంట ఆలస్యం జౌతుందని బ్రాకేట్ లో చెప్పవలసిందని చీటియిచ్చి షెల్లాక్ ని అంతా ఒక గంట క్రిందటనే నేను వింటూవుండగానే అరీందమ్ బాబు పంపించినారు. ఇదంతా ఒక గంటక్రిందటే. సంగతు లన్నీ యిలా వుంటూ వుంటే మీ రేమో భ్రమపడి అరీందమ్ షెల్లాకుల మీద చాలా అపోహం పడుతున్నారు !'

'ఓహో, మీరైతే చదరంగ పెత్తులు వేస్తున్నారుగాని, నేనుమాత్రం యిందులో పూరుకోవలసినవాడిను కాను మీ రేమో పెద్దమనస్సు లనిన్నీ, దైవభీతి కలవారనిన్నీ, పిల్లల వాళ్ళుగదా, అని అనుకుంటున్నానుగాని, మీ హుమారి లేకుండా యీపని జరిగివుండదని నేనిక నూహించవలసి వస్తుంది. మీ రిందులో తగినంతదఖలు వుచ్చుకోకున్నా, నేరస్తులైన అరీందం షెల్లాక్ లను కాపాడవలెనని ప్రయత్నంచేసినా, నేను నాస్వంత పూచీమీద నూపరెంటుగారికి తెలిగ్రాం యివ్వకమానను.'

'సరే, మీ యిష్టంవచ్చినట్టు మీరు చేసుకోవచ్చును కాని మా యెంక్లెవ్ వరీ మేము చయ్యక తప్పదుకదా ! అయితే

మీరుమాత్రం యీతప్పుల తమాషాలోపడి గాభరావపోయి, ఊరికేనే నిరపరాధులను అపరాధులుగా భావించి, నిందించుచున్నారు.”

‘ఔనాను. పోలీసువారే—అందులో పెద్ద ఉద్యోగస్తులే యిలాంటివనులు చెయ్యడం తప్పులుకావా? ఇదంతా మీకు తమాషాకాదా?—ఊ—మీతో అట్టే వాగ్వాదం యెందుకూ! మీకూ మాకూ కూడా న్యాయం యిచ్చేవారు నూపరెంటుగారుగదా! ఇదిగో; నేను తెలిగ్రాం పంపిస్తాను ఇప్పుడప్పుడే తెల్లవారుతూనేవుంది. 4 గంటలు కావచ్చినది’ అనుచు క్రోధోద్రేకముతో తొందరగా తెలిగ్రాఫు ఆఫీసుకు పోయెను.

778 తన మామూలువేళకు డ్యూటీనిమిత్తము లేచి తాణాకు పో బయలుదేర, తంతిఆఫీసుకు పోవుచున్న లాలుచందుతో నాతని కోర్కెప్రకారము సహాయముగా పోయెను.

నాల్గవ ప్రకరణము

గుడ్ మార్నింగ్, మిస్టర్ అరీందమ్—అండ్ సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టర్—, వాట్సదిమేటర్? లాల్చంద్ వైర్— అర్రెంట్ వైర్ పంపినాడు—

‘లాల్ చంద్ గారి యింట్లో సుమారు నెలభై వేలదాకా చోరీజరిగినది. డిపార్ట్ మెంటల్ గా మేము 6-30 గంటలకు తమకు తెలిగ్రాం యిచ్చేవున్నాము. ఆయన తొందరపడి 4 గంటల చిల్లరికు తమకు తెలిగ్రాం వేసివున్నాడు.’

‘నరే, మీరేమైనా ఎంక్వైరీ చేశారా? ఏదైనా ఒక కంక్లూజనుకు వచ్చినారా?’

‘ఇంకా ఎంక్వైరీ, కంక్లూజన్, యిన్ని కావాలా? తమ కెవ్వరికీ యెట్టియిబ్బ దిన్నీ, యెట్టిశ్రమయున్నూ అక్కర లేకుండానే అగటిపండు విప్పిపెట్టినట్లు భోగిట్టా యావత్తున్నూ, తనంతట తానే, మన కళ్ళయెదుటకు వచ్చినది ఇంకా తమ కెవ్వరికిన్నీ యెట్టి సంశయమున్నూ అక్కరలేదు. శలవై తే మనవిచేస్తాను.’

‘జరిగినచరిత్ర యావత్తున్నూ ఉన్నదివున్నట్లు నాకు బోధపడేటట్లు చెప్పండి—లాల్ చంద్ గారూ?’

‘ముందుగా ఈ పుత్రరం యావత్తున్నూ తమరు చిత్త గించాలి’ అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు నిన్ననాయంత్రము తన పేర విలాసము వేయబడి వచ్చిన ‘జగోమూర్’ పుత్రరము యిచ్చు ను అది చూచుకుని పోలీసు సూపరింటెండెంటుగారు, లాలు చంద్ గారివైపు తిరిగి, ‘—అం—ఏమి జరిగింది?’ అని యడిగెను.

‘చిత్తం—నిన్న సాయంత్రం యేమో ఆపుత్రరం అందిందట! అందువైని వీరు మాయింటివద్ద పోలీసుఘాటు

వుంచినారు. మేమున్నూ మామూలుగా 10 గంటల తరువాత ఆఫీసు మూసుకుని పడుకున్నాము. మంచిరా త్రవ్వడు నిద్రలేవడం నాకు అలవాటు ఆ అలవాటునకారం నేను లేచే సరికి పెరటితలుపులు తీసివున్నవి. ఇదేమిరా అనుకుని నేను నాలుగుతలుపులు చూచేసరికి అన్నితలుపులూ తీసే ఉన్నవి. ఏదో అసాయం జరిగేవుంటుందని భయపడి వీధి తలుపులు తెరచి పోలీసువారితో చెప్పవలెనని వచ్చేసరికి, పెరటిత్రోవ వైపు నుండి, ఇదుగోయి యిద్దరున్నూ (షెల్లాకు గారనిన్నీ, బ్రాకెట్ గారినిన్నీ తన ప్రేమతో చూపుచు) అప్పుడే వచ్చుచుండుట చూచితిని. వారితో జరిగిన సంగతి చెప్పగా, నాతో యింట్లోకివచ్చి అన్నిభాగములున్నూ చూచినారు. తరువాత మరొకొన్ని సోదాలు చూచికుని, ప్రేమకుకు వచ్చి, రిపోర్టుచేసి, సర్కిలు యిన్నెక్కడగారితో చెప్పి, వారి నిన్నీ అరీందమ్ బాబుగారినిన్నీ తోడ్చుకొని వెళ్ళినాము. చూచే సరికి, నా ఐరన్ సేఫ్ లో చిరకాలమునుండి అమర్పబడియున్న ఇన్ స్టాగ్రేనియూ కెమేరాలలో యీ అరీందమ్ గారి ఫోటోవుండి; ఇంతేగాక ఆ ఐరన్ సేఫ్ లో నుండిన రసీదు యిదుగో—ఇది చిత్తించండి—’ అని ఆజిగోమూర్ దొరగారి గనీదు నిచ్చెను.

‘ఔను—చూచినాను. చాలా వింతగానేవుంది!’

‘చిత్తం—ఇదిగో ఫోటో గ్రాఫ్!’

‘ఆ—అయ్యో! అరీందమ్ బాబే! అబ్బా! ఎంత

పని!!’

‘చితం. మొదట కొంతరాత్రవ్వుడు అరీందమ్బాబు గారు కాదులోవచ్చి, మాయిటివద్దనున్న ఘంటుతో బాగ్రత్రయని చెప్పి, తాను పెరటివైపు వెళ్ళివుంటానని చెప్పినాడట! ఆయన మరి తిరిగి రాలేదట! మే మందరమున్నూ చోరీ జరిగినతర్వాత వెళ్ళి కారుబాడలు చూచాము. ఆ బాడలు మా పెరటివైపునుండి నమంగా అరీందమ్బాబు గారి గాడిఖానా లోనికి ఉన్నవి. అక్కడే కారువుంది. దాని బాడలున్నూ, దీని బాడలున్నూ ఒకేరీతిగావున్నవి. ఇంతకన్న యేమిమావంటి కుటుంబస్తులున్నూ, వ్యవహారస్తులున్నూ చెప్పుకోగలము! న్యాయమూర్తులున్నూ, దీనజనరక్షణ దీక్షాదక్షులున్నూ, అయిన తమరు యీకేసులో తగినంత దఖలు పుచ్చుకోకపోతే యీపోలీసువారి ఫోరాలకు ఆగలేము. మిక్కిలి ఆతంత్ర్యో తమపేర తెల్పిగాం యిచ్చుకున్నాను. ఆపైని తమధర్మము; నాకర్థము.’

‘వీరు చెప్పినదంతా సరిగా వున్నదా?’

‘ఔను’—

‘సరే, వెనుకనుండి తగినచర్య చేసుకోవచ్చును; గాని ప్రస్తుతం అరీందమ్ పెల్లాకులను రిమాండులోనుంచవలసినది.’ అని సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారితో దృఢముగాచెప్పి, తాను తన కాదులో కూరుచుండి, ‘లాల్, మనమిద్దరమున్నూ మీయింటికి వెళ్ళి నేరము జరిగినచోటు చూడవలెను గనుక నాతో వస్తారా?’ అని యడిగెను.

లాలుగారు, 'ముఖ్యముగా చూడవలసినదే——' అని కాదులోయెక్కిరి.

అంతట వర్కిలు యిన్నెన్నెక్తురుగారి నుద్దేశించి, 'డిపార్టు మెంటులుగా నాకు వై రిచ్చినారుకదా?' అని నూపరింటెం డెంటుగారు అడుగగా, 'చిత్తం——ఒక గంటక్రింద అనగా లాలుచంద్ గారి పెల్లిగాం తరువాత ఒక గంటకు మీకు తంతి నంపినాను' అని వర్కిలు యిన్నెన్నెక్తురుగారు చెప్పిరి.

'నరే, నాకది అందలేదు కాని, ఈపాటికి ఆఫీసుకు అందేవుంటింది.'

'చిత్తం, ఇప్పుడు వీరి రిమాండుయె రెన్నును గూర్చి, లెమ రిటెన్ ఆర్డర్సు (నాత మూలముగు ఆజ్ఞ) కావలెను.'

'ఐ నో యిట్. తరువాత యిస్తాను.' అని యనుచు త్వరగమినుడై తన కాగును వేగముగా పోనిచ్చెను.

అయిదవ ప్రకరణము

కాదులో మాత్రము లాలు స్థిమితమనస్కుడై యుండ గలడా? పోలీసు నూపరింటెం డెంటుగారు తనయింటికి వచ్చి జరిగిన నేరమును గూర్చి తెగినచర్చచేసి, చర్యనడిపిస్తారనే ధైర్య ముతో కలదుగాని, చోహాలును గూర్చి తన అభిప్రాయము

లతో దొరగా చేకేభవించురో, లేదో, యను తహతహ తన మనమున ముమ్మిరిగా నున్నందున దొరగారి నిట్లు కదిపి చూచెను—

‘చిత్తం. అయితే ఈ కేసులో ద్రోహులను గూర్చి తమ అభిప్రాయ మేమిటి?’

‘ఏమిటో—ఏదీ నిధారణ పర్చలేము. అంతా అనుమానుంమీద పనిజరిపించి చూడాలి; అరీందమ్ మిక్కిలి సత్య వర్తకుడు! మూలైన్ లో యింత సమర్థుడు మరొకడు లేడని పించుకున్నాడు! పరస్త్రి, పరధనాపేక్షలు లేనివాడు ఇతనుతప్ప మరిలే డుపించుకున్నాడు. మెల్లకోమాత్రం యేం తక్కువ వాడా! కాని సొమ్ములంటే ఎవడి కక్కర్లేదు! మనిషియొక్క గుణము మేనిముషానికి యేలాగువుంటుందో యెవరు చెప్పగలరు? ఇంతకీ మీ ఐరన్ సేపులో వుంచిన కెమెరావల్ల మా పని చాలాసుభువై పోయింది—’ అని యింకేమో చెప్పబోవుచుండ గనే లాలుచంద్ యిల్లు సమీపించిరి. వారు కారునుండి దిగి చందుగారి యింటిలోనికి బోయి, లాలు తన భవనమంతయును దొరగారికి చూపుచుండ, అయనమును అన్ని భాగములును మిక్కిలి పరీక్షాదృష్టులతో జూచుచు, నేరముజరిగిన గదికూడా పరీక్షించి, దొరగారు, ‘లాలు, ఈగదికి తాళం వేస్తున్నాను. నేరము స్థిరపడేవరకున్నూ, ముద్దాయి దొరికేవరకున్నూ, ఈ తలుపులు యెవరున్నూ తెరవకూడదు. ఇప్పుడు 10 గంటల

15 నిమిషములు అయినది. నేను పోతాను. అవసరము ననుసరించి మళ్ళివస్తాను. స్టేషనుకు వెళ్ళి సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుతో మాట్లాడి, నేను వెళ్తాను' అని చెప్పుచు ఆ గదికి తాళము వేసి, చివచివ తన కారు నెక్కి చందుగారు తనను వీడ్కోలువ దొరగారు వెడలిరి.

ఆరవ ప్రకరణము

అయ్యో! జగద్విఖ్యాతయశోభరితుండగు అరీందమ్ యును, సాత్వికుండును సత్యవర్తకుండునునగు షెల్లాక్ గారును, కారులో వచ్చిన సూపరింటెండెంటుగారివలన అరెస్టు కాబడిరి కదా! పాపము! సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు మాత్రము యేమి చేయగలరు? అరీందమ్ మిక్కిలి సమర్థుడు కావచ్చును. అప్రతిష్టప్రతాపవంతుడు కావచ్చును తనకు ప్రాణన్నీహితుడు కావచ్చును కాని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరు యేమిచేయగలడు? దొరగారి ఆర్డరు నుల్లంఘించగలడా? షెల్లాక్ మాత్రము సామాన్యుడా? తనకు చిరకాల పరిచితుడు. ఎన్నెన్నో దుర్గమమగు స్థలములలో తిరిగి, దుర్భేద్యునిగు కేసులలో వినిచేసి, జయమొందిన ఘనుడు. విసనేమి? దొరగారియొద్దల నుల్లంఘనీయములుగదా! తన మనస్సున కిష్టములే కున్నను, సూపరింటెం

డెంటుగారు తగినంత ఆలోచన చేయకనే, అరీందమ్ షెల్లాకుల కురిమాండు అర్థరుచేసిరేయని తా దనమానసమున నూహించు చున్నను, తాబేదా రగు తా నానమయమున నే మనగలడు?

అయ్యయో; సేవకావృత్తి; తానెంత న్యాయ్యైక వర్త నుడైనను, దైవభీతిగలవాడైనను, తనమనస్సున కిష్టములేకున్న ను, న్యాయ్యైతరమైనను, ప్రజలకపాయ తరమైన దైనను, తన కపాయితరమైనదైనను, ప్రజావిప్లవ కారణమగున దైనను, దా సేవకుండగుట, తనయజమాని చిత్తము ననుసరించి, యాతని యాజ్ఞలేట్టివైనను, నాచరింప వలసినదే గదా; ఇదియేగదా సేవకునికిని, స్వచ్ఛంద వృత్తి నిర్వహించు వ్యవహారమనకును గల భేదము. కాకుండినచో, లాల్చంద్ మాటలు ఫాటో గ్రాఫు, రశీదు చూచిన మాత్రమున తగిన చర్యజేయకనే అరీందమ్ షెల్లాకులకు రిమాండు అర్థరు చేసిన సూపరింటెండెంటు అని గాబోలు, పా.మా సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరుగారు వెనుక ముందుల జూచుచు నేమియు చేయజాలక, సూపరింటెండెంటు గారి ఆజ్ఞలకు మారాడలేక, వారిని రిమాండుననుంచి తాను ముందుకు చేయగల కార్యముం గూర్చి ఆలోచించుచు స్తేషను లోనే సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు కూరుచుండిరి.

‘దొరగారు లాలుతో వెళ్లి అరగంటయైన అయ్యియుం డదా? ఇదొక తమాషా!’ అని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరు నుద్దేశించి, అరీందమ్ షెల్లాకుతోననెను.

‘అయితే, ఈ సూపరింటెండెంటుగారున్నా ద్రోహ జనవిరచిత నాటకములో నొక పాత్రయే యనెదరా యేమి?’ అని ఇన్ స్పెక్టరుగారు అరీందమ్ను ప్రశ్నించెను.

‘కావచ్చును. ఇప్పటికీ జరిగిన దాని ననునరించి చూడగా అంతా అలాగేవుంది. కాని మరికొంతసేపు చూడ వలసినదే. మీ పెల్లిగాంఠాడా వెళ్ళిందికదా?’

అని అరీందమ్ పలుకుచుండగానే, తంతివార్తావహు డొక డొక తంతివార్తను గొనితెచ్చి, సర్కిలు యిన్ స్పెక్టరుకు యిచ్చెను. అది విప్పి చూచుకొనిన పిమ్మట ఆయనకు ఆశ్చర్యమును, అనుమానమును, సిగ్గును, భయమును ఒక్కసారే దొంతర దొంతరలుగా కలిగెను. తక్షణమే కుర్చీనుండిలేచి, ఇన్ స్పెక్టరుగారు అరీందమునకు ఆ తంతివార్త నందిచ్చెను. ఆయనయును పెల్లాకుయును, ఆ సమాచారము చూచుకొని, ఆశ్చర్యమును, ఆనందమును దృష్టియు బొందిరి.

‘ఇప్పుడు తెలిసినదా!’

‘ఓసండ్లీ—ఇదేచిత్రము. ఇప్పు డిప్పుడేకదూ మీరు ధ్వన్యర్థముగా మాట్లాడినారు. అదే నిజమయినది.’

‘సరేలండి. ఇక చెయ్యవలసిన పనేమిటి?’

‘మఱి పనికేముంది. మనం తొందరగా లాలుచండ్ గా రింటికి ఈతంతి వచ్చుకొని మరీవెళ్ళవలెను. మరిన్ని రెండుజనలు బేషీలు కూడా తీసుకొనిపోదాము.’

‘మీకేం వెర్రా—పిచ్చా—మీ బేడిలు బరువుకిచేటు గాని మరేమీకాదు. ఇంకా చందుయింట్లో ఉంటాడనే అనుకోవడము ఒక పెద్దతప్పు—అక్కడేమేమి తమామాలు చేసి పోయాడో? మీరింకా యీజిల్లాకి కొత్త. నేను ఈచిక్కులు చాలా పడేడిన్నాను. జమీలీగా పూల్ సాహేబులకాలము తిరిగి జ్ఞాపకము దెచ్చి, వాళ్ళనే మంచియనిపించి, వాళ్ళ గురువులాగ వున్నాడుగాని సామాన్యడుగాలేడు. మీరేమో వీడు అలపాలదొరికే బాపతుగా ఆలోచిస్తున్నారుగాబోలు! అదంతా వట్టి భ్రమ. ఐతే నేం—పదండి. ఆ తమామా యేమిటో చూడదగినదే—చూడురుగాని!’ అని యనుచు ఇకొప్పైక్లరుగారును, అరీందమ్ బాబును, పెల్లూకుదొరగారును మోటారు నెక్కి లాలుయింటికి బోవుచుండిరి. కారులో మాత్రము వీరు ప్రసంగ మాపివేయుదురా?

ఏడవ ప్రకరణము

“అయితే ప్రాద్దున్నే దొరగారువచ్చి మాయద్దరికిన్నీ రిమాండు అర్జరుయిచ్చి, లాలుచంద్ తో అతని యింటికి వెళ్ళి, యిప్పుడు యాలాగు తెలిగ్రాం యిస్తున్నా రేమిటి? దొంగారి స్వంతనంతకం పేరేగాని పేరేకాదే. అక్కడవో అర్జంటుపనులున్నాయనన్నీ. రేపు సాయంకాలం గాని యీలోగా రా జాల

నన్నీ టెలిగ్రాం యిస్తున్నారు గదా! ఇది కూడా ద్రోహాల మాయయేనా? ” అని షెల్లాక్‌దొరగారు అరీందమ్‌ను ప్రశ్నించుచుండ కార్చందుగారి యిల్లు నమీపింప నచ్చట నందరును అతురముతో దిగి చందుకు కబురంపిరి.

అప్పుడే 10-30 గంటలకు చాలాపైగా అయిసందున స్నానమునకు బోవుచు నాతండును సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారి కబు రంది వారినినందర్నింప హాలులోనికి వచ్చి, ఇన్స్పెక్టరుతో పాటు అరీందమ్ షెల్లాకులను గూడ చూచి కోపోద్రేకమున మండిపడి ఇన్స్పెక్టరు నేమియు ననలేక,

‘ఏమండీ మళ్ళీ వచ్చినా రేమి బాబూ త్రిమూర్తులు న్నూ—ఇక్కడికి సృష్టి అంతా పూర్తి అయినట్లుంది—’ అని వ్యంగ్యముగా బలికెను.

‘ఏమీ లేదు.దొరగారు వచ్చినారుగదా; మళ్ళీ స్టేషనుకు రాలేదే; ఎక్కడున్నారో. ఇక్కడికి వచ్చి ఏమి చేసినారో; మరేమైనా భోగట్టాలు దొరికిన వేమో కనుగొందమని నూహాతో వచ్చినాము’ అని సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు జవాబు చెప్పెను.

‘ఎం—స్టేషనుకు రాలేదూ? స్టేషనుకు వెళ్ళి మరీ వారి హెడ్ క్వార్టర్స్‌కు పోదుమని నాతో చెప్పి ఈ గదికి తాళంవేసి ‘నేరం స్థిరపడి దొంగ దొరికేవరకూ యీ తాళం మరెవరూ తియ్యకూడ’ దని కూడా చెప్పివెళ్ళినారు.’

‘అన్నా ! ఎంత వనెంది !’ అని అరిందం అనెను.

‘ఏదీ ఆ తాళం చూదాము—’ అనుచు నర్కిలిస్సు క్షరుగారు ఆ గదివైపు పోబోవుచుండ చంద్ అడ్డువచ్చి ‘ఎందుకండీ మరక్కడికి—వారొచ్చినదాకా ఆతాళం వ్రాసే మనకు వద్దు. ఆపని యిక వారిదే; ఇందులో మరి మీ రేమీ శ్రమ పడనక్కర్లేదు. ఐందేదో ఐంది. ఇక మీరు చెయ్యవలసిన పనేమియున్నది ? ఇంతకీ దొరగారు వచ్చే యీలోగా ఆతాళం తో మీకేం పని’ అని యనెను.

అరిందం నర్కిలిస్సుక్లర్లు పక్కన నవ్విరి. షెల్లాకు నిర్ఘాంతపోవుచుండెను. వీరిని చూచుచున్న కొలదిని చందుగారి మానస సముద్రము బడబాగ్నిచే వలె మండిపోవు చుండెను. కాని ఏమనగలడు !

న ఇ:—ఔనండీ ! గదికప్పుతాళంచూచిన తప్పేమి ? మీ దొరగారు చెప్పినట్టు మేము తాళము తియ్యము ఊరికే ఎట్టి తాళము వేసినారో చూదా మని అడుగుచున్నాము గాని మ రేమీ కాదు.

అరిందమాయొక్క చిర్నగవుగల మోము చూచి లాలుచందు రుద్రుడగుచుండుట సహజముకాదా !

‘ఔనుగాని మీని ఎరెసులో నుండనివ్వకుండా మీరెందు కిక్కడికి తీసుకవచ్చారు ? ఇది మీకుధర్మమేనా ?’

‘లేదండీ. వీరింకా అరెస్టులోలేరు. రిమాండులో నున్నారు. నేనున్నా వీరితో వచ్చినాను. అయితే మీదొరగా

రిక్కడనే బుంటాడు! వారిని కలిసి మాట్లాడవలెనని నేనున్నా
ఏమో చెప్పబోవలసియున్న దన్నందున వీరున్నా, కలిసివచ్చి
నాము ఇందులో తప్పేమి?

‘మీ దొరగారు—మీదొరగారు, అని రెండు మార్లు
చక్కాణించినారే! ఏమీ; మాదొరగారేగాని మీ దొరగారు
కారామేమి?’

‘అహహ—అది కా దది కాదు—ఇంబాకా నచ్చి
మీ అనుమానం ప్రకారం అరేందం షెల్లాకులను మూండుఆర్డు
చేసి మీతో మీయింటికివచ్చి, మీతోమాట్లాడి, మీ ఖజా
నాగడికి తాళం, వేసి, పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళదని మీతో
చెప్పిస్తే స్టేషనుకు రాకుండానే, ఆలాగే, పరిస్పరంగా వెళ్ళిపో
యినవారు మీదొరగారు, ఇదుగో ఇప్పుడిప్పుడే మాకీ తెలి
గ్రాం యిచ్చినవారు మాదొరగారు,’ అనుచు స్కొలిన్స్పెక్టరు
తనచేతిలోనున్న ఆటెలిగ్రామును లాలుచందుగారి చేతికిచ్చెను.
ఆయనయును ఆపార్తను చూచుకొని వారివలన సర్దము గ్రహిం
చినంతనే తన యొడ్లల ను మోమువెల్ల నయ్యెను.

‘ఏమండీ! ఇప్పుడు తెలిసిందా, మీ దొరగారంటే
యెవరో, మా దొరగారంటే యెవరో? ఇదీ భేదం.’

లాలుచందుగారు సంతోషాశులై రాత్రివతిమయై నిలచిరి.

‘ఏ మాటాగున నాలోచిస్తున్నారు?’ అని అరేందంబాబు
ప్రశ్నించెను.

లాలుచందు మారుపలుక లేదు. పెల్లూకుని కేమియు నిద విద్ధమ్మని దెలయకున్నది.

మఱిగొంత నేపటికి ఇస్పెక్టరు నుద్దేశించి 'అయితే యిప్పుడి తెలిగ్రాంచూచిన తర్వాత మీ కేమంటారు?' అని లాలుచందు అనెను.

‘ఏమన్నా’ మీరే అనాలి; మే మనవలసిన దిప్పటికేమీ లేదు.’

‘ఏమో—ఇదంతా చూస్తే అడు గడుక్కి పోలీసు నాటకం—పోలీసు పితలాటకం—పోలీసు దగా—యేగదా; ఇహ మా ఏ బీవాళ్ళు బ్రతికడానికి మరేమీ మార్గం కానరా కుండా వుంది.’

‘మీకేమీ బోధపడక, అంతా పోలీసు పోలీసు అంటూ మాట్లాడేస్తున్నారు. మీరు మిక్కిలి తప్పభిచారయం పడుతున్నారు. నేనే బోధపర్చుకోలేక చాలా మోసపోయినాను గదా మీరు మోసపోవే అశ్చర్య మేమున్నది!’

‘ఔనుగాని, ఆగదికీతాళం యెందుకు వేళివుంటారు?’

‘అన్నట్టు, ఆగదికి మీ దొరగారు వేసిన తాళం చూడాలని వున్నది గనుక చూడాలని నేను వెళుతుంటే మీరు మర్యాదగా వొద్దన్న భావం కనపర్చారు. ఏం చెయ్యను.’

‘ఆం అయ్యో, మీరుచూస్తే తప్పేమిటండీ? మా వంటి వ్యవహారములకు ఏదయిలాగకనవడితే, అదే నిజం అను

కుంటాను. అడుగడుక్కి మోసమే ఐతే ఏలాగ బ్రతకడం? నాకు కళ్ళు కట్టిస్తావు కనపడుతూ వున్న వన్నీ అసంవర్ధా లని మీరు అభిప్రాయపడి మాటాడుతున్నాడు. అందుకు తోడు ఇప్పు డీ పెల్లిగ్రాం కూడా వచ్చింది. పోనీ యే దెలాగున్నా దొంగ దొరకుండు మానిపోయేను గాని, మా సొమ్ము మాకు దొరికితే అంతేచాలు.’

అయ్యో, లాల్ చంద్, ఎంత బేలవు; నీ కంటికి కాన వచ్చిన దంతయు, నిజమని ఎంత భ్రమపడుచున్నావు ! నీవు అనుకున్నట్లు, అరీందమ్ షెల్లాకులతో వాటు నర్తలు ఇంకొ స్పెక్టరుకూడా, యీ నేరములో నున్నాడని ఊహించికదా, పాపమాతడు, గది కేట దొరగారు తాళము వేసిరో, యెట్ట తాళము వేసిరో చూడబోవుచుండ తొలుద్దొత్త నాపిశేనీ, యిపు డాతడు దొరగారి పెల్లిగ్రాము జూప, నా దొరగారి వ్యక్తిని గూర్చియే నీ కనుమానము గలుగుట చేతకదూ నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు కోరినటుల నాగడియును, ఆతడు వైచిన తాళమును జూడనీయ ననుమతించి, బొను గాని, ఆ గదికి తాళం యెందుకు వేసియుంటారు ?’ అని కూడ నడుగు చున్నావు ? నీ అనుమానము ప్రకారము అరీందమ్ షెల్లాకుల నడస్తు చేయవలెనా ? ఇప్పుడు నీకు గానవచ్చుచున్న నిషయ ముల ననుసరించి, మరల వారిని గూర్చి యనుమానము దొలగించుకొనుచుండ నీతో పాటు మేమును గూడ ననుమాన

ముల బోదోలుకొని పూర్వోత్తర సందర్శముల నాలోచించవలెనా? నీ తొందరపాటుతో పాటు మమ్ములను గూడ నవార్థము జేసికొనునటుల నిర్బంధించినావు. జరుగుచున్న వన్నియును దప్పలనియే మాకు గోచరమగుచుండ, ధనము గోలుపోయిన నీకుగల తత్తరపాటు, బుద్ధి మాంద్యములచే, మమ్ముల మాద్రోవ నూహింప నీయక, 'కానని వాని నూతగొని కాననివాడు పశిషస్సువుల' కాననిభంగి.....' అనునటుల నీయొంటి దృక్పథమున మమ్మొప్పుకొని పోయి, పోయి యిప్పుడు దెలియుచున్న నూతన పిష మమ్ములంబట్టి, నీ మనసు ద్రిష్టుకొని, నీయభిప్రాయముల మార్చుకొనుచు, మమ్ములగూడ మార్చుకొను మనుచున్నావా? ఏమో వాపము, ధనమును గోల్పోయిన వాడవు; మా కథకు మూల కారణమి వలె నున్నావు; దేవోపవాతిండవుగదాయని నీ మనోవృద్ధి జూడ జాలక, ఏమో సమంజసములు గాబోలు నీ యూవాట, నీ తర్కములు, నీ యభిప్రాయములు, అని యనుకొని నీన్నెమిది రించి చెరించుచున్న మాతెప్పు సపుడు దిద్దుకొనుచున్నాము. ఇక నిన్నునునరింప జాలము.

‘నరేలండి. అనన్నీ వెనుకనుండి చూడవచ్చును. ముందుగా యిప్పుడు జరుగుచున్న వన్నియు మనము చక్కగా బోధపర్చుకొంటూ వుండవలెను—ఏదీ, నదండీ; చూడము.’

చందు ముందు నడువ, తక్కినవా రందరును వెనుక నడచుచు ఆగదిని సమీపింప బోవుచుండెరి.

అరీందమ్ చందుయొక్క ఆందోళనము వలన నాయనకు గలిగిన పరి పరి విధములగు ననుమానములచే నాతని మాటలకు జాలినదియో, ఇన్ స్పెక్టరుగారి యూయికత్వమునకు 'అయ్యో! పాపము' మని దోచియో, ఆతరువలిగాని చేతలకు విస్మయ మందియో, జరిగిన తాడు మూడు తమాషాలకు తన మాననమున గలిగిన వేషి తత్తరపాటుననో గాక యింకే కారణముననో గాని, అరీందం నోట మాటాడకయే, నాగడి నీతండును నమీపించెను. అందరును ఆగదితాళము చూచిరి. ఎవ రెవ రేమేమి తమ తమ మనముల దలంచిరో, మనకు దెలియదు గాని అరీందం మాత్రము ఇన్ స్పెక్టరుగారితో 'అయ్యో! ఈ కప్పును తాళముతో దెరచినవానికి 1116 లు బహుమాన మిచ్చుటకు చందుగారు ఒప్పుకుందురేమో వారినడిగితెలుసుకొనుడు' అని చిరునగవుతో బలికెను.

ఆహా! అరీందమ్, నీవువేయు ప్రతియెత్తును, కాళిదాసు కవిత్వమునకు 'అక్షరలక్ష' యుంబోలెయును, భర్తృహరి కవిత్వమున 'ప్రతిశ్లోక శిరఃకంప' నమన్విత మనునటుల నీప్రతియెత్తును మాకు రోమాంకురములు గగుర్పొడువజేయుచున్నవి. ని న్ననునరించుటే మాకుల్లాన దాయకమగు చున్నది.

'ఓహో! ఇదొకటికూడానా? పోయిన సొమ్మున కిది వడ్డీగాబోలు! ఎందుకండీ అక్కర్లేని ఆలోచనలు—ఈ తాళం వేసినవారిని పోలీసుసూచింతుగారనే నేను అనుకుంటున్నాను.

కాని ఈ తెలిగ్రాం వల్ల నాకున్నా అనుమానంగానే వుంది. ఇంజాకా వచ్చి ఈ గదికి తాళం వేసినవాడు సూపరెంటు కాడని మీకున్నా ముచ్చాతికమువ్వినాలా తోచినట్టుయితే ఈ తాళం విరగగొట్టిం చెయ్యండి...ఎందుకండీ...అక్కర్లేనిఖర్చు! ఇప్పటికి పోయినసొమ్ము చాలకనా? ఇంతపాపం యెక్కడైనా వుందండీ! ఇంతఘోరం యెక్కడైనా, యెప్పుడైనా విన్నారండీ! కనపడ్డ రుజువులన్నీ సంకయా లైపోయెనా? వచ్చిన సూపరెంటు దగాకో రైపోయెనా? పోయినసొమ్ము పోగా, పైగా :116 లు జల్వ్యాఖర్చా?—పోసిస్తురూ. నాసామ్మితే దొరకనే దొరుకుతుంది. నాది కాకపోతే మరి దొరకనే దొరకదు. ఈ మాత్రానికి మరెందుకండీ? ఈ తాళంవల్ల ప్రయోజనం లేదని మీకున్నా ఊస్తే తాళం బద్దలకొట్టిం చెయ్యండి—మరెందుకండీ వెయ్యాలోచనలు?—'

‘అయ్యో! ప్రయోజనం లేకపోవడ మేమీ? దొరికితే ఈ కప్పతాళం మిషమీదనే దొంగ దొరకాలి...’ అని అరీందం అనుచు ఇన్నెక్టరుగారి నుద్దేశించి,

‘అయ్యో, పోలీసు రివార్డు రూ 1000 లు అని అడ్వర్టయిజ్ చేయించండి. ఇలాగ మనం ఆలోచిస్తూవుంటే యెప్పటికైనా తేలుచా?’ అని సలహాగా పలికెను.

‘అయితే పోనీగాని, ఈ ప్రచురణము వల్లమనకేం ప్రయోజనం? ఎవడో ఒకడు వస్తాడు; కప్పతాళం తీస్తాడు.

అయితే వాడికి రూ. 1000 లో 1116 లో యిచ్చుకోవడమే మనకిదక్కుట అంటేగాని ఇందువల్ల యీ కేసులో మనకు వుండే ప్రయోజనం చెప్పగలరా?

అయ్యో! లాల్, ఎంతబేలవు!

నీకు డబ్బున్నదన్న మాటేగాని, యింగిత మెక్కడ నుండి వచ్చును? బజారున కొనవగినది కాదుగాని, కానిచో నెన్ని మణుగులైనను నిర్లక్ష్యముగ కొనియే యుందువుగదా!

‘అరీందంగారి అభిప్రాయ మేమిటో మీకు తెలిసింది కాదుగదా! లావుగా సొమ్ము యిస్తామంటే అసలు ఈ తాళం వేసినవాడెవడో, వాడేవస్తాడు; తీస్తాడు; అప్పుడు మనం వానిని వట్టుకోవచ్చును గదా అని ఆయన అంటున్నాడు.’

‘ఔనండీ ఇది ట్రైములాకు. ఎన్నిగంటల ఎన్నినిమిషాలకు ఇవాళ తాళంవేశాడో, రేపు లేక యెల్లుండి లేక మరియే నాడైనా మళ్ళీ అన్నిగంటల అన్నినిమిషాలకే, ఆ తాళం తోనే, రావాలి; మరోవేళప్పుడురాదు మరోతాళంతో బొత్తిగారాదు. వెయ్యడానికి, తియ్యడానికి. 34 గంటల చొప్పున వ్యవధియుండవలెను. కనుక ఎవడు, ఏతాళంతో, ఎన్నిగంటల ఎన్నినిమిషాలకు, వేశాడో, మళ్ళీ ఆతాళంతోనే, అంతవేళకే, నరిగా తియ్యవలెను. అలాగ్గాతీనేవాడు ఇప్పు డీతాళం వేసిన వాడుగాని, వానితాలాకు మిసిమిగాని, తప్పకుండా అయి వుంటాడు. అందువల్ల మనకు ప్రయోజనం యేమిటంటే, ఈ

తాళం వేసినవాడుగాని, వాని పార్టీవాళ్ళుగాని, మనకు తెలియ
డానికి వీలుంటుంది. ప్రజంటా—మనం యివ్వాలా; వాడు
పుచ్చుకోవాలా? కాని ఒక్కపనిమాత్రం యిందులో వుంది.
ఎవడు తాళం చెబితో ఈ కప్ప ఓపెన్ చేస్తాడో, వానినే, ఈ
గదిలో పెట్టి, గొళ్ళెం వేసి, మామూలురకం కప్పతాళం వేసి,
స్టేషనుకి కబురుమాత్రం చెప్పాలి. తర్వాత తమాషా చూడాలి;
అదీ చమత్కారం. అంతేగాని నిజంగా డబ్బు ఖర్చైపోతుం
దేమో అని భయపడనక్కరలేదు.’ అని అరీందం సాను
భూతిగా బలుకుచు, ‘అనలు ద్రోవల జాడేమైనా కనుగొన
వలెనంటే యింతకన్న మంచిమార్గము మఱియొకటి నాకు యీ
కప్పతాళం సందర్భంలో యిప్పుటికి కానరాలేదు’ అని పలికెను.

‘అయ్యా! ఇక స్పెక్టరుగారూ, ఏదో మీరూ మీరూ
ఆలోచించుకుని, దొంగ దొరక్కపోయినా, సొమ్ము దొరికితే
అంతేచాలు. కార్యం చెడగొట్టకుండా, తరుణం మిగిలిపోకుండా,
సంగతు లన్నీ బాగా ఆలోచించి, తొందరపడకుండా సాను
కూల పర్పండి. నిజమయిన రక్షణభట శాఖవార మనిపించు
కోండి. అదీగొప్ప.’ అని లాలు పలుకుచు, ‘మీకు బాగుందని
తోచిన మార్గమే అవలంబించండి—ఇంతకన్న నేనేమీ చెప్ప
లేను. ఆపై ని మీచిత్తం’ అని యనెను.

‘పోలీసువా రందరును పోలీసు స్టేషనుకు పోయిరి.
లాలుచందు తన కార్యముల నిర్వర్తించుకొనబోయెను.

అయ్యో, లాల్ ! నీవెంత వెర్రివాడవు ! 'దొంగ దొర
క్కపోయినా, సొమ్ము దొంగిలే అంతేచాలు' నని యనుచున్నా
వెంత యనుభవము లేనివాడవు ! పోలీస్ నీ వెరుగవుగాబోలు;
పాపము కడుపులో చల్ల కదలకుండా ఒకచోట గూరుచుండి
జమాఖర్చులు వ్రాసుకొనుచు, చిరా ఆవర్జాలు తయారు
చూచుకొనుచు, కావలసినవారికి బదు భిచ్చుచు, కుటుంబా
లకు కుటుంబాలు నాశనం అయిపోయే వడ్డీలు వేస్తూ, వడ్డీలకు
వడ్డీలు కలిపి మతియు మతియు ననలును బెంచుచు, లోకుల
యాస్త్రుల గలుపుకొనుచు, నూలనూత్నముల నెరుంగనొల్లక
గాలమువుచ్చు నీకు దొంగతనము జరిగినపిదప, మరల చోరీ
మాల్ దొరకునను వాన భ్రమయని దెలిసికొనజాలక, మిక్కిలి
పరిభ్రమించు నిన్నే మనియెదము ? పోలీసువారికి ఆ స్తి దొరకు
టతో కార్యములేదు. పోయినవానిలో నొక చీపురువుడక
యైనను దొరికినచో ద్రోహిని పట్టెద మంతెగాని పోయినఆ స్తి
యంతయునుగాని, కొంతగాని, హక్కుదారునికి దృష్టికలుగు
లాగున కనిపెట్టి పట్టియిచ్చెదమను నూహగాని, పంతముగాని,
అదియే పరమావధిగానుంటగాని, పోలీసువారిపని కాదునుమా.
పాపమది యెరుంగవు కాబోలు !

కా లూ రొ యి

ద్వితీయ ఖండము

స్వయం కృతాపరాధము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 1115 లు బహుమానము.

అరీం—ఔనండీ ద్రోహము లన్నియు వరుసగా జరుగుచుండగనే రుజువును సాక్ష్యమును దొరకకుండ నేలాగున సాగుచున్నవో గమనించు చున్నారా ?

స!ఇ—ఇన్ని నేరములకును గ్రంథకర్త యొకడా, ఇద్దరూ అను సంశయము తీరనేలేదు

అరీం—ఒకడైతే నేమి ? ఇద్దరైతే నేమి ? ముందు జరుగ వలసిన పనికి ప్లాను వెయ్యండి. అది మనకు కర్తవ్యము.

స!ఇ—ఔను. ఈ రోజు ఉదయం యావత్తున్నా లాల్ చంద్ గారి కేసులో మనకు నరిపడి పోయినది గదా ! ఏదైనా ఇకను చెయ్యవలెను మీరేమి ఆలోచించినారు ?

అరీం—వీటి యన్నింటికని ఖండ మెంటుల్ను ముందుగా నిర్ధారణ కావలెను. ఏదాని కై నను ముంచిదని యాలోచించి, నేనున్నా, షెల్లాక్, బ్రాకేట్ లును ఇందులో సంపూర్ణమైన పని చేయుటకు నిశ్చయించినాము. ఇప్పుడు సుమారు మూడు గంట లయినదిగదా. ఈ రాత్రి మేము చెయ్యవలసినపని

చాలా యున్నది. ప్రొద్దుట ప్రయాణస్తుల దోపిడి కేసులు గూర్చి విచారించుటకై నను వీలు చిక్కనేలేదు. ఇదిగో యిప్పుడు.....

(అని ప్రయాణస్తుల సుద్దేశించి)

‘జొన్నెండి, మీదగ్గర వున్న ఆస్తి యావత్తున్నూ తీసుకున్నారా?’

‘లేదండి—బట్టలు, వెండి, బంగారం యావత్తున్నూ, విడిచిపెట్టి, కేవలం రొక్కంమాత్రమే తీసుకున్నారు’ అని ప్రయాణస్తులు బ్రత్యుత్తర మొనంగిరి.

అరీం—ఎంతమంది వచ్చియుంటారు ?

ప్రయా—నమంగా లెఖ చెప్పలేము, గాని 10 మంది కన్న యెక్కువగానే వుంటారని అనుకుంటాము. వాళ్ళో పెద్ద గొల్లు పెట్టుకొని కత్తులు, కఠార్లు పట్టుకునే వొస్తారు గదా ! ఇంకేం చెయ్యడం ?

అరీం—మీ దొక్క బండియేనా, మరెవరైనా మీకు తోడు వుండిరా ?

ప్రయా—మేమున్నూ వేరే మరొక మొగుడూ పెండ్లామున్నూ కలిసి వెళ్తువుంటిమి. మమ్మల్ని పట్టి మా వద్ద నున్నది దోచుకుని మమ్మల్ని వొదిలేశారు. వాళ్ళదగ్గర యేమిన్నీ లేరుగదా అని వాళ్ళను పట్టి, తీసుకొని పోయారు.

ఆ తర్వాత వాళ్ళ మాట మరేమిన్నీ తెలియక వాళ్ళవాళ్ళు ఎంతో అల్లాడిపోతూవున్నారు.

అరీం—వాళ్ళెవళ్లో, యే వూరువాళ్లో, తెలుసునా మీకు ?

ప్రయా—మాకు తెలియదు నుమండి—

అరీం—నరే — మాకు ప్రస్తుతం కావలసినభోగట్టా తీసుకున్నాము. మేము కొంత ఎంక్వైరీ చేసిన పిమ్మట మిమ్మల్ని పిలిపిస్తాము. అప్పుడు మీరు మళ్ళీ రావలసివుంటుంది.

ప్రయా—ఔనండీ ఇహ నదేవని, మీరు పిలిపించినప్పుడల్లా రావడం—పోవడం—ఇదో కొన్నాళ్ళు జరగాలి. అనలు చోరీ చోరీలాగే వుంటుంది. మాసామ్ము పోవడానికి తోడు ఈ శ్రమ దానికి వడ్డి—ఇది పోలీసులకు మామూలే. మాకేం కొత్తకాదు. అలాగే వస్తాము. యిప్పుడు శైలపు పుచ్చుకుంటాము.

ప్రయాణీకులు వెడలిరి.

అంతట నొకడువచ్చి 'కేసరి' యను పత్రిక నొకదానిని గొనివచ్చి అరీండమ్ బాబుగారి కొసంగెను. ఆయనయును పత్రికను తొందర తొందరగా దిరుగవేయుచు చూచుచు, నందొకచోట గల ప్రకటనను తాను చూచి స్కర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు గారికి చూడ నిచ్చెను. ఆయనయును ఆప్రకటననిట్లు చదివెను.

Look Here! తాళము వీయువానికి Look Here!

రూ 1116 బహుమానము

ఈ పురమున లాల్-చంద్ గారి యింత గదితాళము కాన వచ్చుటలేదు. అది యెవరు సరియైన తాళముతో తెరచెదరో వారికి రూ 1116 ల బహుమాన మొసంగబడును.

రక్షకభటు శాఖవారు, కలకత్తా.

లాల్-చంద్.

‘సరిగానే యున్నదండీ, ఇక దీని ఫలితము మనము చూడ వలెను.’

‘మనము చూడుట కేమియున్నది. ఆ గది తాళము నెవరు తెరచిన, వారిని ఆగదిలోనే యుంచి ఆగదితలుపు తాళం వేసి స్తేషనుకు కబురు చెప్పవలసినదని లాల్-చంద్ గారితో చెప్పనే చెప్పినాము. మరి యిక మన మిప్పటికి చెయ్యవలసి నది గాని, చెప్పవలసినదిగాని, మరేమియు గానరాదు కాని అదిగో ఆప్రయాణికుల దారి దోపిడి కేసులో (High Way Robbery) కాస్త జల్లుతో వలసి యున్నది. ఇందు కొంకు ఇది మొదలుకొని, నేను, షెల్లాక్ బ్రాకేట్లు మాత్రము పనిచేయుము. మీకు అప్పుడప్పుడు భోగట్టా యిచ్చుచుందుము. ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చిన తర్వాత మీకు తెలియజేతుము, రెండు మూడు రోజుల వరకును మే మెవ్వరమున్ను స్తేషనుకు రాలేము. మాకొరకు మీరు కబు రంపకండి. మేము దొంగము ప్రస్తుతము సెలవు తీసుకుంటాము.’

అని అరీందమ్ చెప్పి షెల్లాక్ బ్రాకేట్లతో వెడలి పోయెను.

రెండు ప్రకరణము

మార్గమున బాటసారులు

‘ఇప్పుడు చాలా రాత్రిగానే వుంది; ఏమి తోడు లేకుండా మన రెండుబళ్లై బయల్దేరాయి గదా : అనే జంకుతో కూడా బయల్దేరాము. దేవుడు మనలను కటాక్షించి అదుగో అదో బండికూడా పంపించాడు.’

‘బేనాను—అయ్యో, ఏవూరండి—బండి?’

‘మేమా—బేనిమా దేవూర్ వెళ్తున్నాం. మీరెక్కడికి?’

‘మేమున్నా బేనిమాద్ పూరే వెళ్తున్నాం.’

‘నరే—మాకు మీరు, మీకు మేము సాయంగా వెళ్ళిపోదాము. మావి రెండుబళ్ళు, మీదొక బండి, మరి భయమేమిటి? మనం కాస్త మేలుకుంటే సరి. ఇదేనండి కొంచెం గడ్డయినతోట. సాధారణంగా ఈ ప్రాంతంలో మనం మేలుకుంటే మనకి మరేం భయం వుండదు.’

‘భయ మేమిటండి? భయం—భయం అని అనడమే గాని—ఏభయం లేదండి—శివుని ఆజ్ఞ లేదే చీమనాకుట్టదు. మన పురాకృత కర్మ ననుసరించే అన్నీ జరుగుతూ వుంటాయి. మన మేమిటో జాగ్రత్తపెట్ట కుంటామని అనుకోవడమే గాని,

మనమేం జాగ్రత్త పెట్టుకోగలం ? ఆ రక్షకుడు రక్షించాలిగాని, మనం యెందుతో లెఖ ? కాపాడుకోవడం గాని, కాపాడడం గాని, మన చేతుల్లోనే వుంటే, లోకంలో యిన్ని ద్రోహాలు, యిన్ని నేరాలు, యిన్ని ఘోరాలు యెందుకు జరగాలి? ఏమిటో మనం అనుకుంటాం గాని, అంతా వొట్టిమాట—వొట్టి మాట.

ప్రయాణము సాగుచునేయున్నది

‘ఔనండీ—నిజమైన మాటాడినాడు—మీ రిద్దరేనా యీ బండిలో—మీరిద్దరూ అన్నదమ్ములా ?’

‘ఔనండీ—మే మిద్దరమున్నా అన్నదమ్ములము—ఆ బండిలో తోటికోడల్లిద్దరున్నా నొఖరుమనిషిన్నీ.’

బండ్లు త్వరత్వరగా పోవుచునేయున్నవి.

‘మేము ముగ్గురమే — నాభార్య, మరదలు, నేను మాత్రమే. బేసిమాద్‌పూర్‌లో మా ఆడవాళ్ళ పుట్టినిల్లు. అక్కడ వాగం రోజులుండి మళ్ళీ వెళ్దాం అని బయల్దేరాం’

‘అయ్యో, అన్నట్టు నిన్నటి కేసు విన్నారా ?’

బండి తోలువాండ్లును మిక్కిలి చురుకుగనే యున్నాడు. గాఢాంధకారబంధుర మైన నా నడికేయికి కాలకాలుడు ప్రభుడై పరిపాలించు చున్నాడు.

‘ఔనండీ. ఏదో మా గ్రామంలో కూడా అనుకుంటూనే వున్నాడు. కాని పూర్తిగా వివరేదు. అయితే ఏదాని

కైనా ప్రయాణంలో మాత్రం రాత్రుళ్ళు ఒంటిబండి నడవ కూడదు. బళ్ళల్లో నిద్రపోకూడదు.'

అని వీరనుకొనుచుండగానే 'గొ'ల్లను శబ్దముతో రేచుకుక్కులవలె పాతికముప్పదిమంది మనుష్యులు దండధనులై బర్వెత్తుకొనివచ్చి, మొదట బండ్లను దోలువారిని బండ్లనుండి దింపివేసి, వారిని దూరముగా గొందరు గొంచబోయిరి. మరి కొందరు బండ్లలో దూరి, మూడుబండ్లలో నున్నవారినింగూడ నమాంతముగా వేరువేరు తావులకు నెత్తుకొనిపోయి, వారి వారి యాస్తులం జూపకున్న వారినిం జంపుదు మని వారి చేతులనున్న కత్తులను, జూప, వారును భయంపడి, ఇద్దరన్నదమ్ములును వారి భార్యలునుగల కుటుంబమువారు, వారియొద్దనున్న న్వల్పమొత్తములనుదీసి యిచ్చివేసిరి. మూడవ బండిలో నున్న యజమాని, భార్య మరదలు గల కుటుంబమువారు, తమవద్ద నేమియు లేదనినందున, వారి బండి వేదకి, అందేమియు గానక, వారి కండ్లకు గంతలు గట్టి, తమ యునికెప్పట్టుకు దోడ్కొనిపోయిరి. తక్కిన రెండు బండ్లవారును, తమత్రోవకు దాము మెల్లగ బోయిరి.

మూడవ ప్రకరణము

ద్రోహులగుహ

వారి యాస్తులను జూపుమనిన జూపనందున ద్రోహుల గుహకు దోడ్కొనిపోబడిన కుటుంబమువారు భార్యాభర్తలును

దాసియు గదా! తమ ఆస్తుల నొసంగవలసిన దని యెంత బాధించినను నేమియు లే దనినందున, వారిని విడిచిపెట్టుటకు బదులు ద్రోహులు, తమ గుహ కేల నీ కుటుంబమును దోడ్కొనిపోయిరో గదా! లేయియెల్ల వారి యాస్తిని జూసవలసిన దనియు, లేకున్న వారి యిండ్లెక్కడో, అందేమి యాస్తి కలదో, యీ మొదలగు సంశయాల నడుగుచు పాప మా మువ్వర నా ద్రోహులెంత బీడించియుందురో గదా!

ఇక్కడికి తెల్లవారినది. ద్రోహులలో పెద్ద, ఒక వార్తాపత్రిక జూచుకొనుచు, నీ ప్రమాంసులలో మనవాని వద్దకు వచ్చి, 'ఏమి—నేను ఊళ్లోకి వెళుతున్నాను. ఆఖరు మాట చెప్పు నీ దేయూడు? నీ యిల్లెక్కడ? నీ ఆస్తి యెక్కడనున్నది?' యని హుంకరించుచు నడిగెను.

'మా దీదేశముకాదు. నాగపూర్ వాసుడను. కలకత్తాలో నున్న బంధువులను చూచుకుని, ఈ సమీపగ్రామంలో వున్న మాబంధువులను చూచుకుని, తిరిగి, నాగపూర్ వెళ్ళిపోతానని బయల్దేరాము. మేము కర్రలు కొట్టుకొని, అవి అమ్ముకొని జీవనం చేస్తున్నాము. అంతేకాని కర్రల అడుతుల వ్యాపారస్తులం కూడా కాము. పూటభత్యం పుల్లవెలుగు మనుష్యులము. మాకు కూలి ఆడితే, కుండ ఆడుతుంది. మా జీవనం, మా బ్రతుకూ, యిలాంటిదికదా: మాకు ఆస్తి యెక్కడ దొరుకుతుంది నాయనా? మమ్మల్ని యెందుకు

బాధిస్తారు బాబూ మీరు? మాతోవని మమ్మల్ని పోషిస్తుంది. ఇంతకన్న మరే చెప్పకోగలం? మా ఆడవాళ్ళని కూడా యిక్కడ వుంచేశారు గదా — వాళ్ళు బెంగటిల్లిపోతారు నాయనా: రాత్రినుండి వాళ్ళని నేను చూడనైనా లేదు. ఏమైపోయినారో ఇప్పటికి నాకు తెలియదు గదా! అని వేడుకోలుగా బలికెను.

‘మీ ఆడవాళ్ళకేం భయంలేదు. మావాళ్ళదగ్గర వున్నారు. మీనంగ తంతా నిజంచెప్పేస్తే మీ రంతా కలిసి ఏకంగా వెళ్ళిపోవచ్చును.’

‘బాబో, మాకేం లేదు నాయనా! తిండికేలేదు — బండివాడు ధర్మానికి బండి కట్టాడు. పుట్టించిన దేవుడు తిండికి లేకుండా యింకా యెన్నాళ్ళదాకా చంపెయ్యకుండా, యిలాగ బ్రతికనిస్తాడో గదా అనే దుఃఖముతో మేము జీవిస్తూ బ్రదికి వున్నాము. దొరక్క దొరక్క మేమే మీకు దొరకాలా! ఏంలాభం — మీదగ్గర కొచ్చాం. ఇవాళ యింత కడుపునిండా అన్నం తిన్నాంగదా అని సంతోషిస్తున్నాం. మీదగ్గరెన్నాళ్ళుంటే అన్నాళ్ళూ మాకు యింత అన్నం దొరుకుతుందిగదా అని ఆశపడుతున్నాం. మాబంధువుల్ని చూశి కాన్నాళ్ళయిందని వెళ్ళాలని వుందిగాని, అక్కడికి వెళ్తేమాత్రం మేవుండి — దిబ్బ? ఇక్కడ మీదగ్గి రుంటేనే నయంలాగవుంది నాయనా, గాని మాఆడవాళ్ళ పూచీమాత్రం మీదే నునుండిబాబూ!’

‘మీరదవాళ్ళకేం భయంలేదుగాని, మాదగ్గర మేము చెప్పిన వన్న చేస్తావుంటావా—నీకూ, నీ కుటుంబానికీ, అన్నం బట్ట యిచ్చి మేమైనా రొక్కంకూడా యిస్తాము.’

‘బేను బాబూ, ఇంతకన్నానా? పోయిచ్చి, అన్నం బట్ట యిచ్చే దాత లేవరు నాయనా ఈ కరువులోను?’

‘నరే. నాతో రా—ఇదుగో—చూడు. అల్లరుగో మీరదవాళ్ళు — కనబడ్డారా? ఇహ భయం లేదుగదా? ఇవుగో ఈబట్టలు కట్టుకో’ అని యనుచు నాతని కేదో వింత తీరగు దున్నుల దొడుగు విచ్చి, యాతని కన్నులకు గంతలుకట్టి, ఆగుహనుండి యావలికి దోడ్చుకొనిపోయి, నాలుగైదు మైళ్ళ దూరమువరకును, మోటారుపై సికిలుమీద కొంతదూరమును, నవారీలో కొంతదూరమును తీసుకపోయి, పట్టణ పమీపము నకు రానిచ్చి, యాతని కన్నుల గంతలు విప్పి, ‘రా—నాతో రా—ఊళ్లోక వెళ్ళిపద్దాము’ అని చెప్పి, కాల్నడకను వుర వీధుల వెంబడి బడి పోవుచుండెను.

నాలుగవ ప్రకరణము

తాళము పట్టుట

పోలీసు స్టేషనులో సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు, సబ్ ఇన్స్పెక్టరు, మంగల్నేక్ మొదలగువారు కూరుచుండి, ప్రయాణము

లు కొండరు తమకు జరిగిన చోరిని గూర్చి. దొంగల చహరా మొదలగు సంగతులు చెప్పుచుండగా వారిని వినుచు, వ్రాసుకొనుచుండిరి.

లాల్ చంద్ గా రింట పగలు షుమారు పదిగంటలై నది నిన్నటి సాయంత్రము మొదలు యిప్పటి వరకును షుమారు ఏబదిమంది యైనను ఆ తాళము దీయుటకు బ్రయత్నించియు, విఫలమనోరథులయి పోవుచుండిరి. ఎవరో యిద్దరు మనుష్యులు వచ్చి, 'అయ్యా, మేము తాళం తెరుస్తాము. ఆ బహుమతీ సొమ్ము మా కిస్తారా?' అని యా యిరువురిలో నొక డడిగెను. 'సొమ్ము యివ్వడాని కేమీ అభ్యంతరం లేదు—గాని మిమ్మల్ని మించిపోయినవాళ్ళు చాలామంది పెద్ద పెద్ద వాళ్లు వచ్చి, చాలా కష్టపడి, తుడకి లాభంలేక వెళ్ళిపోయారు. మీ రేమిటో ఊరికే శ్రమపడతారేమో అని అనుకుంటాను' అని లాల్ చందు బదులిడెను.

'పోసియ్యండి, వ్రయత్నం చేసినంతమాత్రాన నష్టం యేవుంది? తాళం తెరిస్తేనే సొమ్మిస్తారుగాని, ముందుగా యిచ్చెయ్యరు గదా.'

'సరే అయితే చూడండి—రండి' అనుచు లాల్ చంద్ ఆ గదికి వేయబడిన తాళంకప్పు జూపెను.

వీ రిరువురిలో నొకడు రుబ్బురోళ్లు మొదలగు వానిని తయారుచేయుట—తిరగళ్ళకు, కల్వపాత్రములకు, గంట్లువే

యుట, మొదలగు రాతిపనియే వృత్తిగా గల వానివలెను, రెండవవాడు యిసుపసామగ్రి తయారుచేయువానివలెను, గాన వచ్చుచుండిరి. ఒకడు వయసు మీరినవాడు, రెండవవాడు బాగా వయసు ముదిరినవాడు.

వది గంటలు దాటినది, వీ రిరువురిలో నొకడు. తన చేతనున్న యొక తాళపుగుత్తి దీసి, అందొక తాళము నీ రెండవవాని కొనంగి, తన పోచీవాచీ జూచుకొనుచు తాళము దెరువుమనెను. ఈ రెండవవా డేలకో గాని, యొక్క క్షణకాలము మాత్ర మేమో యూలోచించు చున్నటుల గానుపించినే గాని, ఆమొదటివాడు వీసిని మిక్కిలి తొందర పెట్టుచుండ, నాత డా తాళముతో నాతలుపు దెరచెను. లాల్-చంద్ గా రీతడు తాళము దీయు ననుకొనలేదు. ఇప్పుడు తాళము దెరువబడ గానే, చంద్ గారి శరీరము గంపింప జొచ్చెను. అట్లయ్యెను తక్షణమే బహుమానముకై లోనికి బిలచి, కూర్చుండ నియమించి, తాళము దెరచిన యాతని నా గదిలోనే యుంచి, గొల్పెము వేసి, తన స్వంత కప్పు తాళము వేసి, తన సరివారము లో గొంతమంది నట నుండుమని చెప్పి, తానును తొందర తొందరగా పోలీసు స్టేషనుకు బరువెత్తెను.

తాళము దీయవచ్చిన వారిలో తాళముతో తలుపు దెరచినవాడు గదిలో నుంచబడినాడు గదా. మరి యొకడు లాల్-చంద్ గారు పోలీసు స్టేషనుకు పోయినారను సంగతి పసి

పట్టిననోడనే, తనకు రావలసిన బహుమానమును గూర్చి, చంద్ గారు మరల వచ్చునంత దనుక నైన నట నుండక, త్వర గమనుడై పెడలిపోయినటుల గానవచ్చుచున్నది; కానిచో, చంద్ పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళి సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారితో చెప్పగా, నాయనయును ఉత్సాహముతో, మంగల్ సేనుని దోడ్కొని, చంద్ గారి యింటికి వచ్చుసరికి, ఆ మనిషి కాన రాకుండుటను గారణ మేమై యుండును ?

‘ఏరండీ ! ఇద్దరు జచ్చినారనీ, అందులో ఒకడు లోపల, ఒకడు పైన, వున్నాడని చెప్పినారే—వాడెడి ?’ అని సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగా రడిగిరి.

‘ఏమో—ఎటుపోయాడో ! అవత లెక్కడో వుంటే వుంటాడు. ఇంతకీ మనకి కావలసిన మనిషి గదిలోనే వున్నాడు గదా !’

‘అలాగా.....’

ఇన్ స్పెక్టరుగారి ముఖమున నేలొకొ గాని లాలుచంద్ నకువలె సంతోషచిహ్నములు గానరాలేదు. లాల్ చంద్ గారు ఆ గది తలుపు తాళము దెరచి, గొండ్లము దీసి, తలుపులు దెరచెను. ఆ గదిలో నున్నవాని నందరును చూచిరి.

మంగల్ సేన్—సునాయాసంగా ద్రోహి దొరికే ఉపాయం చేశారండీ.

ఇస్పెక్టరుగారు మాత్రం మారు ఒలుకక, తదేక ధ్యానముతో, నా గదిలో నిలచియున్న వానిపై నెగా దిగ జూచుచుండిరి.

‘ఏమండో, ఏమిటి—మరిసి స్పష్టంగా దొరికినా ఆలా చూస్తూ ఆలోచిస్తూ వున్నారేమి? ఇప్పుడు కూడా ఏదో పిప్లపేషణం నబబులు చేస్తారాయేమిటి?—అదే ఆలోచిస్తూవున్నట్టుంది—’

‘ఉండవయ్యా, ఎప్పుడున్నా తొందరేగాని మీదగ్గర మరేమిన్నీ లేదు—’

ఆ గదిలో నిలచియున్న యాతడు ఇన్ స్పెక్టరు నుద్దేశించి, ‘ఏనది. అనుభవించినాను—స్వయంకృతాపరాధము. నా తాళమే పట్టినాడు.’ అనుచు, ఇన్ స్పెక్టరును తన వద్దకు పిలిచి, ఏదో గుర్తుగలనంఖ్యను చెప్పెను.

‘అయ్యో! బాబూ, అరీందమ్—ఎంతవని జరిగినది! రండి—రండి—స్టేషనులో మాట్లాడుకుందాము’ అనుచు సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగా రీ యరీందమును దోకొనిబోయిరి.

అయ్యో, లాల్, ఇప్పు డేమందువు? నీచే చెరపెట్ట బడిన వానిని సర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరు, ‘అయ్యో...అరీందమ్...’ అనుచు, శిక్షించుటకు మారు తంతో దోడ్కొనిపోవుచున్నా డిదేమి?

ఇప్పుడు సర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరుగారి మానసమున నెట్టి
 యూహ లుద్భవించు చున్నవో వ్రాయ సవనరమయి
 యున్నను, అడుగడుగునకును అరీందమ్ షెల్లాకులను, పర్యాయ
 మున నిస్పృక్తురుగారిని గూడ, ననుమానించుచు నున్న లాలు
 చంద్ సకోడి వ్రాయ మాకలము సాహసింపజాలకున్నది.

కొలూరాయి

తృతీయ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 2,175 లకు హుండి

సుమారు 12 గంటలు కావచ్చినది. పోలీసు స్టేషను లోనున్న అరీందమ్ బాబుగారి పేర విలాసము గల ఒక హుండి పట్టుకుని వచ్చి ఒకడు ఆయనతో 'అయ్యా, ఈ హుండి తాలూకు రూ 2,275 లును తమరు యిప్పించవలసిన దని చమకాసింగ్ గారు పంపినారు. కావున త్వరగా యిప్పించ గోరుచున్నాను' అని యనెను.

'ఏదీ—హుండి—ఇదా; మాకు చేసిన నష్టయిలతాలూకు బాకీగదూ—నరే నీ పేరు 'కరీంబక్సు' కదూ: ఈ హుండి వెనకప్రక్కనే నేను మాబాంకర్ పేర ఎండార్సు చేసియున్నాను. నువ్వు చున్నీలాల్ గజ్ పతిరాయ్ గారి దగ్గరకు ఈ హుండి పట్టుకుని వెళ్ళి, ఆయనకు చూపిస్తే, నీకు సొమ్మిస్తారు. అది పట్టుకుని వెళ్ళి, చమన్ గారికి యిచ్చి, నేను 'రామ్—రామ్' చెప్పినానని చెప్పు.'

‘సరే ఆలాగేనండి—’

ఆ హుండి వెనుక ప్రక్కనే—

‘ఈ హుండి తాలూకు మొత్తం చమన్సింగుగారి నౌఖరు కరీంబక్స్కు యిచ్చివేయవలెను.

అరీందమ్

శ్రీయుతులు, చమన్సింగ్ అండ్ సన్స్ గార్లకు,

కలకత్తా.

అని వ్రాసిన ఆ కాగితమును కరీంబక్స్కు యిచ్చి, మరి యొక చెక్కు రూ 2,000 లకు తన ఖర్చులకొరకు, తనకు ఆ సొమ్ము చెల్లుబడి యగుటకు తన నౌఖరు నందకిశోరలాల్ పేర ఇష్యూచేసి, నందకిశోరలాల్ చేతికిచ్చి, కరీంబక్సును, లాల్ నున్నూ, గణపతిరాయిగారి వద్దకు పంపివేసెను.

రెండవ ప్రకరణము

తంతిమనియార్దరు

పోలీసు స్టేషనులో నేలొక్కోగాని యాలోచనా నిమిగ్నుడై యున్న అరీందమ్ బాబుగారి వద్దకు టెలిగ్రాఫ్ ప్యూన్ వచ్చి, ఏదో యొక కాగితము తెచ్చి, ఆయనచే సంతకము చేయించుకొని, వెడలి పోయెను.

అరీం—చూచినారా, స్నేహముయొక్క బలము ! కొద్ది గోజులలోనే కానై యున్న నా కుమార్తె వివాహమునకు సహాయము చేయగలవా యనియన, చంద్రమాళ్ళిరూ 3,000 లు టి. యమ్. 2 (తంతి మనియార్డరు) వంపినాడండీ నేను పోస్టాఫీసుకు పోయి డెలివరీ తీసుకుంటాను.

స:ఇ—ఇప్పుడు పోస్టుమాన్ అదేనా యింటి మేషన్ తీసుకుని వచ్చినాడు.

అరీం—ఔను.

స:ఇ—మరే తే పోస్టాఫీసుకు వెళ్ళ రేమి ? ఎందు కాలస్యం ?

‘ఔనిదుగో కొంచెం యిక్కడ పని చూచుకుని బయలుదేరి వెళ్ళగలను.’

మూడవ ప్రకరణము

అరీందమ్ బాబుగారి యిల్లు

‘చూచినావా, మన చంద్రమాళ్ళియొక్క అభిమానము. మన నరోజిని వివాహమునకు సొమ్మును గూర్చి ప్రసంగ రీత్యా నేను చెప్పి నేటికి 15 దినములై నను కాలేదు. అప్పుడే మూడు వేలు తంతి మనియార్డరుగా వంపినాడు.

‘నరేగాని, మీకు సొమ్ము అందినట్టున్నా, ఈ సహాయమునకు మీ రెంటేని కృతజ్ఞులనిన్నీ తెలియజేయుచు తంతి సంపిరా? లేదా?’

‘అయ్యో, అలాగు పూజకుంటానా! ఇప్పుడే తంతి మనిఆర్డరు పుచ్చుకుని చంద్రమాళికి నా కృతజ్ఞతను దెల్పుచు టెలిగ్రాము పంపి వచ్చుచున్నాను.’

‘అయితే యీ నెలలోనే సరోజిని వివాహము గదా; సొమ్ము చాలదేమో యని సంశయించు చుంటిరి; ఇప్పుడు మరి ఆ చిక్కులేదు గదా!’

‘మరే చిక్కునులేదు. ఏ సంశయమునులేదు. మనకు సాదా, బట్టలున్నా సప్లయిచేసిన శుమన్ సింగుగారి రూ2,175 ల హుండియున్నా, సరోజిని వివాహముకొరకు రూ 2,000 లకు చెక్కున్నా, మన బాంకికి పంపివేసి, ఆఫీసులో పని చూచుకొనుచుండగానే యీ టెలిగ్రాఫ్ మనిఆర్డరు వచ్చినది. అనలు చంద్రమాళితో నాకు మూడువేలు పంపవలసిన దని కోరలేదు. ఈ కార్యమునకు 3,000 జరూరనిన్నీ, అందు విషయమయి నేను మిక్కిలి ప్రయత్నించు చున్నానని మాత్రమే చెప్పినాను. అలాంటిది తాను అతాత్తుగా మూడువేలు, టి. యమ్. ఓ. గా పంపినాడు. కనుక, అదిన్నీ బాంకినుండి వచ్చే మొత్తమున్నా, కలిపితే వివాహ కార్యము సరళిగా జరిగి పోతుంది. మరేమీ తక్కువలేదు.’

‘అయితే మీరు సాయంత్రం లోగా మంచి ముహూర్తము పెట్టించినయెడల, ఆ ముహూర్తపు వ్యవధి ననుసరించి పెండ్లివసులు చేయించుటకు వీలుంటుంది.’

‘సరే; నేను పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళెదను. ఈ రోజున శనివారము; రేపు తీరుబడిగా నుంటుంది. అన్ని కార్యములునూ చక్కగా చూచుటకు వీలుండును. నేను ప్రస్తుతం తాణాకు వెళ్ళి, అక్కడ పని చూచుకుంటాను’

నాలుగవ ప్రకరణము

పోలీసు స్టేషను

‘ఏమండీ టి. యమ్. ఓ. డెలివరీ తీసుకున్నారా?’

‘అ—తీసుకున్నాను’

‘చూచారా నేటి కేసరి?’

‘లేదు ! లేదు ! నిన్నటి మర క్వెర్రీకి ఏదైనా అడ్డెన్ పచ్చినదా?’

‘రాకేమి? మీరు ఏదైనా స్కీము వెయ్యడమన్నా, అది నిరర్థకము కావడమూనా?’

‘అంతా సార్థకమే చూచారు కదూ స్వయంకృతాపరాధము ఎంత చిక్కు తెచ్చిపెట్టిందో ! ఏమిచేయుటకున్నా

వీలులేక, తుదకి వాని చేతుల్లో చిక్కుకుని, నేనుతీసిన గోతులో నేనే పడ్డాను—కొనకి నాతాళమే పట్టినాడు. అదుగో, ఆ లాగే వుంటుంది— ఒక్కొక్కప్పుడు స్కీము అడ్డంగాతిరిగితే.’

‘అయితేనేం. ఎన్నిసంగతులో తెలిసినవి కావా!’

‘ఆ—అన్నీ తెలియడమే! ఈ తెలియడాలన్నీ కార్య అనుకూలత ననుసరించే వుంటవి సరే ఏదెలాగున్నా ప్రాసీజ రొకటిసరిగా వుండవలెను గదా. ఏదీ కేసరి?’

‘ఇదుగో’

దారిలో నొక చోట ఎర్రసిరా గుర్తు వేయబడిన కాగితము తీసి ఆయన యిటుల జదిచిరి.

‘శుక్రవారపు కేసరి దినపత్రికలో బ్రచురించిన రూ 11.6-0-0 ల లాల్-చంద్ గారి బహుమాన విషయము’ నకు బ్రత్యుత్తరము:—

ఆ తాళము 10 గం. 45 నిమిషములకు రాయ్ పనిచేయు వానిదుస్తులుగల నా నోఖరుచే తీయించితిని కావున ఆ వెయ్యి నూటపదహారు రూపాయల బహుమానమునకు నేనే హక్కు చారుడను. నాపేరు మధుసూదన లాల్. మీరు పత్రికలో బ్రచురించిన రీతిగా ఇన్ ష్యూర్ చేసి పంపవచ్చును.

‘మధుసూదనలాల్.’

‘వహావ్యా! ఏమి చమత్కారము!! ఇదో పేరా! ఏంజేరు! ఏం చర్యలు!! అయ్యా, వీడే సుమండీ అఘటన

ఘటనా సమర్థుడు. పెట్టిన పేరు పెట్టుకొండా, చేసిన పని చేయకుండా, దొరికిదొరికికుండా, బోనో కాదో తెలియనీయకుండా ప్రవర్తించుచున్నాడు.'

‘సరే లెండి—ఇక మనం చేయవలసిన పనియేమో తెలుసునా?’

‘ఏమో, మీరే సలహా చెప్పండి—’

‘చెప్పడమునకేమున్నది; లాల్ చంద్ గారితో చెప్పి ఆ సొమ్ము పుచ్చుకుని, ఇన్ షూర్ చేసి పంపించి మీరు పోస్టాఫీసు దగ్గర కాచుకుని యుండవలెను.’

‘సరే—ఇక నేదో ఆ చాట్లన్నీ నేను వడతాను లెండి’ అని చిరునవ్వు నవ్వి, అక్కడనుండి లేచి ఆయన తన యింటి ఆఫీసు గదిలోనికి బోయి, కొన్ని సీసాలను దీసి, యేమేమో చేసి, మరికొంత సేపటికొక పెద్ద కవరు మధునూదన లాల్ గారి పేర విలాసము వ్రాసి, ‘లాల్ చంద్ వద్దనుండి’ యనిగూడ వ్రాసి తన నొఖరు కిచ్చి పోస్టాఫీసుకు పంపివేసి, యేమేమో యోచించుచు తన యింటనే గూర్చునియుండ గణపతి రాయి గారి వద్దకు పోయియుండిన కరీంబక్సు యను నందకిశోరలాలు యను, కొన్ని కాగితములు వట్టుకుని వచ్చి అరీందమ్ బాబు గారికి యిచ్చి యెదుట నిలువబడెను బాబుగారును ఆ కాగితము లన్నియును జూచుకుని విస్మయమొంది నోట మాటలేక మిన్నకుండిరి.

ఏమిది ! అరీందమ్, ఏమా విస్మయాననము ? ఏమి
యానోట మాట లేకుండుట ? ఏమి యూరకుండు వేమి ?

కరీంబక్స్—ఏమండీ, ఏం చేస్తార్, చమన్ సింగ్ గారి
కేమని చెప్పమంటారు ?

అరీందమ్—సరే, నీవు వెళ్లు; కొద్దిరోజులలో నిచ్చెద
నని చెప్పు ఈ కాగితములు నావద్దనే ఉండనిమ్ము.

కరీంబక్స్—అలాగ వల్లకాదండి—మీకు నేనిచ్చినది
డిమాండ్ డ్రాఫ్టు గాని మరొకటి, మరొకటి కాదు. గనుక
మీరా డ్రాఫ్టువుంచుకుంటే, అలాగు వుంచుకున్నట్టు మీరో
పుత్తరం చమన్ సింగుగారి పేర యివ్వాలి. లేకుంటే డ్రాఫ్ట్
వాపస్ చెయ్యాలి.'

అరీం—సరే పుత్తరం వ్రాసియిస్తాను.

అనుచు నేమేమో వ్రాసియిచ్చి వానిని పంపివేసి మరల
యథాస్థానమున గూరుచుండి ఆ తరుసలి గాని చేతలకు
విస్మయ సాగరమున నీదులాడుచుండ, నింతలో తంతివారా
వహుడొక తంతిదెచ్చి యిచ్చి బాబుగారి సంతకము వుచ్చ
కుని మరలి పోయెను.

ఇపు డిఫ్లజ్ తన కండిన తంతివార్తయును, పది నిము
నములకు వెనుక తనకు చేరిన డిజానర్డు డిమాండు డ్రాఫ్టును,
డిజానర్డు చెక్కును, చూచుకొని కొంత తడవు పూర్వ్వాపర
సందర్భముల నాలోచించుకుని గాబోలు, చివాలున లేచి
చున్నిలాలు గణపతిరాయ్ గారి బ్యాంకికి పోయెను.

అన్నీ చిక్కులే !

‘బౌరారా ! ఏమి దిట్టరివిరా !

ఏమి బుద్ధి కౌశల్యమురా !

ఏమి దౌర్మార్గ్యమురా !

నీ ప్రయత్నములును, నీ చేతలును, నీ యెత్తు గడలును నీ పన్నుగడలును చూడ జూడ నిన్నియు నీ యరీందమ్ దెననే గురి నేయుచున్నటులే గానవచ్చుచున్నవి. లాల్ చంద్ గారింటి చోరీ కేసులోనా నన్నే ద్రోసిని జేసితిని ! అందుల కన్నెన్నో రుజువులును, దాఖలాలును నీ బుద్ధి చాతుర్యమువలన జూపి తివి. నాకు దోడు జేసితివి పాపమా పెల్లాకను గూడ ! పిదప పోలీసు సూపరెంటెండెంటువై నన్నే బంధించితివి ! అనంతరము లాల్ చంద్ గారి గది తలుపు తాళము దీయుటలో నేను నీకొరకు దీసిన గోతిలో నన్నే ద్రోసి కప్పివేసితివి ! మఱియు నిపుడు నానర్హస్వమును గణపతిరాయ్ గారి బ్యాంకి లో నానంతకముచేసి బిల్లుగా దోచుకుని నన్ను నిర్ధనునిగా జేసితివి ! నేనంపిన చక్యును, నాపేర చమకాసింగ్ గా రంపిన డ్రావును నీ వలననే గదా, డిజా నరై వాపను వచ్చినవి !

అయ్యో ! డబ్బులేక యిబ్బంది పడుచుందునేమో యని యూహించిగాబోలు, బోగన్ తండ్రి మనితర్జును మూడువేల

కంపితివి ! అది తెలిసికొన జాలక మాచంద్రమాళియే పంపె
గాబోలని సంతసించి నానికి ధన్యవాదములతో తంతి సంపగా
నిదిగో తానేమియు నెరుగననియు, సొమ్మంపనిదే పంపితినిని
తన్నెకనక్కము లాడవలదనియు, చానివ్వుడు కొంచె మొత్తు
డులో జిక్కియున్నాననియు, దగిన సాయ మొచ్చు బాలమికి
క్షమింపు డనియు నిపుడి తంతి సంపినాడే !

* * * * *

‘ఓహో, ఏమి నాటక చూడేనుచున్నావుగా? ఇన్ని
కలల బన్నెడి నీవాక్కండ వానో, కాదో గాని, నీ కుతూహ
ములు ప్రశంసనీయములు. కాని యిన్ని నీవయత్నములును
అరీందమ్ గూర్చియేనా? అయిన నాగాక; గాని, దొంగనాణె
ములు తియాడు నేయుచున్న కాలూరాయిని నీవేమైనయెడల,
అనాడు గుల్ నుమ్ చెప్పినరీతిని దొంగలకు గురువగు కాలూ
రాయిని నీవే యైనచో, నిన్ను మాత్రము సామాన్యముగా వీడు
వాడను గాను. ఈ బొందిలో స్త్రీప్రాణముండగా, పట్టిన
పంతము నెరవేరు సంతదాక అరీందమ్ నిన్నలపాల వీడువాడు
గాడు, ఇదుగో యిప్పుడిప్పుడే నేను సంధించిన నారాయణాస్త్రి
ప్రయోగ మమోఘమై పరిణమించును గాక—

‘ఓరా! నీయొక్కయోగాని, మీయొక్కగాని లయకారీ
తన మేర్పడు సమయ మాసన్నమైనది. అరీందమ్ అయినను
నామామాత్రావశిష్టుడు కావలెను. కానిచో ద్రోహకులావతర

నుడ వగు నీవై నను నామమాత్రావశిష్టుడవు కావలె నంతెకాని
మన మిరువురమును నేకకాలమున జీవించి యుండరాదు.
అట్టిది నీకై నను నాకై నను పొందచిత. అది నీకై నను నాకై
నను నవయశః కారణమును, కారణమును గదా. నేడు శని
నారము. ఆదివారము వాకు మఱిగొన్ని యేర్పాటులు చేసి
కొనుటకు వ్యవధికలను సోమవారము పోస్తాఫీను వద్దనే నిన్నో,
నీవాసినో, పట్టి తీరవలెను. అయ్యచు నాతండతి రయమున
గృహోన్ముఖుడై పోబోవు చుండగా, నొక్కండు వచ్చి,
'బాబూ, అమ్మగా రొకసారి తమ్ములను వీక్షించేనుకొని యిం
టికి రమ్మను మచి నన్ను తమ వద్దకు పంపినార నెను.

‘నీ వెవరు?’

‘తమ నౌఖర్లు’

‘నీ న్నెవరు నౌఖరుగా నియమించినారు?’

‘అమ్మగారు.’

‘ఎప్పటినుండీ?’

‘నిన్ను సాయంత్రము చెప్పినారు. ఈరోజు ఉదయం
నుండినీ నౌఖరీ చేయుచున్నాము.’

‘చేయుచున్నాము—అంటివే; మీరెందరు?’

‘మేమా; ఐ దార్లరము ఉన్నాము. సరోజిని అమ్మా
య్యగారి వివాహముకదా వారం రోజుల్లో! ఆపెళ్ళికి వనులు
చేయుచుతున్నాడు. ముగ్గురాడవాళ్ళు, ఇద్దరు మొగవాళ్ళు.

కూడా వుంచివున్నాడు. ఆడవాళ్ళు ఆడపిల్లలన్నా, మొగ
వాళ్ళము మొగపిల్లలన్నా, చేస్తున్నాము.'

వీ రిరువురును వడివడి నడచుచు బాబుగారి యిల్లు
సమీపించుచున్నారు.

'ఎన్నాళ్ళకోసం మిమ్ము ల్నందరీని వుంచినారు అనగా
ఎన్నిరోజుల వరకూ పనిచేయుటకు మిమ్ముల్నందరీని నొఖిరి
వుంచి వున్నారా?'

'ఎన్నాళ్ళదాకా కేముంది? అమ్మాయిగారి వివాహం
అయిన మూడురోజుల దాకా ఉండమని రోజుకూలికి నిర్ణ
యించి వుంచినారు.'

'నరే'

ఇటుల మాట్లాడుచునే బాబుగారిల్లు నేరిరి.

ఆహా ! వారి భవనము నిత్యకల్యాణమును— పచ్చల
తోరణమును, అయియుండెను. అందరును వచ్చువారును
బోవువారు నై యుండిరి.

ఇంట స్వర్ణమయి వేయికన్నులతో పెండ్లిపసులు జేయిం
చుచుండెను.

బంగళా దేశమున నొక తాలూకాకు తహసీల్దార్
పనిచేయుచున్న కిషన్ చంద్రసేన్ గారి జ్యేష్ఠకుమార్తె యగు
స్వర్ణమయి అరీందమ్ బాబుగారి ద్వితీయ కళత్రము ఈయ
నకు ప్రథమ కళత్రమువలన సంతానము గాని, సంసార

మఖము గాని చేతురక ముచువే, ప్రథమక్షత్రముయోగము సంఘటించుటచే, స్వర్ణమయిని ద్వితీయక్షత్రముగావ్వినా హముజేసికొనెను. పాపమీమెవలనయిప్పటికివండ్రండ్రవయ నుగల సరోజని తప్ప మరి పిల్లలు లేరు. పోనీ యిక ముందే నను పుత్రసంతానము కలుగనా యని యనుకొంద మన్నను, మఱి సంతానయోగ్యతయే లేదని అంగవైద్య శాస్త్ర పారీణ యగు హర్షదోషానిగారు సిద్ధాంతపరచియే యున్నారు కావున నీ సరోజని వివాహ మత్యుత్సాహముగ జరుప నుద్దేశించి, అరీందమ్ బాబుగారు తమవద్ద నున్న సొమ్ము చాలక, బ్యాంకిలోనున్న తమసొమ్మును దెప్పించుకొన చెక్కు- వంపియుండిరి గదా మఱియును చాలక చంద్రమాళితో తన కుమార్తె వివాహమునకు మూడు వేలకు తగ్గకుండ నహ- యము (అప్పించుట) నభ్యర్థించునటుల బ్రసంగము గూడజేసిరి గదా ! ఇంతకును ఈయన యే పదిమందికి వివాహము చేయ వలెను గనుక!

స్వర్ణమయి యుచు, బడలు దెలియనంత శ్రమపడుచు, కూలికి గొందరు కూలీలను, నౌఖరులను నియమించి, రాబోవు బంధుగులకును, పెండ్లివారికిని, బనలుచు, విడుదలును యేర్ప రచుట, భోజన సదుపాయములకు వలయు నేర్పాట్లును నేయు టలోను గాగల పనులలో నతిచురుకుగ నామె సంపూర్ణముగ నిమగ్నయై యుండెను.

అరీందమ్ బాబు తన యింటికి బోయి యామూనమున నొక వాలుకుర్చీపై మేనువాల్చి, విశ్రాంతి నొందుచుండెను.

వేళ యతిశ్రమించినందున భోజనమునకురావలసివదని, క్రొత్తగా నియమింపబడిన కూలివానిద్వారా, స్వర్ణమయి కబురంపె గదా! బాబుగారు వచ్చిరనిజెలిసికొని స్వర్ణమయియును నాథుం జూడవచ్చి, 'ఏమిది. నేడింత నేపటివరకును భోజనమునకే రాలేదు భోజనానంతరము మరల పనులు జేసికొన వచ్చును గదా యని కబురంపెతిడి.' అనుచు భర్తమోము తేరి పార జూచి, 'ఏమోగాని యీరోజున మిక్కిలి ఆయాస పడినటును, ఏదో విచారాంకురము మీమానసమును గలవర పెట్టుచున్న నట్లును దోచుచున్నది — కారణ మడుగవచ్చునా ?' యని నవనయముగ స్వర్ణమయి పలికెను. కొంతతడ వాతడు మిన్న కుండి—'స్వర్ణమయీ, నీ యుత్సాహమునకును, నీ ప్రయత్న ములకును, నేను సహాయ పడజాలకుండుట యటుండ, నా వలన గొంత యపరోధము గూడ కలుగు చున్నందుల కెంతయు విచారించుచున్నాను' అని పలికెను.

'మీరు స్వయముగ నవాంతరములు గల్పించరే. దైవి కములే యైనచో, దైవమున కిష్టము లేదనియే యెంచి బ్రవర్తింతుము. ఇప్పుడు కాకున్న మఱి యొకప్పుడీ శుభకార్యము నెరవేర్చగలము.'

'నీతో చెప్ప కేమి ? ఒక్కసారిగ నెన్నో చిక్కులు ద్రోహులవలన కలిగినవి. బ్యాంకిలో నున్న మన సొమ్మంత యు నానంతకము ఫోర్జిచేసి ద్రోహి యెవడో కొల్లపెట్టినాడు.

మరియు చంద్రమాలి వేరుతో నాకు మూడువేలకు దొంగ
తెలిగ్రాఫు మనియార్డుకు పంపియున్నాడు అందుకు గూర్చి
పెద్ద చిక్కు రానై యున్నది. అది సోమవారమునాడు తేల
గలదు.'

'అయితే మీనంతకము ఫోర్జిచేసి ధనము కొల్లగొట్టిన
వాడును, మీకు రూ 3000 లకు తెలిగ్రాము పంపిన వాడును
ఒక్కడేనా ! లేక యిద్దరా ?'

'ఒక్కడో, యిద్దరో, పదిమందో, నేను చెప్పలేను
గాని, ద్రోహు లందఱును అరిందమ్ దెననే గురిచేయుచున్నట్లు
దోచుచున్నది '

'తుద కేమి తేలినది ?'

'తేలుట కేమున్నది. ఎక్కడనున్నా నాతాలూకు
సొమ్ము లేదు—నడచుచున్న నెలజిత మొక్కటి తప్ప, మరి
యాధారమేలేదు. మనకు సాదా నష్టయిచేయుచున్న గులాబ్
సింగ్ తనకు మన మీయవలసిన సొమ్మును గూర్చి తొందర
చేయుచు డిమాండు డ్రాఫ్టు నంపియున్నాడు. కావున నీ
మానములో వివాహ మాసి, మరియొకప్పుడు, జరుపవలె నని
దోచుచున్నది. ఇందు కే మందువు ?'

'అయ్యో, యిన్ని చిక్కు లొక్కసారిగ సంప్రాప్త
మయినప్పుడు, యీ ముహూర్తమునకు వివాహము జరుప
వలదని దేవుని యభిమతమును, సంకల్పమును, అయి యున్న

దని దలంచి నాపివేయవలసినదే. నిన్నటి మూడువేల తంతి మనియార్డరు మనము చంద్రమాళి పంపినా డనుకున్నది దగాయేనా ! ఎంత గుండెనిబ్బరము !

‘ఈ క్రొత్త నౌఖర్ల నందరినిన్నీ పంపివేయుము.’

‘మరియొక గంటకాలము పని చేయించి వారివారి చేతులలో నున్న పనులు పూర్తిచేయించి, వారి కీయవలసిన సా మ్మిచ్చి పంపివేసెదను.’

‘నలే’ యని అరీందమ్ బాబుగారు భోజనాది కార్యము లొనర్చికొని, ఆ దినమున మిక్కిలి వేగముగ బరుండబోయిరే గాని, ఆపదలపై నాపత్తులే వరుసగ, గలుగుచుండ, ఆందోళనారహితమై, నిశ్చింతగా నున్న గదా మేనువాల్చి సంతనే నిద్ర పట్టుటకు ! హాసతూలికపై బన్నుండినను, ముండ్లపై బన్నుండి నను గూడ నొకటియే గదా ! ఉండి యుండియు దీర్ఘోచ్ఛ్వాస ములు దీయుచు, పాన్నుపై నొక్క నిముసమైనను విశ్రాంతిగా బరుండలేక, యిటు నటు దొర్లుచు, బహు మనస్తాపముచే సంతనేపటికిని సూర్యోదయము కాదే యని వేదనం బడుచుండెను.

మనోవేదనచే బాధితులౌవారికి నిముషములు గడియలై, గడియలు ఝాములై. ఝాములు దినములై, దినములు వీర్ణములై తోచుట; మనోవిచారము లేక, ఆనందనముద్రమున నీదులాడుచున్నవారికి, దినములు ఝాములై, ఝాము

లు గడియలై, గడియలు నిమునములై, నిమునములు బహు
హ్రస్వములై తోచుట లే కాలమునగాని, యే దేశమునగాని,
ఎవరికిగాని, సహజములేగదా !

ఆ ర వ ప్ర క ర ణ ము

కొత్త భోగట్ట

సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారును మరియు నిం కెవ రెవరో
తాణాలో ముచ్చట లాడుచుండ, నరేంద్రమ్ బాబుగారు తాణాకు
వచ్చిరి. వీరు వచ్చిన మరి కొంతనేపటి కెవరో బాబుగారి నరి
గినవారు గాబోలు వచ్చి, 'బాబుగారూ, తమ కేటాకోగాని
ఎరెస్టు వారంటో, లేక, ఏదో సమనో గాని వచ్చినట్లు పోస్టా
ఫీసు సమీపములో ననుకొనుచుండగా లీలగా విన్నాను.
ఎందుకై నా మంచిదని తమతో మనవి చేసినాను.' అని ప్రసంగ
వశంబునంబోలె యనెను.

సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు—ఏమిటండీ, ఇదో గండ్రగోళము. అన్నీ
ఒకదాని వెనుక నొకటిచొప్పున వరుసపెట్టి ఆపత్పరంపర లేనా!
నేను మిక్కిలి చింతించుచున్నాను. మీరు కొన్నాళ్ళు శైలప్ర
పెట్టి యింటివద్దనే యుండినచో, కొన్నాళ్ళకు యీదిక్కు
లన్నియు వదలిపోవచ్చును.

అరీం—అది పురుష లక్షణం కాదు.

సూర్యకాంతమణి యచేతనంబయ్యను సూర్యపాదములు సోకినంతమాత్రాన మండివడుటంబోలె తేజోవంతులు పరులు చేయు పరిభవంబుల నోర్వజాలరు; మఱియు ఆపదలు సంభవించినపుడు ధైర్యమును, విశ్వరూపి యవుడు ఓర్పును, సున్యభావములు గదా.

కావున నధైర్యపడి, పౌరుషము విడచి, ప్రతిపక్షుల దుష్కృత్యముల కోడి, ప్రజల సౌఖ్యము చూడక, ఈనా ఒక్కని డేమముకొరకు, మాత్రమే చూచుకొనుట మిక్కిలి ఒంటెత్తుతనము కాదా; ఇంతకును నాకు కలిగిన ఆపదలు మాత్రము తీరనివి కావు. మరికొంచెము శ్రమపడక తప్పదు.

సాగి—నేనుకూడా యేమీ తప్పమాటాడ లేదే! కొన్నాళ్ళపాటు శ్రమలేకుండా, తొందరలు లేకుండా, నెమ్మదిగా నుండవచ్చును కదాయని అన్నాను. నరేగాని ఎరెన్టు వారం పేమిటి?

అరీం—ఏమీలేదండి నిన్నను తమయెదుట మాట్లాడుచుండగనే పోష్టుమాన్ 3,000 రూపాయలకు టి. యమ్. ఒ. ఇంటిమేషన్ తీసుక వచ్చినాడుకదా అది చూచి, చంద్రమౌళి వంపినాడని తమతోకూడా ప్రసంగవశమున చెప్పియుండలేదా! అదుగో ఆ టి. యం. ఓ. బోగన్ ది. దొంగ తంతి మనిషిర్దురు

పంపినా డెవహో ద్రోహి. అంతేకాని చంద్రమాళి పంపలేదు. ఆతనికేమిన్నీ తెలియదని విన్న సాయంత్రానికే నాకు పెరిగిగాం వచ్చినది. తక్షణమే నేను పోస్టల్ అధికార్లకు వ్రాసినాను. అది యీరోజు సాయంత్రానికి వారి కండ్లగలదు ఈ లోగానే బహుశః వీళ్లీ టెర్నునీ శనివారం (నిన్ననే) వెళ్ళియుండ వచ్చును; అక్కొంటుమూలంగా మూడువేల రూపాయలు బొక్కసముతో తక్కువ వచ్చియుండును. అది ముందుగా చూచుకుని, యిది ఫాల్సు తే తి మనిఆర్డరు అని గ్రహించి, ఆసామ్మ రిఫండు నేయుమని కోరుచు, ఎక్స్లెన్సేషను, కోరి యుంటారు. అంతేకాని అది అరెస్టుఆర్డరు అయియుండకూడదు. ఇంతకీ రేవటిరోజున అన్నీ తెలియనే తెలుస్తవి గదా.

‘ఇది అంతా ఒక్కడివనో, లేక, ఇద్దరుముగ్గురివనో!’

‘పనులయొక్క చమత్కారం చూస్తే ఒకనికన్న యెక్కువమందే యిందులో పని చేస్తూవున్నట్టు తోస్తున్నది. కాని వీ నంతటికీన్నీ సాధు డొక్కడే అనిన్నీ, తానున్నూ తన అనుచరులున్నూ కలిసి చేస్తూవున్న పనేగాని, అనవాయంగా ఒక్కడే ఇందులో లేడని అనుకుంటాను.’

‘సరే, షెల్లొక్ బ్రాకేట్లు యిప్పు డొక్కడనున్నారు?’

‘వేరే వేరే పనులమీద పంపినాను, కెండురోజులలో మీ కంతా తెలియగలదు.’

‘అదుగో మీ నొఖరు—యెందుకో—’

‘ఏమిరా, ఏ మీలాగు వచ్చినావు?’ అని అరీందమ్ బాబు ఆ వచ్చిన నౌఖరును ప్రశ్నించెను.

‘ఏదో నృత్యం వచ్చింది. అమ్మగారు యేమీ లోచక కూరుచున్నారు. వీలుంటే తమర్ని ఒక్కసారి దయచేయు మన్నారు’ అని ఆ వచ్చినవా డనెను.

‘వీలుండడాని కేమున్నది నేడు ఆదివారము, అంతా తీరుబాటే పనిలేవానికి సరేగాని మళ్ళీయేం ఫిత్సూరీయేనా!’ అని యనచు, ఇన్ స్పెక్టరుగారివద్ద శలవు గై కొని, తనయింటికి మరలెను.

ఏడవ ప్రకరణము

ఉత్తరము

‘ఏ మీలాగున కూర్చున్నావు?’

‘మా తల్లిగారికి జబ్బుగా నున్నదని మాతండ్రిగారు వ్రాసినారు.’

‘ఉత్తర మెప్పుడు వచ్చినది?’

‘ఇప్పుడే—ఒక గంటక్రింద వచ్చినది.’

‘ఇది రాకమునుపు మన కేమీ భోగల్లా లేనలేదే!’

‘ఔను, ఇదే వృత్తరము.’

ఆ జా బండుకొని, నడుపుకొని, ఇదుగో ‘జహారని తోస్తే, తిరిగీ వ్రాస్తా’ నని కూడా వ్రాసినారే ఇంతట్లో తొందర నడ నక్కర లేదని యిందువలన తెలియుచున్నదిగదా.’

‘ఔనుగాని, తిరిగీ వారిపద్ధతుండి జాబు వచ్చువరకును, ఊరుకోవడమేనా, లేకపోతే, డాక్టరుని తీసుకొని వెళ్ళడమా?’

‘ఏదైనా రేపు సాయంత్రము దాకా వూరుకుని, ఆతర్వాత యే ప్రయత్నము చేసినా మంచిదేను.’

అని సలహానిచ్చి, ఆ దినమంతయు, వారివారి స్థితిగతులను గూర్చియు, జరిగిన చిత్రచర్యలను గూర్చియు, బ్రసంగించు కొనుచును కాలము బుచ్చిరి.

అరీందమ్మగారి ఇంటిపద్ధ పనిచేయుచున్న 778 శైలపు పుచ్చుకుని అప్పుడే వెడలిపోయెను.

చదువరులారా !

నే డాదివారము గదా! మనము 2,3 రోజుల నుండి మిక్కిలి శ్రమపడి, లాల్ చంద్ తో విచారించి, అరీందమ్మతో మోసపోయి, ద్రోహితో గడనదుల మయిన మన మానసములెంతో భారవంతము లయి యున్నవి. కావున నాడివారమగు నేడు, మనము కొంచెము విశ్రాంతి నొందుదమా!’

రేపు సోమవారము. మన మందఱమును మిక్కిలి హెచ్చరితో గమనించవలసిన సంగతులెన్నెన్నియో యున్నటుల గానవచ్చుచున్నవి.

ఎ ని మి ద వ ప్ర క రణ ము

సోమ వారము

ప్రహరీ గోడ సింహద్వార సమీపమునుండి, భవనపు మెట్ల వరకును, ఎక్కడ చూచినను మోటారులే; మోటారు సైకిళ్లే. ప్రజయు నినుకవేసిన నినుకరాలని చందాన గ్రీక్కిరిసి యుండిరి. అందరును, వ్యాపారస్తులు, ఉద్యోగస్తులు, కొందరు కుటుంబస్తులును నిలచియుండిరి. నెంబర్లు వేయబడిన పోస్టు బాక్సులతో కొందరు నౌఖరులును, వేచియుండిరి. కాలచక్రమునకు భీతిలక, జీవన మత్యల్ప మని జంకక, మనము జన్మ మెత్తి, యేకార్యము చేసియున్నా' మను ప్రశ్న మొకప్పుడైనను యోచింపక, 'చూ పెద్ద లార్జింటిని; మే మనుభవించ వలసియున్న' దని యెంచువారుగాని, 'తిండికేగద మనము జన్మించినది—కావున సంతృప్తి కరిమొగ దినుచును, దిరుగుచును, నుందు' మను సోమరులు గాని, ఉబునుపోక, చలుపోకఁజోవు, ఆ తితాయిలుగాని, నిరుద్యోగులును, నిర్వ్యాపారులు, నగు కావురుషులు గాని, యచ్చట నొక్కరైనఘ గానరారు—అందరును పనిసేయు వారే; అంతా చురుకు దనమే! అంతా పనే, మేడక్రింది భాగమంతయు మామూలు టపాలు సార్టింగు బటువాడాలు. మేడమీద రిజిస్ట్రేషనులు, నేవింగ్సు బాంకులు, ఇన్ షూర్సులు మొదలగువాని బటువా

దాలును. రిజిస్ట్రేషన్ నిమిత్తము వచ్చువారును, పుచ్చుకొని పోవువారును, నేవింగ్సు బాంకిలో సాముక్కువారును, చాపను పుచ్చుకొను వారును, ఇన్ షూర్ చేయుటకు వచ్చువారును, పుచ్చుకొను వారును; ఎక్కడ చూచినను, ప్రజాపంచలనమే !

ఇట్టియెడ నొక స్ఫురద్రూపియకా పురుషు డొక డొక కార్ నుండి దిగి, తనతోనున్న మరినల్వార నట నుండు డని చెప్పి, 'భద్రమునుడీ' యని హెచ్చరించి, వినవిన నడచుచు జోయి మేడ మెట్లెక్కి, తొందర తొందరగా, ఇన్ షూరెన్స్ గుమస్తాను నమీపించి, 'ఏమండీ, గుడ్ మార్నింగ్, నావేర నేదై నా ఇన్ షూరెన్సు కవరు వచ్చినదా?' అని యడిగెను.

'మీపేరు?'

'గోపాల్ చంద్'

'ఎక్కడినుండి?'

'కరాచీనుండి—'

'అహా; చూడాలండీ. యీదొంతి దొం తంతాను; యింకా రిజిస్టర్ లో యెంటరీ కాలేదు : ఇదిగో, ఆపనే ఆరంభిస్తాను. కొంచెం మీరు తాళాలి. ఒక్క పావుగంట కూర్చుండ గలరా?'

'అయ్యో, కూర్చోకేమి? అందుకే వచ్చినాను గదా: కానియ్యండి; మీపని కానియ్యండి. అంతా అయిన తర్వాతే ఆయెను—వచ్చే వుంటే, యింతట్లోకే యెక్కడికి పోతుంది?'

‘సలే’

ఇన్‌ఫ్యూరెన్సు గుమాస్తా తన పనిచేసు కొనుచుండెను.
గోపాల్‌చంద్‌యును, తన విలాసదండము నొక యోర
కుంచి, యేమో యోచించుచు గాబోలు గూరుచుండెను.

పోస్టుమాస్టర్ —యూ, మని ఆర్డర్ క్లార్క్! ఇదుగో
లరీందమ్ గారిపేర శుక్రవారమునాడు వచ్చిన మూడు వేలకు
టి. యమ్. ఓ. ను గూర్చి ఆయననే రిపోర్టు చేసియున్నాడు
చూచినారా? ఆ టి. యమ్. ఓ. తనకు వచ్చుటలో నేదో
అనందర్థము కలదనియు, పంపినవాని పేరు చంద్రమౌళి
యని యున్నదిగాని, నిజముగా చంద్రమౌళి పంపలేదనియు,
ఆ చంద్రమౌళి గారి తంఱి జవాబు నిందుతో జతి పరచితి
ననియును, ఆ సొమ్ము వాపను వుచ్చుకొనవలసిన దనియును,
తాను సోమవారము 10 గంటల వరకును యింటి వద్దనే
యుండు ననియు, ఆలోగా పోస్టల్ అధారిటీన్ వచ్చి సొమ్ము
వాపన్ వుచ్చుకొనియెడల మరల మంగళవారము ఉదయము
10 గంటలలోగా తా నన్య కార్యాంతరములలో నుండుననియు
దెలియజేయుచు, ఈ బోగన్ (మిథ్య) తంఱి మనిఆర్డరు పంపి
నవానిం గూర్చి పోస్టల్ వారు తగిన చర్య చేయవలసిన దనియు
రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు. కాని మనమేమి చర్య చేయగలము?
మరల నీ కేసు పోస్టు మాష్టర్ జనరల్ గారి ద్వారా ఆయనకే
డిటెక్టునుకొరకు రిఫర్ కావలసినదే. ఇప్పుడు మీరు చేయవలసిన
దని, తక్షణం పి. యమ్. జీ. గారికి తంఱి పంపవలెను.

‘అరీందమ్ గారి పేర చంద్రమాళి పంపిన రూ 8,000 ల టి. యమ్. బి. బోగన్ అనియు, తనకు చెందరా దనియు, సొమ్ము వాపస్ యిచ్చుచున్నా ననియు, అరీందమ్ బనూ (బోన్) గారు రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు సొమ్ము వాపసు వుచ్చు కొను చున్నాము. ఈ కేసు విషయమై తగిన చర్య చేయవలసిన దని గూడ ఆయన వ్రాయుచున్నారు.

పోస్టుమాస్టర్, యమ్
కలకత్తా’

అని వ్రాసి తంతిశాఖ కంపి, టెలిఫూన్ లో పి. యమ్ జి. గారితో మాట్లాడి నంగతులన్నియు నివేదించుచుండెను.

గోపాల్ చంద్ వీరి సంభాషణల నెల్ల నేలొకోగాని వినుచునే యుండెను.

ఇన్ షూర్ రెన్సు గుమస్తా ఇన్ షూర్ కవరులన్నియు పరీక్షించుచు, వాని పై విలాసము, పంపినవారి పేరు, సంఖ్య, మొత్తము మొదలగు వివరములు రిజిస్టర్ లో వ్రాసుకొను ముద్ద, ‘ఆఁ అయ్యా, ఏదండీ, ఆ కవరు అదే నాది కాబోలు — చూడండి —’ అని గోపాల్ చంద్ అతనితో ననెను.

‘కాదండీ—’

‘చూడండి; ఎవరిపేర నున్నదో.’

‘ఇదా? ఇది రూ 1,116—0—0 లకు ఇన్ షూర్ — మధుసూదన్, లాల్ కే’

‘ఎవరు పంపినది?’

‘ఎవరు పంపితే నేమి? లాల్ చంద్ వద్దనుండి—ఇంతకీ యెవరిదైనా, గోపాల్ చంద్ ది మాత్రము కాదు.’

‘ఓ నాను,’ అనుచు నీతడు మిన్నకుండ ‘అయ్యా, ఇంతేనా? ఇంకా వున్నవా కవరు?’ అని అడిగెను.

‘మరిలేవండి ఇంతే యీరోజుకి ఇవి చాలవా అండి! మా పీకలమీదికి !!’

ఇంతలో నొకండువచ్చి, ‘అయ్యా, మధుసూదనలాల్ పేర ఇన్ ష్యూ రెన్సు కవరు రూ 1,116—0—0 లకు వచ్చి వదా?’ యని ప్రశ్నించెను.

ఈతడు సంపూర్ణమైన అంగసాష్ట్రము గలిగి, ముష్కరుని వలె నుండెను. వెనుకకు విరిచి కట్టిన పింజలు గల నల్లని యంచుల పంచయును, పంచ బోవల కెగించి, బిగించి యుంచి ధరించిన కమ్మేజును, కమ్మేజునకు వన్నె దెచ్చిన నల్లని షార్టు కోటును, వాని యుడుపులు.

ఇన్ ష్యూ రెన్సు గుమస్తా, గోపాల్ చంద్ అడిగినప్పుడు వలె, కవరులు ఒక టాకటే చూడక, రిజిష్టరు దిరుగవేయుచు కావలసిన భోగట్టా వెదకుచుండెను.

‘ఏమండీ; నామాటేమి చూచినారు కారే?’

‘అయ్యా! అదేచూస్తున్నాను. ఉండవయ్యా, నీలాగే రెండుకళ్ళూ, రెండు చేతులే, వున్నాయి. ఇటు అడిగి అటు తెమ్మంటే యెలాగ? చూడనిస్తారా లేదా?’

రిజిష్టరులో చూచుచుండెను.

‘అయ్యా, ఇప్పటికి శలవు తీసుకుని తిరిగి దర్శనంచేస్తాను!’ అని చెప్పుచు గోపాల్ చంద్ తేచి త్వర గమనుడైపోయి, మేడదిగి, తన కార్ వద్ద నిలచియున్న తనవారిని సంబోధించి, ‘ఇప్పుడు నల్లంచు పంచ, తెల్లవస్త్రు, నల్ల షార్టుకోటు, మనిషి నడచి వచ్చినాడా, బండిమీద వచ్చినాడా?’ అని యడిగెను.

తనచే నిపుడు సంబోధింపబడిన తనవారిలో నొకడు, ‘అతనా? ఇదుగో ఈ కారులో వచ్చినాడు’ అని యటనున్న నొక ఫోర్డుకారు టూ సీటర్ ను జూపెను. గోపాల్ చంద్ దాని నెంబరు నొక కాగితముపై వ్రాసి, మఱియు నేమో వ్రాసి, పోస్టాఫీసురోడ్ బీటు జవానున కిచ్చి ‘ఈ చీటి సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు గారికి ఒక గంటలోగా అందవలె’ నని తాళిదుగా చెప్పి మరల నీ కార్ కడ కరుదెంచి, తన జేబునుండి యేమో దీసి, ఆ కార్ చక్రముతో నేమో పనిచేసి, తన కార్ వద్ద నిలచి, తనవారితో ముచ్చటించు చుండెను.

మన ముష్కరుని పంటివాడు, ఇన్ స్పెక్టరును గుఱుస్తా తో మాట్లాడి, పోస్టు మాష్టరుతోనును మాట్లాడి, తనకు బటువాడా కావలసిన ఇన్ స్పెక్టరును కవరును దీసికొని, శర వేగమున దన కార్ ను నమిషించి, అధిరోహించి, వింటినుండి విడువబడిన బాణముం బోలె దానిని పోనిచ్చెను.

ఈ కారును కనువేటు దూరము పోనిచ్చి, తనవారితో నిలచి ముచ్చట లాడుచుండిన గోపాల్ చంద్ యను తన సాండ్లెన్ మినర్వా కార్ను గూడ బయలుదేర దీసెను. ఈ రెండు కారులును, మనమే చూచియుండినచో నొకటి వెనుక నొకటి, నీవా, నేనా యనునటుల బరుగిడు చున్న వేమో యని మనకును దోపక మానదు.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

ఒక చిన్న యెత్తు

కార్పొరేషన్ ఆఫీసుకు వెళ్ళి అక్కడి గుమాస్తాలతో నేమో మాట్లాడి, వారు చెప్పిన దేదో తన పుస్తకముగో వ్రాసుకుని అపుడపుడే మరలి వచ్చిన పోలీస్ సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరుగారు కార్ నొకదానిని అద్దెకు మాట్లాడి అం దధి రోహించి పోయి పోయి ఒకానొక దివ్యభవనము తేరెను.

లోపల అమరావతిం బురుడించు వైభవము గల నా భవనము బ్రవేశించుటకు వీధివైపు ముందుభాగమున.—

శ్రీశ్రీశ్రీ దర్శంగ మహారాజు
లోపలనున్నారు.

అని వ్రాయబడియుండెను.

లోపల బ్రవేశించిన నర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారు మహారాజావారితో కొంతసేపు లోకాభిరామాయణము ముచ్చటించి, తుదకు శైలవుగైకొనువేళ, 'తమ కార్కు నెంబరు వేయించినారా? కార్పొరేషన్ వారు చాలా పట్టుదలగా నున్నారు.' అని యనెను.

'అయ్యో! వేయించకేమి? నేటికి వారము దినములైనది. దాని నెంబరు 949 సి. ఏమి నెంబరు వేయించలేదని కార్పొరేషన్ వారు తగాయిదా చేయుచున్నారా?'

'లేదు—లేదు. నెంబర్లు వేయించే రోజులు గనుక శ్రీవారు మరచియుందురేమో యని జ్ఞాపకము చేసినాను.'

'లేదు నేను యిటువంటి విషయములలో మిక్కిలి పట్టుదలగా నుంటాను.'

'చిత్తము నేను తమ దర్శనమునకు సుమారు పది పదకొండు గంటలకే రాదలంచిన్నీ త్రోవలో తమకార్ను నేను చూచినందున తమ రెక్కడికో దయచేసియుందు రని తలంచి యుంటిని.'

'లేదండీ నేనీరోజున యిప్పటివరకును యెక్కడికిని కదలనే లేదు. నాకార్ నుకూడా యెక్కడికిని పంపలేదు.'

'అయ్యో; యీనెంబరే నేను చూచినాను.'

‘ఈనెంబరే?’

‘చిత్రము కార్పొరేషనువారు పొరబడి యుంటారు. తమరు 1947 సి. (1) అని గుర్తువేయించు మని నా ప్రార్థన. పొరపాటున 1945 సి. అని నెంబరు యిచ్చివుంటాడు తమరు యీ సవరణ చేయించినచో, మరీ చిక్కురాదు. నేనుమ్మా తమరు చేయించే సవరణ కార్పొరేషన్ ఆఫీసులో యిస్తుండు సేలీయజేసి, అక్కడ జిప్సరులలోకూడా యీమార్పు చేయించెదను.’

‘సరే; బాగానేవున్నది. నేనును యిప్పుడే ఆసవరణ చేయించెదను.’

‘చిత్రము. కెలవు తీసుకుంటాను’ అని యని మన నక్కిల్ థిన్ స్పెక్టరు గారు తిరుగ స్టేషనుకు బోవుచు నిటుల దలపోయ దొడంగిరి.

‘ఏమీ. చమత్కారము! అరీందమ్ పోస్టాఫీసునుండి నాకు పంపిన చీటిప్రకారము 1947 నెంబరు కార్ శ్రీ దర్భంగా మహారాజా వారిది కదా— అది ద్రోహుల కార్ గనుక జాగ్రత్తగా చూడవలసిన దని వ్రాసెనే! ఏమినింత! దర్భంగా మహారాజావారు అటువంటి సంబంధము లేమియు నుంచుకొ నోరే! ఒకవేళ ద్రోహి చమత్కారంచేసి శ్రీమహారాజావారి కార్ నెంబరు వేసియున్నాడేమో, తనకార్ నకు కూడాను! ఏంతెంత పన్నె నా చెయ్యగలడు!

‘ఏమీ కాకుంటే తాను నూపరింటెండంటల్లు నాచేతనే అరీందమ్ను అరెన్సు చేయించినాడే. లాల్ గారి గదికి టైమ్ లాగేవేసి, తానే స్వయం వచ్చిన్నీ, అరీందమ్ చేతనే ఆతాళము తీయించి, ఈ ఘమ్మైన ఆలోచన చేసిన అరీందమ్ బాబునే, ఆగదిలోనే లాల్ చంద్ చేత రాంగ్ ఫుల్ కన్ ఫ్రెన్ మెంట్ చేయించినాడే! సాండర్ సహాయంతో బోగన్ తంతి మని యార్దకు వంపి అరీందమ్ను భ్రమపెట్టి అల్లర పెట్టినాడే! ఇంత కూలన్ని పనులూ చేసినవాడు ఒకడో, యిద్దరో, యిప్పటికిని తెలియ దాయెను ఇందుతో అడు గడుగుచును, అరీందమ్నే బాధించు చున్నాడు. ఏదో అరీందమ్ మీద ప్రత్యేకముగా క్రోధముతో వని చేయుచున్నట్టే, తోచుచున్నది.’ అని విభక్తింపుచు పోలీసు స్టేషనుగూర్చి పోవుచుండెను.

ప ద వ ప్ర క ర ణ ము

ప్ర యా న ము

‘ఓనమ్మా రెండు మూడు రోజులై కొంతెం జిల్లు తీవ్రంగానే వుంది. మీకు వుత్తరం కూడా వ్రాసియుంటిరట గదా!’

“జాను ‘మళ్ళీ ఉత్తరం వస్తే బయలుదేరుదా’ మని బాబుగా రన్నందున ఆగవలసివచ్చినది గాని తేజపోతే అప్పుడే బయలుదేరి వెళ్ళియుందును. ఇంతకీ టైము లేకుండా ఇప్పుడే యీ కబురు కూడావచ్చినది. ఏదీ న్యవధి! పోనీ అని బయలుదేరుదా మన్నను బాబుగారింట్లో లేడు చెప్పెద మన్నను ఏమి చేయుటకును దోచకున్నది’

‘ఏమమ్మా, ఇందులో చిక్కేమిటుంది మనం పోలీసు స్టేషనుపై పీ వెళ్ళి, అక్కడ బాబుగారితో చెప్పి, మరీ రై లెక్కుదాము. బయలుదేరితే మిక్కిలి వేగంగానే బయలుదేరాలి నేను వచ్చి అప్పుడే ఒక గంట అయిపోయింది. ఈ పాటికి మీతల్లిగారికి ఏలాగవుండునో! తమరు రాకపోతే వేగం చెప్పండి. నేనైనా వేగం వెళ్ళిపోతాను.

‘అట్లే వేళలేదు. ఇప్పుడప్పుడే 6 గం. 30 మి అయి పోయింది. ఇంకా అరగంట వుంది టైము. ఈ రైలులో బైల్దేరి తీసుకురమ్మనే నన్ను అర్జంటుగా కార్లో పంపినారు. మనం రైలుకివెళ్ళి కార్ను యిక్కడ కార్ఖానాలో వుంచి మిమ్మల్ని తీసుకుని వెళ్ళి, అక్కడ దిగబెట్టి, రేవు నేను వచ్చి గాని, కార్ఖానా యేజంటు చేతగాని, మళ్ళీ కార్ తెప్పించుకో వచ్చును అన్నారు.

‘రైలు తప్పిపోయిన యెడల మోటారు మీదనైనా తమరిని తీసుకొని రమ్మన్నారు గాని రైలుమీదైతే వేగంగా

యిల్లు చేరి, మీతల్లిగారి ముఖం చూడవచ్చును గదా అని యింత తొందర పడుచున్నాను గాని మరేంలేదు. చెయ్యి కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకొన్నట్లు మనము వెళ్లే లాభం లేదు. ఇట్టి సందర్భములో అరీందమ్ బాబుగారు మాత్రం వద్దటారా? పైపెచ్చు ఆయనవచ్చేసరికి మీరు యిక్కడ వుంటే చీవాట్లు పెద్దారు కూడాను. అందుచేత వేళ మించి పోకుండా బయల్దేరండి తోవలో స్టేషన్ లో చెప్పి మరీ వెళ్దాం— మరీ బయల్దేరండి' అని ఆతురముమెయి నాక్రొత్తగా కార్ తీసు కునివచ్చిపవా డనెను.

‘మనం బయల్దేరి వెళ్ళేసరికి అమ్మగారు, ఖులాసాగా వుండాలని దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నాను.

‘సరోజినీ! నేను, చాల దుస్థితిలోనున్న మీ అమ్మమ్మ నుచూచుటకు యీ రైలులో వెళ్లుచున్నాను. తోవలో మీ బాబయ్యగారు గుంపించేయెడల కలుసుకుని చెప్పి మరీ వెళ్తాను. నీవు యింటివద్ద భద్రముగా ఉండు. స్థితిగతులు వెంటనే తెలి గ్రాము చేస్తాను. నాఖ దుంటారు. మీ బాబయ్యగారుకూడా వేగమే యింటికివస్తారు. అమ్మమ్మకు ఒట్లో మిక్కిలి బాగు లేని కారణము చేత, తాతగారు కార్ పంపగా నేను వెళ్ళినా ననిచెప్పు’ అని చెప్పుచు, అనారోగ్యురాలుగా నున్న తన తల్లిగారిని చూడ శ్రీసగరమునకు బ్రయాణనన్నాహముతో

కారు నెక్కి, 'మొందుగా స్టేషను వైపు పోనియ్యి' అని స్వర్ణ మయి యనెను.

కార్ నడచుచున్నది.

*

*

*

కార్ పరుగిడు చున్నది.

*

*

*

చాలదూర మేగినది.

ఏమి నడకయని వ్రాయను ! చప్పుడులేదు ! కారు వ్రక్కనే నడచుచున్న వాని కైనను, కారును చూచువరకును, కారు వచ్చుచున్న దనే తెలియదు.

ఈ కారు యొక్కపథమును, పరమా పథియును మన కును దెలిసికొనవలసినంత యవసరము లేకపోయి యుండును; గాని అందులో మన స్వర్ణమయి యున్నదే: కనుక మనమును, అకారు ననునదించి పోయి చూతుము గాక !

తిరిగి తిరిగి చాల యాలస్య మైనది. స్టేషనును వదిలి పోవీ, బాబుగారిని గూర్చి తెలుసుకొని, ఆయన స్టేషనులో లేకుండుటంజేసి ఆ డ్రైవరు స్వర్ణమయితో—

'అమ్మా ! బాబుగారు తాణాలో లేరు. ఏదో పని మీఁద వెళ్ళియుంటా రని తాణాలో వాళ్ళు చెప్పినారు. మనకు రైలువేళ అయిపోవు చున్నది. రైలుకి మనం వెళ్ళిపోలేనేమిటనిది. త్రోవలో చాలమంది బాబుగార్ని యెరిగిన వాళ్ళు

మనకి కలుగారు. ఎవరితో చెప్పినా నరిపోతుంది అన్నట్లు, రైలు స్టేషన్ మేష్టరుతో చెప్పినా నరిపోతుంది. బాబుగారికి మీ కబురే అందక పోతుందేమో అని సంశయించ వక్కర లేదు. కావలిన ఉత్తరం బహు బాబుగారి వేర వ్రాయండి. అది అందజేయించేపూచీ నాలు. ఏమంటారు ?' అని యనెను.

‘అనిడాని కేమున్నది ? అన్న బాగానే ఉన్నాయి. కబురు చెప్పడానికి కూడా వీలు లేక పోయిందే’ అని యని, మఱియు స్వర్ణమయి తన మనమున, ‘అన్నా, యెంతవని, ఈలాగున నెందుకు సంఘటనవడినదో; దె వేచ్చ యెటులనున్న దో; ఏల నీవార బాబుగారు లేనినమయమున వచ్చినదో; ఇం కేమి జరుగనై యున్నదో’ యని నడచుచున్న కాదులో వితిర్కించుకొను చుండెను. క్షణకాలములో రైలు స్టేషను సమీపింప, వీ రిరువురు నట దిగి, చూచునది కదివరకే రైలు వచ్చియుండుటచే ద్దైవరు తొందరపడి, ‘అమ్మా ! ఇండి వచ్చింది. టిక్కెట్లు పట్టుకుని, ఈ కాపును యిక్కడనే వున్న కార్థానా యేజుటుకు వప్పించి, వసున్నా’ నని చెప్పి పోయి, మఱల క్షణకాలములో స్వర్ణమయిని గలసికొని ప్లాట్-ఫార ముకుబోయి, మంచినహాయమున్న (పెట్టె) బుడిలోనెక్కించి, ‘అమ్మా ! బాబుగారికి పుత్రరం వ్రాశారా ?’ అని యడిగెను.

‘లేదు; కలనూ, కాగితనూ ? ఇంతకును పై మేదీ ?’

‘పోనీ, స్టేషను మేష్టరుతో ఈసంగతి బాబుగారికి తెలియజెప్పుమని చెప్పి స్తాను. మీరుబుడిలోనే కూర్చోండి;

టిక్కెట్లు నాదగ్గరే వున్నవి. నేను వచ్చేలోగా బెల్ కొట్టేనేమరో పెట్టెలో నైనా యెక్కిపోతాను. మీరేం భయపడక్కరలేదు' అని చెప్పి, స్వర్ణమయి చూచుచుండగానే తాను స్టేషన్ మాష్టరు ఆఫీసు గదివైపు వెళ్ళెను.

వేళ యయినది. మొదటి గంట యిదివరకే కొట్టినాడు రెండవ గంటయు నైనది. గ్రామాంతరము. దేశాంతరము పనుల మీద, బంధు దర్శనార్థము పోవుచున్న వారిని అంపకము బెట్టువారును, 'అక్కడ చేరగనే, ఒక కార్డువ్రాయు' మను వారును, 'మరల నెన్ని దినాలకో!' యను వారును నైయుండ, 'జాగ్రత, దూరముగ నుండు' డను పోలీసువారి యడావిడులును, రైలువారి అధికారపు అరపులును, ప్రయాణీకుల కేకలు, ఆందోళనలును, పెచ్చుపెరిగియున్నవి. సరి రైలు పెద్దయర పరచి, కదలుచున్నది. ప్లాట్ ఫారమువూర్తిగ దాటునరికే రైలువడి పోచ్చినది. 'డాక్ గాడీ' గనుక, మిక్కిలి వేగముగ పోవుచుండెను బండిలోనున్న వారికి స్టేషనుగాని, స్టేషనులో నున్న వారుగాని మఱి కానరాలేదు.

పదకొండవ ప్రకరణము

జ య ము

దర్భంగా మహారాజావారి కార్ను పరీక్షించి, దాని నెంబరు తెలుసునుని, తర్క వితర్కములతో, తానాను సమీ

పించిన సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరున కెదురుగ నొక కార్, దాని వెనుక నింకొక కార్, పోలీసు జవానులును మరికొందరును గూర్చుండ తాణా సింహద్వారము కడ నిలువజూచి, 'ఏమిది' యని, యేమియు దోషక జూచుచుండ నందొక కార్ నుండి అరీందమ్ బాబుగారును, ఇరువురు తాణేకారులును, చేతులకు బేడీలు వేయబడిన యొక స్థూలకాయుడును దిగిరి.

మనకు అరీందమ్ చిరపరిచితుడే సబ్ యిన్ స్పెక్టరు మంగల్నేక్ కూడా జమీలియాచరిత్ర గల 'నేనే' యను గ్రంథమూలమున పరిచితుడే. మరియొక సబ్ యిన్ స్పెక్టరు బ్రాకేట్. ఇతనిని గూడ మన మ్రిగంధమున నిప్పటి కెరిగియే యున్నాము గదా! కనుక నిక నీ కార్ నుండి దిగిన వారలలో మన మెరుగని వాడొక్కడే.

ఈతడు స్ఫురద్రూపి యయ్యును, భీకరా కారుడు, అదిగో, చూడుడు! అకర్ణాంతమును విస్తరించిన నయ్యును. నయన యుగము క్రూరదృష్టుల వెలువరచుచున్నవి. తీర్చినట్లులున్నను, కనుబొమ లాతని వచుస్సుచుజూచుచున్నవి గండఫల కములును, ఫాలభాగంబును సంపూర్ణంబు లయ్యును, కష్టములతో కాలము గడపిన గరిడీ ముచ్చుచు ననుకరించుచున్నవి. వక్షపీఠమును, మల్పివేసి నటులున్న యూరువులును, తిరిగి యున్న జబ్బలును, వస్త్రాదులలో జేరిన వానిం బోలియున్నవి. ఊర్ధ్వ అధోభాగములు శాస్త్రోక్తముగ విభజించి సృష్టింప

బడిన యాతడు, చూపరకు నేత్రవర్వమయ్యను, తన రెండు చేతులకును బేడీలు తగిలించి యుండుటం జేసి మిక్కుటముగ భయము కాపాదించు చుండెను.

కార్ నుండి దిగిన అరీందమ్ ను చూచి, “అలో! ఎక్కడ నుండి? ఇదంతా యేమిటి, ఈత దేవడు?” అను ప్రశ్నలు సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు దొంతర దొంతరలుగా నడుగ జొచ్చెను.

‘అయితే, మన గ్రంథకర్తనా యేమిటి ఈ మహానుభావుడు?’

‘అలాగే.....అనుకుంటున్నాను’

అందరును తాణాలో బ్రవేశించిరి. చేతులకు బేడీలు వేయబడిన వానిని స్టేషనులో ఇనువగజముల తలుపులుగల గది లోనికి ద్రోవ జూపి, ‘ఘనజ్వలనజ్వాలకరాశిమైన యొక నిశ్వానము గావించి’ తాణాలోపల చావడినుండి యా యినువ గజముల గదిలోనికిపోవు నేలగచ్చు అదరుచుండ, నడచుచు, ఖుర్ర తటాయించుచు నందు బ్రవేశించెను రాత్రిమూడు గం 7-30 మిగిలు దాటి యుండును.

‘ఈ రాత్రి యంతయు సీతని సీరిమాండులో నుంచి, కావలసిన ఆహార సదుపాయముచేసి, జాగ్రత్తగా చూచుచుండవలెను. తాణాలో యెక్స్ ప్రెస్ మ్యాట్రీ వేసి మరికొంత మందిని వాచ్ వుంచండి. నేను తిరిగి తెల్లవారేసరికి యిక్కడే వుంటాను.’ అని అరీందమ్ అనుచుండగనే ‘అ...అ...ఏమింథో?’

అయ్యో, మీ అందిరిలోగా బజారు వస్తువులు తిసవలసిన
వాడను గాను; స్నానం లేనిదే నోట్లో యేమిన్నీ వేసుకోను;
మీవల్ల అపవిత్రుడ నై నాను, నేను సచేలస్నానము చెయ్యనిదే,
ధ్యానం చేసుకోకుండా, ఏమిటిప్పుడు అంతకొంప మునిగి
పోయిందని, మీ రిచ్చే దేవో యింత తిని, ఈ వొక్క-
రాత్రికీ ఏం పడిపోయింది? ఒక్కనాటి భాగోతానికి మీసం
గొరిగించుకున్నట్టు! అని యీ భీకరాకృతి శారద మేఘ
గర్జనస్ఫురణం బలికెను.

అరీందమ్ చిరిసవ్వు నవ్వుచు. 'నరే' యని నర్కిల్
ఇక స్పెక్టరుగారిని పిలిచి, యాయన చెవిలో నేమో చెప్పి,
స్వగృహోన్ముఖుడై వెడలెను.

పండ్లెండవ ప్రకరణము

ఏ మి ది !

చెల్లని మలయూమారుతము తన యాయానమునవనయిం
ప, దినమెల్ల దేహపరిశ్రమచే దుర్బలతరమై, మనో పరిశ్రమచే
దుర్బలతమమైన తన శరీరము, బట్ట పేలికలవలె యూగులాడు
చున్న కాళ్ళపై నటునటు యూగుచుండ, చేతనొక విలాస
దండము బూని అరీందమ్ నడచుచుండ, ద్రోవలో నొకం

దామరగ వచ్చి, 'అయ్యా, తమ కొరకు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారు, ఒక యినుప మందనము, (వికానేఫ్) పంపినా మనిన్నీ, దాన రైలు ప్యాసు మీకు అందచేయు మనిన్నీ, రేపే డెలివరీ తీసుకొనవలసిన రైలుఛార్జీ వా రక్కడ చెల్లించితి మనిన్నీ, చెప్పుమన్నారు.' అని చెప్పెను.

సంతోషమే—నీ వెడరు?

'నేను నాగపూర్ లో నొక వ రకుడను. త్రివిక్రమరావు గారిని బాగా తెలిసిన వాడను.'

'నీ వెప్పు డీ యూరు వచ్చినావు?

'సాయంత్రం ౫ం 7-కి: ల బండిలో వచ్చినాను.

'మా యింటికి వచ్చేదవా? భోజన నదుపాయము చేయించెదను.'

'చిత్తము. అక్కర లేదండి. నేను రైలు దిగగానే స్టేషను దగ్గరనే యున్న హోటలులో భోజనం చేసుకుని మరీ వచ్చినాను. తమరు ఆదరించినారు; అంతే చాలునే.' అనుచు రైలుప్యా సాయన కిచ్చి యాతడు తన శ్రోవను బోయెను.

* * * * *

అరీందమ్ తన యిల్లు సమీపించుచు 'ఈ వొక్క రాత్రికి యేం మునిగిపోయింది—' అన్నాడే—అర్థం లేని మాట ఒక్కటైనా ఆడడే! ఈమాటయొక్క తాత్పర్యం యేమై యుంటుందో! ఏదైనా అనాంతరము చేయునా? ఏమి

చేయుటకై నను, ఆతని చేతుల నేమియు లేకుండ జూచి, మరీ గదిలోనికి పంపినామే—అయినను, తగిన కట్టుబాట్లు చేసి చెప్పవలసిన సంగతు లన్నియు సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారితో చెప్పి, మరీ వచ్చినానే, అని యనుకొనుచు స్వగృహము జేరునరికి, వీధిగుమ్మమువద్దనే కనిపెట్టుకుని నిలచి, తన తండ్రి కొర కెదురు జూచుచున్న సరోజని అరీందమ్ బాబుగారిని చూచి, ‘బాబా, ‘అమ్మగారు మీ కగుపించినారా?’

‘ఏమీ, స్వర్ణమయియే! ఇంట్లోలేదూ? ఎక్కడికి వెళ్ళినది?’

‘అమ్మమ్మగారికి చాలా బబ్బుగా నున్నదని, తక్షణం రమ్మని, తాతగారు కార్ పంపినారు. అమ్మ వెళ్లింది; మీ రింట్లో లేనందున, స్టేషను వైపు వెళ్లి, మీతో చెప్పి మరీ వెళ్తానని చెప్పింది. మమ్మల్ని కలియలేదా?’ అని యడుగ, సరి బాబుగారికి మరి చెతస్యములేదు. ద్రోహిని పట్టగలిగితిని గదా యను తృప్తియును మరిలేదు. ఏదీ లేకున్నను మానెగాని పాపము, నోట మాట మాత్రము మరిలేదు. మరి లోపలికి వెళ్ళలేదు. వెళ్ళక నటనే నిలచి, తుదకు విషణ్ణుడగుడై, దేహ మనోపరిశ్రమలచే చెప్పరాని దౌర్బల్యము నొందిన యీతనికి, ‘వర్షులుగారికే పరీక్ష’ యనునట్లున్నది గాబోలు. తన యాగ్రా సము దీరిచికొన, తన యిల్లు సేరబోవ, నిదీ తుభవార్ ఎట్టెటులనో, లోనికి బోయి సరోజనిని జేరదీసికొని, తన

మంచముపై గూరుచుండి, కొంతదనుక నేమియు మాటాడక, తుదకు, 'అమ్మా, మీతాతగారిపేర తెలిగ్రాము యిచ్చి చూచెదను.' అనెను.

‘ఎందుకండీ, బాబా, తోవలో మీతో చెప్పలేదా?’

‘చెప్పకున్న మానెగాని, నాకు గానవచ్చినచోఁ సంతవరకును రానిత్తునా? ఇంతకును వాడు నాకగుపించ నిచ్చునా? అయ్యో! పట్టిభ్రమ.’ యని తన మాననమున ననుకొనుచు సరోజనితో, ‘నాతో చెప్పలేదు. తాను మీతాతగారిదగ్గరకు వెళ్ళునూలేదు.’ యని యాత డనెను.

‘అదేమిటి-బాబా, అలాగంటున్నారు? ఎప్పుడున్నా అనుమానం మాటలే అంటారు. రైలు వేళ అయిపోయి పుంటుంది. మీతో చెప్పుటకు పీలులేక తొందరలో వెళ్ళిపోయి యుంటుంది. ఇంత మాత్రానికి మీకు సంశయ మెందుకు?’ అని సరోజని ప్రశ్నించెను.

‘అమ్మా. నీకు మంచిచెడ్డలు తెలియవు. నీకు కనపడ్డవి నీవు విన్నవి, అన్నీ నిజమే యనియనుకొను చుందువు.’

‘ఏమండీ—బాబా, యిందులో అబద్ధంగాని అనుమానంగాని, యేముంది?’

‘అయ్యో! అమ్మా అంకా అబద్ధమే అయివుండాలి వీడిన్నీ నమ్మలేము. ఇప్పుడు అన్నీ చిక్కులున్నా, అవడ అన్నా, తిట్టించుచున్నవి. అన్నీ ప్రమాదములే!’

‘బాబా, మీ మాటలే నాకు అర్థం కాలేదు. నాకేమీ బోధపడలేదు. ఆ మంచిచెడ్డలు మీకే తెలియాలి—’ అని సరోజని యని, మిన్నకుండ్డను. అరీందమ్మయును కొంత తడవురకుండి గడియారము చూచి, చివాలున లేచి, ‘అమ్మా, నీవు భోజనము చేసినావా?’ యని సరోజని దెస జూచి, యాతురమున బ్రశ్నించెను.

‘లేదు.’

‘అయ్యో. ఏమమ్మా, పదిగంటల వరకును భోజనమే లేక పోవుట?’

‘ఏదీ—సాయంత్రం దీపాలు పెట్టే ముందరే అమ్మ పూరికి వెళ్ళింది ఆ తర్వాత ఇప్పుడే వస్తారో, అప్పుడే వస్తారో మీరని నినిపెట్టుకుని ఉండగా, ఉండగా యిప్పుడు మీరు తిచ్చి కొండంత అనుమానం పెట్టినారు. భోజనం చేసినతర్వాత తాత గారికి తెలిగ్రాము యివ్వడమో, యేదో, ఆలోచింప వచ్చును. ముంగా భోజనానికి లేస్తే బాగుంటుంది.’

భోజనాపేక్ష లేకపోయినను, తాను మానినచో, సరోజనికూడ భోజనము మాను పను భీతిచేత ‘నరే’ యని అరీందమ్మ లేచి, స్నానము చేసి, భోజనము చేసి, తామరాకువ నీటి బొట్టు వదువున, నిలుకడలేని మసన్నతో, ఏమిచేయుట కును దోషక, తన తెలిపూన్ యంత్రముదరి జేరి, గంటకొట్టి, యిటు మాట్లాడెను—

‘అలో, ఆ—ఎవరది? నీవా! నరే—నేషనులో—
నేషనులో అంతా సరిగా నున్నదా? ఆ—నరే—రా కొక
ఆర్డర్ కాకానేబిల్—ఆ—ఆర్డర్ బౌను ఆ—తక్షణం కావ
లెను—ఆ—బౌను. త్వరగానే పంపవలెను—బౌను—
త్వరగానే—సైకిల్ కాన్సేబిలే రావలెను—ఆ—’

మరల దన చావుదుకుర్చీపై గూరుచుండెను. కొంచె
ము సేపటిలోనే సైకిలుపై 178 నెంబరుగల జవాను వచ్చి,
అరీందమ్ బాబుగారికి సలా మొచ్చి నిలువ, ‘నీవా! నరే’
అని బాబుగాణును లేచి, ఒక కాగితముపై నేమేమో వ్రాసి,
ఈ అర్డంటు టెలిగ్రాము పట్టుకుని, టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు త్వరగా
వెళ్ళి యిచ్చి, నీ యెదుటనే టెలిగ్రామును పంపజేసి లేటుఫీజు
కూడా యిచ్చి, రసీదు పట్టుకుని రా,’ యని చెప్పి కొంత
సొమ్ము కూడా యిచ్చి, వానిని సంపివేసి, తా నేమో తల
పోయుచుండెను. పాప మూలనికి నిదురపట్టకు. తన పడకపై
నెంతో దొర్లుచున్నాడు.—దీర్ఘోఽశ్వాసములు దీయుచున్నాడు
—కూరుచుండును—నిలచును—మరల బండుకొనును—
మరియు గూరుచుండును. చాల గొత్తియెనది. ఘరి కొంత
సేపటి కా టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు పోయియుండిన బంట్లోతు
రసీదు దీసికొనిరా నది యందుకుని, తెచ్చినవాని సంపివేసి,
మరల యధారీతిని బరుండి యన్వేషతతో గాలము బుచ్చు
చుండెను.

స్వర్ణమయి యింటలేదనియు, తన తల్లిగారికి ననా
రోగ్యముగా నుంట నాయన గబురంప, చా నట కరిగె నని
జెలిసిన తోడనకన్న, నిమున నిమునమునకును, తన మానన
సంద్రమున తరంగములం బోలె, నెట్టి యూహ లుద్భవిల్లు
చున్నవోగాని, ఆందోళన, అనుమానము, అన్వస్థత, అసౌ
ఖ్యమును, నపరిమితముగ, దీసినకొలదిని నూత నీ రూఢు
చందాన, గలుగుచుండ గాలపరిమితియైన నెరుంగక, మిగుల
వేధింపబడుచుండ, మరికొంత నేపటి కొక తంతివార్తావహు
డొక పెల్లిగ్రామును దీసికొని, అరీందమ్మగారి యింటికివచ్చి,
పిలచి యాయనకు పెల్లిగ్రామః సందిచ్చి, రసీదుపై సంతకము
జేయించుకొని వెడలిపోయెను.

అరీందమ్మయును, యెంతో యాశురముతో నా వార్తం
జదువుకొని, దీర్ఘోచ్ఛ్వాసము దీసి, తనయొడ ల్లంపిప మింట
గాంచి, మంటంబడిన వాడుం బోలె, తహతహం పడి,
వేదనం జిక్కి, సరోజనిని నమిపించి, యయ్యమను నిదుర
లేపబోయియు నటుల నేలొకో జేయక, మరల తన యధా
స్థానము జేరి, యున్నురని, పూర్వ దిగ్భాగము నవలోకించి,
చింతించి, యిటునటు దిరుగుచు, గూడుచుండుచు, లేచుచు,
మరల గూడుచుండుచు, నొడ లైలియని వంత నందుచు:—

‘ఔరా! ఎంతవని జేసితివి! నే నా నాడు తమిజదీన్
కుమార్తెయగు గుల్ నుమ్ చేత మిగుల బ్రేమింపబడుచుండిన

బనరుహీన్ కుమారుడగు సిరాజ్ హీన్ లను నాతడు నీ యధి
 కారము క్రింద పూల్ సాహేబుచేత స్వక్రమమై, పద్ధతులకు
 విరుద్ధమై, ప్రాణాపాయ కరమై, యుండు ఖైదులో నుండగా
 దప్పించి, శుభ ముహూర్తమున గుల్ శుమ్ సిరాజ్ హీన్ లకు
 వివాహ మొనర్చి, నీకు దక్కకుండ జేసితిని గదా యను నీర్వ్య
 వహించి, స్వర్ణమయిని, నానుండి, వేరుపరచి, నన్ను సాధింప
 నెంచితినిగా! పాప మాయబల నీ కేమి యెగ్గుచేసినది? నావన్ను
 గడలకు తీసిపోతి ఎవలకు నది యొక తార్కాణముగాదా?
 ఇది నీ బహద్దూరీకి లోపముగాదా! కానిమ్ము ఇట్టి కుర్వలతో
 పని చేసి, నీ వేతికాలము జయప్రదముగ నుపద్రవముల సంఘ
 టింప జేయగలవు? అయ్యో! నా జేయు కార్యము లన్నియు
 నీ చేతులకు బ్రతిహతములే నుమా!

‘ఎవను, నా చేతులకు నీవును బ్రతిహతములు నేయక
 పోలేదు. కాని నేన బ్రదికి యుండితిని, నన్ను బ్రతారంప నీ
 తరముగాదు నుమా! ఏమో భ్రమపడు చున్నావుగాబోలు!’

‘మితయు, నీ శిష్యుల మని చెప్పుచు దిరుగుచుండిన,
 జమీలియా పూల్ సాహేబులను అంతరింప జేసితిని గదా
 యను చింత నిన్ను బాధించుచున్నదా! లేక (మాగురువు)
 గారు అజేయులునుమా!’ యను జమల పాశ్యముల దృఢీక
 రింప నెత్తించుచుంటివా? ఊహించదగినది. నీవు నీవుగా
 నాకంట బడితివా, ని న్నొకచో గూరుచుండజేసి నీతియు,

పావభీతియు, బోధింప వలెనని మాత్రము నా కెంతేని గోర్కు గలదు.

‘హాల్ సా హేబును బట్టి తెచ్చునపు డాతనిచే నెన్నె న్నో విధముల విధ్వంసము కాబడిన జీవితము గల మోహినిచే మృతుడౌట, నాతనికి యు తమ జీవనమును బోధితుమన్న ను లవకాశము చిక్కలేను.

మఱియు, తన సౌందర్యమునకును, తన కెలిని తేటల కును, తగనిచర్యలు గలిగి, దేవీపూర్ ఎస్టేటులో దివాన్ గిరీ చెలాయించుచుండిన భానోజీ యనియు, భవానీపూర్, పద్మా బాయి విషయములలో, బోటుహళాసులో నాటకమాడించిన యేలినవాడై, బోటుహళాసులో మాటలాడు చున్నపుడు నేను పెంకెమాట లాడ, విషవాయువులతో నిండియున్న గోరి లోనికి, మీట నొక్కి నన్ను త్రోసివేసిన ప్రభువయి మఱియు నింక నెన్నెన్నియో యయి, తుదకు ఎలెక్ట్రిక్ స్పింగులచే యోగినిగా నాచే బంధింపబడిన జమీలియాకు గూడ తా భీష్ముని యపరావతాగ మనియు, దా స్వచ్ఛందమరణము నొంద, దన యునురుల బాయుచున్నా ననియు, నాతోజెప్పు చుండ, ‘వల’ దని యెంతజెప్పినను వినక, యుత్తమజీవనమును, పత్రవర్తనమును బోధింతు మన్నను, వీలు చిక్కనీయకయే, ప్రాణముల బాసెను.

‘నా రిడువులకును గురువవు నీ కని వారివలననే బ్ర
త్యక్షముగ వినియుంటిని గాన నీ వొకతూరి నాకంట బడితివా,
నిన్ను శిక్షింపకయే, నీయుకులకు మన్నించి, నీకు పన్నాగవర్త
న మలవరచికొన నేర్చువలె నను నా బ్రయత్నమున కిప్పుడైన
దోడ్పడరాదా ! ఇంకేల ! నీ ప్రతాపమునకును, నాప్రజ్ఞకును
మాత్రమే యుద్ధము ! నీ యూహలకును, నా పోహలకును
మాత్రమే సమరము!! నాప్రయత్నములకును, నీప్రతిభకును
మాత్రమే సంగరము!!! ఏదియెట్లున్నను, ‘నీవా; నేనా గెలు
పొందవలసినది?’ అను ప్రశ్నయే మిగిలియున్నది.’ అని అరీం
దమ్ వితర్కించుచుండెను.

* * * * *

ఓ అరీందమ్, ఇంతవంత నీకేల గలిగినది? ఇంటికి
వచ్చుచున్నప్పటికి స్వర్ణమయియుంట లేదనియు, తన తల్లికి జబ్బు
గానున్న దని యామెను బిలువ వచ్చినవానితో, మోటారులో
రైలుకు బోయినదనియు దెలిసినప్పటికంటెను, యెక్కువగా
తహతహం బడుచున్నా వదేమి? ఇప్పుడిప్పుడే వచ్చిచేరిన తంతి
వార్త నీ విచారమపనయించుటకు మారది మరింత కలత
పెట్టినదా యేమి? ఏదీ, ఆకాగిత మిటుదెమ్మా, మేమును
చదివి బోధించుకొని, నీ దుఃఖమునకు దగినంత కారణమున్నదో
లేదో, చూచెదము. బహు మేధాశాలివా నీకే ఆ తంతి
వార్త యంత యశాంతి గలిగించినయెడల, మేముమాత్రమూ
తంతి నాచి యేమిచేయగలము? ఐనను, నీతోపాటు మేమును

నుఖదుఃఖముల బొందుచున్నాము గనుక, మేమును ఆ తంతి జూడదగినచారిత్రమే మానవులకు పరవిమర్శ (పరామర్శిక పరామర్శ) లవలన తమ కొకింత శాంతి కలుగుట నహజనుగదా. అందుకొరకైన నిమ్మ కానిచో, నిన్నునునరించి, నీ కష్ట పరంపరల మేమే ననుభవించు చున్నటుల బాధితుల మగు చున్నాము గనుక, మేమా తంతిని జూడనిచో, నీ ముందడుగుల మే మెటుల ననునరింపగలము?.....

ఏమీ, మమ్మాతంతి జూడనీయకయే, వెర్రివానిం బలె మింట జూచుచు, నీలో నీవేమేమో ననుకొనుచు తొందరగా నెటు బోవుచున్నావు? మేము నిన్ననునరింప రాదని యెంచియా యేమి, మా పలుకుల విననైన వినక, శిరము వ్రాల్చి, పోవుచున్నావు? ఇంట నొంటరిగ నున్న పాప మీనరోజుని నేరికి బప్పగించి పోవుచున్నావు? పూల్ సాహేబు కాలమునాటి నుండియు నిన్ననునరించి, నీ బుద్ధి చాతుర్యమున కెంతేని యానందించుచు, నీకు మనోవేదన కలిగి నపు డెల్ల నీతోపాటు క్షేతముల ననుభవించుచు, నీకు నిదుర పట్టనప్పుడు, మాకును నిద్రపట్టక, నీవు తొందరపడి ద్రోహుల పట్టుటకు నొంటరిగ సాహసించి పోయినపు డెల్ల నీవెంట నంటి వచ్చుచు బోవుచు, నీనుఖదుఃఖములతో పాల్గొనిన మమ్మిట డించి పోవుచున్నను, మేము మాత్ర మెార్చి యిట నుండ్లగలనూ? పొమ్ము—పొమ్ము. ఇదో! మేమును నీ వెంట నంటియే వచ్చుచున్నాము. ఏలనన? అనహాయముగా, నపరా

త్రియపుఁ డొంటరివై, నుంటరు లెల్లయెడల దిరుగు నీకాలమున
 నెక్కడికో, పోవుచున్న నిన్నో యరీందమ్! పూల్ సాహేబు
 కాలమున గారిని యెదిరించినప్పు డొగటరిగ బోయియుంటి
 వని నిన్నెరిగియున్న మాచదువరులు నిన్ను నిందించిరినుమా!
 మఱియు జమీలియాకాలమున నీవానాడా పాడుపడియున్న
 యింటి కొంటరివై పోయియుంటి వని గూడ మాచదువరు
 లాడిపోసిరి నుమా! ఇంకను మఱియొక తరుణమున గారీపూల్
 సాహేబులు రహస్యముగ నొక గదిలో సంభాషించుచుండ,
 పొంచుండి నీ వొంటరిగ వారిని వినుచుంటి వట! నిన్నాతరు
 ణమున గూడ నోనాడిరి నుమా. ఇప్పు డేటికొర కొంటరివై
 పోవుచున్నావో మాకు దుర్భేద్యముగా నున్నది. నీ యిష్టము
 గాని, లోకుల నిందారోపణలకు మాత్రము లోబడిపోకుమా!

‘ఇంతకును ‘మీ చదువరులు నేను తెలిపరితనము జూ
 పిత ననునది సిందగా నెంచి, నన్ను నోనాడిరిగా?’ అని యను
 చున్నావా? ఔను—అపరాధపరిశోధక కార్యముల మెలంగు
 నీవట్లను, బహు నేర్పుమెయి స్వర్తించు ద్రోహుల చేతలవట్ల
 నెంతేని జాగ్రత బుద్ధికుశలతయు నుండుటలో నేమాత్ర
 మూహామాత్రము చేతనైనను, లోపము గలుగుటగాని, లోప
 ము గలుగుట తప్పదని దోచుటగాని, జరిగినచో నీవర్యం
 జదువుచు, స్తనశీల్య పరీక్షల జేయు మాచదువరులు నిన్ను
 పాల విడువరు నుమా!

గత్యంతరము లేనపుడును, అవసర మని దోచునపుడును, స్థితిగతుల ననువరించి - అపాయకర మని మీకుదోచినను - నా కసపాయకరమును, క్షేమంకరమునగునని దోచుపట్ల నేను నా పనులును, నా మార్గములును సంపూర్ణముగ నెరిగినవాడ నౌటచే, ననియైన రీతినే ముందడుగు వేయుచుందు' నని యందువేని, మాకు వాగ్బంధనము నుమా !

పాఠకులారా, ఈ అరీందమ్ మనతో నేమియు చెప్పక, అడిగినదానికి జవాబైన నొగనంక, నెక్కడికో పోవుచున్నాడు మన మందరమును గూడ వానివెంట నేగి, యాత డెందు బోవునో, యేమి యొనర్చునో, చూతుముగాక !

ఓహో, యెంత త్వరగమనుడై పోవుచున్నాడు ! నీ వేగముతో ననుగమింపలే కున్నాము. ఓహో ! ఎక్కడికో యనుకున్నాము పోలీసు తాణాకేరా? ఏమీ - ఎందుకో; అదుగో, అక్కడ పహరా జవానుతో నేమో మాట్లాడు చున్నాడు. మనమును విందుముగాక !

‘ఊః’ యని వాని ఎందనము నందుకొని, ‘ఏరీ ! బీటుజవానులు? ’ అని యరీందమ్ అడిగెను.

‘చితం ఇంకా రాలేదు.’

అదో! తన పోచీవాచీ చూచుచున్నాడు. ఆఁ శి గంట లేనా యయినది. పాచీ చూచిన తక్షణము గిరున దిరిగి, వచ్చినత్రోవనే మరలుచున్నాడు.

వకొర కిక్కడికి వచ్చినాడో; బీటు జవానుల మాట యిడిగి, 'ఇంకను రాలే' దనుమాట వినినతోడనే, వాచీ చూచి గృహాన్ముఖు డగుటకు కారణ మేమైయుండునో!

పోలీసు కాన్స్టేబిలు—ఎంచు కీయన యీలాగు వచ్చి యుంటారో చెప్పగలనా?

పో. కా. (2)—బీటు జవానులు సరిగా వస్తున్నారా లేదా అని చూదామని వచ్చియుంటారు. అంతకన్న మరేం వుంది ?

పో. కా. (1)—మా బాగా పోల్పావే! బీటు జవాన్ గోష్ యాయన కందుకు ? అందుకు నబిన్ స్పెక్టరు లేరా?

పో. కా. (2)—అయితే మరేమిటని అంటావు: చెప్ప రాదా ?

పో. కా.—1. చెప్పడాని కేముంది ? సాయంత్రం పట్టి తెచ్చిన ఖాదీ వున్నాడుకదూ. వాడు చాలా గట్టివా డనినీ, చాలానేరాలు చేసినా డనినీ, మన ఇన్ స్పెక్టరుగారు అంటూ వుండగా విన్నాను. తాళాలో వా డున్నాడు గనుక మనము జాగ్రత్తగా వున్నామా, లేదా, అని చూదామని వచ్చి ఉంటారు. లేకపోతే యిప్పుడు మూడు గంట లైండిగదా ! ఇంకా ఒక గంటకుగాని బీటువాళ్ళు రారుగదా: బీటువాళ్ళు వచ్చేవేళ ఈయనకి తెలియదు గనుకనా ! బాబుగారు చాలా జాగ్రత్తయిన మనిషి.

ఎప్పుడూ యేదో ఆలోచన చేస్తూనే వుంటారు గదా.

అయ్యో; అరీందమ్, నీ వెందుకో పోలీసు స్టేషనుకు పోయియుంటి వనుకొని, నీవెంట నూరక మేమును వచ్చియుంటిమి. ప్రత్యూషకాలపు వెలుతురు జూచి, తెల్లవారు వెలుగునుకొని, గడియారము నైన జూచుకొనక, ఏదో పని చేయబోయి గాబోలు, తాణాకు పోయి మరలుచున్నావా ! నీ మానసము నింత కలవర పెట్టుచున్న దా తంతివార్తయేనా : యేమో యోచించుచు, చావుడుకుర్చీపై గూరుచుంటివి కదా : ఏదీ, ఇకనైన మ మ్మా తంతివార్తం జూడనిమ్మ

‘స్వర్ణమయి యిక్కడికి రాలేదు. తన తల్లికి జబ్బుమలేదు. మేము కారునుగాని, మనిషినిగాని, పంపలేదు. నేనును ఆందోళనలో నున్నాను. సంపూర్ణమైన భోగట్టా వివరముగా మాకును దెలియువరకు నేమియు దోచదు మీ తంతివార్తకు ననుక్షణమును నెదురుజూచు చుందును.’

‘కేప్ చంద్రసేన్’

ఓహో, ఇట్టివార్తనందిన నీకు మేము దుఃఖోపశమనము చేయగలమా ? నీతోపాటు మేమును పరితపించవలసినదే.

గాని, అరీందమ్ ! అలనాడు పూలసాహేబును పట్టుటకు నీవు బ్రయత్నించు చుండిన దినములలో జుమిలియా పూల్ సాహేబులు ఖయిదునుండి తప్పించుకొనినప్పు డైనను,

మరల వారినే పట్టుటకు నీవా భవసము జొచ్చినప్పుడు వారిరువురు మాయమగునపు డైనను, నీ వొంటరిగ ఆనాడు పాడుపడియున్న గృహము జొచ్చి, జమీలియాను పట్టుటకు బోవ, గభీ మని గుండు ప్రేలి, జమీలియా మాయ మగునపు డైనను, హం బజారులో జమీలియా మునలిడాని వేష మూని, నీరు త్రాగు మిషతో, నీవేలు కరచినప్పు డైన యంత వంత నందలేదే !

కౌను—అట్టి విచారములవంటి విచారములు కావిని. స్వవిషయము. అందునను నిదనతి. మఱియు విశేషించి ద్వితీయకళత్రము ! అన్నియును చిక్కులే సంప్రాప్తించుచున్న దినములు ! అడు గిడిన ననుమానము ! అన్నియు సంభవములుగా గానవచ్చు సంభవములే ! ఎంతకు భరించగలవు? స్వర్ణమయి యింటలేదాయెను ! తన తల్లికంత జబ్బుగా నుండుట యబద్ధమట. ఆమె తండ్రి మోటా రంపుట యంతకన్న నృతమట ! తనకును మనోవేదన కలిగియున్న దనుచున్న కిషక్ చంద్రసేన్ గారి కేమని జవాబు నొనంగుట ! వయసుమీరిన నీ కాలమున నీకు సహచారిణిగ నుండవలసిన స్వర్ణమయి కానరా కుంట, నీ కేషించిన జీవితకాల మెటులబుత్తువో కదా యో ధీశాలీ ! ఏమోకాని, నీ పూర్వచక్రిత పూల్ సాహేబు కాలమునను, జమీలియా పూల్ సాహేబుల కాలమునను, జమీలియా కాలమునను, నెంతో యానందదాయకముగను, ఉత్సాహ

పూరితిముగను నుండ, నేలొక్కోగాని, యిపుడు మిగుల విచారమును, అడుగడుగునకు ననుమానమును, నిలుబోవని యద్ధైర్యమును గలుగుచున్నావి! ఇందుకు గారణము నీవయ నగునా? కాజాలదే: మునుపటికంటె బహుమేధావంతమా యాలోచనలు నేయవలసినదే! నీ కనుభవము వృద్ధియైనకొలది, మునుపటికంటె నేనుమడుంగు లధికమా నేర్పరితనము గానవచ్చు పన్నుగడలు పన్నవలసినదే! అట్లయ్యును, నీ కింత లింతలు మోనము లేల నమకూరుచున్నవో గదా! బహుశః ద్రోహుల యెత్తుగడలు నీ పన్నుగడల నణగద్రొక్కచున్నవా?

ఏమీ! భిన్నాననుండనై, వెలవెల బోవుచున్న నీముఖమండలము జూచి, దీపములును వెలవెల బోవుచున్నవా?

దేవు డాపత్ప్రపంచరసే కలుగజేయుడు; మఱియు, సాఖ్యావళినే యనుభవింపనీయుడు. మానవజీవితము సుఖదుఃఖమిత్రము. కాకయుండినచో, సాయంకాలము వరకును నెన్నని యిక్కట్టులం బడి, యేదెన బోయెనో, యెన్నెన్ని యుపాయముల బన్నెనో, యేమేమి జేసి పట్టితెచ్చెనోగాని, ఒక నేరస్థుని రిమాండులో నుంచి, ఇంటికిబోయి, తన యాయానము దీర్చుకొనుచు, తన ప్రేముడి యిల్లాలు స్వర్ణపుయిలో తన యుత్సాహము దెల్పు వేవేగ రా నింట, నర్రోజుని గుమ్మమువద్దనే శుభవార్త జెప్పినే; సరే—పోని తండ్రియింటి కేగద నేగద ననుకొంద మన్న, కివవచంద్రనేకాగారి తంతి

వార్త యేమి? ఇందువలన పాప మరీందమునకు మనశ్శాంతి నమూలముగ పోయినది గదా!

పైద్యుడు, రక్షకభటకౌళివారు, లోనుగాగల వృత్తులు గలవారు, నర్వసామాన్యముగ పరుల రోగములకును, ఇతరుల యిండ్ల జరిగిన క్రిమినలో నేరములకును, తాము నహాయులరై, ఎంతెంత కష్టముల నైన పొంది, చికిత్సల జేయుట యందును, నేరముల నిరూపణలయందును, సాహసించి పని చేయగలరు గాని, 'తనవరకూ వస్తే తగునే లే' దను నటుల, తమకే అట్టి యాపదలు కలిగినచో, నేమి జేయవలెనో దెలియక, తహ తహం పడుట నహజమేకదా; అటులనే, ఇపుడరీందమ్ చాల యాందోళనలో నున్నాడే! అల్లదే—వేగుఁ జక్క పొడముటయును, ఉవఃకాలపు వెలుగును జూచి, తెల్లవారుచున్నదని యనుకొని, భ్రమపడి, పోలీసు తాణాకు బోయి, మరలివచ్చిన అరీందమ్మొక్క మనోవేదన బోద్రోల వేవేగ నరుదెంచుచున్నాడో యన. నర్వసాఖ్యసంధాయయు, లోకబాంధవుండును నగు, సూర్యుడంధకారము బోద్రోలి తూర్పుకొండ నధిష్టించి, జనుల కెల్ల వెలుతురు నొసంగియు పాపము, అరీందమ్నకు మాత్రము ఉదయమున 9 గంట లగు వరకును అంధకారముగనే యుండెను.

తొమ్మిది గంటలు చాటినది, తంతివార్త నొకదానిని వీసికొని తంతి వార్తావహు డొకడు అరీందమును సమీపించి,

తంతివార్త గల కవరు నాయన కొనంగ, నాయనయును రసీ
దులో సంతకముజేసి, తంతివార్తను జదువుకొని, యొడ్డలైలి
యని యానందముతో, 'సరోజినీ, మీ అమ్మ జేమముగా
తాతగారి యిల్లు జేరినట్లు మీతాతగారే పెలిగ్రాపు వేసి
నాడు. చూచినావా, మీ అమ్మ ఒక్కతే వెళ్ళినట్లున్నా,
రమ్మనుమని ఆయన కార్ పంపలేదనికూడా వ్రాసినాడు. ఏలా
గున్నదో చూచినావా ఎవరో ద్రోహులు చేసిన పన్నాగము
నుమా యిది ఇంకానయం—మరోవూరు, మరోవూరు తీసి
కొనిపోయి, అగాధములో దించివెయ్యడమో, నగా నట్ర
దోచుకొని, వీక నులిమివెయ్యడమో చేసిన యేమి చెయ్య
డము. వాడెవడో యింకా దయదలచినాడు. ఇక్కడికి అదృ
ష్టవంతులమే. ఇప్పు డప్పుడే అదృష్టవంతుల మనుటకు వీలు
లేదు. ఇది దొంగపెలిగ్రామేమో? చూదాము. వెంటకూడా
యెవరూ లేరట. ఆయన పంపిచారని చెప్పి, కార్ తీసుకొని
వచ్చినవాడుకూడా తనవెంట వెళ్ళనే లేదట! ఏమి దురంతము!' అని
అరీందమ్ తన కుమార్తెయగు సరోజినితో తన యనుమా
నము వెల్లడిసేయుచు ననెను.

సరోజని యేమియు మాటాడక, వెడవెడ చూపుల
జూచుచు మిన్నకుండెను.

'ఔకారా! ఎంతవాడవు!! నేను నీకొరకు వచ్చియుండ
నింతలో నెంతలు పొసగజేసితివి! నీవే కాక, నీయనుచరులును

గూడ నీయంతవారై యున్నాడుగదా! కాకుండినచో నింత త్వరలో నింతలు పొడముట యనందర్భము కాదా! కాని నేనింట లేనపుడు నీవు చేసినది దొంగబనినుమా! నీ బహుద్వారీ కిది లోపమును, శళంకమును దెచ్చుచున్నది. నుమా!' అని యనుచు, తన కుమార్తెవంక దిగి, 'నరోజనీ, చాలపొద్దెక్కినది; నేను తాణాకు వెళ్ళెదను. నీవు యింట నుండెదవు గనుక జాగ్రత్తనుమా రామకృష్ణ చంద్ ను మాత్రము యెక్కడికిని బంపకుమా.' అని చెప్పి, అరీందమ్ బాబుగారు తాణాకుబో బయలుదేరి, త్రోవలో నున్న పెల్లిగ్రాపు ఆఫీసుకుబోయి, తీరుబాటుచూచుకొని వ్యయముగ దానేవెల్చి, తన భార్య యగు స్వర్ణమయిని దీనుకవత్తు ననియు, అంతవరకును నామెను మీయింటనే నుండనియు డసియు, నరోజని క్షేమముగా నున్న దనియు, జరిగిన మోసమునకును, దురంతములకును విచారించుచున్నా —ననియు, ముక్తనరు మాటలతో, నొక తంతవార్త సంపెను.

తాణాలో నంతయు నెమ్మదిగానే యుండెను. నిన్న రాత్రి రిమాండులోనుంచబడిన యాతనిని, తాణా ఆవరణ లోనేయున్న కొల్లాయికి స్నానముకొరకు దీనుకపోయి, న్నానా సంతరము మరల రిమాండు గదిలోనికి పోలీసు జవానులు దీని కొనిపోవుచుండు సమయమునకు, అరీందమ్ బాబుతాణా జేరి, కొంచెము వింతద్భష్టితో చూచి, లోపలికి బోయి, తన యాన

నమున గూర్చుండి, కొంతసేపు పని చూచుకొని, 'అయ్యా, నేటి సాయంకాలము అయిదుగంటలకు యాముద్దాయియొక్క వాజ్మాలము మనము పుచ్చుకొనవలయును. ప్రస్తుతము, ఈరైల్వే రళీదు మీషన్ ద్వారే వూచి, స్టేషనుకు పంపి, ఐరన్ సేఫ్ తెప్పించి, యిక్కడే వుంచించండి ఇందుమీద నేను సంతకము చేసేవున్నాను దీని రైలుచార్జీ అక్కడే కట్టియున్నారు.' అని నర్సిల్ ఇన్ స్పెక్టరుతో చెప్పి, ఆరైల్వే రళీదు ఆయనకు యిచ్చి, తాను మరల స్వగృహాన్ముఖుడై వెడలెను

నర్సిల్ ఇన్ స్పెక్టరును ఆరైల్వే రళీదు యిచ్చి యొక జవానుని రైలుస్టేషనునకు పంపి, ఇనుపమందనమును దెప్పించి, పోలీసు స్టేషనులో నాడుబయట చుంపించి, పేకేజీ విప్పించి చూడ నందు ప్రశస్తమయిన యినుపమందనము గానవచ్చెను. మఱియు, దాని తాళముకొర కెంతవెడకినను, అందు కానరా లేదు. తక్షణమే ఆనంగతి అరీందమ్ బాబుగారికి తెలియజేయ, నాయనయూను, నుమారు నాలుగుగంటల సమయమునకు స్టేషను నకు వచ్చి, ఆ యినుప మందనము చూచి, తన మిత్రుడు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారి ప్రేమాతిశయమున కెంతేని యానందించి, పెట్టెయొక్క పనివానితనమునకు మెచ్చుకొని, 'అయ్యా, పేకేజీ విప్పినప్పుడు బాగా పరిశీలించినారా? అందు లో వేరే పొట్లము గట్టి, తాళము పంపినా రేమో!' యని నర్సిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారిని అడుగగా, 'లే' దని వారన విని,

త్రివిక్రమరావుగారి మరపున కొకింత విసిగి, 'అయ్యా, ఇక బీగపుభాగమునకు భంగము రాకుండ తలుపు దెరచుమార్గం మరిలేదా?' యని సర్కిలో ఇన్ స్పెక్టరుగారిని అడిగి, ఎట్టకేలకు మెకానిక్ చే తీయించవలెనని తలంప, సర్కిలో ఇన్ స్పెక్టరు గారును మెకానిక్ కి కబురంపి, ఆపెట్టె తాళము విరుగగొట్ట కుండ తీయించ నెంతో బ్రయత్నించిరే గాని, యెంతమాత్ర మును వీలు కాలేదు సరిగదా, యెందరో మంచి మంచి పని వాండ్రను గూడ తెప్పించి ప్రయత్నించి చూచినను, 'పెట్టెకు భంగమురాదు. గాని బీగపుభాగమునకు మాత్రము కించిత్తు యిబ్బంది కలుగు' నని పెక్కుండ్రు చెప్పటచే సంశయించి, కర్తవ్యము నాలోచించుచు, అరీందమ్ బాబుగారితో 'అయ్యా, ఆయనపేరనే యు తరమువ్రాయండి; వారి జవాబు చూచు కొని, మన మేపనిచేసేనా బాగుంటు' దనుకుంటానన, అరీందమ్ బాబుగారును సరేయనిరి.

ఇంతట నీ సంభాషణ వినుచున్న, ఖైదుగదిలో రిమాండున నున్న, యాతడు లేచి నిలచి, 'అయ్యా, ఎందు కండీ; తాళంకోసం వారిపేర వుత్తరం వ్రాయనక్కరలేదు. పెట్టె పాడుచెయ్యకుండా, తాళం చెడగొట్టకుండా, తీయ్యవచ్చు ననుకుంటాను. సన్నోకసారి చూడనిచ్చినచో, నేనును ప్రయ త్నం చేస్తాను. ఇదివర కొకసారి యీలాగుననే ఒకరిపెట్టెకు తాళంపోతే తీయవలసినవచ్చింది. అప్పుడు నేను తీసి, అయిదు రూపాయలు బక్షీన్ వుచ్చుకున్నాను.' అని యనెను.

‘సరే; యేదీ ప్రయత్నం చెయ్యవచ్చును.’ అని అరీం దమ్ అనుచు, ఆ గదితాళము తీయించి, వానిని బైటకు రమ్మని కొందరు పోలీసువారిని, చుట్టును ఆయుధపాణులై యుండ నియమించి, ఆ యిరువమందనియు కడ కాలని బొమ్మని యని ఆతని ప్రయత్నముల జూచుచు, నిలచియుండిరి.

చాలానేవుప్రయత్నముచేసినాడు ఇంకను బ్రయత్నము నేయుచునే యున్నాడు. పెక్కండ్రు చూచుచున్నారు పోలీసు తాణా ఆవరణభాగములో నప్పటి కానుార్గమున బోవుచుండిన పెక్కండ్రు ఏమోచింతయని చూచుచుండిరి. సాయంత్రము 5 గంటలు సమీపించుచున్న బాగా యెండ యున్నది. చాలా వెలుగున్నది. ఆయుధపాణులై, దండధరులై, అప్ర మత్తులై, రక్షకభటు లున్నారు. కనురెప్ప వాల్చుక, ఈతడు చేయు నుపాయమే మని చూచుచున్నా డరీందమ్; సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారును ఆ పెట్టెయొక్క సాపుమోపులును, దాని చేత యందలి పనివాతనమును బరిశోధించుచున్నారు. బ్రా కేట్, పెల్లాక్, మంగల్సేచులు, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారి ప్రక్కనే నిలచి, చూచుచుండిరి. ఇంతేకాక, ఇందరిలోనుండి యీ నేగగాడు తప్పించుకొని పారిపోవునేమో యను సంశయ మున గాబోలు, ఏడైనమండుగురు రక్షకభటులు, తాణాగేటు వద్ద నాయుధపాణులై, కావలియున్నారు. వారున్నారు. పీ రున్నారు, ఇం కెంద రెందరో యున్నారు. తాణా ఆవరణలో

నున్న పూలనెత్తావులచే భారమైనదేమో యన, మెల్లన మంద
మారుతము వీచుచున్నది.

బుర్రను శబ్దమును ఇనువమందనము మరి లేదు. ఏదీ!
ఎందును కాసరాదే! అయ్యో, మింటమార్గమున విమానమై
విచ్చలవిడి విహరించుచున్నది! ఏదీ — ముద్దాయి? ఏదీ?
ఇనువ మందనము? ఇనువ మందనము మరి లేదు గాని,

‘అమారా ఔరత్ కా చాలక్ దేఖో!’

ఏక్ సె ఏక్ జాదా ఉమార్ హై’

అను ధ్వనిమాత్రము గగనమార్గమున వినవచ్చెను

ఔరారా! ఎంత దారుణము! ఎంత ఘోరము!
ఎంత పన్నాగము! నిన్నేమన గలము? మా పోలీసువారి
యజ్ఞగ్రతె యందుమా? అరీందమ్ మందు డందుమా?
ఇందెవరిలోనము? లేక నాతరునిలిగాని పన్నుగడయే ప్రధా
నమా ఎంతో లయకారి మాటలన మేర్పడబల్కి, మందనము
తలుపు దెఱతు నని, ఇపు డెందును గానరాక, దూసి మింట
కెగసితివే! తన భార్యయొక్క సాహసమును, సామర్థ్యమును
గూడ జూడు మని యధిఃకరించి మఱియు నెగరినావే! నిజ
ముగ వీరిరువురు నొకరిని మించినవా రొక రగుదురు. ఆహా!
ఈమె బుద్ధి జాతియు మెచ్చుకొనదగినదియే! అబ్బా! ఎంత
వాడవు! సీత లేని పర్ణకాలం జేసితివే నీ యినువ మందనపు
టదుగుభాగమును! ఓహో! ఏమి కల్పనాచాతుర్యము!
ఏమి పన్నాగపు చమత్కృతి!

ఏమి ! అరీందమ్, 'ఆకాశం కిం ప్రయోజనం ?' అను నటుల మింటిదెన జూచుచున్నావే ! కళావిహీనమైన మోముతో, వణకుచున్న తనూలతతో, నాందోళనాసాగరమ్మున నీదులాడుచున్న మానసముతో, సుమారు రెండు సిమునములట నిలచి, యేల నంత తొందరగా స్టేషనులోనికి బోవుచున్నావు ? ఆహా ! ఏమి వింత ! ద్రోహి, తా జేసిన నేదో నేరమున కాతని బట్టి తెచ్చి, రిమాండున నుంచియు నింకను వాఙ్మూల మైన దీసికొన నవకాశము లేకుండగనే, యాతడు మరింత ద్రోహియై, యా యినుపమందనమును వవన విమానముగ మార్చెనోయన, నం దిమిడియున్న ఏరోప్లేనున నెక్కి గగనమార్గముం దనకు రాజమార్గముగ జేసికొని పోవుచున్న, యాతనిం బట్టుటకు మారుగ, పోలీసు తాణాలోనికి బోయి, నీపెంపుడు పావురమున కేదో దగల్చి, దాని నొక చేతను, రెండవ చేత నొక దుపాకియు నైకొని, స్టేషనునుండి సత్వరము వచ్చి, మింటివిమానమై శరవేగమున బోవుచున్న ఏరోప్లేను దెన దృష్టి సారించి, గురిచేసి, 'థా' మ్మని పేల్చి, కాన్ స్టేబిలును బిలచి, తన కొక విమానము తక్షణమ దెమ్మని నియోగించి, మింట జూచుచు తదేకధ్యానమున, నిలచితివే ?

ఏదీ, విమానము ! మరి కానరాదే ! ఎందుబోయెనో గద ! ఆకాశ మంతయు నిబిడాంధకారబంధుము ! గగన మార్గము ధూమావృతము ! దుర్గమము ! దుర్భేద్యము ! దుర్బో

ధ్యము ! దురూహ్యము! ఏదీ, విమానము! ఆకాశమున నెంతో
దూరము కానిది గ్రమ్మినది. దృశ్యము నుగమగోచరము
కాకున్నది.

‘అయ్యా, అరీందమ్ బాబూ ! ఏమి టది ? మీ ఘన
తకు దగనివని జేసినారే!’ అనెను పర్మిల్ ఇకాస్పెక్టరుగారు.

‘ఊ, ఏమి పని జేసినారు? మనిషిని పట్టవలెనుగాని,
ఇదియూ పని?’ అనె పెల్లాక్.

‘మరే మున్నది? కథ కంచికి—మనము మన యింటికి;
ఇంత తొందరపాటు పని అరీందమ్ బాబుగారి చేయుదుగని,
ఒకనా డైన, కలనైన, సుహింపజాల కుంటిమి. ఈపాటి
పనికి అరీందమ్ బాబే కావలెనా? ఈమాత్రము మేము చెయ్య
లేకనా! ఏమైనా పరేగాని, అరీందమ్ బాబుగారి బహద్దూరీకి
తగనివని చేసినా’ రనె బ్రాకేట్.

‘అయ్యా, అరీందమ్ బాబుగారు తొందర పడవలసిన
వారు కారు. గాని, ఈ సమయమున తొందర పడినా రేమో
తెలియదు. ముద్దాయిని రిమాండులో నుంచినపిదప, సీతని
శిక్షను గూర్చి ప్రపంగవశమున నే నడుగ, ‘తన నేరముల
నొప్పికోని, పశ్చాత్తాపము నొందినచో, సీతని శిక్షింపక,
నొకచో గూరుచుండజేసి, నత్ప్రవర్తనమును, దైవచింతనము
ను, బోధించి, సంపితేయుదు’ ననిన అరీందమ్, యిపు డిట్టి
కార్యము జేయు నని, చిరకాల మీయనతో నెంతో యనుభ

వముగలనే ననుకొనజాలను' అని మంగల్నేన్ వారి మాటల నవవారించెను.

‘యూ, టెలిస్కోప్ యిదర్ లావ్’ అను సరిందమ్ వలుకు బయట బడుటయు దడవుగ, టెలిస్కోప్, ఆయన హస్తముల నలంకరింప—ఆహా! ఇదియ దడము, ఆయన యాననము చూచితిరవలసినదే గాని, ఏ భావలోగాని ఏ పండితుడుగాని వర్ణింప దలపెట్టినను, ప్రారంభించినను, మనో భావములు, విస్తునిజతత్వములు యధాస్థితి ననునరించి, వ్యక్తిక రింప బ్రయత్నించినను, త ద్రననుబోధకశబ్దములు మృగ్యము లౌట తుద కోటమి నొందవలసినదే! సత్యమునే వర్ణించవలసి వచ్చినపు డీ భాషా ప్రాధిమ్యము, నీ యలంకార పితేషములు, నీ కవిత్వములును నిలువ వని, మరల వ్రాయవలసివచ్చినది.

సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టర్, షెల్లాక్, బ్రాకేట్ల యాడిపోయు మాటలుగాని, జమీలియాకాలమునుండియు దన నెరిగియున్న మంగల్ సేస్సుని స్తుతిపూర్వ కావవార్యములుగాని, అరిందమ్ బాబుగారి కర్ణపుటముల బడెనో లేదో గాని, యవి యన్నియు, నిద్దరవోయినవాని కాళ్ళకు మ్రొక్కుటలే యయినవి. వీ రెన్ని రీతుల మాట లాడినను, బెల్లముకొట్టిన రాతి రీతి మాటాడడు.

టెలిస్కోపులో ఆకనము దన దిలకించి, ‘అ!’ యని, తన దగ్గర నున్న మంగల్నేనున కా టెలిస్కోపు నిచ్చివేసి,

మరల దత్తరమున దుపాకి నెత్త, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు ఆయన చేయి పట్టికొని, తుపాకి నెత్తనీయకుండ జేయ యి త్నింప, అరీందమ్ బాబుగారు, 'ఊః' యనుచు నాయన చేయి విదలించుకొని, మరల దుపాకి పత్తి 'థా' మ్మని పేలించెను. మరలగానిరి. గాఢతమ మగు నీ పొగ గ్రమ్ముటయు, రెండు సార్లు గురిచూచి దుపాకి పేల్చినను, పొగ గ్రమ్ముటయే గాని, పే రెద్దియు గానరాక, అరీందమ్ చేతల నర్థము జేసికొన జాలక, పర్యవసాన మూహించుకొనలేక, అరీందమ్ మాటలా డమి కంతగా విను గొందక, దా నెటుజూచిన నటు జూచుచు, నేకార్య మొనర్చు మనిన నయ్యది యవలీల నేయుచు, తగు సాయ మొనర్చుచు నీతని వింతచేతలకు సమాధానము లడుగ వలె నని, వీరు వేచియుండిరి.

అల్లదే, మరల తెలిస్కోపులో జూచుచున్నా డరీం దమ్. రెండుమూడు నిమునము లటుల దిలకించి, యిటు దిరిగి, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరును సంబోధించి, 'అయ్యా, మీరు కోప ము వచ్చినది గాబోలు! మీ మాటవినక, మీచేయి విదల్చు కొని తుపాకి పేల్చినందుకు—నేను తొందర పడితి నని యూ హించిరి గాబోలు?' అని యనెను.

'అయ్యా ఇదిగో తెప్పించినా నిదిగో తమ కొర క్తి విమానము—' అని యొక కాన్ స్టేబిలు అన, 'టౌర్ జరూర్ సహీ హా' అని అరీందమ్ బాబుగా రనిరి.

‘కాదా, మరి, మీ ఊహ యేమోగాని, మీరు చేసిన పనినిబట్టి, మాకు దోచినది మీతత్తరపాటే’

‘అయ్యో, అటుకా దటు కాదు. ఈ తుపాకి చంపుటకు కాదు. పోవుచుండువానికి దృక్పథము గానరాసీయకుండ కావారి గ్రమించుటే దీనిపని. ఆ ముద్దాయికి ద్రోవ గానరాసీయ కుండజేయ బ్రయత్నించితినిగాని, వాడా అసామాన్య చాతురీధురీణుడు; వీని యిల్లాలో, యీతని మించినదే! ఔరా! కాలూరాయివి నీవే యైచో, నీకు దగినభార్యయే యీమె; నీవు కాలూరాయివి కానిచో, నీమె కాలూరాయికి భార్యగా నుండదగినదియే! అహా! ఎంతదూర మాలోచించెనో గాని, చూడుడు: ఈ ముద్దాయి మనచే బడునెడ, యాతడు దప్పించుకొను మార్గము నాతడే యాలోచించుకొన నక్కర లేకుండ గనే, యీతని భార్య సృష్టించిన యీ విచిత్ర పవన విమాన గర్భిత మందనము నంపి, యెందుకైనను మంచి దని యెంచి గాబోలు, అందే సెర్పిలైట్ కూడ నుంచినది. అదే! మంట వలె నున్నది!! చూడు డా వెలు’ గని యాగావారి దగ్గినకొలది వెలుచుబడుచున్న ధూమ మధ్యమునుండి యొక వింతకాంతి బ్రవరింప నది జూచి, ‘ఉన్ను’ రను వినుగుదల సూచించు మోముతో, ఆశ్చర్యము దోషజేయు కళ్ళతో, ముంగల్పేనువ కదివర కందిచ్చిన తన పెంపుడుపావురము నందుకొని, దానికి దగుల్పబడిన, యంత్రమున నొక మీట నొక్కి దాన వెలుగు

రానిచ్చి, భేవరమార్గమున బోవుచున్న నా ఏరోప్లేన్ దెన జూపి, యా పాపురమును వదలెను.

ఇది యొక ఎన్నాగ మగునా? ఏమో; నీవు బహు శుశాగ్రబుద్ధిశాలి వట గదూ!

రిమాండులో నున్న ద్రోహి, అందరి మధ్యనుండి యెల్లరును జూచుచునుండ, దప్పించుకొన దివిమార్గమున బోవుచున్నపుడు, అక్కడ పోలీసుముఖ్యుల యొక్కయు, అరీందమ్ యొక్కయు మానవతత్వమును వర్ణించుచు, నారివారి విచారముల నెల్ల జూచుచు గూరుచుంటిమా, మన మిక నాద్రోహిని బట్ట ప్రయత్నములే సేయనక్కరలేదు.

స్తేషనునుండి వినమితవదనుండై, తన యింటికి అరీందమ్ మరలెను. సత్ప్రసరనుడును, దైవభీతి గలవాడును నగు నరీందమ్ విచారకరమగు నాసనము జూచి, దా భరింపజాలకనోయన, దన కరాళిస్మృడుచుకొని, మార్మొగమున, మెల్లన, నదె జారుచున్నాడు సూర్యుడు!

అరీందమ్మును దసయిలునేరి, యొకచో గూరుచుండి, 'ఔరా! నీవు కావీద్రోహివి యని నిధారణ యగువరకును, ఎన్నెన్ని క్రొత్త పేరులతో నీవు వ్యవహరించినను, అన్నియెడలను 'కాలూరాయి' యే మూలమని యెంచుచు, నిన్నే సంబోధించక మానజాలను. ఔరారా కాలూరాయి! నిన్ను గూర్చి, నేను జమీలియావలన, చాలా సంగతులు వినియే

యన్నాను కాని, అన్నిటికన్నను ముఖ్యమైన మాట, 'కాని మా గురువుగారు అజేయులు నుమా!' అను జమల వాక్యము సార్థకపరచుచున్నావా? నీపట్ల, నీమాట సత్యమేయైనచో, నేను జీవించియుండగా మరి నీయాటలు సాగనీయను నుమా! ఇదియును నీ వెరిగియుండుము. నేను నీజాడ తెలుస్తే నంగనుపట్టు నేమో యని జూడ గొందర బంచితినికాదా! అందున మా చాధరితో —

'నీవు మాత్రము తొందర పడకుమా! అజాగా, ఏలా గుంటుందో, వాళ్ళ చర్య తెలాటివో, మరేమయినా దిమ్మలు అచ్చులు ఉంటాయో లేక సాధారణంగా ఇల్లులా గుంటుందో, అంతా, జాగ్రత్తగా కనుక్కుని రావాలి—మహా జాగ్రత్తగా కనుక్కుని రావాలి—మిక్కిలి జాగ్రత్తతో మెలగాలి నుమా వెళ్ళు' అని కూడా చెప్పి వంపినాను. తిరిగి వాడు నాదగ్గరకు వచ్చి చెప్పిన భోగట్టా నా కేమిన్నీ తృప్తికరముగా లేదు. అంతగా సహాయకారిగా కూడా లేదు.

'అంతమాత్రముచేత నీవు తృప్తి పొందిపోకు. నేను బ్రదికి యున్నంతకాలమును, నీకు, నేను పక్కలో బల్లెమునే యని దలంపుమా! ఇప్పుడు తప్పించుకున్నానుగదా యని సంతసింపకుమా! ఇల్లలికినం బండువ యయ్యెనే?

'ఇదిగో! గరవేలావలయిత మగు నియ్యిలాలెలమున నెక్కడ నీవున్నను, 'కాని మా గురువుగారు అజేయులునుమా'

యను జమలవాక్యములు గల్గెలు నేయ, అరీందమ్
యింకను జీవించియే యున్నాడు నుమా! ఇప్పు డిప్పుడే నేను
సంధించివచ్చిన ఆ యాగ్నేయాశ్రమమును, నీవు తప్పించుకొని
నచో ఘటికుడవే!

‘అమారా కౌరత్ కా చాలక్ దేఖో’ అని యంటివే!
దాని బుద్ధి కాశల్యమునకును, నీ సామర్థ్యమునకును, సరి
పోయినది. పూల్ సాహేబుజుమీలియాలు శిష్యుడును, శిష్యు
రాలును అయి యుండ, నీవును నీభార్యయును, వారికి గురు
వును, గురువమ్ముగారును నై యుండు తెంటేని నమంజనము;
నీ శిష్యుడును, శిష్యురాలును నలెనే, మీ రిరువురు భార్య
భర్తలును, నీ ప్రపంచనాటకరంగస్థలమున తాండవ మొనర్చు
చున్నారు. కాని నీ కొక్క భార్యయే సహాయ మొనర్చుట
లేదు. మఱియు, నీ కిం కెందరో వెనుదన్ను లున్నారు. కా
వున నిక ‘సహేంద్ర తక్షకాయనమః’ కావలసియున్నది.

‘ఏదియె టున్నను, నీవు లోకకంటకుడవే యైనను, నీవు
మిక్కిలి ప్రజ్ఞావంతుడ వనియును, ధీశాలిని యనియును, నేనును
‘కా’ నని యనక తప్పదు. కాని నీకున్న బుద్ధిపశేషమునకు,
నీకు మంచిస్వభావమే యున్నచో, నిన్నుదక్క వేరొకనిని
లోకము, నెచో ననదు. ప్రజ్ఞతో కార్యము లేదు; ధీశాలిత్వ
ముతో బని లేదు; ప్రతాపముతో బ్రయోజనము లేదు.
స్వభావమే ప్రధానము; సత్త్వవర్తనమే ముఖ్యము;

‘ఉ. నీరము తప్ప లోహమున ♦ నిల్చి యనామకమైనశించు, నా
నీరమె ముత్య మట్లు నల్లి ♦ నీదళసంస్థిత మై తనర్చు, నా
నీరమె శుక్తి లోబడి మ ♦ నిత్యము గాంచు.....’

ననునటుల ‘మేధ’ యను వస్తుతత్వ మొకటే యయినను, దా
నెట్టి స్వభావము గలవారి ననుసరించిన నా స్వభావమున కా
పరిణామమున నుత్కృష్టత గలుగజేయును. తా ననుసరించిన
క్షేత్రపు యోగ్యతాయోగ్యతల ననుసరించితే మేధస్సు
యొక్క ప్రతిభ గదా! సూర్యకిరణము ముక్కోణము గాజాన
బ్రవేశించి, తా నేడు రంగులై, సూర్యుని సస్తాశ్వము లనియు
ఇంద్రధనస్సురూప మనియు, వాకొనబడుచున్నది ఆ కిరణమే
జీవులకు తేజస్సును, మానవకోటి కారోగ్యమును, చెట్లచేమల
కు వెరకవయును, గలిగించుచున్నది. ఆ కిరణమే భూతయద్ద
మునం జూరి, తత్కాంతి బడినచోట మంట బెట్టుచున్నది.
కావున ప్రజ్ఞావిశేషము లెట్టి స్వభావము గలవారియం దధి
రోహించిన, నా స్వభావము ననుసరించి, యాప్రజ్ఞావిశేషము
పరిధివిల్లును గదా! కాని యేది యెట్లున్నను, నీకును నాకును
మాత్రమే జిత సుమా!’ అని యనుచు దన ముందుచేతల
నాలోచింపుచుండెను.

ప్రథమభాగము సంపూర్ణము.

కొలూరాయి

ద్వితీయ భాగము

ప్రథమ అంశము

మొదటి ప్రకరణము

మోహంధత

‘ఓరారా! ఇవ్వరాలోహ యెంతటి గొంటుతనంబు
గలయది! నన్నొన్నె వెతల గుడువజేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన
ని య్యన్నలమిన్న యింకెందు బోగలదు?’

*

*

*

*

సాయంకాల మగుచున్నది. తరణికిరణవారము జల్లారు
చున్నది. పంకజబాంధవుడు, తన రథము పశ్చిమ సముద్రము
జేరబోవునపు డామున్నీటం గల యాడు గుట్టము (బడబ) ను
జూచి, నస్తాశ్వరథాహూధుం డగు సూర్యుం డెక్కిన యరదపు
గుట్టములు మితిలేని వేగమున, సద్దాని నీడ్చుకొని బోవుచున్న
వేమోయన, నవరాంబుధిం గ్రుంకనున్నాడు.

కాల మను ప్రయాణస్థుడు, వండుకొనుటకు సూర్యుడను నవరత్నఖచిత మగు కుండను, పశ్చిమ దిగ్భాగంబున వ్రాలు తరణి కిరణము లను బంగారు పగ్గములతో, నీరు దోడుచున్నాడు. 'ఇరుగురు అన్నదమ్ములలో పెద్దవాడును, ప్రతాపవంతుడును, శత్రుడును అగు సూర్యుడు, దృఢస్వభము చాటి యస్తమింపజోవు చున్నా డింక, నీరాక కభ్యంతరము లేదు; త్వరితమున రో మ్మని చెప్పజోవు చున్న, రాత్రి యను యామిసీదూతికలం బోలె, నీడలు (ఛాయలు) దూరువుదిక్కున కెం తేని పొడవుగ బోవుచున్నవి. రవి మఱి గానరా కున్నను, సాంధ్యరాగరుచి కన్నుల కానంద మొదవల జేసి, తానును మఱి గానరాక, తొలుత చిరిచీకటి గానవచ్చి, కాటుకపిట్టలను, నల్లహంసములను, కారుమబ్బులను మించు చీకటు లలమికిని, లోక మంతయు చీకటితెర యై యుండను.

ఆకాశమున సానలదీరిన జాతిరత్నముల సాంపున, చార కలు మెరయుచు, గన్నుల మిరుమిట్లు గొల్పుచున్నవి. పథికుల కును, నావికాయాత్రాపరులకును, నావికులకును చుక్కలే మార్గదర్శికు లగుటం జేసి, వారి పనుల కెంతేని సాయ మొన ర్చుచు, రాబోవు రాజురాక కెదురునూచుచున్న, భటవర్గముం బోలె, కై వారంబుల నొనంగుచుండ, నల్లదే, చందురుండు తూరువు దిక్కున దోబూచు లాడియాడి, ఆకాశ నాటకరంగ స్థలమున నీలమేఘకిలావినిర్మిత గగనవేదిక నలంకరించుచున్నాడు

కైరవదళశ్రేణి విరబాణి వికసించుచున్నది చంద్రకాంతశిలల
నీ రూఢుచున్నది వెన్నెలపులుగులు, తమతమ ప్రియలం గూడి
యానందించుచున్నవి. సముద్రు ముప్పొంగుచున్నాడు. ఇరులు
పటాపంచలై, పారుచున్నవి దిశలు వింతవెలుగు నందుచున్నవి.
చక్రవాకీచక్రవాకములు, తామరజొంపముల దూరుచున్నవి.
ప్రణయకలహములు మాని మిథునములు, స్వచ్ఛందవృత్తి స్వి
హరించుచున్నారు మన్మథకుమారుడు, నన పంచబాణముల
వెలికి దీసి, వదును బట్టుచున్నాడు. హిమము పేరుకొని గట్టి
బడుచున్నది. విరహిణి స్త్రీజనము కుచూరచంద్రుల కోడి,
నగ జెందుచుండ, బార, చోర, లోకసంచార మిపు డిపుడ
యడుగు చున్నది.

* * * * *

‘పంచబాణు డటు వదునుబట్టిన బాణములను, ప్రప్రథ
మమున, నామీదనే సంధించవలెనా? ఇక, వీని నహించు
తెలుల? ఈ మరుశర సంహారణి, నన్నుం జేవట్టి, వీని బాణ
ముల కావూతి కానీయక, నను దూరము నేయరాదా?
అబ్బా! నే నెన్నిసారులు బ్రయత్నించినను, నన్ను కాదని,
వానినే పరిగ్రహింతు నను పంతము బూనియున్నది; తన పం
తమే నెగు నను భ్రమ, పాప మీమె నె న్నెన్ని యిక్కట్టుల
బాల్చుడఁజేసెను! అరీందమ్పట్టు చూచుకుని, నిర్భరముగా,
నిష్ఠాయముగా, నిశ్చింతగా నుందును గదా యని యనుకొనుచు

కాలము వుచ్చెను; గాని ఇప్పుడేమనగలదు? కాలూరాయి ఆజ్ఞల ననుసరించి, సంచరించవలసిన పూల్ సా హేబు అధీనములో నుండియుండి, అవకాశము దప్పటచేత, తుదకు, అరీం దమ్ చేతబడి, దా వలచినవాడే తనకు నాధుగా దొరకెగాయని, యానందించుచున్నది! జమీన్ దారీ తన కొకటి, తన తండ్రిమూలమున వచ్చినదనియు, తన వలపుకాని మూలమున, నింకొక జమీన్ దారీ కూడ వచ్చె గదా యనియు, సంతోషించుచున్నది; కాని, నామూలమున గూడ సంతకన్న మిన్నయూ జమీన్ దారీయే తనకు జెందు నను నూహ పొడమమికి మాత్రము విచారించుచున్నాను. మఱియు, తన ప్రేముడికాడేమి రూపసి? ఏమి సామర్థ్యము గలవాడు? ఎందున నన్ను మించగలడు? వట్టిభ్రమ! ఫోటోగ్రాఫులు తీయు నేర్పున్న మాత్రాన, నేమి? గొప్పవిద్వాంసుడా? వ్యవహారములయందారితేరినవాడా? ఇంకెందున నన్ను మించగల డని, నన్ను కాదని, వానియందే మక్కువ నిలిపియున్నది? బేరారా! ఇవ్వరా రోహ యెంతటి గొంటుతనంబు గలయది! నన్నెన్నన్నో వెతల గుడువడేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన ని య్యన్నులమిన్న యింకెందు బోగలదు? ఏది యెట్లున్నను, ఇట్టి తెరుణీమణిని సందర్శించిన, సంతియ చాలు. ఆ మోము సందము, ఆ నాస పొగను, ఆ చెక్కిళ్ళ నునుసోయగము, ఆ నగవుమొగంపు తీరు, ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క కోటి నేయు గదా! సర్వాంగ సౌష్ఠవము గలిగి, 'రూపాందిన స్మరు' డనియు, 'చిలుక రావా

రువమును, చెఱకువిల్లును, కునుమసాయకములును, ఏమరు పాటున మరచి, యరుదెంచిన మరు డనియు నింక నెన్నెన్నో విధముల, కామినీలోకము, తమ దనివిదీర నను గొనియాడు చుండ, ని మ్మారుకటారి ననునగ్గించిన మాత్రాన, నా కేమి లోపము !

‘కొంచెవుపెంట లేరితిను * కుక్కుటనుల్ నిను ‘కందిగింజ గా’ దంచు ద్యజించి సంతనె య * హా! యపకీర్తి యెనీకు రత్నమా? కాంచనపీఠి నిన్ను నిడి, * కాంత కిరీటము లందు నిల్చి, య భ్యంచితరీతి, మన్తకము * లందు ధరింపరె రాజశేఖరుల్!’

అని యుండ లేదా !

‘ఇంతకాల మెటుల గడచినను గడచినదే: ఇక ముం దైనను, నను గామించె ననువార్త వింటినా, తనకును, నా కును గూడ, కష్టపరంపరలు దాటినవని దలంతును; కానిచో, తన వగకానిని, తన సమక్షముననే దెగటార్చి, త న్నింక నెన్నో విధముల వెతలం గుడువ జేసెద నంతెకాని, వినుగు జెంది, ‘ప్రాప్తము లే’ దను పామరజనముం బోలే విడుచు వాడను గాను. ప్రాప్తము లేదను జనులు, మూర్ఖులే యగు దురు; కానిచో — ప్రాప్తములేని దియ్యిల లేనేలేదు. శృషి, వ్రయత్నము లేని దేదియు ఫలింప దని, గీతలయందు శ్రీ కృష్ణుడే జెప్పియున్నాడు కాడా ! మఱియు, కార్యములపట్ల వినుగొందువారు మూర్ఖజనశిఖామణులు.

‘తనిసిరే వేల్పులు దధిర * త్న ములచేత ?
 వెఱచిరే ఘోర కాకోల * విషముచేత ?
 విడచిరే యత్న మమృతంబు * వొడముదనుక ?
 నిశ్చితార్థంబు విడువరు * నిపుణమతులు’

అను భర్తృహాః భావ మభావ మగునా ? కావున,
 నా ప్రయత్నమున నేను నఫలిత నందగలను. సంశయము
 లేదు. అరీందమ్చేత ‘దేవీపూర్ కానికీ కాగితములు’ అని
 లేబిల్ వేయించి, చమత్కరించిన పెట్టెనుండి వచ్చిన, ఎలెక్
 ట్రిక్ స్ప్రింగులచే బంధింపబడుటకు పూర్వము, యోగిని యగు
 జమల, మా ఆచార్యులగు కాలూరాయి గారిచేత వ్రాసి,
 కరీమ్ద్వారా పంపిన చీటియం దెంత గౌరవము గలదో కాని,
 పాన మామె చనిపోయి యింతకాల మైన నాయమ వ్రాసిన
 చీటి ప్రకారము కార్యము నెన్నెన్నో యుపమలవన్ని బయ
 ప్రదముగ జరిపి జరిపి, నా విశ్వాసమునకు పాత్రుడైన కాలూ
 రాయి గారి పట్టుదలకు, నా వందనశతంబులు; చిరకాలము
 నుండి, నా మనోభీష్టము నెరవేర్చ గంకణము గట్టుకొని, తుద
 కెట్టకేల కీనాటి కైనను, నా యీస్థితము నెరవేర్చ నెన్నియో
 యిడుమలంబడి, ఇప్పటి కింకను రెండవ కంటివానికి దెలియ
 రాకుండ, నాకందరాని ఫలము, నాకంద జేసిన యాయన
 నేర్పరితనమున కెంతేని యభినందనములు !

‘గురూజ్ ! నీ కడ నెన్నేని వసమూలికలు, ఓషధు

లు, వశీకరణయంత్రములు, తంత్రములు, మఱియు, నేమేమో
 రహస్యప్రయోగములను గల వని, వలుతెరంగుల వింటిని.
 లం దేదేని బ్రయోగించి, మనాయానముగ నిక్కమిసీమణి
 నను కామించునటుల నేయరాదా? న న్నొల్ల నని భీష్మించు
 కొని గూడుచున్న దీ యెలనాగః ఇచ్చుదుగుమ్మం దక్క నొం
 దొరు బ్రేమింప నను శపథము నాయది. నేను గెల్వకుందునా,
 ఈమెను మరి మనసీను; నేన గల్పితినా యిక్కలికి యను
 రులం దొలఁగు నేమోః ఇట్టి ప్రమాదముల నేదియు నమ
 కూడనీయక, నాకే మోహనలక్ష్మీయు, జయలక్ష్మీయు నేకుర
 జేయరాదా! 'ఇదుగో, నీ నలచిన కాంత; ఇక నీమెను నిను
 గామింపజేసికొను భారము నీదే! యని నన్నొల్లని కాంతను
 నాకొనంగుటకన్న బ్రేమింపజేసి, నాయొసర్చిన సమయాను
 సారముగ, నీ పొందవలసిన బహుమానము నందరాదా!
 ఓ కుటిలాలకా, నీకింతటి కౌటిల్యముగల మానస మేల?
 ఓ నిలుకడమెరపా, నీ కింత నిలుకడ లేని మన నేల?
 చంద్రుడో, పద్మమో, ముకురబింబమో, కాక ముఖమోయన
 దగిన, నీమోము నందమునను దగినవాడు సిరాజ్జహీనా?
 చక్రవాకములో, పూబంతులో; బంగారుగిండ్లో, కుచములో,
 యను భ్రాంతి నొందింపగల నీ చనుగవ యందమునకు దగిన
 వాడు, కొంకినక్కవంటి సిరాజ్జహీనా? బంగారులతయో,
 విద్యులతయో, యను సంశయ మొనగూర్చు, నీ తనూలతను

మెచ్చుకొనదగినవాడు, ఎచరాని యవమాన ముండినవాడు, నీగోరువాడు సిరాజ్ హీనా? కామినీజనము సౌందర్యవక్రపాత యను నామిడి నీయెడ విధ్య యగుచున్నది! ఏమిచూచు కొని వాని వలసను యురులలో జిక్కి, నన్నింత యలజడి నొండజేసితివో తెలియకున్నది! పండితరాజవేదండు మగువాకు గాక, మఱియొక పాటివానికి దగని యోమోహనాంగీ, నీయాత్సుక్యతను గోలుపోవు చున్నావుగదా యని యే నెంతేని విచారించుచున్నాను.

‘స్త్రీలను వర్ణించునపుడు, చంద్రమండలముం బోలు మోమును, కమలములను గేలినేయ గల నేత్రయుగమును, బంగారును మించిన మేలి సౌరుష, మత్తభృంగముల గెల్పు కొప్పును, ఇభకుంభముల సొంపుదెగడు కుచయుగమును, ఇనుకడిన్నెవంటి పిఱుందలును, తేనెబొలుకు ముద్దుం బల్కులును ననుచు, పెక్కండు కవులు వాకొనియుంట, నిట్టి యలంకారము లేవియును, నాకు, దృష్టికరముగ లేవు త్రొక్కిన త్రోవలే ద్రొక్కుట పాడినదేపాడుటయ యగునుగదా! ఇంత కును, సహజ సౌందర్యాలంకార భూషితయా నీకు సా లంకార శబ్దము లను నలంకారములేల?

‘దేనిని గమనించినంతనే తన హృదయమున జెప్పరాని యానందము గలిగి, తానదివరకు జేయుచున్న పనిని మాని, తదేకధ్యానమున మైమరచి, దాజూచుచున్న వ్యక్తిస్వరూప

మన దన మాననము తనకు దేలియకుండగనే యొందు లగ్న మగునో వివాహకార్యముల యెన్నికల కేది ప్రథమగణనీయ విశేషమో దేనిని జూచినంతనే, తరుణవయస్కుల మానన పుండరీకములకు బగ్గములై దనరాదునో, రతీదేవి యేరూప విశేషతత్వమునకు పెట్టినదిపేరో, విశ్వామిత్రాది మహామును లును, గంధర్వ, కిన్నర, కింపురుషాది భేచరు లేవ్యక్తివిశేషము నకు లోబడి, తపోభంగములనైన గావించుకొనిరో సుమము లలో గులాబీ, యే కారణమున 'రాజని పేర్కొనం బడు చున్నదో, మహాకవు లేవ్యక్తితత్వమును నిరూపించి, తమతమ గ్రంథరాజముల జీవకళ లొసంగుచున్నారో, కరీమ్ మతిభ్ర మణ, దేశభ్రమణాది పెరిపెరి పనులకు, జమలయొక్క, యేవ్యక్తివిశేషము ముఖ్యకారణమో, ఈ నా ప్రయత్నావళిలో ద్వితీయ భాగమున, నీ చిత్రకథలో, గుల్ సుమ్ సుమకోమల దేహస్వరూపముయొక్క యేవిశేషమునకు లోనై, లెక్కకు మిగిలియున్న ధనము వెచ్చించుటేగాక, నారాజ్యము నైనను గోల్పో నిచ్చుగించు చున్నానో గుల్ సుమ్ దై వనిర్మిత మైన, యేవ్యరూపవి శేషమునకు, నే నె న్నెన్ని వెతల గుండజేయబడు చున్నానో; ఆ స్వరూపవిశేషము, ఆ వ్యక్తివిశేషము, ఆ రూపము, ఆ చిత్రితము, ఆ చమత్కృతము, అదియే సౌందర్య మని యందుః సంతియకాని, 'లోకో భిన్నదుఃఖి' యనుట నొక్కొక్కని కొక్కొక్క రూప మామోదదాయక మగును

గనుక, సౌందర్యమునకు బ్రత్యేక లక్షణము నిరూపింప నే నే మహాకవికి గాని, ఎంత నఃకుకై నగాని, వలనుపడదు గదా!

‘ఓ కామినీరత్నమా, శశికాంతమణిమయ మగు నీ మోము నందమును, మహానీలమణి మయ మగు నీ కురుల సొగసును, పద్మరాగమణిమయము లగు కరముల పౌరును గల నీవు, సంపూర్ణ మణిమయం బౌట నీవు కామినీమణివే!

* * * *

‘ఇదిగో, నే నంపిన నీలాంబరి యిదే మరలి వచ్చు చున్నది—విశేషములు కనుగొనవలసియున్నది ‘ఏమి! కాయా; వండా; ఏ మైనది?’ యని యా తరుణవయస్కుడా నీలాంబరిని బ్రశ్నించెను.

‘చెప్పట కే మిన్నది? ఎంత చెప్పినను, ఎంత బోధించినను, ఏలినవారిని కా దనుచు, సిరాజ్ హీనుని గొనియాడుచు గాలము బుచ్చుచున్నది. చెప్పవలసిన తెరంగున జెప్పితిని; బోధించవలసిన మార్గముల బోధించితిని. మరియు, ననురక్తి, విశ్వాసము, బాంధవ్యము, హితము, అంతఃకరణము, సఖ్యము పోరామి, నేనైము, చెలిమి, నెందు, బ్రేమ, చల్లదనము, వాత్సల్యము నేర్పడ బల్కితిని, కలుపుగోల్తనము, బ్రీతి, మంచి తనము, మైత్రి, బ్రాణవదము, తాత్పర్యము, గారాము, ననుగుణ్యము, ననుబంధము ననుసరింపు జూపితిని. మచ్చిక, జాట్టరికము, నైక్యము; నిచ్చకము గనుపరచితిని. మీయెడ నేనా

ము, ననురాగము, నాసక్తి, మోహనియతియు బొడనూప బలికితి, నింతయగాక, అనేకవిధముల స్తుతు లొనర్చి, ఎన్నెన్నో బ్రసంగముల జేసి, మంచిమంచి కథలు చెప్పి, నుద్దులు నేర్పి, వార్తలు వినిపించి, చతురతరేతిహాసములు వినికరి జేసి, జాతి గాథల దెలిపి, సతకడములును, పురాణములును, సామెతలును, నుబోధకములుగా జేసితిని. హాస్యము జేసితిని. పరిహాస మొనర్చితిని. వేయేల ! జారజారిణుల కేళీవినోదముల న్నది చితిని. ఇంక నెన్నివిధముల మనం బలరనేయనగునో, అన్నివిధముల నల్ల మూచి జూచితిని; కాని యేమియు గార్యము లే కున్నది. మఱియు నిక నావలనగాని, యింకేవలన గాని యీ కార్యము జక్కబడు ననుకొనుట, మనకు వట్టిభ్రమ ఏలినవారు తగిన మఱియొక మార్గము ద్రొక్కుటయే మేలు. లంకలో రేయిం బవళులు నిద్రాహారములు మానియుండిన సీతాభామామణి, శ్రీరామునియందుంబోలె, సీమెయు సిరాజ్ హీన్ పై, తన మోసనము లగ్నము జేసికొని, తదేకధ్యానమున నున్నది. అపైని తమ చిత్తము ' అని నీలాంబరి యనెను.

‘ సరే, ఇక మా చిత్తమున కే మున్నది? సరి—ఇక దాని యాయుఃకాలము సరి. రేవే మా గురూజీతో చెప్పి, సిరాజ్ హీనుని చంపి, యాతని శిరము తన పాదములపై దెచ్చి పెట్టుదు మనియు, నాపై నేమిసేయనో జాతుమనియు, మా మాటలుగా బోయి నిష్కర్ష పరువుము. పోమ్ము’ అనుటయు, సామెయు వెడలెను.

‘అయ్యో ! నా కెందుకీ పట్టుదల ? కాంతయు, కనితా కాంతయు, తమకు దాముగా వలచివచ్చిననేగాని, కానిచో, సాధుస్యముగను, మనోరంజకముగను, సౌఖ్యదాయకముగను నుండవుగదా ! ఈ బలవంతమువలన వలవంతయేగాని, సంతతమును సంతనము గొలువదే ! ఇంక నీ బ్రయత్నము మానుకొనుటయే సర్వవిధముల మేలు.

‘ఆ—ఒక స్త్రీ నన్నుగాదని నాకన్న మిన్నగాని వాని న్నిన్నగ నెంచి, వానిం బరిణయమై, నన్నవమానించిన, ఇక్కలకంతి కంతమేల ద్రుంపరాదు ? మానసమా, తొందర పడకుమా ! ఇప్పట్లున నేయదగినది నను మన్నింపనని ననుగాదని యనుచున్న నీమెను గడతేర్చుటకన్న, వానినే సరిభాచ్చినచో నీమె లన ‘ఐనన్యగతిక’ మ్మని దోచిన నన్నే చేపట్టును. కావున నే నటులనే నేయుదును

‘అబలల మనస్సులతి మృదులమ్మలని దలంచు చదువు లేర్చిన పండితాధముల వాక్యమ్ము లనమాణమ్ములని సిద్ధాంతీకరింపవచ్చును. కానిచో నెంత ధన మిచ్చినను, కనకము గ్రుమ్మరించినను, వస్తువాహనము లొపంగినను, నను పరిగ్రహించుటకు మారుగ దృణీకరించుచున్నది ! తనకు గులాబీపూలన నెంతేని యానందము గదా యని నేన న్వయముగ పూల యంగడికిం బోయి, ప్రతిదినమును గులాబీలను దెచ్చి యిచ్చు

చున్నాను. నావంతయు నాపై మక్కువగాని, యానుమములు జూడ, దా నానందము బొందుటగాని, నే జూడనైతి. ఈ మోహనాంగికొరకు నెన్నేని యిడుమల గుడిచితిని. ఎంద రెందఁగో బ్రతిమాలితిని. నిరూప కాధ్యక్షుం డగు నరేంద్రమును గూడ బ్రతిమాలితిని. కొన్ని గ్రామములు జాగీరుగా నొసంగెద నంటి. సిరాజ్ హీన్ కన్న పూర్వమునుండియు గుల్ శుమ్ ను బ్రేమించుచుంటి నంటి. మఱియు, నే నెన్నేని యంటి గాని, యేరికిని సాధ్యముకాని పని యని కొందరంటిరి. తగని పని యనియు, నీ యుద్యమము మానుకొనుటే మానితంబనియు, నా యరీంగమ్ నా కక్కరకు రాని సలహానిచ్చి పొమ్మనియె. అనా ప్రయత్న కాలము పాటియైన నా కనుభవయోగ్యత లేదా! తాను యుజ్జయినిలో నున్నానుకదా: తన కరీందమ్ చక్రరక్ష కుడుగదా, యనియు గర్వించుచున్న దీ కునుమకోమలగాత్రి !

‘ఏది యెట్లున్నను, నేటి సాయంకాలము గూడ గులాబీ లను దెచ్చియిచ్చి యామె మన్నన నే నొందుటో, కానిచో గడు నీచుం డగు దన వలపుకాని ఖండితశిరమును దెచ్చి, యామె పాదకమలమ్ములపై నునుచుటో, జరిపి తీరవలెను. తదుపరి దానేమి నేయునో జూచెదగాక !

రెండవ ప్రకరణము

పూల యంగడి

‘ఏమిరా, ఎంత కిచ్చెద వా పూలదండ ? ఇంకను మరేమైనా రకము లున్నవా ?’

‘మఱి రకముల కేమున్నది ? నావద్ద గులాబీలు దక్క మఱియొక రకముపూ లుండవు. గుచ్చములుగా నున్న గులా బీలును గలవు. కాని అవి మిక్కిలి ఖరీ దైనవి. జమీందార్లు మొదలయిన గొప్పగొప్పవారికే దగినవి.’

‘ఏమీ, జమీందార్లకే గాని, మరెవరికిని దగవా ? ఇక్కడ జమీందారు కానివా రెవరు ? ఏవీ, చూతము ?’

‘చిత్తము. ఇదుగోనండి ? తమిజుద్దీన్ జమీందారు వారు జీవించియుండు కాలములో, ఈ గులాబీల విలువ; వీని సొగసు; ఇప్పు డేమున్నది ? అంతపాటివా రేరీ ?’

అనుచు నాతడు తన పూసెజ్జలో చేయి నిడుచుండెను.

‘ఏమీ, తమిజుద్దీన్ తన తలలో నిడుకొనువాడా గులాబీలను ?’

‘మగవారికి పూ లేల ? అయిన యేకపుత్రిక, గుల్ నుమ్, గులాబీ లన చెవి గోసికొనును. ఆ మిఠూర కిట్టి గుచ్చ ములు, ప్రతిదినమును రెండును, మూడును గూడ, తెప్పించు

చుండెడివారు. ఈ తీరు గుచ్చముల గట్టు నేర్పు నాకు నేర్పి, నాకు శీత మిచ్చి పోషించుచుండెడివారు. నేను తయారుచేసిన గుచ్చము లన నామె కెంతేని యానందము. కనుక నారోజు లలో, నేనను, నాకుటుంబమును ఇంత దిని, జీవించుచుంటిమి. ఇప్పుడో: ఆమె తన యత్తవా రెంటు నున్నది. ఈ గుచ్చముల నీక నీ పట్టణమున గోరువా రెవరు? ఏరీ అంతటి నరసులు? చచ్చి స్వర్గముననున్న యా తమిజుద్దీక్ వంటి మహామహుడు గదా మృతజీవుడు! తదితరులు జీవన్ముతులే!’ యనుచు నీ పూలవర్తకుడు తన పూసజ్జలో నుండు పెద్ద గుచ్చము నొక దానినిదీసి, ‘అయిదు రూపాయిలు దీనివెల’ యని యా యావనునికా పూలయంగడివా డొసంగెను. దాని మూల్యము ఏత డిచ్చి, యా గుచ్చముం గొని, పోవుచు, ‘నీ పే రే’ మన నాతండును, ‘గోపాల్ చంద్’ అని యనెను.

నుమగుచ్చమును గొని, యీతడును మరలెను.

కాముకత్వము, మోహంధత, స్త్రీలోలత, నెట్టిపండితు నైన నంధుం జేయు నను నానుడి సత్యమేయున గాబో లో కాముకా, నీ విపు డీవు డా పుష్పలాసికు సమక్షంబున, ‘ఇక్కడ జమీందారు కానివా రెవ’ రని ధిఃకరణ మొనర్చి, నీదశకును, నీస్థితికి, నీవదనికిని దగునో, తగదో యను చింతన లేకనే, సామాన్యజనముం బోలె, నీవే స్వయముగ పూల యంగడికి పోయి, పూగుత్తి యెత్తుకొని, బుత్తెంచుచున్నావు!

ఇంతకును, నిన్నన బనియేమి? నీ వెంత విద్వాంసుండవైన నేమి? ఎంతవాడ వైననేమి? నీలోనున్న ప్రత్యేకపదార్థము ప్రమాదకరమే యున్నది పాపము! నీవుమాత్ర మేమిసేయ గలవు? రామ, రామ! రామామణి లగ్నమానసాంధు లుచితా నుచితముల నెరుంగజాలరు గదా!

మూడవ ప్రకరణము

ను మ గు చ్చ ము

‘ఏమే, నీలాంబరీ, ఏ మనుచున్నది? గుల్ నుమ్ ఖులా సాగా నున్నదా? తన తండ్రికాలము నుండియు, తన కొరకు ప్రత్యేకముగ గులాబీగుచ్చముల దగు రుచేసి యిచ్చుచుండు వానియొద్దనే కొనితెచ్చిన, యీగుచ్చము గొనిపోయి యామె కిమ్ము, ఏ మనునో, ఏమి చేయునో విని, చూచి, రమ్ము.’

‘చిత్తము’ అనుచు నా నీలాంబరీ, యాగులాబీ, గుచ్చము గై కొనిపోయి, యాప్రక్కగదిలో, విరియజూసిన శిరోజు ములతో, మాసిన వలువతో, నిద్రాహారములులేమి శుష్కిత తనూలతతో, కటికనేలను బన్నుండి, తారకబ్రహ్మమంత్రంబు బఠింపుచుదవమునేయుచు, నీలాంబరీ యువమించినటుల, నీతా భామామణిం బోలె, పరిత్యసించుచుండు నా నారీమణిని నమి

పించి, 'అమ్మా, మీకొరకు బాబుగారు స్వయముగ పూల యంగడికి బోయి, గులాబీగుచ్చమును గొని తెచ్చినారు. ఇది గో—మీ తండ్రిగారి కాలమున, మీ కేవడు పూలగుచ్చముల నిచ్చుచుండెనో, వానివద్దనే పుచ్చుకొంటిమని, చెప్పిరి.' అనుచు నా గుచ్చము నా నీలాంబరి యామె కొనంగ, దోడన నా గుచ్చము నందికొని, యథారీతిని జింపివేయక తన తండ్రి కాలమునాటి వానియందు గల నెనరును బరిచయముననో, గాక యింకేకారణముననోగాని, యాగుచ్చమునందుకొని దన మేజాపై నుంచ, నది జూచి, నీలాంబరి తక్షణమే పోయి, మదన్ మోహన్ పఠేల్ గారికి నివేదింపబోయెను.

ఈమెయు, మరల దన కేమి దోచుటనో గాని, చివారున లేచి, యా పుష్పగుచ్చమును చింపివేసి, పూల నెల్ల చిందరవందరగా నేల విరజల్ల, నందుండి యొక చిన్న కాగితపు చీటి నేలరాల, నది జూచి, ఏ మిడి యని యనుకొని, అద్దాని నందుకొని, జూచి, గుప్తముగా నుంచుకొనెను.

తన తండ్రికాలమునాటివానివద్దనుండియే తీసుకవచ్చితి నీ కుసుమగుచ్చ మని పఠేల్ గారి మాటలుగా, నీ నీలాంబరి చెప్పినంతనే, తన తండ్రియందు గల గౌరవమును, పుష్పలావికు నెడ బరిచయమును జూపుటకో యన, తొలుదొల్ల బ్రీతి స్ఫురదవరచిన నా పూగుత్తి నిపుడు దీసి, ద్రెంపివేయుట కేమి కారణమై యుండునో కద! బహుశః దనకు విషప్రాయము

దగ దా దలంచుచున్న సరేలే గాని హస్తస్వర్ణము నొందిన
యా సుమగుచ్ఛము, తన యాదరమునకు దగ దని దోచి
యుండుటం జించివేసియుండునా? ఇంతవరకును, సుమగుచ్ఛ
మొనర్చిన సావ మేమి? పరేల్, తనకు శత్రువుగా దోచినదోచు
గాక ! కాని, శత్రు డని తనకు దోచినవాని కార్యములన్నియును
శత్రుకార్యములును, వాని చేత లన్నియును శత్రుత్వములును,
గా దలంచుట యట్టి పట్టుల చూనవనహజములై యుండునా?
కాక, తన తండ్రికాలముగాటివాని యొద్దనుండి తెచ్చిన పూ
గబ్బ యని యనుటచేత, తొలుదొల్ల నా గుచ్ఛము నామో
దించి, తన మేజాపై నుంచి, పిమ్మట పూలు మొదలగు మంగ
ళద్రవ్యములు పరపురుషుల చేతనుండి వచ్చుటయు, నందునను,
తన భర్తయగు సిరాజ్‌హీక్షాను దూషించుచు, తన్నరికట్టిన
అరికరముల స్పృశ్యము నొందుటను, మానధను లగు పతి
వ్రతారములు లొల్లమినో, దైవకృత నిగూఢనియోగముననో
ఇందేది కారణమైనను, గాకున్నను, నియ్యమయా కునుమ
గుచ్ఛము జించివైచి, పూల విరజల్లుట మాత్రము తప్పని సరి
యైన ఫలితమయినది.

మరల నియ్యమ యేమిసేయుచున్నదో చూతునుగాక
యని, నీలాంబరి గదిలోనికి వచ్చి, తుత్తునియలుగా నేయబడి
విరజల్లి యుండిన పూలజూచి, యొక్క గంతున నీవల కరు
దెంచి, యా పండితపుంగవుతో, తా జూచినది, తన బ్రభునమ
క్షంబున నవిసయమ్ముగ మనవి జేసికొనియెను.

నీలాంబరిచే నివేదితుండయిన నా కాముకు డుగ్గుడై, మండిపడుచు. 'సరే ఇక దానిని గూర్చి మరి నాతో చెప్పకుము. రేపొక్కదినమే గడు విచ్చితి ననుము. తప్పేనేని తన వగకాడు, సీరాజ్‌హీనుని శిరస్సు, తనమ దర్శింపవచ్చునని చెప్పు దాని విషయమున నెట్టి సదుపాయములును, మీ రెవరును, జేయనక్కరలేదు. ఆగదివై పే పోవలదు. భోజనాది సదుపాయము లైనను, చేయనక్కరలేదు.'

నాలవ ప్రకరణము

స్వగతము

'ఓరా! ఏరోప్లేన్‌లో తప్పించుకొని, నీ మార్గము ననుగమింపజాల నని యెంచితి నేమో! పాపము! నీదే మలచి యెత్తు మరి యేరికిని నా పైయెత్తు, తెలియనే తెలియ దను కొంటివిగా! నిన్నన బని యేమి! నిన్ను నృజించిన వానికి నాలుగు శిరము లున్నను—ఊః—నే నంపిన పాపురము, నా కొనర్చిన సాయమున నీ మనిశివట్టుల దెలిసికొనియు, చీకటులలమికొనుట, నీగమనిక యతి త్వరిత మగుట, నంత విద్యుద్దీప్తకాంతి సాయమున్నను, ఆ రివాల్వంగు కెమేరాలో కేవలము స్వచ్ఛముగ గాకున్నను, నీ పథము దెలిసియు, నీదిగిన తావునే

బోల్చికొనియు, నిష్ఫలమాయెగదా యని యనుకొనుచు నున్నాను. నీదిగిన తావునకు నేజోయి, చూడ, నీవా భవ నమున లేకుంట, నీవక్కడనుండి నీతావును, తప్పక మార్చు కొంటి వని దలంచితిని, కాని నీచేతలు గర్భనిర్భేదకరములు! నీ యూహలు హిమవన్న గాంత రాభవములు! నీపన్నాగము తెలనాగులతో జెలగాటములు! నీయెత్తులు వరజనచిత్తమ్ముల కొత్తుడులు.

‘ఎంతయు గాకుండిన, నీదూసిపోకడకు వన్నిన పన్నా గమా, ఇనుపమందనపు చేతయా; అం దిమిడ్చియుంచిన పవన విమానమా, ఏది యని యెఱుఁగు! నీకృతము లన్నియు నన్ని యాణిముత్యములు! నాపేరు వచ్చిన టపాలుదప్ప, పాపిల్లు పెట్టలు, ఇతర కన్ సైన్ మెంటు మొదలగునవి యెల్ల నే నెన్న డును నా యింటికి దెప్పించుకొను వాడుక లేదని మా స్వజన బృందములోనే, యెంతకాలము నుండియోగాని, దాగియుండిన నీ పరివార మను స్వచక్ర భయంజరులచే నివేదితుడ వాట నట్టల జేసియుండువు. అటు కానినా డింకేమి జేసియుండువో! కావుననే, ఆ యినుపమందనము నా యింటికి తెప్పించుకొని యుండిన నీ వెటుల దప్పించుకొనియుండు వని యైన నే ననుకొన బనియే లేదాయె గదా !

‘నీవు మింటికెగసినపిదప మిగిలినది నీ దెప్పినటుల నీ భార్య చమత్కరించిన యినుపమందనపు టడుగుభాగము తప్ప

దాని యితర భాగము అన్నింటితోడను, ఏరోప్లేన్ మింటికెగనె గాబోలని పెక్కండ్రు నుడివిరి ! అది యెటుల సంభవమగును ? అంత భారముతో నా పవనవిమాన మెటుల మింటి నంటగల దని గూడ ననుకొంటిరే గాని సీమిట నొక్కుట యైనపిదప నే విధమున నది విచ్చెనో దాని ఆరు ప్రక్కలును ఒకదాని కొకటి యేవిధమున ప్రాస్తీకృతమై దాని యడుగుభాగము లోనికి తామే (బే) టి కాళ్ళులవలె లోనికి బోయి యం దిమిడి పోయెనో, అప్పటి కచ్చట నున్నవారిలో నొక్కండ్రే న గుర్తించి నటుల దోషదు; కాని బుద్ధిమంతుడగు మంగల్ఫీ మాత్రమే యది గమనించి దానిని మరల యధారీతిని సమన్వయింప జేసి అందు దిగి చూపెనుగదా ! ఏదియెటు లున్నను నీ బుద్ధి కసాధ్యము గాని అసంభవము గాని యున్నటుల దోషదు

‘నీ సర్వంకవ ప్రజ్ఞ దళదిశల వెలుంగుచున్నది. సఖు ముఖముల బరువెత్తగలవు. వేయికాళ్ళ జైరివి నీవు. కానిచో పాపము ! సిరాజ్ హీన్ జాబున కేమందును ? నైతియు నోరును గొట్టుకొనుచు వార్త నంపెనే !

‘లాలు నింట నీ పని జేయకపూర్వమే, సిరాజ్ హీన్ గ్రామాంతరమున నున్నతరి నిదియ యద సని గుల్ సుమ్ ను తన కప్పగించినచో దానా కిచ్చెద ననిన బాగీరుల వడయ గాబోలు, పరేల్ న కామెను ఒప్పగించితివో ! కానిచో సంతలో నా జైన దేవాలయమున స్వజనమధ్యమున నిదురించుచున్న

పాప మా గుల్ నుమ్ మరి కాసరాకుండుట కేమి కారణము !
 ఇదియు నీ హస్తలాఘవము యుయి యుండనోవు. ఓపిన
 యంత వట్టు నేయుచునే యున్నావు. పఠేలున కప్పగించక నీ
 గృహమం దుంచియుందువా ? కాదు; కా దటునేయ నీకు
 బ్రయోజన మేమి ? యోజనముల కొలది దూర మున్నను
 సరకునేయవు. మఱియు నామెను నీ యధీనమున గొన్ని దినము
 లుంచుకొని యామె పఠేలునకు వశ్యమగుటకు నీ మంత్ర
 యంత్ర తంత్రముల బ్రయోగించి యైన నిచ్చావ్వాప్తికొరకు
 బ్రయత్నించు చుంటివా ? పాప మామెను పామరజనముగ
 బోలె దలంచుచుంటి వేమో ! దేహబలము మనోబలము
 నుపయోగించి జబ్బపుష్టి గనపరచి వశీకరణాదివిద్యల నెరపి
 దైవ సాహాయ్య మున్నపట్టుల నీ పట్టిన పట్టులు నెరవేరెనా
 ఆత్మకృతం బని యెన్ని ఎంతేని యానందింతువో; కానినాడు
 నీ కాలునకు బుద్ధి గరువుమవో ! ఎంత తెంపరివి ! ఏక
 కాలమున నెన్నెన్నేని దుండగములు నేయజాలుటకు నీ కడ
 శ్రీరాముబలగ మున్నది. కానిచో సంతి యాగడములా
 నీకడ నూడిగములు నేయుచున్నవారును నీయంతవారలే ! మరి
 సంశయింప బనిలేదు. కార్యాచరణములపట్ల నేమి, కా ర్యాం
 తపు బర్యవసానముల పట్లనేమి, కార్యసాహిత్యము లయ్యు,
 నీ ప్రజ్ఞాప్రకీర్ణలు, బహు దుర్భరములు ! నా యోషినంతమట్టు
 నే శంకించినంతవట్టు, నాయనుమాన నివారణార్థము, ముందు

రేపు రాతిరి, పతే లిలుజొచ్చి, చూడవలసియున్నది గదా
యనిగదా, కునుమగుచ్చము నమ్మి వచ్చితిని. పాపమామెను
‘పతేలునకొప్పగించిన, నాతడు నేయున దేమి? ఏమిచేయుటకును
నామె యొక పెద్దబాగులది పెద్దబాగుల దనియు, గులాబీలన
జెవి గోసికొను ననియు, బోల్చికొనియేయుందువు పోల్చి
కొనియే యుండిన, గులాబీలను దెచ్చియో, తెప్పించికొని
యామె కిచ్చి, యామె మనం బలంజేసి, త న్మన్ననల నంద
నంచక తప్పదు. కావున, నా నమ్మి యమ్మివచ్చిన నుమ
గుచ్చము నామె శిరమున ధరించెనా దా శయనించునపు డయి
నను పూ లినుమంత సడలినక, అం దుండిన చీటి యామె
కంట బడకతప్పదు. ఆమెయే నా చీటి జూచుట సంభవించెనా,
నర్వమును జయప్రదముగ సంభవమగును. కానినాడు ప్రమా
దము లేదు—విననాడు ప్రమోదము తప్పదు. కానీ, చూచెద
గాక తొలుత పతే లిలు; నీ టెంకి, అసంతరము మరి కొంచెము
శ్రమయైనను ఓపికతో నీకొర కు త్తర క్రియల నెన్నెదగాక!’

అనుచు నరీందమ్ పూలయంగడి మార్గమునంబడి దల
పోయుచు, తన మానససంద్రమున దన యూహాపోహలను
గభీరమగు నలల నడుమ గొట్టుకొనిపోవుచు, తన యిలు నేరెను.

ఐ ద వ ప్ర క రణ ము

వైరివాడు

హిందూస్తాని—ఫీల్సా—అటతాళము

మక్కా-మదీనా దేశా హమారా

మేరా నామా హై, కారిమ్ ఫకీరా॥ 2

యాదమె జోగినీకె ఫిర్తావళుం

ఇష్క్ మె ఉస్కె మై నుబై లావళుం ॥మక్కా॥ 4

చార్ దిన్కా మై ఫాకా రహా వళుం

రాహె హాక్ మె కూచ్ ముజ్క దేనా ॥మక్కా॥ 6

జోగీ ముజ్క రో ఖ ది యీథీ

లేకె ఉస్తా దుకు మేరే దేనా ॥మక్కా॥ 8

బాదె ఆసకె, తుమ్ సె మై, పాదీ

కర్నీ వాలే వళుం, తుమ్ యూద్ రఖ్నా ॥మక్కా॥ 10

ఐసే బా తొంక దే ఖర్ బరోసా

ఉమర్ నబ్ మేరీ ఖద్ మత్కే గైనా ॥మక్కా॥ 12

మైతొ ఫిర్తావళుం హరకూచ జంగల్

నాహి దిస్తే హై, క్యా మేరా జీనా ॥మక్కా॥ 14

రహసె జానే వాలే అజీజో

జోగినీకు తొయి, దేఖేతొ బోలో ॥మక్కా॥ 16

కే హజా రొంసె ఆఫల్ వ్రతాయ

ఆఖరమ్ ప్రస్కి తసివీర్ పాయ । మక్కా-మదీనా 18

బే హిరాసా కియా కాలూరాయ్

అరజ కరతాహుం తుజసే ఖుదాయ్ 20

(భావము)

నేను మక్కా-మదీనా దేశవాసుడను 1

నాపేరు కరీమ్ ఫకీర్ 2

యోగినిని పొందుటకు తిరుగుచున్నాను 3

ఆమె సౌందర్యమందే నా మనసు లగ్నమైయున్నది 4

నాకు నాల్గు దినములనుండి తిండిలేదు 5

తిండి కేమైనను నాకొసగుదు 6

యోగిని నాకొక యుత్తర మిచ్చినది 7

దానిని గురూజీ కిమ్మని నన్నంపినది 8

నీవు మరలి వచ్చిన పైని, నిన్ను పెండిలి జేసికొందు

ననియు నన్నది స్థిరముగా నమ్ము మనియు, వాగ్దానము

చేసినది, 9-10

ఈష్క్ వాగ్దానములచే నా కాన గొలువ, తుదకు

నేను నాసర్వస్వమును గోలు పోతిని 11-12

ఆమెకొరకు నేనంతో వెదకి వెదకి తుద కడవులును

దిరిగి నాను 13

ఆమె యెందుకు గానరాలేదు, నేనేమి చేయుదును— 14

ఓ పథికులారా, మీలో నెవరై నను యోగినిని జూచి
యుండిన, నాకు దెల్పరాదా! 15-10

అమెకెన్నో వేల యాపదలుతోలగింప నహాయమొనర్చి
నాను 17

తుదకు నాకు దక్కినది అమె యొక్క ఈ రూప
పటము మాత్రమే! 18

కాలూరాయి నాకు చాల మోసమొనర్చినాడు 19

ఓ భగవంతుడా! నీతో మొరపెట్టుకొని చున్నాను. 20

అనుభావముగల ఈపాట బాడుచు, పురవీధులంబడి
యొకానొకడు, చేతనొకనాగరికపు డప్పు వాయింపుకొనుచును,
చికిర మెత్తుకొనుచు, నింటింటికినిబోవుచు, ప్రతిగుమ్మము నెక్కు
చును, దిగుచును, పాడినపాటనే బాడుచుండెను. 'ఇప్పుడు వేళ
కా' దను వారును, 'చెయ్యి తెరిపి లే' దను వారును, 'మరల
ర' మ్మను వారును, 'పో—పో'మ్మను వారునే గాని, 'అయ్యో!
పాప' మను వారుగాని, 'ఇదిగో, ఇది వుచ్చు కొను' మను
వారుగాని, ఒక్కరును గానరా రై రి.

ఈతడు తప చేత నొక స్త్రీ రూపపటము వట్టుకొని
దిరుగుచు, నాపటముజూపుచు, 'మాయోగిని నెరుగుదురా?'
యని గొంతెత్తి యరచుచు, దిరుగుచు, ఈశ్వరచంద్ర మిత్తర్
వీధిని బడి పాడుచుండ, నొక యింటినుండి నడిమి వయస్సించుక
మీరీ మీరని వాడొకడు తనకలమును కాగితమును నటనునిచి

యీవలకు వచ్చి, వీనిపాటలను, పాటలోని మాటలను వినుచు నిలచియుండ, నీతండును, సహాయముపొందునూహతోనన వీని యెదుటకు వచ్చి, తనచేతిలోని పటమును జూపుచు, మరలనా పాటనే తొలినుండియు బాడుచు, నిలచెను. ఇప్పటి కేరును నింత శ్రద్ధగా వినలేదే యనియో, నింత శ్రద్ధగా వినుచుండిన నీతడు, తనకు సాయ మొనర్చి, తన యీస్పితము నెరవేర్చు నేమో యనియో, లేక, మరి యేయూహానో గాని, నిలువబడి పాడుచుండినవాడు, తన్నేరును గూరుచుండు మని యన నక్కరలేకయే యటనున్న యరుగుపై గూరుచుండి, మరల మరల నదే పాడుచుండెను.

‘అయ్యో, నీ వెవరు?’

‘యోగిని చేసిన జోగిని నేను—’

‘యోగిని యెవరు?’

‘నను జోగిని జేసిన యోగిని’

‘ఓను—కాని, యా యోగిని యెవతె?’

‘ఎవరయిన నేమి? నను జోగిన జేసిన యోగిని జూప

గలరా?

‘ఆయోగిని యెవతెయో చెప్పినచో, నాలోచించగల నేమో,’

‘యోగిని—నను జోగిని చేసిన యోగిని—’

‘పోనీ, నీవెవరు?’

‘జోగిని’

‘ఔనయ్య; కాదనలేదు; నీ మొదటి పేరేమి?’

‘శరీమ్—’

అన గోపాల్ చంద్ పూర్వోత్తర సందర్భములను గాబోలు, కొంచె మార్చించి, ‘సరే; నే నడిగిన భోగట్టా నీవు చెప్పిచెప్పడట, నీయోగిని గూర్చి నేను, చెప్పగలను.’ అని యనెను.

‘యోగిని గూర్చి మరి చెప్పవచ్చురలేదు. నేను చెప్పి నంత మీరు చెప్పలేరు చెప్పటతో లాభములేదు. నాయోగి నిని జూపగలరా?’

‘నీ యోగినిని జూపినగాని నేనడిగినదానికి జవాబు చెప్పనా?’

‘యోగినిని జూపిన గదా!’

‘యోగినిని చూపుటయే ముఖ్యమా?’

‘ఔను; కానిచో, మీ ప్రశ్నలవలన నాకేమి లాభము?’

‘సరియే, రా—లోనికి రా—’

అని తన యింటి చాపడిలోనికి గొనిపోయి, యోగిని రూపవటము నాతనికి జూపెను. ఆ రూపవటమున నాతడు జూచిన యది సుందర వదనారవింద యగు నొక్క పరిపూర్ణ చంద్రవదన; ప్రోత్ఫుల్ల సరోరుహాయతాక్షి; శరీర కుసుమ కోమల శరీరి; అత్యంత సౌకుమార్యమున నవనవ లాడుచు

జగజగ మెరయుచున్న దంతపు విగ్రహము. హరినీల
ముల కన్నను మించియున్న నీలిమగల నునుగొప్పును, చూచు
వారల ముఖముల బ్రతిబింబింపజేయు జగిగల నిగ్గుటద్దములో
యను గండలకములును, పికసిత కమల నయనములును,
కోపేరు వేసినరీతి నున్న తిలపువ్వుముల దృఢీకరించు నానయు,
గల నారూపపట చిత్రిత మోహనాకృతి జగన్మోహన యన
కవినమయముగాదు. బంగారు బొమ్మయుం బోలు నన నుప
మాసము కాదు. తట్టిలతయో యసుభ్రమ గొలిపించునన,
భ్రాంతిమంతము కాదు. ఆరూపము నిలుకడ మెర పన
వర్ణనము కాదు. రూపాందిన రతీనతి యన నతిశయోక్తి
కాదు. ఇది యంతయు పొగడ కాదు. ఇట్టి యా రూప
పటముం జూచిన యంతనే, మరల నీతడు—

మక్కామదీనా దేశా హమారా

మేరానామాహై కారిమ్ ఫకీరా.

అని పాడుచు, లాస్యము జేయుచుండ, నా లాస్యము
తన కెరుకలేకయే సృత్యముగా మారి, తుదకది తాండవమై,
యొడ లైలియని తమకముతో, నా చిత్రపటము జూచుచు,
పావినదే పాడుచుండ, నాతని మనోవిభ్రమణము తేటతెల్ల
మయ్యెను. అంత నీ గోవాల్ చంద్, యాతని తాండవమున
కడ్డు వచ్చి, 'ఏమీ, ఇప్పుడు చెప్పగలవా, యోగిని యెవ
తెయ్యా?' అని యడిగెను.

‘ఈమె—నా ప్రేయసి’

‘యోగిని ఒకటికి ప్రేయసి యెట్లు కాగలదు ?’

‘అయ్యో ! యోగిని అనగా యోగినికాదు. యోగిని దాని మారుపేసము’

‘అయిన దాని మొదటి—అనలు పేస మేది’ అని గోపాల్ చంద్, ఏమో వ్రాసుకొనచునే బ్రశ్నించెను.

‘అనలు పేసము కాదు; అనలు జగన్మోహనావతారమే’ అనుచు, సిపుడు తా నే పటమును జూచి తాండవ మాడుచుండెనో, ఆ పటమును, జూపెను.

‘ఔనయ్య; జగన్మోహనావతారమే కాని, దాని మొదటి పే రేమి?’

‘ముద్దరాలు’

‘అనగా?’

‘భానోజీ’

‘సీత సరిగా చెప్పుకున్నావు; వెర్రివెర్రి మాట లాడకు; బాగా తెలివి తెచ్చుకుని మరీ చెప్పు’

‘ఏమీ ! వెర్రి! మీకు బోధపడ దనండి’

గోపాల్చంద్ కొంచెము నిదానించి, తనలో దానా లోచించి, పోసీ, నీ వా యోగినిని, ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఆఖరు దఫా చూచినావు? అని ప్రశ్నించెను.

‘దాని కేముది ! తాను యోగినిగా అరీందమ్ యింట

నుండి, కాలూరాయికి వృత్తము యిమ్మని నన్ను పంపినది. నేను వెళ్లి, ఉత్తరం యిచ్చి, తిరిగి 'వచ్చేనరికి, మరి యోగిని లేదు—నేను మాత్రము జోగిని, ఇంకా ఉన్నాను.

గృహస్థు తన వ్రాతపని జరుపుచునే యున్నాడు.

ఉత్తరము కాలూరాయికి యిచ్చి, నీవు తిరిగి వచ్చిన తరువాత, ఆమెను గూర్చి భోగట్టా చేసినావా?'

'అ—భోగట్టా చేసినాను ఏమి లాభము? అరీందమ్ యింట్లో పట్టుబడి, చనిపోయిందని కొందరు చెప్పగావిన్నాను'

'అయితే చచ్చిపోయిన మనిషి మళ్ళీ యేలాగు రాగలదని నీ విటుల వాపోవు చున్నావు?'

'అయ్యో! ఆ త్రిలోకసుందరి చచ్చిపోవడ మేమిటి?'

'ఏమి టామాట?—త్రిలోకసుందరులు చచ్చిపోరా?'

'అంటే నా జగన్మోహనానందారము చచ్చిపోవలసిన వ్యక్తి కాదు. ఎక్కడో జీవిచే ఉంది'

'సరే, కనుక్కుంటాములే నీవు అరీందమ్ను యెరుగుదువా?'

'అయ్యో! ఎరగడమా! నిష్కరణంగా, పాపం—నా కేమిన్నీ అపకారం చెయ్యలేదు నుమండి ఆ అరీ దమ్—దాని మాట విని, నన్ను ప్రేమిస్తున్నది గదా అని, దానిని శిక్షించుదా మని, పెనువ్రళయ మైనంత వ్రయత్నం చేస్తూ, ప్రపంచాట తిరిగేస్తూ వున్న అరీందమ్ని, పాపం—అన్యాయ

యంగా, నిష్కారణంగా మత్తులో వుండి, ఒళ్ళు జెలియని నమ
యంలో తీసుకొనిపోయి, తాను నంతోపించి, వేగంగా నీకు,
నీకా చేసుకుంటూ చూపూంది, గదా అని, అతన్ని తీసుకొని
పోయి రైలు వచ్చేముందర పట్టాలమీద వదిలేశాను. ఆమాట
తీరా చెప్పే, తనకి నిజంగా ఆపని యిష్టంలేకనో, లేక, అదో
విషమో, గాని నేను చేసినవనికి తాను, చాలా పశ్చాత్తాప
పడ్డదని ఆ తర్వాత విన్నాను. దాని ప్రేమకోసం, దాని
ముద్దుకోసం, దాని మంచికోసం—ఇటు చెప్పకే—నేను యె
న్నెన్నో శ్రమలు పడ్డాను; ఎంత తెంత పనులయినా చేశాను.
ఎంచేస్తే యేంలాభం! నేను చేసింది ఘోరాలే నాకు దక్కు
టయింది గాని, మరి నా కది దక్కలేదు. దాని భోగట్టా
మీ కేమయినా తెలుస్తే చెప్పునురా నాయనా'

‘తెలియడ మేమిటి; నీకు సంపూర్ణమైన భోగట్టా
యిచ్చి, నీకు వీలైనంత సాయంకూడా చేస్తాను. ఔనుగాని,
ఉత్తరం పట్టుకుని కాలూరాయి దగ్గరకు వెళ్లానని అంటున్నావు
గదా: అతడు యెక్కడ వుంటాడయ్యా?’

‘ఎక్కడవుండడ మేమిటి! వానికి, ఒక యిల్లు, ఒక
గుహ అంటూ లేదు. ఎక్కడచూచినా వాడే. వాడు తిరగని
స్థలం వుందా? ఇప్పుడు మీ యిల్లోకూడా వున్నాడనే నాకు
సమ్మతం గాని, కొండల్లోను, సాధారణంగా చిరకాలంనుండి
జనసంచారం లేని సముద్రం ఒడ్డును, సభలు చేస్తూవుండడం

కలదు. పాపం యితన్నికూడా, ఆ అరీందమ్ పట్టాలనే ప్రయత్నం చేస్తూవున్నాడట. అయితే యాయన సాధారణంగా దొరికేమనిషి కాదు. నేను వృత్తరం యిచ్చిన ముఠాకొన్నాళ్ళకి, నా జగన్నోహిని, నా త్రిలోకనుందరి యెక్కడవుందని నేనడగగా, 'పాపం చచ్చిపోయింది' అని—యీచెప్పడం మొదటే చెప్పి, నన్ను పంపించేసినా బాగుండును. అలా గాకుండా, అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొని, గుల్‌సుమ్‌ని పాపం సిరాజ్‌హీను వద్ద నుండి తప్పించి, తన విహితుడయిన మదన్ మోహన్ పఠేల్‌న కప్పగించి చేయించుకొని మరీ నన్ను పొమ్మన్నాడు. ఆ పొమ్మన డంరో యోగిని మరీలేదు—పొమ్మన్నాడు. నా చేత అరవ చాకిరీ చేయించుకున్నా డన్న దుఃఖం యేమిన్నీ లేదుగాని, యోగిని మరీ లే దన్నాడు. అయితే వీ డొక అబద్ధాలకోరు; దగాకోరు; నమ్మలేము. యోగిని చనిపోవలసిన మనిషికాదు'

ఇంటి యజమాని తన వ్రాతపని జేసుకొనుచునేయుండి ప్రశ్నించుచుండెను.

'మఱి నీ వందుకు విచారించకు. నీ తెలివితేటలకు మెచ్చుకున్నాను. నీవు కొద్ది రోజులపాటు మాయింట్లో వుంటే నీకు తగిన సదుపాయము చేయ బ్రయత్నించెదను. నీకు కావలసిన సహాయము చేయగలనేమో చూచెదను.

'మీ యింట్లోనేకాదు, న న్నెక్కడ వుండమంటే, అక్కడే వుంటాను; ఎన్నాళ్ళుండమంటే, అన్నాళ్ళుంటాను;

ఏమిఁకయ్యెనుంటే, అది చేస్తాను; కాని నాకు ఆ యోగినిని తప్పకుండా వప్ప చేస్తారా ?'

'ఔను; యోగిని గూర్చి, తగిన భోగట్టా చెయ్యాలి కదూ మరి; అందుకు కొంచము టైము కావాలి; నీ మాట సాయము మాత్రమే కావాలి.'

'అలాగే, తగినంత — అంటే — నాకు చేతనైనంత సాయం చేస్తాను — కాని, నా మాత్రం యోగినిని వప్ప గిస్తారా ?'

'అలాగే — తగినంత సాయత్నం చేసి, ఆమెను నీకు వప్పజెప్పవలెనని యున్నది. కాని, ఒక్కమాట వుంది. నీవు చెప్పినమాటలు చూస్తే, అమెను గూర్చి సందేహంగానే వుంది. నీ మాటలవల్ల, ఆమె చావలసిన మనిషి కాదనిన్నీ, కాలూరాయి మాటలవల్ల, ఆమె చనిపోయిన దనిన్నీ, తేల్తూ వున్నది. కాని, ఆమె జీవించియుంటే, క్షణంలో పట్టి తేగలను.'

'అలాగే — ఉంటాను. ఏదో, మీరుకూడా అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొని పొమ్మంటే, అక్కడికి నరిపోతుంది — నాబ్రతుకు తెల్లవారిపోతుంది.'

'అలా గెప్పుడూ వుండదు. నేను కాలూరాయిని మాత్రం కాను నుమా! నాకు నీ వేషనిన్నీ చేయనక్కరలేదు. మాయింట్లో వుండి, నీకు కావలసిన నదుపాయములు పొందుతూ. నాకు కావలసిన భోగట్టా లిస్తూ, ఆమాత్రం మాట సాయం చేస్తే, అంతే చాలును.'

“అలాగే, అదిన్నీ నాపనే గదా ! గాని నా యోగినిని యెప్పటిలోగా నాకు వచ్చజెప్పగలరు ?”

ఇంటియూయన తన వ్రాతపని మానలేదు.

‘అ దేలాగు సిద్ధారణ చెయ్యగలను ? నా ప్రయత్నము; ఆమె జీవించియుండుట, తుదకు నీయన్యప్రయత్నము—ఇన్నింటిపై నాధారపడి యున్నది నీ యాప్సిలము. మఱియు నవుడవుడు, నే గోరుచుండు విషయములకు, నీ విచ్ఛయించు భోగట్టాలు అన్నింటికి, ముఖ్యములు సుమా !’

‘అయితే, మీకు కావలసిన సంగతు లేవో, నేగం అడిగెయ్యండి నాకు తెలిసినంతమట్టుకు, ఇప్పుడే చెప్పేస్తాను. అక్కడికి నాపని అయిపోతుంది.’

‘అలాగు ఒక్కమాటే అడిగివేయుటకు, ప్రశ్నలు నిర్ణయించబడి, యుండలేదు. అయినను, అడుగుమను చుంటివి కావున, నిదిగో చూడు—సిరాజ్ హీన్ భార్య.....’

‘ఎవరు—గుల్ ను మేనా ?’

‘ఏమీ ! నీ వామె నరుంగుదువా ?’

‘అయ్యో ! ఎరుగ కేమీ ! ఒక పర్వదినమున, నీప్రాసదీక్షలముల స్నానము జేయజోయిన గుల్ నుమ్మకు, మాయో వాయుమున దీనుకునివచ్చి, కాలురాయికి వచ్చింది, నేనే. ఆతరువాత కాలురాయితో కలిసి, వెళ్ళి, గుల్ నుమ్మకు పతేలునకు వచ్చిందియును నేనే.’

‘ఇం తింత్రశ్రమలు పడినావుగదా ! గుల్ నుమను సంపాదించడములో—నీకు ఆతి డేమైనా నష్టముచేసినాడా ?’

‘అనగా, నాకు తో డెవరినయినా పంపినాడా అనా, లేక, నే నాపని చేసినందుకు, నా కేమయినా బహుమతీ చేసినాడా అనా—ఏది మీ అభిప్రాయము ?’

‘కొను—రెండును—’

‘అలాగా; నా కొక చిన్న సబ్ మెరీక్ యిచ్చి, ముగ్గురు మనుష్యులనుకూడా తో డిచ్చి, పంపినాడు. ఇది యొకటి! ఇక రెండవదీ, నాకు యిచ్చిన బహుమతీ, ‘యోగిని లేకు—చనిపోయె నని చెప్పి, ‘పో పొ మ్మన్నాడు. ఇదే బక్షీష్.’

‘అబ్బా ! ముగ్గురు యితరు లున్నూ, నీవున్నూ కూడా కలిసి వెళ్ళవలసి వచ్చినదా ?’

‘కాదామరి; బ్రహ్మాండ మైనంతవని. ఆ చిత్రకథ అంతా చెప్పినయెడల, మీరే ఆశ్చర్యపోతారు. యోగిని, మొత్తానికి నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటానా నమ్మించి, గొంతుక కోసే శింది ఇదిగో, ఇలాగు దానిపేరు పెట్టుకుని జోగి నై నాను.’

‘అవునయ్యా, ఇప్పుడు యోగిని కథ యెందుకు ? గుల్ నుమను గూర్చికదూ మాట లాడుకొనుచున్నాము !’

‘ఆ—అవును. అయితే అదంతా యిప్పు డెందుకు ?’

‘అయ్యో ! అలా గనకూడదు. నీవు చెప్పే ప్రతిమాట యను, నాకు అవసరమే ఏల నందువేమో, యోగినిని కని

పెట్టుటకు ఏ సందర్భంలో నైనా భోగట్టా, దొంగకు నేమోయని, చూచుచున్నాను. నీకు యిష్టం వుంటేనే చెప్పు; లేకుంటే లేనేలేదు. ఇప్పుడు నాకు మించిపోయిందేదీ లేదు.'

‘అ—అయ్యో! చెప్ప కేమి; నా యోగిని దొరికే మార్గం వుంటే, ఏ మైనా చెప్పగలను.’

‘ఏమో, అ దేవరు నిద్ధారణ వరచగలరు? నీవు, జరిగినది జరిగినటుల, చెప్పవలెను—నేను వినవలెను; అందుపైని, నీవు చెప్పినదానిలో పనికివచ్చే భోగట్టా, ఎంతకలదో, చూచుకొనవలెను. ఇంతపని ఉన్నది కనుక నీవు చెప్పవలసినది చెప్పు.’

‘సరే—చెప్పెదను. కాని, మళ్ళీ మిప్రశ్న అడగండి.’

‘ప్రశ్న కేమిన్నది? నీవెటుల గుల్ నుమ్ ను తీసుకొని వచ్చి, కాళూరాయి కైతే నేమి, వతేలున కైతే నేమి, వప్పు గించగలిగితివో—అదీ—నాకు కావలసిన భోగట్టా.’

‘ఇంతేనా? సరే; యోగిని—కాదు— కాదు. గుల్ నుమ్ సీప్రా నదీన్నా సముకొరకు పడవమీద పోయియుండగా నదివరకే పాటలీపుత్రమునకు, లౌకికకార్యములకొరకు, సిరాజ్ హీఫ్ పోయియుండె నని, యెరుగును గాబోలు — వాడెక్కడండీ, ఇంద్రలోకపు భోగట్టా అయినా—తనకు కావలసి ఉండాలి గాని—సిముషాల్లో తెప్పించుకుంటాడు—నన్నున్నా, మఱి ముగ్గుర నున్నా, ఒక చిన్న నబ్ మెరీక్ యిచ్చి, పంపినాడు. మేమున్నా వెళ్ళి, ఆ పడవతో సమముగా పోనిచ్చి,

మా సబ్ మెరిజ్ కోరి ముంచివేయుచు, తనకు దానుగా మునుగుచున్నట్లును, అవ్యవహాయాపేక్షితముగా నున్నట్లును వారికి దోషజేసి, వారిచే రమ్మని పిలువబడి, వారి పడవనెక్కి, నేనే ఆపడవను నడువ నారి యనుమతి వడసి, సరియైన మార్గమున బోనీయక, అప్పటికి వీచుచున్న జంఝూమారుల సహాయమున, నా యిప్పితము నెరవేర్చుకుని, జైన దేవాలయ సమీపమున నున్న ఒడ్డున నాపి, రాత్రిపూట మరిప్రయాణము చేయరాదని చెప్పి, ఆరాత్రిని దేవాలయమున నందరమును వరుంటిమి—సరేగాని, ఇప్పటికి చెప్పినదానిలో యోగిని యెక్కడయుండునో, మీరు చెప్పుటకు తగిన భోగట్టా దొరికినదా?

(స్వగతము) ‘అన్నా వీనికి యోగిని వెర్రి బాగావట్టి నది.’ (ప్రకాశముగ) ‘లేదునుమా.’ ఇప్పటికి దొరకలేదు. కాని, ఇకముందుకు, నీవు చెప్పబోయేదానిలో దొరకు నేమోయని, కనిపెట్టి చూచుచున్నాను. ఓనుగాని, మీరునల్లరును వారి పడవపై నెత్లెక్కగలిగితిరి?’

‘ఏమీ, వెళ్ళిన మేము నల్లరమును, స్త్రీ వేషములను ధరించితిమి. అం దొకతె ఇందూర్ రాణి—తక్కినవా రామె పరిచారకులును—నేను నావికురాలను—’

‘సరే: తరువాత—’

‘తరువాత అంటే?’

‘దేవాలయములో పందరును పరుండిన తరువాత—’

‘ఆ—అలాగు చెప్పండి మ రేమున్నది. వారంద
రును నిద్రలేచా! పెద్దవాని మీద పెట్టుకొనియున్న మా నలు
గురికిని, నిద్ర పట్టదుగదా. నా కదివరకే కాలూరాయి యిచ్చి
యున్న క్లోరోఫారమ్ సీసా, తుపాలును, ఉండనే ఉన్నవి. మంచి
రాత్రివ్వుడు, క్లోరోఫారము తుపాలున జల్లి, గుల్ నుమ్
ముక్కు వద్ద కొంచెము నేవు, నిమాసు చూచుకుని, ఉంచి, ఆ
మెను, నేనును మరి మువ్వురును యెత్తుకొనిపోయి, పడవలో
నేసి, నడుపుకొనిపోయి, ఆ సబ్ మేరీన్ వద్దకు పోయి, అం
దామె నుంచి, కాలూరాయికడకు గొనిపోతిమి.’

‘అనిగా, ఎక్కడికి?’

‘కాలూరాయి వద్దకే—’

‘అవును—అలా నప్పటి కెక్కడ నుండిను?’

‘మైడాన్ బ్రాంచి మీటింగున—’

‘బాగా చెప్పకుండా వున్నావు—’

‘ఇంకా యెలాగ చెప్పడం! ఇక యోగిని లే దంటారు
గాబోలు! అలాగే కనపడు తూంది’ అని, ‘మక్కా-మదీనా
వేళా హుమరా’ అను పాటను మరల పాడుచుండెను.

‘ఓ నాను, అయితే, నీవును కాలూరాయియును కలిసి
గుల్ నుమ్ ను పలేలున కప్పగించినపు డే గదిలో నుంచెవో?’

‘మే మిరువురమును గలసి, ఆమెను పలేలున కప్పగించ
గనే, ఆమెను ఆమెను, తన మేడ పై భాగమున, తుర్బుదెనను,

రాచమార్గమువై పున నున్న గదిలో, నుంచియుండెను. ఇప్పుడచ్చటనుండి యెక్కడకు మార్చియుండెనో చెప్పజాలను. ఇంతకుమించ మరి నా కేమిన్నీ తెలియదు. నరియా—ఊః; యోగిని భోగట్టా? ఇంకా కావలెనా?

‘లేదుగాని, చాలాపని చేసినావు కాని—’

‘అదుగో, నా పాపమే నన్ను కొట్టేకింది. ఇంతవనీ చేయించుకొని, ఇప్పటికై నా నా త్రిలోకనుందరిని నాకు వప్పు జెప్పాడా? ఎంత హంతకు డనుకున్నాడు కాలూరాయి!’

‘అయితే గుల్ నుమ్ యిప్పుడు పఠేల్ గారి ఆశాలో పున్నదిగదా! ఆయన కామ లోబడ్డదా?’

‘గుల్ నుమా—పఠేల్ కి లోబడ్డమా—కల్లోచార్!’

తన వ్రాతపని చేసుకొనుచునే యింటి యాతడు—

‘అయితే, మరి పఠేల్ చేసేపని యేమిటి?’ అని యడిగెను

‘ఏమిటి చేస్తాడా? బుర్ర కొట్టుకుంటాడు. ఇంతకన్న మరియేం చేయుచున్నాడు?’

‘అదికాదు. పఠే లామెను లోబరచుకొనుటకు తగిన ప్రయత్నం చేయడం లేదా?’

‘ఓ, చెయ్యకేం! చేస్తూనే వున్నాడు; ప్రత్యేకం గది లో వుంచాడు; తగినన్ని నదుపాలులు, ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు. ఒక చిలికత్తెవంటి దాసీదాన్ని వప్పగించాడు. రోజూ సాయంత్రం, తాను స్వయంగా పూలదండలు, పూలగుత్తులు,

అందులో ముఖ్యంగా గులాబీ పూలచెండ్లు కొని, పట్టుకొని, వెళ్తుంటాడు.

‘ఔనయ్యా, నాకు తెలుసును.’

‘అయితేనేం ఆవిడవప్పుకుంటుందా? ఇలాంటివన్నకు లొంగుతుందా? పోపొమ్మంటుందిగాని! ఎంతో కష్టపడి, పూబంతులు మొదలయినవి తీసుకవెళ్ళి పాపం యిస్తాడా— అన్నీ చింపిచింపి పారేస్తుందిగాని, ఎక్కడయినా ఆనందంగా నంతోషిస్తుందా?’

పూగబ్బలను చింపివేయునుకదూ!’

‘ఏ జెలాగున్నా, కొనకి నా జగదేశనుందరిని నాకు వప్పగించేశాడా? ఇలాగ నేను వటారింబిపోతున్నాను గాని— నేను అందరికీ పనికొచ్చాను గాని, నా కెవరూ పనికొచ్చారు కారు గదా అని మాత్రం నేను దుఃఖపడక దప్పదు.’

‘నరే, అట్టేవిచారించకు. ఏదో పనిచేసి చూదాములే; నీఅదృష్టం ఎలాగుంటే అలాగుజరుగుతుంది అక్కడేవుండు.’

ఆరవ ప్రకరణము

నాటకాంతర్నాటకము.

‘ఏమే, నీలాంబరీ, ఏమి చేయుచున్నావు? రా—ఇటు రా. మొన్న సాయంకాలము నుమా రేడు గంటలకే గదూ,

నా దెచ్చిన నుమగుచ్చము జింపివైచి, చిందరవందర జేసినది! నే నిచ్చిన గడువు నిన్నటిరేయితోపరి. రా——ర మృను, గుల్ నుమ్ను——ర మృను. ఇదిగో, తన వలపుకాదు సిరాజ్ హీను డిట, తన కొర కెదురుతెన్నులు జూచుచు, వేచియున్నా డని చెప్పి, తోడ్కొనిరమ్ము.'

'చిత్త' మని ఆప్రక్క గదిలోనికిబోయి, నలుదెసలును గలయంజూచి, యొక్కగంతున నీవలంబడి, 'బాబో!' యని పెద్ద యర పరచి, కంపితదేహవల్లితో, నా నీలాంబరి నోట మాటలేక యూరకుండెను.

పిదప, తా నా గదిలోనికి బోయి, మరలివచ్చి, న్నంభించిపోయెను.

'అయ్యో! ఏమి యాశ్చర్యము! ఎంత విడ్డూరము !! ఎంత మోనము !!!' అనుచు పఠేల్ ఖిన్నుడయ్యెను.

ఔ నౌను; నాటకమున సంతర్నాటకమే!

'గుల్ నుమ్, ఎం చేగితివి? తొలినుండియు నిను, ప్రాణనమానురాలుగ నెంచిన నను గాదని, ఎందు దాగితివి? నిను గూర్చి నే నానపడిన యన్నివాళ్లు, నీకొరకు నే వెత లందినన్ని నా శృయినను, నను, నీ యంపాగవీక్షణముల, నీ కడగంటి చూపులనై న జూడవై తివిగదా! ఏమిది! సిరాజ్ హీనే యింత దారుణకార్య మొనర్చియుండునా? మొన్న రాత్రి ఏడు గంటల సమయమునకు నిన్నీ గదిలో నుంచియే న్యయముగ తాళము

నేని యుంచితినిగదా ! తరువాత తలుపుదీయుటయు నిపు
 డిపుడేగదా ! అదియు నేనేగదా ! మరి నీ వెండేగలవు ? ఈ
 గదినుండి నీ వెట కేగుదమన్నను మరి మార్గములేదే ! గాలి
 వచ్చుటకు మాత్రమే అంతయెత్తున గిట్టికీ కలదు. దాని కమర్చి
 యున్న యిసుపగజము లూడదీయ నేరికిని వకముకాదుగదా !
 కానిచో నిందు కేమందు ? ఇక ముందున కెటు మందు ?
 అయ్యో ! ఇది గారడీవిద్యావ్రభావమా ? గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యల
 యమోఘఫలితమా ? కాక ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలముల
 పర్యవసానమా ? లేక నా కనులకు గుర్రానుమ్ వలె నగువడిన
 ఆ బంగారుబొమ్మ—ఆ మాణిక్యపు ముద్దుగుమ్మ—యొక భూ
 తమా ? ఇవి యేవియునుగాక గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యా నిపుణు
 థును ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలముల నెరింగినవాడును అని
 వాకొనం బడుచున్న గురూజీ నాచే బహూకృతు లంది
 బహుమాన మంద మానసమున నెంచి కనిక ట్టొనరించి నాకు
 గాను తయారృతేసిన గారడీ బొమ్మయా ! ఏ దెబ్బ లున్నను
 నే నిపుడే పోయి ఈ కలకత్తాలో జరుగనున్న మదరాసు బ్రాంచి
 విూతీంగునకు రాగల గురూజీని తప్పక గలుసుకొని జరిగిన
 దంతయు నవిస్తరముగ విస్తరించి ముందునేతల నడిగి చూచే
 దను. ఇంతకును దైవవకమున గురూజీకి పొమ్మందలేదుగదా !

వ డ వ న్ర క రణ ము

అమోఘనమా వేశము

‘జయ్ శాంకరీ! జయ్ భగవతీ! జయ్ కాళీ! జయ్ మహాకాళీ! భూత ప్రేత పిశాచ భేతాళ మోహినీ కామినీ శాకినీ ధాకినీ లోకభయంకరా! జయము! జయము!! ఇదే సర్వదిగంగనామణులచే నీరాజనం బంది దశదిశల వెలుగొందు తన త్రికాంత యను నంచరావారువముం బోలు తన పవన విమానమున నిదే సభాధ్యక్షత వహింప నిలాతలమ్మున కరు దెంచు చున్నాడు.’ కరితాళధ్వనులమధ్య సధ్యక్షు డుత్తమాన నము సధిష్టింప నాతని యర్ధాంగి యగు ‘మారుల’ సవినయ మ్ముగ నాతని పాదరాజీవమ్ముల కెరగి ‘పంచభూతాధినాథా నాథా! మీరాక రాకయుం బోలె అన్మ ద్లోచనచకోరంబులకు బెనుపండువ యొనర్చుచున్నది. ఏ మగునో ఎట్టి యవాంతర ములు వాటిల్లునో యని బెంగటిలి పునర్దర్శనం బగుదాక నా మనోవ్యధకు మితిలేదు. ఇశువమందనము మీరు దెరచు నవసరమును నవకాశమును గలుగునంత వరకును నా గుండియ లదరుచునే యున్నవి నాకు చేతనైన పని చేసితిని గాని నే ననుకున్నటులనే జరుగు నను నియమము లేదే! ఏమో పనివానిచేత దీయించు బ్రయత్నమే వారి వారి ప్రసంగము లుల్లో బలకర మైనను కానిచో పండిట్ త్రివిక్రమరావువేర

దాని తాళముకొరకు తంతి సంపుట లేక లేఖ న్రాయుటలోను
 గాగల యాహలే బలవత్తర మైనను నా యాహా లన్నియును
 నా పన్నాగము లన్నియును వృధాకావలసినవే గదా ! పుటియు
 మీకు దరుణమే జిక్కకుండునే ! ఇంతయేల ? మీరదివర
 కరిందమున కంపిత తంతి మనియార్డరు మిథ్యయని చంద్రమాలి
 తంతివలన నరిందమ్ యెరిగిన పిదప—దైవవశమున శాంకరీ
 శృవవలన నా మంగళసూత్ర మహిమవలన—మీకు తప్పించు
 కుని రాగలిగి తిరిగి నాకంట బడిరిగనుక సరిపోయినది గాని
 కానిచో మీపని యేమగును ?—నాగతి యే మగును ? అరిం
 దమ్ బుద్ధి గడ్డి తిన్నదిగనుక సరిపోయెనుగాని—కథంతయు
 నడ్డముగ దిరిగి అంత ప్రయత్నమును నింతలో గడ్డిపరకవలె
 నగిరిపోవలసినదేగదా ! కాని నేనుమాత్రము నా జాగ్రత్తమీద
 నుండకపోలేదు. మెకానిక్ చేతి తీయించుటకు వా రాలోచించి
 'ధర్మమియాను' తెప్పించి ప్రయత్నము చేయుచుండినంత
 సేపును నే నదియంతయును గనిపెట్టుచు నుంటచే నాకు సవ్య
 వచ్చుచుండెను. బుర్ర కొట్టుకున్నను వానివశమా ? బ్రహ్మ
 దిగి రావలసినదే గాని వానికి చేతకా దని వెనుకకు తిగ్గగనే
 త్రివిక్రమరావునకు వ్రాయ వా రాలోచించుచున్నపుడు గూడ
 నేమి తేలునో చూతు నని యుంటిని. వారి చూలోచన మీ
 డెవని బడుటయు నాపనికి మీరే సంసిద్ధు లగుటయు జూచి
 తెలుసుకొని సంతసించితినిగాని కానిచో నదివరకే మెకానిక్

వేషమున నాందోళనతో నెపు డెపు డని వేచియుండిన నేనే ముందుకు వచ్చి ఆపని నేనే చేయవలసియుండును. అప్పటి స్థితిగతులు కేవలము మారిపోయియుండును.'

‘సీబుద్ధికుశలతకు నీ ప్రేమకును నాధన్యవాదములు.’

‘మింట కెగయుచు మీ రాడిన మాటలును వింటిని.’

‘ఔను. నీ బుద్ధికుశలతకు నాకు కలిగిన యానంద మందువలన నీకు దెలిసి యేయుండును’ అని జరిగిన చర్యలను గూర్చి మఱియు మఱియు బ్రవర్తించుచు ‘ఔనుగాని నా కొక్కసంగతిమిత్రము బోధపడలేదునుమా’ యని యనెను.

‘ఏమీ; ఏది మీకు బోధపడలేదు?’

‘నేను ఇన్ ష్యురెన్సు కేవల బటువాడా (డెలివరీ) పుచ్చు కొనుటకు మన ‘యమానో’ని మధుసూధనలాల్ అను పేరుతో కార్ మీద సంపగా నాటెందును ఇన్ ష్యురెన్సు కేవల డెలివరీ పుచ్చుకొని వచ్చి నాకా కేవల నిచ్చుట నే నెరుంగుదును. నేనా కేవలను పుచ్చుకొని అది చింపుటకూడా నే నెరుంగుదును. సరి అపై కథ మరి నే నెరుంగను మనగుహలో నున్న నీవును మరి యిరుగురు ప్రయోజీకుల యీడవాండ్రును ఏమి జరిగినదో చూచియుండురుగదా అది నీ స్తరముగా చెప్పగలవా?’

‘అయ్యో! చెప్పలేకేమి? ఎంత చిత్రమైనా జరిగినది. మీ రేమిటో అరీందమ్లో లోపా లెంచుచున్నారు గాని మీలోకూడా కొన్నికొన్ని లోపాలు లేకపోలేదు. అందులోను

లోపాలన్న లోపాలా ! కొంపముంచే లోపాలే; కొంప ముంచడ మేమిటి ? చివరకు వీకలమీదికే వచ్చినవి కావా ? ఇంకేమి కావలెను ? ఆ ప్రయాణస్తుల ఆడవాండ్రను ఆడవాండ్రను కొనుచున్నారకదూ అమ్మో ! వారున్నా మనకు శత్రుకోటి లోనివారే. మొదట తెలుసుకోలేకపోయినాముగాని—'

‘నేను అనుమానించినట్లులే అయినదా ? అబ్బా ! ఎంత పని ! మొదటే అనుమానించినానుకాని—’

‘ఓ నాను. మీ రా కవరు చింపుట నే నెరుగను. మీరు క్రింద పడియుండగా, మీకు కొంచెము దూరముగా, ఒక సిగ్గుతో నుండిన కవరు పడియుండెను. మన ‘యమానో’ మీకు శైత్యోపచారములు చేయుచుండగా చూచి, నాకు దోచిన నదుపాయములు నేనును, జేయుచుండగా, అతా తుగా కొందరు గుంపుగా వచ్చుచుండు తెరింగి, నేనును దూరమైపోయి, అన్నిచర్యలును గమనించుచుంటిని. వారినిచూచి, బెంగటిలి, ‘యమానో’ యను దవ్వుల కరుగ, ‘నారా ! యోజమాని నొంటిరిజేసి, అవిశ్వాసి, నై నీ యేమమును, నీ సౌఖ్యమును, నీ సౌకర్యమును జూచుకొనుచుంటివా?’ యని నేను వానిని నిందించి, దాదావ్వులనుండి గమనించు చుంటిని గాని, నాథా ! యేమని చెప్పుదును నా మనోవ్యధాభరము !! మరి జేయుటకు నా కేదియును, దోపక, మనవద్ద నడివరకున్న ప్రయాణికుల యాడంపాండ్రను సహాయముకొరకు వెళ్ళుమని

చెప్పుటకు వారికొరకు చూతును! ఏరీ, మరి!! ఆ వచ్చిన దొమ్మిలో సత్వరము జేరి, వీరును వారును గూడ గలిసి, తెలివి దప్పియుండిన మిమ్ముల నొక్కసారిగ నెత్తుకొని, పోవునుంటిని మనవా రెవరును సమీపమున లేరు కొనకు మన 'యమోటా' అయినా లేదు. ఏమిచేయుటకును చాలు పోలేదు పరిగదా, ఆ కవరునం దేమి యుంటు మీకు స్మృతి దప్పినదో ఆలోచించుటకుగాని, ఊహించుటకుగాని, అప్పటి కవకాశము చిక్కలేదు సరేగదా, ఇప్పటికిని నాకు బోధపడలేదు. మన 'యమానో' ను—ఇదుగో, ఇక్కడే ఉన్నాడు—యమానో ఏమిరా! ఆ కవరున నేమియుండెనురా?

‘ఏమో, బాగా పరిశీలించుటకు వీలు లేకపోయెను గాని, అం దొక నన్నని పట్టుదాగమునో కలిపి యుంచిన బహు పరిచయి పట్టునంచి యున్నటుల గాననచ్చెను. అదియైన ను బాగుగ పరిశీలించు మన్నను, దాని నైన నుండనీయక, ఆ వచ్చినవారిలో స్ఫురదూపియకా నొకడు దానిని తన జేబున నిడుకొనిపోయెను. ఏమి యేర్పాటు! ఆ వచ్చినవారును, ఇక్కడ నుండిన యిరుగుదు స్త్రీలును, నోట మాటగాని, కాలి నవ్వడిగాని భ్రేతనే, కను చెప్పిపాటున నంతయు జేసి, మిమ్ములను దీసికొనిపోయి, నన్నంధకారమున ద్రోసిరి’

‘ఆ—ప్రయాణస్తులనుకొని, మనవద్దనే ఖాళించిన స్త్రీలు, స్త్రీలుకా రని, మీకు దోచకుండుట మీ లోపములలో నొకటి కాదా!’

‘నే ననుమానించక పోలేదు. మఱియు, లాల్ చంద్ యింట గది తాళము తెరువబోవునపుడు గూడ, నే నెవరిని నావెంట దీసికొని పోయితిను, వా డరీందమ్ అయి యుండ నోవునని యనుమానించియే వానినిదీసికొనిపోయితిని. తక్కిన వారును వానియనుచురై యుందురనియు దలంపక పోలేదు కావుననే వానిని నావెంట దీసుకపోతిని. వా డా గదిలో నుంచ బడినపిదప, వానిని నే ననుమానించుచునే మరలితిని, నే నను మానించినటులనే, వానిపలననే, ఇంత కొంపమునిగినది!’

‘వరే—ఎవరివలన నైన నేమి? కాతిగ్గడే అయినది. అయిన దానిని గూర్చి అంతగా విచారించుట నుడవ పద్ధతి కాదు. ప్రతిహతము యుండినచో, యెత్తుపై యెత్తులు వేయ గలిగినచో నవి గమనించుటే గదా కర్తవ్యము.’

‘మఱియొక చూట—మీరు ఏరోపేక్షాలో పోవుచుం డగా, అరీందమ్ యెంతపని చేసెనో చూసినారా!’

‘ఔనాను— మిన్నటు గన్ వ్రేల్చినాడు!’

‘అందుకు నాప్రతిహతమో!’

‘చెప్పట కే మున్నది! నీ వందుంచిన సెర్పిలైటు నందుకొని, నా మానసమున, నీకు ధన్యవాదములిడి, నీ సాహ సమునకును, నీ బుద్ధికాశక్త్యములకును, నాశీఃపరంపరల నొసంగి తిని. అప్పుడా సెర్పిలైటు సహాయమే లేకున్న, నాకేమియు దిక్కును దెనయును దోపక యేమగునోగదా! మఱియు,

నీ యరీందమ్ మొన్న మొన్న నే అమలులోనికి వచ్చిన నామిస్తు
గన్ యెంతవేగము దెప్పించి వాడుచున్నాడు!

‘అది నరేనరి; తుపాకితో మినుకాల్చి చంపబ్రయ
త్తించు చుండెనని ఆమొద్దులు తలంచి, నర్కిల్ ఇక సెక్టరు
మొదలగువారు, వానిని వారింప బ్రయత్నింప, ‘నయ్యో!
బుద్ధిహీనులా’ యని యనుకొంటిని కాని ఆ మంద యంతటి
కిని, అరీందమ్ తరువాత, ఇప్పుటికి నిలచియున్న వారిలో, ఒక్క
మంగల్వేన్ మాత్రమే, యాతని చతురము గొంతవరకై నను నెరుం
గబ్రయత్తించుచుండును మీరు మింటి కెగసినవిదవ, నాశనువ
మందసపు చేతనున్న నేర్పరితనమును గనిపెట్టనాచి, మంగ
ల్వేను దాని పరిక లన్నియు నెటుల వ్రాస్తీకరింపబడెనో
పోల్పుటం జేసి, మగల వానిని నమస్కరింపజేసి, మీదికప్పు
వేయక, అందుదిగి, పరీక్షించి, చూపెను. మీరుమింటి నంటు
టయు, నరీందమ్ ఆశ్చర్యమును, విచ్చిన్న మనోరధత్వమును,
సిగ్గును, విచారమును, అవమానమును నూచించు మోమున,
మీదెన జూచుచుండ, మెకానిక్ వేనమున, దిదృక్షు లోనొక్క
డనై, అంతయు బరికించుచు, నేను నవ్వుచు నిలచితిని.’

‘ఔనాను. వాడెక్కడ— జామలకాలము నుండియు
బనిచేయుచున్నాడు. కాని, మొదటిమాటు మిస్తుగన్ నాకు
మిన్ను మన్నులు మఱి గానరానీయలేదు. విమాన మెగురు
నవుడం దేమిగలవో, చూచుటకై నను, వీలు చిక్కలేదు.

మన గోట్టములో నీ రుండుట జూచితిని, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, నాకు మఱి చేనియందు దృష్టి లేకుండెను. నాత్రోవ నీబుద్ధి నైపుణ్యమును మాత్రమే, నాకు దృక్పథములై యుండెను. కావీరి దగ్గ నారంభింపగనే విమానమున నున్న వస్తువయము దిలకింప, నందా సెర్పిలై టును, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, యనియెల్ల నాకేలకీ బ్రదుకు జీవుడా యని యనుకొని, సెర్పిలై టుకు పవరీయ బ్రతుక్కించుచుంటిని. మరల విప్లవగన్ ప్రేల్చిరాడా సావానుడు! 'ఇంకను— మఱియునింకను బేల్చుకొనుచుండుము' అని యనుకొని, ఫుల్ పవర్, గేజ్ చూడకనే, యొకేసారి యిచ్చితిని, సరి; మఱి—మిస్ట్రాలేదు— గన్నాలేదు— నేను పవరూ, గేజ్ మొదలుగనుచి చూచుచు బాలము జేసేసినా, తాను తుపాకి బేల్చునో, తానును నొక విమానముతో, నను వెన్నాడునో యను ననుమానమున, తుపాకి లేటున కందనంతదూరమును, తన పవనవిమానము నను వెంట నంటబాలనంత దూరమును, బోవలె ననుదలంపున, మొదటి సంపూర్ణ కాంతిప్రసారము (Gush of Light) లోనే చాలదూరము పోవగును గదా యని, వెనుమును లాలోచింపకయే ఫుల్ పవర్ యిచ్చితిని.'

'మిస్ట్రాలేదు—మి యనుమానమును నిజమే. మూలల నందుండి మరచితిని. తానును ఒక విమానము సిద్ధము జేయక పోలేదు. కార్యము లేదని దోచిపది గాని, దానిచో, మిమ్ము

మెట దరిమియేయుండును తెచ్చిన విచూనమును మరల గొనిపోమ్మని చెప్పెను. అన్నియును నేను జూచుచునేయుంటిని. అరిందమ్ చేతలకు విషయ మందుచునే యుంటిని.'

‘అబ్బా ! ఆ ప్రయత్నమును గూడ జేసెనా ?’

‘అయ్యో ! అంతటితో నూరకుండెనా ! ఏమి జేయుట కును దోపక గాబోలు, మరెట్టి కార్యకార్యియని యెంచియో గాని, మెడకో, కడుపునకో గాని, యేమో దగిలించిన యొక పాపురమును, మీ విచూనముదెసజూపి, మింటి కెగురవేసెను. దీపము పెట్టు వేళపరకును జూచుచుంటినిగాని, ఏడవ దృక్పథమే చాటుట, నేమియు గనుంగొనజాలక, నాశ్రోవపు బోతిని.’

‘ఇదియొకటి గూడ జేసెనా ! అబ్బా ! కాకతాళియ ముగా నాబన, మార్చివేయుటే, మంచుపని యైనది’

‘ఔగాని, మీయట్టిమాయలమారులకును, అరిందమ్ వసును మాత్రమే జోడీ ! ఇం దెవరు లే కున్నను, రెండవవాని బుద్ధికుశలత గానరా వీలులేదుగదా యని దలంచుచుండును.’

‘ఔనాను; నన్నెలజడి నొందజేసి, నాకొత్తుడు గలుగ జేసి—మనసున కొకింత వంత దెచ్చిన దెచ్చుగాక, గాని— వాని నమయస్కూరికిని, వానిదూరదృష్టికిని, వానిబుద్ధివిప్రుణ తకును, దప్పక వానిం గొనియాడి, ధన్యవాదము లొసంగ వలసినదే నా యెత్తులును, వాని పై యెత్తులును, నా యెత్తులై యెత్తులును, ఒం డొంటిని మించియున్నవి గదా !’

‘అయిన దేమో అయినది గాని, అరీందమ్ నే మీరింత కలత జెందించుట కేమి కారణము?’

‘అరీందమ్ నకు కలతయూ! ఏమి వెర్రిమాట! ఆతడన్న నో మిన్నులు నిరిగిపై బడినను, తన మన మొకింతయైన జలింప నీడు. హిమ వన్నగ ధైర్య మాతనిది. నే నంత పంత మూనుటకు గారణమూ? ఓ—కావలసినంత కారణ మున్నది. మన ప్రియశిష్యుడును, అలహాబాద్ బ్రాహ్మణకుమారుడును నగు చిన్నాతును, నే నెన్నెన్నో శాస్త్రముల నారితేరినవానిగ జేసియుండ, నాత డీతని కారణముననే మ్రగ్గుచు. పిదప, నాణెములు దమూరుచేయుచున్న నన్ను బట్టుటకు బ్రయత్నములు నేయుచుండ, లజపతిమోహన్ దేవు భార్యయు, చందేలీ బాయికిని, మదన్ మోహన్ పతాణ్ కర్ నకును బుత్తియు, జగదేకనుందరియు, నసామాన్య శేషాపీఠురీణయు నగు జామలను బట్టి, దాని యంతమునకు గూడ కారణం బయ్యెను జామల మరణకొలదిదినములలో చనిపోవుటకు పూర్వము, గులాబ్ సింగ్ ద్వారా, నా కొక చీటి పంపుచు, నందుగూడ, నీ యరీందమ్ పొగ రణువ బ్రయత్నించు చుండెను గాని, తా నందు జయ మొందజాల నను పంశయమున నున్నటులనే దెలియవ్రాసినది. మదన్ మోహన్ పతేలేనకు గుల్షనుమ్ ను అప్పగించు నా బ్రయత్నములకు నెన్నేని యవాంతరములు గలుగజేసి యుండెను. ఈతని జంభుప్రయత్నము నాకును లేదు గాని, ‘జిహ్వోస్థి’ యని యనిపించవలె నను బ్రతిజ్ఞ నాయది.

అటులనే, అరీందమ్ గూడ బ్రయత్నించు చున్నటుల గాన వచ్చుచున్నది. కాకున్నచో, నన్ను జెరలో నుంచుటకు పూర్వము, మనగుహనుండి తీసికొనిపోవు మార్గముధ్యమున, నన్నేమి జేసినను చేసియేయుండునుగదా! ఎంతకైనను, యేమైనను, మిక్కిలి బౌదాత్యవంతుడును, ఘృతమైన తలంపులు గలవాడును అగు అరీందమ్ నకలజననం న్నవనీయుడే యగును.'

'కాకేమి! బ్రహ్మరథము పట్టదగిన మేధాశాలి! కాని, నాథా! నీబుద్ధి కసాధ్యమవునది లేదే!'

'సీవు నాయందు గౌరవ ముంచి పలుకుచున్నావుగాని, నీసాయమున గదా నా వన్నాగములరాణింపు!'

'నరే; ఈ యుపచారవాక్యముల కేమిగాని, మీరు ఏరోష్ఠేనులో, అందరిమధ్యనుండియు దస్పించుకొనుట జూచిన అరీందమ్, మిమ్ములచాల వీడడుగదా! ఏమి యాలోచించినాడు? పోనీ, ఇంతటితో నీవ్యాయోగము గట్టిపెట్టరాదా?'

'అప్పక యాతండాన్నేని యుపమల వన్నకమానడు. నేనిట్టి తిరుణమున, 'జోసీ' యని యూరకుంటినా, నరి; మరి; లేదు. ఇంక నను మన నిచ్చునా? ఊరకుండదలంచినచో, నిది వరకే, ప్రప్రథమముననే, యూరకుండవలసినది. అటునేయక గ్రంథముకొంతనడువనిచ్చి, మొదట బిన్నోతుచే నాడించిన నాటకమున, వానిని 'వాఁడేవీ' డనిపించి, జనులచే మఱి కొంతదూరము నడిపించి, యద్భుతకార్యములకు 'నేనే' దక్షు

రాలనని దానిచే ననిపించి, ఇప్పుడు నేను ప్రథమభాగమున, దనకు బాధకుడనై, యది పూర్తిజేసి, ద్వితీయభాగమున, నను సరక్షించుకొను (Defensive) తరుణమున, చేతగాని పరిదవలె నూరకుండ దలంచుటకన్న హైస్యమును, ఆత్మగౌరవమునకు లోపమును కలవా? కొంతగ్రంథము సాగనిచ్చి, ఇపుడూరకుంట నా ప్రతిభకు కిళంకముకాదా? కావున, సర్వవిధముల నీ గ్రంథము పూర్తిగ నెడపనీయవలసినదే.

‘నరేగాని, ఇపుడత డేదోయొకయెత్తు, యెత్తియే యుడునుగదా! దాని కేమి మూలోచించిరి?’

‘ఆత డిప్పుడు నాతప్పుడు కారణముచే నేదో యెత్తు నేయు ననికొన నక్కరలేదు. జామల ఉత్తరము ప్రకాగము, సిరాజ్ హీక్ యింట నుఖముగ గాపురము నేయుచున్న గుల్ నుమ్ను దప్పించి, మదన్ మోహన్ పరేల్ నకు నే నప్పగించిన దాదిగ, నానిషయమై, దనకు సభిమాన కుటుంబమును, తనచే న్నద్ధరింపబడిన గాపురమును నగుట నా గుల్ నుమ్ను, మరల సంపాదించ నన్నేని యురు లొడ్డుచునేయున్నాడు. ఎప్పుడును యేదోయొక ఒట్టిలిగిలియే యున్నది.’

‘అహా! అప్పుడే రంజకిము అంటుకునే యున్నావా? ఆయాన మరి ఆర్పలేము. లంకాదహనము కావలసినదే!’

‘ఇంతేకాక, నా ‘కోటి’ యింకనుపూర్తి కాలేదు.’

‘ప్రమీ, దారిదోపిడులవలన, లాల్ చంద్ మొదలగు

ధనికుల యిండ్లు కొల్లగొట్టవలస, మీరు స్వయంతయారు చేయుచున్న నాణెములవలన, మొత్తము 'ఒక కోటి' రూపాయి లింకను సమకూడనేలేదా?

‘ఏదీ— ఏ పసియైనను, నాకుదృష్టికరముగ, నొక్క వరుసను, ఏకబిగిని, జరుపనిచ్చిన గదా! ఏదో యవాంతరము, నేడో యాటంకమును గలుగుచుండ, మనోహార సిద్ధించు నటుల, సంపూర్ణప్రయత్నము జరిపితి నను యానంద మైనను లేదే! ఏదీ సమయము? ఏదీ వేళ? ఏదీ యవకాశము?’

‘ఔనాను. ఆ ‘అకరాచీ’ ని రెం డేండ్లనుండి పోలీసు లో నుంచినారే! ఏమేమిచేసినో చేసినాడో బ్రక్షింతుమా?’

‘అది నీవని; ఇప్పుడు నాకు సమయముకాదు.’

‘సరే; పోనీగాని, లాల్ నూసరింటెండెంటుకు యిచ్చిన తెల్లగ్రాము నేనిధమున సరికట్టగలిగితిరి?’

‘అకరాచీ, సివుచెప్పు, నేను వేరుపనిచూచుకుందును.’

‘అమ్మా తాను-తంతి ఆఫీసుకు పోవుచు, నన్ను లాల్ చంద్ తోడు రమ్మను మన, నే బోయి, నంగతి నెరిగి, పొం డరు సహాయమున, కర్రెంటు నాపి, సమయము నెరిగి, భూమిలో న్యూట్రలైజ్ చేసితిని.’

‘అబ్బా! నీవే దైవికముగ నచటి కేగుట తటస్థించకపోయిన, నా యీకథయంతయు నడ్డముగ దిరుగవలసినదేకదా!’

‘ఎందుకూ? గాది ‘పప్పుమీది పులగ’ మైనది. అంతకు ముందేమున ‘ఫిజోమనా’ పోప్టాఫీసులో నున్నాడుకదా!’

‘నరేగాని, నిర్దోషియా స్వర్ణమయిని మీరింతగా బాధించి, అరీందమన కింత వంత జేకూర్చినేల.’

‘అతని శాంతమును బరీక్షించుటకు, మరియు, మూడు వేలకు తంతి మనియార్డుకు యెత్తులో, నులభముగ దప్పించుకొనియె గదా; ఇక దీని కేమి ప్రతిహతము నేయగలుగునో చూచెద మనియే యీపని చేయించితిని. దీనిపై నాధారపడిన యొక పెద్ద యెత్తై తియుంటిని ఈత తరపాటు సమయమున, నాతడు తన భార్యవెంబడి బడి, పోలేడు గదా. స్వర్ణమయి యొడలి రవణముల నాచికొని, సిగపూ వైనను వాడకుండ నామెను, నురక్షితముగ, మరల విడువజేయ నెంచితిని.’

‘బేనుగాని, రాణివాసము నవమానపరచుట, వీధికి లాగుట, అన్యాయముగ మనోవ్యధ కలిగించుట మొదలగు నవి, మీబహద్దూరీకి లోపములని, స్వర్ణమయిని ‘యమానో, ద్వారా, రైలున, తన తండ్రి గృహమున కేగునటుల జేసితిగాని, ఈయెడబాటరీందమనకు మనోవ్యధాకారణముకాదా!’

‘అతనికి మనోవ్యధ యైన నా గాక గాని, నాకు దగిన భార్యవై, నా యాత్మగౌరవమును గాపాడితివి!’

‘నరే; అంతయును బాగుగనే యున్నది. కాని యిక ముందుకు కావలసిన పని యేమి?’

‘పనికేమున్నది! నీ వంపిన ‘ఏరోప్లేలో’ తప్పించుకొనుట’ యను నాపని యైనతరువాత, పైయెత్తు వంతు, అరీం

దమ్మదేవాని, నా కా నందర్భమున నేవనియును లేదు. అతని యెత్తు చూచుకొనిన, నాపైయెత్తు ఆలోచించుకొనవలసినదే, 'కాని మదకామోహన్ పఠేల్ నా కీయవలసిన మొత్తముతో నా 'కోటీ' పూర్తియగును గదా యని యనుకొనుచుండ, నే ననుకొనిన లాల్ చంద్ బహుమతీమొత్తము రూ. 1,11¹ లును పోయి, కంతమున కురియై, మరికొంత శ్రమ తెచ్చిపెట్టినది.

'ఏశ్రమయు నక్కరలేకనే, ఆ లోతక్కువ మీటంక శాలలో భర్తీ చేసుకొని, లోకకంటకత్వము మానుటే నలహా కారి. 'ఔనుకాని, పఠేల్ యేమిచిక్కు దెచ్చిపెట్టునో యని సంశయించుచున్నాను.' అని జమల వ్రాసిన చీటిదీసి, దాని వెనుకప్రక్క నేమో వ్రాసి, 'కేసరీ, ఇటు రా; ఇది తీసుకొని వెళ్ళి, నాకు సొమ్ము జరూరుగా గావలయునని పఠేల్ తో చెప్పము' అని కేసరిని పంపివేసెను.

'నాథా, ఆకేసరీలాల్ రోడ్ వీధిని బింబానులోను విలోమముల ననుసరించి మీరుచేసిన యంత్రఫలిత మేమి?'

'మారులా అరీందమ్ నా వీధిని రాసీయకుండ జేయు నూహతో నది యమర్చ బడెను. అదియైనది. అరీంద మొక తూరిరా దేహ మొకింత చురుక తిరుగ నావీధిని రా సాహసింప డయ్యె. మరి మన ఆభవనము బరీక్షించలేదు. తెలిసినదా.'

'ఇదియూ; సరియే.'

కేసరి చీటిం బట్టుకొనిపోవుచు 'మీరే యెదురుపడితిది. రండు' అని ముగిడ సభాస్థానమున కిరువురును రా, నీ నూతనా గతుని సభాధ్యక్షుడు చూచి, 'పలేజీ' మీరే విచ్చేసిరే! ఏమి విశేషములా?' అని బ్రష్నించెను.

'విశేషములా! కొంపే మునిగినది!'

'ఏమీ! ఏమైనది?'

'అగుట కేమున్నది! గురూజీకి గురువొకడు వచ్చి, మీరు ఎత్తుకొనివచ్చిన గుల్మనునను, నాత డెత్తుకొనిపోయి, చెప్పరాని పరాభవ మొనర్చినాడు!'

'ఆ—మయశంబరులలోని మాయ లెల్ల నెరిగిన నాకు—బ్రహ్మాదిదేవతలకైన నెదుంగరాని యంత్ర, తంత్ర, మంత్రము లెరిగిన నాకు—సృష్టికి బ్రతిసృష్టి గల్పించగల మేధాకాలి నా నాకు—అరీందమవంటి నిరూప కాధ్యక్షుని గూడ 'జితోస్మి' యని యనిపించగల నాకు—నీ చరిత్ర వినవలె' నను గుతూహలము కలదు; ఏదీ, వినిపించు' మని యచంభ్యాకులగు నాంధ్రమున జనులచే చిరకాలమునుండి యభ్యర్థింపబడుచున్న, అద్భుత జీవచరిత్రగల నాకు—క్షణ కాలమున సికతాక్షేత్రము, కేళికావనముగా మార్పంగల కను కట్టు తెరిగిన నాకు—గురువొకడా! నాకు పరాభవ మొకటియూ!'

'కాకున్న మీ ఇంద్రజాల మహేంద్రజాల విద్యా

ప్రభావమువలన మాయ గుల్మమును నా కిచ్చి గుల్మమువలె నా కగుపడజేసి తుద కేమియు లేకుండ జేసితిరి కదూ !

‘బ్రహ్మా ! ఇదియొకటిమా ! నాశిష్యుడగు పూల్ సాహేబు కాలమున నాత డాడించిన నాటకమున నరీంద్రును మూడు చెరువుల నీరును ద్రాపించు పట్టుల నెన్నో ఆమానుష శార్యములను, ఇంద్ర మహేంద్రజాలముల నెరపెనేగాని మాన పికముగ బ్రవర్తింపలేదనియును; నా శిష్యురాలగు జామల ఈ యరీంద్రును బ్రతారంప బ్రయత్నించిన ఘట్టముల నాడించిన చిత్ర నాటకమున నీమెను దయ్యమనియును, భూతమనియును, మానవమాత్రురాలు కాదనియును, వారివారి చరిత్రల వివినవారెంతేని శ్రమపడి వారాడిన యాడిపోకల వినివిని; యటు గాకుండ నేను పంచభూతాధినాథుడ నయ్యు మా శాంకరీ కృపయే ప్రభావముగా నెన్నుకొని, కేవలము మానవికముగ, బ్రాపంచికముగ, బ్రవర్తించుచునే, నేనాతని బ్రతారంప బ్రయత్నించుచున్న యీనాకథలో లోపముల నెంచున్నారని నే నెరిగియు నట్టి కర్జముల చినర్జింపక, బ్రచారము నేయుచున్నానని యూహించి కాబోలు మీ రిప్పు డాడిన మాటల కెంతేని నామనం బెరిపెడిని; గాని మీ నాశ్చర్యవాహమున మీ రిప్పుడు నా పారితోషిక మెగవేయు శలంపున పన్నిన పన్నాగము గాకున్న నేమి యాయగణ్యవాజ్ఞైపుణ్యము !’

‘గురూజీ, పారితోషిక మెగవేయుటకును, వాగ్దాన

ముల్లంఘించుటకును, అవిశ్వాసి నగుటకును, నేను బుద్ధుడను, పాపిని, మూర్ఖుడను, కానని నమ్మును.'

'సరే—ఏదో నచోటగా, సాఫ్ సాఫ్ గా, జరిగిననంగ తంతా చెప్పరాదా? అందుపై నాలోచింపవచ్చును.'

'మరి యాలోచనా? లేని గుల్ నుమ్ నగుర్చియా!'

'గుల్ నుమ్ పోయిన దన నేమి? మీ యజ్ఞగ్రతయే!'

'మరేమో! స్వయంనుగ తాళమువేసి తెరచుచుంటిని.

గదికిటికీలుతప్ప సంకేమియులేవు ఏమిఘోరమైనవని జరిగినది!'

'మీ రన్న కిటికీలు బాట కెంతయెత్తున నున్నవి?'

'నేను కొలవలేదు.'

'పోనీ కిటికీగజముల కెంతెంత యెడ ముండును?'

'ఎంతయా?...జ్ఞాపకము—చాలదు.'

'మీ రామ నాఖరుదఫా ఎప్పు డెక్కడ నెన్ని గంటలకు చూచిరి?'

'మొన్నరేయి నాగడిలో 7—80 గంటలకు మా నీలాంబరియే చూచినది. మరల కేటి యుదయమున నామెయే చూచి నాలో గుల్ నుమ్ లేదని చెప్పింది.'

'నీలాంబరి ఎవతె? 'మాదాసి—'

'ఎన్నేండ్లనుండి మీ యాతాలో నున్నది?'

'నే నెరుగని కాలమునుండియును—కాని రామరామ అమె మనోనైర్మల్యమును, యామె యమాయి కర్తవ్యమును నెరుంగకయగాని కాని నా డిటువలె ననుమానింతురా?'

‘నరే. మీ ఆందోళనలో నరియైన భోగటా యివ్వలేకున్నాడు. స్వయముగానే వచ్చి చూచెదను.’

‘ఏమి చూచెదరు ? చందురుడు లేని ఆకాశమునా ?’

‘గుల్ నుమ్ యేలాగు తప్పించుకొనియెనో మీ రామెనుంచిన గది వివరములును ఆ నీలాంబరి యెవతెయో, ఆ మెవంక పౌర్వాపర్యంబులును చూచి, ఊహించి, ఆలోచించవలెగాని అరీందమ్మయే యీపని చేసినయెడ మెచ్చుకోదగును ఇంత నర్వతోమఖ ప్రతిభ గలిగి, నలుదెస లెటుల గమనించుచున్నాడో చూచితివా, మారులా ! అరీందమ్ పైయెత్తు— ఇక నాయెత్తుపైయెత్తే మిగిలియున్నది అందుకు నేనిపుడు వీరింటికి పోవలెను; మరలి వచ్చునప్పటికి, రెండుదినములు కావచ్చును. నీవు భద్రముగా మాత్ర ముండుము. నేజోయి వచ్చెద.’

‘అయ్యా, పలేల్ గారూ, ఇది నాపని కాదునుమండీ ! మీతో చెప్పకేమి మా జమల యేమిప్రసాసినదో అప్రకారమే చేసినాను, ఆమె యీప్పితము మీకొరకు నెరవేర్చినాను. ఇక నేనేమిచేసినను నావిధికాదు మీకొరకు చేయవలసినదే గాని, జమల యాత్మప్రీత్యర్థము సేయుటగాదు నుడీ ! చల్లకువచ్చి ముంత దాచనేల ? చెప్పవలసినది మీ నమ్ముఖమునగాక రాయబార మేల ?.....’ అనియు నింక నేమో చెప్పబోవుచుండ, పలే లా గురూజీ ధోరణి కడ్డువచ్చి,

‘ఏదీ చూతము; తీయించండి—జమల చీటి—’

అనేక సమస్కారములువ్రాసు

గురూజీ,

తమ ప్రియ శిష్యుడును నా ప్రాణ పతియును, అగు
పూల్ సాహేబు గతించి చాలకాలము కాలేదు; నేనిప్పుడు
ప్రయత్నించి ఆ అరీంగమ్ ప్రాగరణముకు నెన్నెన్నో యురుల
నొడ్డుచున్నాను కాని అవి అంతగా వియమయినట్లు లేవు ఏది
యెట్లున్నను, తమరిక మాత్రము మదన్ హాహాన్ పఠేల్ గారికి
గుల్ నుమ్ ను వప్పగించి, ఆయన నాకు వాగ్దత్త మొనర్చిన
బహుమానము తాముపుచ్చుకుని, నాకుగాని, నాయాత్మకు
గాని శాంతి గలుగజేయమని పదేపదే ప్రార్థించుచున్నాను
ఇదియేనా కడసారిదిగా గ్రహించి నన్ను సంతోషపెట్టుదురను
సమ్మతముతో, వ్రాయు,

తమ ప్రియ శిష్యురాలు,

యోగిని.

యాదాసు

‘జుమలవ్రాసిన ప్రకారమే నొనర్చితిని, గాని మీ
వాగ్దానము చొప్పున, నాకు సొమ్మింతవరకును జేరనేలేదు.
ప్రభువులుగాన, మరచి యుందురు. నాకు సొమ్ము చాలా
జరూరు; గాన నీచీటిని జూచిన వెంటనేయీ ‘కేసరి’ ద్వారా
సొమ్మింపిన, నేను మీకు చాల కృతజ్ఞుడను జరూర్ —

కాలూరాయ్

‘ఓ, తీయించ, కేమి! ఏదీ, కేసరీ—తెమ్మిటు దెమ్మా చీటిని’ అని యడుగ, నాతం డద్దాని నందీయ, నీలిండును తమకమున, ‘మీరీ జమలయు త్తరమును గూడ చదివి గ్రహించవలె ననియే, దీనివెనుక ప్రక్కనే, నా యాదాస్తును, గూడ వ్రాసితిని.’ అని యనుచు పఠేలుచ కాచీటి నందీయ నాతం డాయు త్తరము, యాదాస్తుతోకూడ చదివి, ‘అయ్యా! ‘జమల వ్రాసిన ప్రకార’ మంటిరే; అనగా మీ భావము?’

‘నాభావమునకే మున్నది!’

‘.....తమరు మాత్రము మదన్ మోహన్ పఠేల్ గారికి గుల్ శుమ్మను వప్పగించి, ఆయన నాకు వ్వాగ్దత్తమొనర్చిన బహుమానము, తాముపుచ్చుకుని.....’ ఏమి, వింటిరా? ఇదీ—ఉత్తరములోని ముఖ్యభాగముకదా! మీరు దీని కిక నేమి వ్యాఖ్య చెప్పదలంచుకున్నారో కాని య్యండి.

‘ఓహో ఏమి యర్థము! ఏమి భావము!’

‘అర్థభావముల కేమున్నది? గుల్ శుమ్మను మీకప్పగించుట నాపని, జమల కిచ్చెదనని మీరు వాగ్దాన మొనర్చిన మొత్తము, నాకొనంగుట మీపని— ఇం కేమున్నది?’

అప్పగించుట అనగా నర్థమేమి?

‘ఎక్కడ నున్నను, ఏరి స్వాధీనమున నున్నాను, ఆమెను తప్పించి, మీ కప్పగించుట యని ‘అప్పగించుట’ కర్థము.’

‘ఊరక ‘అప్పగించుట’ యన నీవరమూ నీనెత్తిని గొట్టుకో’ యని యనుట వంటిదికాదే! ఈ ‘అప్పగించుట’ యనగా, ఎక్కడనున్నను, దీనుకొనివచ్చి, నాకు స్వాధీనపరచి నా అనుభవములోనికి దెచ్చుట— అనగా— నాస్వాధీనాను భవములోనుంచి, నా కుపయోగపడులాగున జేయుటే గాని, ‘అదుగో’ గుల్ నుమ్ అని దేవతా వస్తుముం జూపి, ‘తే’ నాపారితోషిక మనుట, జనులమాల కాదే!

‘ఔర్ ఏహీబాత్ అమ్మా దర్కార్ సహీహై! లావ్, లావ్—జరూర్ నే, అమారా బక్షీమ్ లావ్—జరూర్ ఝూట్ బాత్ మత్ కరో!’

‘ఆ—అన్యాయం— ఘోరం— కేవలంధనకాంక్షే!’

‘గుల్ నుమ్ ను మీకు ‘స్వాధీనపరచు’ పని, జమల వ్రాయలేదు. మీకామెను స్వాధీనపరచుటే అగత్య మనయెడల అందుకు ప్రత్యేక బహుమానము నిర్ణయింప బడవలెను. మతియు నిపుడు దప్పిపోయిన నామెను మరల దెచ్చుటకు వేరొక బహుమాన మేర్పడవలెను. ఇంతకును, మీవాక్కుద్ధిని నమ్మి, అడ్వానై నను పుచ్చుకొనక; మందుడనై నేనీ కార్య మున దిగుట నాతప్పే—’

‘అన్నా! ఇపుడీతనితో వాగ్వాదము పెట్టుకుంటినా కార్యభంగ పగు’నని, తన మనమున ననుకొని, ‘మీకీయ వలసినది యిచ్చుటే గాక, ఇపుడీవనికొరకు, మీరుకోరునది

గూడ నొసంగెదను కాని మీకే కాదనికేకిని బ్రతారించ
రాని సమర్థుడగు అరీందమ్మయే యీవనితో నున్నా డని సంత
యించుచు, వెనుకంబవేయుచున్న మీరే పేచీయైనను పెట్ట
గలరు. 'అరీందమ్ గాలి తగిలినది—నావశము కాదు' అని
మీరనిన, గుల్సుమ్ తప్పిపోయినందుకు కలిగిన విచారముకన్న
యెక్కువ తృప్తి పొందియుందును—'

'అటులా!' యని దిగ్గునలేచి, 'ఇక రండిని యాతని
చేయి వట్టుకొని, త్వరగమనుడె, పోవుచుండెను.

మార్గమధ్యమున పరేల్, 'గురూజీ, ఇం దరీందమ్ గాలి
తగిలిన దన్నారే! అదే సత్యముకాకున్న, మీతో చేయికలుప
నింకొకనికి తాళితలేదే! వెనుక నొకతూరి, 'గుల్సుమ్ ను
సోకప్పగించినచో, 'రెండు గ్రామములు జాగీరుగా నిచ్చెద'
నని, నే నరీందమ్తో.....' అనుచు నింకేమో చెప్ప
బోవుచుండ, 'అఁ—అఁ—ఇం కేమి! అరీందమ్తోనే! అన్నా
పుట్టమీద నేమికుట్టినను నాగమయ్యదే పేరే! ఇం దరీందమ్
తప్పక నున్నాడు ఇట్టి యనంగతకార్యము లొనర్చిన మీతో
వ్యవహార మేమిటి?—ఎల—నాకేల నేగోల! లావ్, లావ్—
అమార బక్సీమ్!' అని యాతడు మరలిలో వెనుదిరుగ,
'ఇంతేనా—అరీందమ్ పేరు విన్న మాత్రాన, పిట్టలైనను
నీరు ద్రావ వసుమాట సత్యమే! చేతగాక, వెనుకకు మర
లుచు, నాపై నేదోయొక దోష మారోపించుటకంటె, చేత
కాదనిన నింతకన్నను సమంజసము కాదా!' యనె పరేల్.

‘ఓహో! వచ్చినవాడు ఫల్గుణుడ • వశ్యము గెల్తువనంగ
రాదు.....’ ‘నేను డబ్బీయలేను—పని చేయించుకొన
లేనని మీరనిన నింతకన్న బాగుండును.’

‘ఏమీ డబ్బుకా?—దేనిదేని కెంతెంత నీయవలెనో,
ఇప్పుడే నిష్కర్ష వర్చినచో, ముందుకు మరి పేచీలుండవు.’

ఒకరి నొకరు జూచుచు మాటాడక నిలచిరి.

తన కోటి పూర్తియగుటలో, నీత డీయవలసినదిగాక,
లాల్ చంద్ కేసులో తాళము దీయుటకు, తనకు రావలసినది
యురాక, తన వీకలమీదకే దెచ్చిన రూప 1,116 లును కలిపి,
మరీ లాగవలె నను నూహ పొంది, గుర్రసుమ్ పతేల్ గృహ
మున నుండు నను నూహ, అరీందమ్ పొందుటకై నను, ఇపు
డిప్పుడే పతేల్ చెప్పిన కారణమేగాక, జుమల చనిపోయినదను
వార్తచే మతిభ్రమణమున, దేశభ్రమణమొనర్చుచున్నగులాబ్
సింగ్ వలన, గుట్టు బయటపడునేమో యను ననుమానమున,
తనమాననము తామరపాకున నీటిబొట్టగుటను, గురూజీయును;
లేకమపి తప్పు దొరికెనా మరియు మరియు బారితోషిక మని
వేధించుచున్న గురూజీతో కుసుమ గుచ్చము తాగొని తెచ్చిన
చరిత్రము, నీలాంబరిచే తానదివర కంపిన కబురును, చెప్పిన
వగ్గిపై గుగ్గిల మగుగదాయని, యాందోళనావస సంచలిత
మనోలలితతో పతేలును, గాబోలు, నొకరి నొకరు జూచుచు,
మాటాడక కొండొకతడ పూరకుండిరిగాని, తుదకు పతేలే,

‘గురూజీ! వేయేల? ఆరెండు గ్రామములును జాగీరుగా నిచ్చిన జాలునా?’ యని బ్రశ్నించెను.

‘ఏదీ! నిశ్చయముగ— శాంతికి సాక్షిగ— ప్రమాణముచేయుడు.’

‘అహ! నిస్సందేహముగ నిరాఘాటముగ— నిర్వివాదముగ— సూర్యచంద్రుల సాక్షిగ— ప్రమాణము చేయుచున్నాను. మరొక్కమాట; గుల్ నుమేను నా కప్పగించుటన, నన్ను బ్రేమించునటులగూడ చేయుటనుడీ! తెలిసినదా?’

‘సరే; ఇంతేకదా! పదండి—పోదము.’

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

ఇ వ్వ లి క థ

ఆర్యావర్తమునకును, దక్షిణాపథంబునకును, నడుమ నుండు మాళవమునకు, పురాణసంబంధముచేతను, పౌరాణికత వలనను బ్రసిద్ధికెక్కిన యుజ్జయినియే రాజధాని.

ఇక్కలంబున కాలమాన నిర్ణయమున కాంగ్ల గణిత శాస్త్రజ్ఞులు, పాశ్చాత్యదేశమున గ్రీన్ విచ్ ముఖ్య మధ్యస్థానముగ నెంచుకొని, కాలమాననిర్ణయ వ్యవహారము నడుపు

కొను చున్నటులనే, హిందూదేశమున జ్యోతిష్కులచే, గణితముల నిమిత్తము, ముఖ్య మధ్యస్థానముగ సంగీకరింపబడిన నియ్యజ్ఞయిని, అవంతి, వికాల యను నామాంతరమాలు గలిగి వ్యవహరింపబడుచు, గ్వాలియరు రాష్ట్రమునకు పూర్వ ముఖ్య పట్టణమై, సకలభువనరక్ష, దీక్షాదక్షుం డగు విరూపాక్ష, మహాకాళేశ్వరాది దేవాలయము లుండుటంజేసి దీర్ఘయాత్రా పరుల కాలయమై, ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రములలో నొకటియై దనరాడుచున్నది.

ఏ పట్టణావతంసము ప్రద్యోత మహారాజనందన యావానవదత్తాదేవిని, తనపితృగృహమునుండి వత్సరాజుదీసికొని పోయిన చిత్రకథల కాలవాలమై యున్నదో, ఏ కటకసింహము సకల కవివర గురుడని బ్రసిద్ధి గాంచి, లోక ప్రసిద్ధి వడసిన నాటకత్రయినిరచించిన మహాకవి కాళిదాసుచే, కుబేరశపితుం డగు యక్షుడు, మేఘునిమూలమున దన యర్థాంగికి గబురంపిన కథలోగూడ, నెంతేని హృదయరంజకముగ వర్ణింపబడినో, ఏ నగరరాజము సంస్కృత వ్యాకరణమున గల గౌరంతలు బూరించిన 'పాణిని' కివి, గీర్వాణవ్యాకరణములకు వార్తికములు వ్రాసిన 'పరరుచి' కిని, మహాభాష్యమందలి లోపములు నవరించిన 'పతంజలి' కిని, బృహజ్జాతకాది మహాగ్రంథరాజ నిర్మాతయూ 'పరాహమిహిరు' నకును. సంస్కృతపద పారిజాతమనదగిన, నామలింగానుశాసనమునురచించి, మృతజీవుం

డైన 'అమరసింహు' నకును, వైద్యశాస్త్రమును భూలోకమున కవతరింపజేసిన 'శ్రీమద్ధవ్వంతరి' కిని, నుభాషిత రత్నావళి యను నామాంతరము గల నీతి, శృంగార, వైరాగ్య శతకములు రచించిన భర్తృహరికిని బుట్టి నిల్లయ్యెనో; — అన్నా! రామాయణములో పిడకలవేట వలె మాకేల నీ గోల. కథనమవసీయకుండ ననెదరా? కావీచూచెదముగాక — ఏ నగరసామ్రాజ్యమును, ఏ రాజు, హిందూరాజ్యరమ్యపై దండెత్తిపచ్చిన, మైచ్చకుల సాపాటనీ వీతిహాత్రుండై వారిని రూపుమాపి, వైదికధర్మమార్గంబుల వునః ప్రసీధాపన జేసి, భారతవర్షంబు నేకచక్రముగ బరిపాలనం బొనర్చిన కతన నా ప్రభులకులశిరోమణికిరి యాచంద్ర తారకముగ నియ్యలనుండ, నాతనివేర నొక 'శకము' స్థాపింపబడి, వాడుకలో నుంచబడి నదో, ఏ 'మహీశు' చిత్రవిచిత్రకథల వినిన, వ్రాసిన, జదివిన, బాధ లడంగి జనులు నుఖములే గాంచుచుండు రను నానుడి, నాటికిని నేటికినిం గూడ వాకొనబడుచున్నదో; ఆ సాహస విక్రమాంకభూపాలు (జే వీడు) పాలించెనో, అట్టి యి య్యుజ్జయినీ నగరసామివ్యమున, నా కాలమున, బౌద్ధదేవాలయము లును బెక్కులు గలవు.

అట్టి యి న్నగరమున నానా దుండిన భూస్వాములును జమీందారులును లోనగువారిలో నొకడు డగు బనదహీస్, మిగుల వైశ్వర్యాదార్యపంతుడు. నాలుకు నాలుగులక్షలకు

పై బడిరాబడిగల యీతనికి, కలకత్తాకు నమీషముననున్న పెద్దదియగు నొక రాజ్యమున కధీశుం డగు తమిజుద్దీన్ అను జమీందారుడు, స్నేహితుడును దూరపు బంధుగుండును నై యుంట, నపుడపుడు తన కుమారుడగు సిరాజ్ హీన్ ను స్నేహ మూలమున, నా తమిజుద్దీన్ జమీందారు నింటి కనువు వాడుక గలదు. తమిజుద్దీన్ కునురితయగు గుల్ నుమ్ యును, బనరుహీన్ కుమారుండగు సిరాజ్ హీన్ యును, నహపాతకులం జోలె, నిష్టాగోష్ఠిం దిరుగులాడుచుండిన కారణమున, ఒండోరులకు గాటముగు బరిచితియు, స్నేహమును, వారివారి మనోలతల సంకురించియుండెను. కొంతకాలమునకు సిరాజ్ హీన్ జనకుండగు బనరుహీన్, తన యవసానకాలమున, తన కొమరునకు ఫోటోగ్రాఫులను దీయు 'కళ' యం దభిరుచి య నియు, నందున నాకళలో నాతనికి సంపూర్తియా పరిశ్రమ గలుగజేయ నహాయపడ గోరుచు, తమిజుద్దీన్ పేర నొక లేఖ వ్రాసి గతజీవుం డగుట, నీ సిరాజ్ హీన్, తన తండ్రి మరణానంతరము చాలాకాలమువర్యంతము, తమిజుద్దీన్ అధికార ముననే యుండి విద్యాబుద్ధుల గరచి, రాసురాసు, తమిజుద్దీన్ యొక్క కవ్వపు రాణివాసముగు, మోతీబీబీ వలనను, మఱియు నామె ప్రియశిష్యుడగు పూల్ సాహేబు వలనను, -చెప్పరాని యొక్కట్లుల నొంది, ఎట్టకేలకు రక్షకభటశాఖావతంనుడును, నిరూపకాధ్యక్షుండును నగుఅరీందమ్ చే రిక్షింపబడి, గుల్ నుమ్ నకు పరిణయితుడై, చల్లగా కాలము గడుపుచుండెను.

సిరాజ్ హీన్ ఒకప్పుడు పాటలీపుత్రమునకు తాకిక కార్యపిర్వహణార్థము పోయియుండ, తన ప్రేమసి యగు గుల్ నుమ్, ఒక పర్వదినమున, తనచెలిమికత్తెలతో, సీప్రానదీ జలములస్నానముజేసి, విరూపాక్షుండర్చింపగోచి, యంతఃపుర కాంతలు బహిరంగముగ స్నానముసేయుట కనువుపడమి, తన స్నానాలయముగల పడవను సిద్ధముసేయ తన యంగరక్షకుల కాజ్ఞయొనంగి, చా చొక పల్లకితో నవ్వీడు వీడి, ఎంతో దూరమున నున్న సీప్రా నదీతటమున కే, పల్లకినుండి తన కాలు పడవమీదబెట్టగనే, లేడవను నదీమధ్యమునకుగొనిపోయి, య నొరులకంట పడకుండ స్నానముసేయ, తన పడవ నమర్చి యుండిన స్నానాలయమున దాని కీలు నడల్చినంతనే యొక నిలివెడు నీ రందు జొరబార, నదీజలముచే పడవగాని, పడ వలోపలివారికిగాని, అపాయముగాని, అసౌఖ్యముగాని రా కుండ, సం దంగనామణు లంగరక్షకులై, యుద్రమత్తులై గాంచు చుండ, నామె స్నానముసేయు సందర్భముననే, ఇందూర్ రాణి గారి పడవనడుపు నావికురాలై 'కరీమ్' అనాడు, జై నదేవాల యమున గుల్ నుమ్ నపహరించి, మొదట కాలూరాయికిని, పదంపడి పతేల్ గారికిని ఒప్పుగించగలిగితి నని, కరీమ్ వలననే విని యుంటిమి గదా. పాపము! సిరాజ్ హీన్ పాటలీపుత్రమునుండి మగుడి రాకపూర్వమే, తన ప్రేముడికత్తియయు, నెన్నో యిక్కట్టులం బడి పరిణయమైన యందక త్తియయు నగు గుల్

నుమ్ స్నానార్థము సీతా నదికిం బోయి మరలి రాలే దను
వార్త తన వీనులంబడ, తన కర్జ మొక యోరకుంచి, దూర
మున నున్న దా బిరాన నరుదెంచి, విచారించి, యేమియుం
జేయ దోవమి, దక్షణమ అరీందమ్ను కెరుక పరచి యాతని
సహాయము నభ్యర్థించుచు, దన ప్రయత్నముల మానక నే
యుచు, దిన మొక యేడాదిగ గడుపుచుండ, సనతికాలముననే,

‘తక్షణమే బయలుదేరి రావలెను—పోయిన వస్తువు

దొరకినది—క్షేమముగ నున్నది— అరీందమ్’

అని తనపేర నొక తుతివార్త రా నయ్యది జదువు
కొని, యొడ లైలియని యానందనంద్రమున నీడులాడుచు,
బ్రయాణనన్నాహమున నుండెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

నిరూపణ (1)

‘ఇదేనా గది?’ ‘ఔను—’

‘అప్పటినుండియు నీగదిలోనే యుంచెరా?’ ‘ఔను’

‘గదేనా మార్చియుండిన కొంతబాగుండియుండును.’

‘నరే—ఇదియొక తప్ప?’

‘తప్పా—మరి తప్పన్నరా! ముందు గది పరీక్ష చేయ నీయండి; అప్పటినుండి యిప్పటివరకును, ఈగదిలోనేయుంచుట తప్పే యని, మీచేతనే బిప్పించగలను’

‘కాబోలు—తుమించండి. మాటాడితే నాతప్పే యని నిర్ధారణపరచుటకు మహాప్రయత్నములు చేయుచున్నారు.’

‘అయ్యా, ఈపూ లేల నీలాగున పరజల్లి యున్నవి?’

‘చూచిరా, ఎన్నివిధాల ప్రయత్నము చేసియుంటినో? ఎన్నోరకముల పతములు, మనోల్లాసకరములును, శృంగారరస ప్రధానజనకములును, నగు వస్తువులును, నమర్చియుంటినో!’

‘ఈ పూలమాట ముందు చెప్పక, నామాటమరలింప బ్రయత్నిమేల?’ ‘పూలా—నావి; ఔను నేనే తెచ్చితిని.’

‘ఎక్కడినుండి?’ ‘పూలయంగడినుండి—’

‘ఎవ రిచ్చిరి?’ ‘పుష్పలావికుడు—’

‘ఓహో! అంతా! వేళాకోళమే? పలేలేజీ! ఇదిగో, నే నడిగిన ప్రతి స్రశ్నకును నదు తర మీయకున్న, నా పారి తోషికము నా కొనంగుడు—నే పోయెదను.’

‘పాపము! అప్పటి ఫల్గుణు డిప్పుడు తరు డైనాడే!’

‘అయ్యా, కొరగా! మాట లేల? నేను, పది రూపాయ లిచ్చిన, పది రూపాయలవనే చేయుదును. నూ రిచ్చిన, నూటివనే చేయుదును వెయ్యేల! ఎంత కంటే! ఇప్పు డీగది పరీక్షకు 200 అక్కడ పెట్టండి. నిరూపణ మిజా చూపెదను.’

‘సొమ్మకా నాకు భయము! ఇవిగో!’ అని రెండువం
దలు నట గ్రుమ్మరింప, నీ గురూజీ అందుకొని, ‘ఇకనావ్రతి
ప్రశ్నకును నదు తర మిచ్చెదరుకదూ?’

‘నాకు తెలిసి, జ్ఞాపక మున్నంతవరకును—’

‘అయ్యవ్వలావికుని పేరు?’

మంచిపేరే—ఏదో ‘చంద’ అని చెప్పినట్లులయ్యాది’

‘లాల్ చందా?’ ‘కాదు’

‘గోపాల్ చందా?’ ‘అయ్య—అయ్య—అవు నవును.’

‘పొట్టి, నల్లని, కురూపికదూ?’

‘కాదండీ, పొడవగు స్ఫురద్రూపి; దిద్దిన యవయవ
స్ఫురణ—కాని, గురూజీ! మీ రేమి నిరూప కాధ్యక్షునిం
బలె నను బ్రశ్నించుచున్నారే!’

‘నే నీవు డేమిసేయుచున్నాను? నిరూపణే కదా! ఆ
గోపాల్ చంద్ వద్ద నొక్క కుసుమగుచ్ఛ మేనా మరియు నింకే
మైనను విలిచితిరా?’ ‘మరింకేమియు గొనలేదు.’

‘నరే; పోనీగాని, ఆ కుసుమగుచ్ఛము బరీక్షించిరా?’

‘లేదుగాని, ఈ కుసుమగుచ్ఛ బరీక్ష యేల?’

‘ఇదిగో, ఇదే మీకును నాకును నున్న భేదము ఇం
డేదో మిత్రభేద మున్నది’ అని యట నేల విరియజల్లియుం
డిన పూల జూచుచు, ‘ఏదీ, ఆ నీలాంబరి?’ యన నా దావున
నున్న నీలాంబరియు యెదుటబడ, ‘ఏమి, నీవేనా నీలాంబరివి?
ఈపూ లేల యిటుల విరజల్లియున్నవి?’ అని యడిగెను.

‘ఇది ఆ యమ్మకు మామూలే; బాబుగా రినుదినము ను పూల గొనితెచ్చి యిచ్చుటయును, నామె నిత్యమును జించి, త్రుంపి పరజల్లుటయును మామూలే.’

‘నీకష్టమున కెంత బహుమానము దొరకినదే?’

‘నా కేమి కష్టము? నా కేమి బహుమానము?’

‘ఈ గుల్ డమ్ తప్పిపోవుటలో నీవు కష్టపడలేదా? అందు కరీందమ్ నీ కెంత బహుమాన మిచ్చెను?’

‘అరీందమ్ యెవరు? నాకు బహుమాన మిచ్చుటేమి? మీమాటలు నాకు బోధపడలేదు.’

‘అరీందమ్ యెవరో నీకు తెలియదేమి? నీ విక్కడ నన్నేడ్లనుండి వని చేయుచున్నావు?’

‘దాదా పిరువదియైదు వత్సరములనుండి—బాబుగారి పసితనము నుండియును.’

‘వరే; అయ్యా, ఇనేనా కిటికీలు? వీనికి తలుపులు లేవే— మ రేద్వారములును లేవే; అయ్యా, ఏదీ, ఒక పెద్ద నిచ్చెన దెప్పించండి; కిటికీ యినుపగజములు బరీక్షింపవలెను’ అని గురూజీ వలుక, నొక డొక యినుప నిచ్చెన దోతేర, నీతం డద్దాని నెక్కి, కిటికీ గజములు పదునా ల్గింటిని గూడ నొక తృటికాలము చూచి, గజములు గదలింప, కిటికీ కిరు ప్రక్కల నుండు చెరి రెండుం దక్క తక్కిన మధ్య పదియును కొంచెము కదులుచుండ, నిందొకటి సునాయానముగను, నుప

కరణసహాయమున, గొంచెము కష్టమున నం దొకటియు నూడ దీసి 'ఆహారసాయనశాస్త్రజ్ఞా!' అనుచు నిచ్చెన దిగను.

‘ఏమండీ; సరియో, పరీక్ష ?’

‘చెప్పెదను తాళండి. ఈ గజములు చూచి, ఈ రెంటి కిని గల భేదము మీరు పరీక్షించుచు. మధు ఈగది లోపలి భాగ మంతయును చూచుట యెనది ఇదిగో ఈ గోడ వీధి వైపు భాగమును గూడ చూచి, నిడ్డారణ పరువగల నచుకొను చున్నా’ ననుచు బిర్రాన వీధిదెన బోయి ఆగోడ బరీక్షించి, ఆ సమీపపు నేలను గుర్తించి, నిదానించి చూచి లోపలికి వచ్చి, ‘పలేల్ జీ ! ఇక సందేహము లేదు. అరీందమ్ యిందులో పనిచేయక పోయియే యున్నయెడల, ‘ఆకోస్ అసిట్లయిక్ పెల్డింగుతో, ఈ కిటికి యినుపగజములు కరగించుటయును, మరల సతుకుటయును, జేయ సమర్థు లెవరు ?’ అని యా నిరూపకు డనెను.

‘ఘోసండీ ! ఆగాన్ నో కరగించినపుడు ద్రవభాగము కొంచెము క్రిందికి దిగజూచి నట్టివ గుబురులా యిని ?’

‘సరిగాపోల్చిరే—’

‘కాని ఆమె నెటుల బైటకుకొనిపో గలిగను ?’

‘ఓన్—చొప్పునంటప్రశ్న; ఇంత లొనర్చినవాని కది యొక కష్టమా ? పదిగజము లూడబెరికి పెద్దనిచ్చిన సహాయ మున నామెను దీసికొనిపోయి యుండరాదా ! నిచ్చిన దావు

గురుతులు చూచెదరుగాని రండు రండు—నాతో రండు. ఈ గోడ కావలవీధి దెసను చూడగలరు' అనుచు నాయనను దీసికొనిపోయి, తా నదివరకు చూచివచ్చిన గురు లీతనికిని జూపి, 'ఏమండీ, నా నిరూపణాభాగముం గూర్చి పరితృప్తి జెందితిరా?' యని యడుగుచు, గదిలోననికి దీసికొనిపోయి, మరల నా యినువగజములపై నుండిన చిన్నచిన్న గుబురుల జాపును 'దీనితో నా నిరూపణ సంపూర్ణమైనదికదా; ఈ కిటికీమూలముననే ఆమెను గొంచబోయెను మీగ్గి గదిలో నామె నప్పటి నుండియు నుంచకపోయియే యుండిన నీ యవాంతరము వాటిల్లకపోయి యుండునే!' అని తన మాట నిలదీసికొనెను.

వీరీ పీఠున సంభాషించుచుండ, నొకడు వచ్చి, 'గురూజీ' యని బిలబి యాయనతో నేమో రహస్యముగ నివేదింప, నీతండును యేమో వ్రాసి 'చూడు అకరాచీ, తక్షణమీ యుత్తరము—రైలులో పోయి, చూడు—అక్కడ రైలు టపాలో వేయించవలెను సుమా; బహు భద్రము; మెయిలువాక్లో పడితీరవలెను.....చూడు; నీవు పోవుచున్నావు గాన, మన 'యమోటాతో' పరేల్ గా రివుడే వచ్చెదరు. వారుకోరుపని నిర్దుష్టముగా నేయవలెనని, నామాటలుగా చెప్పుము' అని యకరాచీగోచెప్పి 'పరేల్ జీ, మరి మన మిక్కడ చేయవలసిన పనిలేదు. మీ రివుడే వీనితో పోయి, మన మిక జేయవలసిన పనుల కాయత్నపడవలెను. యమోటా

అన్నిటం జతురుడు ఇక మీ రడుగుడు' అని చెప్పి, 'అది నేను చెప్పినట్లుల రవానా యగునుకదూ!' అని హెచ్చరించి వారిరువుర నంపివేసి తన యత్నమున దా బోయెను.

ని రూ ప ణ 2

‘నరోజినీ, గుల్ నుమ్ యేమిచేయుచున్నది?’

‘ఇప్పుడే భోజనముచేసి కూర్చుని గులాబీపూలు మాలగా తయారుచేయుచున్నది.’

‘ఏదీ, ఆమె నిటు రమ్మను. ఆమెపేర నొక యుత్తరము వచ్చినది.’

‘సరే; పిలచెదను గాని, మా అమ్మను పిలిపించరా, ఇన్నాళ్ళయినదికదా?’

‘అలాగే నమ్మా పిలిపించెదను. మీ తాతగా రింట ఊమముగా పిండివంటలు దినుచు, నిక్కడికన్న నక్కడనే యెక్కువ సుఖముగా నున్నది గదా!’

‘పోనీలెండి; మీ రెప్పుడును ఏదో ఒక హాస్యపు మాటాడి, ఆమాట తప్పించేస్తూనే వున్నారు. ఇంకా యెన్నాళ్ళు అమ్మని అక్కడ వుంచెయ్యాలని అనుకుంటున్నారో?’

‘మరి చాలారోజులు మీలమ్మ అక్కడ వుండదురే. మంగల్నేసుని ఆ పనిమీదనే పంపినానులే. పిలు, పిలు, గుల్ నుమ్మి, త్వరగా—’

‘ఎందుకూ? ఉత్తరం యివ్వండి. నే నిచ్చేస్తాను.’

‘అలాగు కాదమ్మా; రమ్మను.’

‘అయితే పుండండి మరి వెళ్తున్నాను?’

సరోజిని నిష్క్రమించును. మరికొంచెమునేపటికి సగ మల్లిన గులాబీపూలహారముతో గుల్ నుమ్ ప్రవేశించును.

‘ఏమి బాబయ్యా, ఉత్తరమివచ్చిందట! ఎక్కడనుండి?’

‘ఔనమ్మా; ఇదే కవరుఉత్తరము యెక్కడనుండియో తెలియకున్నది. పోస్టల్ ముద్రలేదు. కాని, రైల్వే మెయిల్ సర్కిల్ ముద్ర సెట్ నెం 6 రు అని యున్నది. అందువలన నిధారణగా నేమియు తెలియకున్నది. నీ ఎక్కడ నుండగా, నీ పేర వచ్చుటచేత, సిరాజ్ హీస్ వ్రాసియుండు ననుకొనుచు న్నాను. ఏమో, ఏదానికై చను నుంచిది. నేను పరీక్షించి, అందున్న సంగతులు చూడకయే నీ కిచ్చివేయుదును.’

‘మీరుచూచిన నేమిలేవు, బాబా!’

‘అటుల కాదమ్మా’ అని యనుచు నా యుత్తర మాత్ర డటుసిటు ద్రిప్పుచు, దాని భారమును జూచువానిం బలె మరల దానిం బరీక్షించుచు, నొక నూనెచుక్క నా కవరుపై వేసి, కొంతమేల నెరపి, చూచి, ఆకవరును చింపక, దానిమూతి యంటింపబడిన భాగముపై నించుక తడిచేసి జాగ్రత్తగా దానిని విప్పి, లెన యుఖము దూరముగా నుంచి, లోన నున్నది కాగితమే కాని యింకొకటి కాదని నిశ్చయపర

చుకొని గాబోలు, యం దుండు కాగితము దీసి, దాని కొనను పట్టుకుని దులిపి, కవరుపైతముదులిపి, యామె కొనంగ, నామెయు చిర్నగవున నద్దాని దమకమున నందికొని, త్వరగమనమున లోనికి బోయి, యాకమ్మను జదువుకొనుటకు బూర్వము సంతకము జూచుకొని, విస్ఫురితముఖముతో, పుల కాంకితతనూలతో, నానంద వికసిత నయనాంబుజములతో, నుత్తర మెల్ల మెల్లగ జదువుకొని, సం దేమి బోధించుకొనెనో గాని, యానందపారవశ్యమున నన, మరలచావడి కరుదెంచి, 'బాబయ్యా, మీ అల్లుడుగారు బయలుదేరి వచ్చుచున్నారనెను.

‘ఏదమ్మా, ఇటులే—ఊరి—పోనీ, నీవే చదువు—
వింటాను.’

* * * * *

ఆ—ఆ—అరీందమ్, ఆగు మాగుము! ఎక్కడినుండియో వచ్చిన యుత్తరము, కాదు—కాదు—సిరాజ్‌పేన్ వ్రాసె నని, నీ వనిన యుత్తరముపట్టుకొని, ‘ఏదమ్మా, చదువు; వింటాను—’ అని గుల్‌నుమ్ ఉత్తరము చదువుచుండగా తీరుబాటుగా వినవలె నని యెంచుచున్నావు కాని, మా కొక విషయము చెప్పినదే ని న్నాయుత్తరము విననీయము. మరియగుల్‌నుమ్ను చదువనీయము. నీ వనులును, నీ నిరూపణకార్యములును, నీయంతట నీవు చేసుకొనిపోవుచున్నావు. ని న్నను

నరించి పోయినచో నన్నియు దేటపడగలవని గాబోలు, నేదియు నుడువక, నీశ్రోవను బోవుచున్నావు. ఏ దేటుల జరిగినదో, వివరముగా, నేదియు జెప్పవైతి. మాగ్రంథకర్త యైనను జెప్పడాయెను. పోనీ యిది, నీవా యగు సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు మొదలగు నీ పరిజనులనైన నడిగి దెలిసికొండ మన్నను. కాలూరాయి నీ న్నధికరించి తప్పించుకొనినదాదిగా వా రేరీ, ఎందును గానరా రైరి. పోనీ, నీవు చెప్పినను, చెప్పకున్నను, ఇంతవరకును మీమీ చరిత్రల దా నేర్పినయట్టుల, నోపిన రీతిని, మా కెరుకనేయుచున్న పాప మీ గ్రంథకర్త నే యడుగుద మన్నను, దన కలమును వడివడి బోనిచ్చుచున్నాడే! ఇంకేటుల? మా కెన్నో సందేహు లున్నవి. కాలూరాయి యెంతో నేర్పరియు, బహుమేధావంతుడనియు, నక్కడక్కడ నుడివియుంటివే! అరీందమ్, నీ వట్టి దుస్సాధ్యు నెట్టుల బట్టితివో చెప్పవైతివే! మా మానసకాసారముల నీ సందేహపవనము కలతెచ్చెనున్నది. ఇంకను మేమువేచియుండలేము. ఇక మా కోపిక చాలదు. పోనీ ఇపు డా గుల్ నుమ్చేతి నున్న యుత్తరము వచ్చిన సంచి (కనరు) సంతనేవు బరీక్షించితివే! ఉత్తరమో, అందలి యంశములో యేవియు నక్కరలేక, పోష్టు ముద్రయో నీకు గావలసివచ్చెను? నీ వేల నా కవరుపై తెలచిందువు నెరపి, ఎంతో బరీక్షించి, దానిని చింపక, దాని మూతిం దడిసి, మెల్లన దెరచుచు, నీవు పెడమోమున సం

దున్న కాగితముం దీసితివే! ఏమి, ఏల నంత జంకు నీకు? ఇందు
గల విశేషము మొదట మా కెరుకపరచి, మేము బరితృప్తిం
జెందినపిదప నుమా, నీ గుల్‌నుమ్ ఉత్తరము చదువుట—
నీవు వినుట—ఏమి, చిరునగవున జూచుచున్నావు?

ఓహో! లోకములో జను లాత్మకృతంబుల మరువజా
లరుకదా! అలనాటి నీ ఇకాష్మ్యరెన్ను కవరునంగతి యింకను
మరపురా లేదు కాబోలు ఇంతకును నీకును మాకును
మరపురానిదేఅది! నీ వపుడు కాలూరాయిని పట్టుటకు
రూ. 1,116 ల కరెన్సీనోట్లు గల కవ రది యను భ్రమ గొ
లిపింప నేర్చుమెయి నంపిన ఇన్‌ష్మ్యరెన్ను కవరులో, చిక్కని
నేతగల పట్టునంచీయు, దానిచుట్టును గుల్లదారమును, వీనినిండ
రెప్పపాటు కాలమున బని నేయగల విష వాయువుతో, నీ వా
నాడు నిఃపీయుంచి వంప, సావ మాత డమాయికముగ దానిని
చింప, నం దున్నని తెగి, ఆ వాయువు నాతని నాసాపుటముల
బ్రవేశించి, వాని నున్నత్రుగా నొనర్చ, నాపట్టున వాని బట్టిన
ఘట్టము మరువమియా! మరి యామూలయైన నోట ననవై
తివి. నీపనుల జూచి, మమ బోల్చికొను మందువే! మేమంద
రము నీయంతవారము కాగలమా? సరియే—సావ మెంత
యాతురమున నాయత్తరమును వినడలంచితివో; అడుగు
మడుగుము—గుల్‌నుమ్‌ను—ఆ యత్తరము చదువుమని—

* * * * *

‘ఏడమ్మా, చదువు; వి: టాను.’

‘తమరే చదువవచ్చును.’ అనుచు నాశేఖనందిచ్చెను.

కమ్మం జడెవుకొని, యాతండును చిర్నగవున, అమ్మా ఈకమ్మలో ఉజ్జయిని అని యుండుటచేత, ఉజ్జయినినుండి వ్రాసినటుల నున్నది; కాని తారీఖులేదు మరియు, నాతంతి వార్త అందినతర్వాత, తాను వ్రాయుటకు దిగినంత వ్యవధి యున్నటుల గానరాదు సుతకమును, దస్తూరీయును, ఆయన వియుం బోలియున్నవి.

‘ఏమి, తామటుల సందేహించుట? స్వకుటుంబ విషయములపూర్వీ గూడ, తమ నిరూపక సామర్థ్యముల జూపుచున్నారగదా యని నిచారించుచున్నాను.’

స్వగతమున, ‘అన్నా, ఈమె మనము నొచ్చినదియై యుండనోవు.’ ప్రకాశమున, ‘లేదమ్మా, నే నేమియు సంతయించలేదు, నాతంతివార్త నందికొనినపిదప, నీ యుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంత వ్యవధి లేదేమో యనియు, నీయుత్తరమున నుండిన కవచనిమిద ‘ఉజ్జయిని’ ముద్రలేక, ‘సెప్ట 5’ అని రైల్వే మెయిల్ సర్వీసు ముద్రమాత్ర మున్నదే యనియు, ననుకొనుచున్నాను గాని మరేమియు లేదు. ఐనను, నాతంతి వార్త నందుకొనిన తక్షణమే బయలుదేరుచు నిది వ్రాసియుండవచ్చును, ఆ సమీపమున నున్న మరియుక యూరనాగుచు, నీ యుత్తరమును రైల్వే మెయిల్ వాక్లో వేసియుండవచ్చును కావున నిం దేమియు సందర్భములేదు.’ అని సమర్థించుకొని బ్రయత్నించుకొనుచు గాబోలు పలికెను.

‘సరేగాని, బాబయ్యా, వాడువచ్చే తారీఖు మాత్రము తెలిసినదికాదు.’

‘అయ్యో, తెలియకేమి? ఎల్లుండి’ అని వ్రాసిరే! మొన్నటి దీయత్తరము అనగా నేడే యనుటకాదా! ఈ సాయంత్రము ఏ గంటలబండి వేళ్ళకు మగము పోదము. నీవును సిద్ధముగ నుండుము.’

‘బాబయ్యా.....’

‘ఏమో చెప్పబోవును, వంశీయించుచున్నా వేమి?’

గుల్‌సుమ్ విశమితవదనయై మిన్నకుండెను.

‘ఏమమ్మా, దుస్తులనుగూర్చి యాలోచించుచుంటివా? అమ్మా, తమిజుద్దీచను, నన్నును నమభావమున జూచుకొను నీ వేల నిటుల సంశయించుట!’

గుల్‌సుమ్ మారు పలుకలేదు

‘గంట గంటన్నరలో నీకు దగిన దుస్తులు రాగలవవ్తూ అప్పుడే పుర్మాయిందినాను. నీ వివాహమునకు పూర్వము నీకు దుస్తులు తయారు చేసినవాడే— కాని, వచ్చుచున్నానని వ్రాసియు, వచ్చినతరువాత, నన్నును, నన్నును, చూడక పోవునా? చూడకపోయినచో, దానిటకు రాబనియేమి? మనలను గలసికొనుటకును, మాట్లాడుకొనుటకును, కష్ట సుఖములు గలపోసికొనుటకును గదా రమ్మలి తంతివార్తనంపితిని. ఇట్టి పట్టున, నిన్ను వచ్చి తన్నెదుర్కొనగోరనేల?’

గులేనుమ్ ముసిముసిగవున మిన్నకుండెను.

‘బేనును; తా నూరలేనితరి; నీ వావత్సమయమున దైవోపహత వాట, నిన్నెంతటజాతునా యని తహతహం పడుట నిట్టుల వ్రాసియుండు. ఆహా! ఏమిఅన్వయసామర్థ్యము.’

గులేనుమ్ మోమున నునుసిగ్గున, లేగవున, నచ్చటు వీడిపోవుచుండ, ‘అమ్మా, ఆయన తొందరయు, నాందోభ నయు, దమకమును, మన మిర్వరమును బోయి జాతుము గాక! నీవుమాత్ర మీ యుత్తరమున నున్నటుల నచ్చటి కొంట రిగ బోకుమా! ఆయనయే వచ్చి మనలను చూడవలె నంతియ గాని, మనముగాపోవలదు— చూడుముగాక, ఆయన తొందర!’ యని యాయన బలుక, నియ్యమయు నగవు మొగ మెల్ల నల్లికొన, లోనికేగెను.

* * * * *

‘ఏమైనది లాల్ చంద్ కేను?’

‘అప్రక్షకు జవాబుగా మరియొక ప్రశ్న మిమ్ములనడుగ వలసియున్నది. 178 వడీ?’

‘ఎక్కడికి వెళ్ళినాడో; ఇక్కడికి రాలేదు.’

‘వరేగాని, వాడిసారి మీకు కనపడినప్పుడు, మరువక, తప్పక నావద్దకు పంపవలెను.’

‘అలాగే—గాని, మరేమయినా విశేషములా?’

‘అన్నీ విశేషములే!’

‘వేరు విశేషములా? ఈ 778 తో సంబంధించి యున్నావా?’

‘అ—778 యే—వాడే లేకున్న, లాల్ యింట్లో చోరీయే జరుగకపోయియుండును. దీనికంతా వాడేగ్రంథకర్త.’

‘అ! ఏమది!! వింతమంటావా? అడుచున్నాను!!’

‘మీకు వింత; నాకు వింత; లాల్ తో వంత!’

‘జూనులెండి-ఏదో కొంచెము నూచనగా చెప్పరాదా?’

‘నూచనగా నేమి? పూర్తిగానే చెప్పవలసియున్నది. కాని ఇప్పుడేమియు నన వలసివడినది. వేయేల! వాడే లేకుండిన, నింతవరకే ఘోర సేరిములే జరుగకపోయియుండును.’

‘అటులనా? అబ్బా! ఏమియాశ్చర్యము!’

‘ఇదే ఆశ్చర్యకరమైనదో—

(1) పోలీసుస్టేషనులో మనమిరువురమును ‘జిగోమార్’ అను సంతకముతో వచ్చిన యుత్తరమును గూర్చి యోచించి, నేను 13 గంటలు ఆప్రాంతములో లాల్ చంద్ యింటికి వెళ్ళి, అదివరకే, అక్కడ పెట్రోల్ చేయుచుండుటకు నిర్ణయించబడిన మంగల్వేస్ మొదలగువారిని కలీఫ్ చేయుదునని, నేను మీతో చెప్పుచుండగా, అప్పటికి మనచద్దనే యుండి, వినచుండిన 773 తనకు శెలవు కావలెననిన్నీ, జబ్బుగానున్న తన భార్యకు మందును మాకును చూచుకొనవలసియున్నదనిన్నీ, తన కారాత్రి ఆఫ్ డ్యూటీకూడా ననిన్నీ చెప్పి, మీశద్దశెలవు

తీసుకునిపోయినవాడేడి, మరి రానేలేదే, ఆచురుదినము వరకును? ఇందు కేమందురు?

(2) నేనారాత్రి మీతో ఏదో ప్రసంగవశమున, మాటల ధోరణిని స్తేషములో నుండిపోయి, నియమిత కాలమున కక్కడికి పోకపోవుటవలనకున్నా, మన నియమిత కాలము వానికి దెలియుటయున్నా, కారణములు కావా? నా కార్నుకూడా వాడు వాడుకొనుటకు అవకాశము కలుగుటకు లేదా? ఆ టైర్స్ల మరీయొక కార్నైపును వాడుకొని, అది స్తేషను దారిని లాల్ యింటకి తీసుకొని పోవుటకున్నా, వాడు కారకు డుగా నుండుటకు గాని సహాయకుడుగా నుండుటకు గాని, నమ్మితించి ఊరకుండుటకుగాని, అవకాశము లేదా?

3. మరియును, లాల్ తెలిగ్రాము యిచ్చి, మనవద్దకు తిరిగి వచ్చినప్పుడు, అతనితో వీడును వచ్చియున్నాడు. మీ రది కనిపెట్టనూ లేదు; నే నెక్కడనున్నా చెప్పియుండనూ లేదు గాని అప్పుడు నా సంశయము ప్రబలమైనది.

4. ద్రోహి నూపరింటెండెంటు రూపముతోవచ్చి, నన్నున్నా, మెల్లాకునున్నా, రిమాండులో నుంచుమని చెప్పినతోడనే అదివరకే ప్రబలమై యుండిన, నా సంశయము మరింత వృద్ధియై సిరిపడినది.

5. అనంతర మొకతూరి—మీ కెరుగనే యెరుగరు, చూడండి—ద్రోహిని మేము పట్టి తెచ్చిననాటి రాత్రి, నేను

టెలిఫూన్లో పిలిచి స్టేషన్ రైటర్తో మాట్లాడి నవ్వుడు, ఆర్డర్ సెక్రెటరీ కాన్స్టేబిల్ని పంపుమని కోరగా, ఆర్డర్ మరీయొక డుండగా కూడ, తానునా వద్దకు వచ్చినాడు. అప్పుడు, 'సరే నీవా?' యని నాయసుమానము దృఢీకృతము గావించుకుని, ఇంకేముగనో చూతునుగాక యని నే ననుకొని వానిద్వారా తంతివార్త సంపింది. కాని అందువలన నేమియు తేలలేదు.

6. ఆఖరికి ఒక చమత్కారము జరిగినది. 'గుల్ నుమ్ యిక్కడ నున్నది; నీవు బయలుదేరి రావలె' నను తంతివార్త సంపుటకు స్టేషనునుండి ఒక కాన్స్టేబిలు సంప గోరగా మరల నీ 778 యే, నాయెదుట తయారయినాడు. అన్నా, ఇది బాగున్నది కాదురా యని, వాని సంపివేసి, మరీయొకని ద్వారా పంపినాను. కాని—చూడండి, వాని ఉబలాటము! పిమ్మట నాకు రసీదు తెచ్చియిచ్చినవాని నడిగి తెలుసుకుంటిని. వీడును వాడును గూడ కలిసియే వెళ్ళియుంటిరట—నా మనోక్షేత్రమున నదివరకే నాటబడిన యసుమాన బీజము మొక్కయై, చిగిర్చి, వృద్ధియై, పూచి, కాచి, ఇప్పుడు ఫలో న్ముఖమునకు వచ్చియున్నదని' తోచుచున్నది. ఏదో ఫలితము దేలుట కిక సంతగా నాలస్యము లేదని దలంచెదను. కాని నేను కోరగనే, ఆర్డరు కాన్స్టేబిల్లు తుపాకులతోనున్న, ఇద్దరు. బేడీలతోనున్న నే నక్కడనుండి టెలిఫూన్ చేసినను, నావద్దకు పంపవలసియున్న మీరును హుషారుగానే యుండవలెను.'

‘నరే—ఆలాగే చేయుదునుగాని, సిరాజ్ హీన్ పేర మీ రంపిన తంతినందర్బముతో, వీని నెటుల సంశయించ గలుగుచున్నాడు?’

‘ఇపు డిపుడే సిరాజ్ హీన్ సంతకముతో నొక యుత్తరము గుల్ నుమ్ పేర వచ్చినది. దాని పోష్టుముద్ర నాకు సందేహ కారణము; అందున్న సంగతులు విన్నారా? ఎంత చమత్కారమో! తాను వచ్చుచున్నాడట కావున, తన నీమె స్త్రీపను సమీపముననున్న రాజకుమార్ రెస్టు హౌసులో కలుసుకొనవలెనట. ఎందుకో? వచ్చేవాడు రాడా; చూడడా? చూచుటకు గాకున్న, నిం కెందుకు తనరాక! ఊరి ముందరకు వచ్చినకొలదిని, ఊరుకు లెక్కువ యనునటుల నున్న దీ తొందర—ఈ తమకము—ఈ తహ తహ! నా పెల్లిగ్రాము చేరిన పిమ్మట, తాను బయలుదేరుచు నీయుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంతవ్యవధి కలదా యని నా సంశయము.’

‘ఔను—కావచ్చును మీరు చెప్పిన దంతయు పూర్వ పక్షము సేయ బ్రయత్నింపను కాని, ఎమీ, తాను వచ్చుచు, దన భార్యను జూడ గోర్కెయిండ, తాను రైలు దిగినతోడనే, త న్నెదుర్కొన జూచువేడుక యుండరాదా! అం దేమి యసంగత మున్నది? మరియు సుత్తరము టపాలో వేయునంశ మైన ననన్యాయము గాదే! ఏదీ దానిముద్ర?’

‘Set No. 5 (సెట్ నెంబరు 5) అని యున్నదిలెండి.

అది ఉజ్జయిని స్కీల్ తాలూకు నెంబరే. అందులో నేమియు సంశయము లేదు. కాని యీ యుత్తరమే అసంగతమనియు, అనన్యాయమనియు నే దలంతును.'

‘ఏమో; చూడవలసియున్నది!’

‘ఓ! గాని, డిపార్ట్మెంటులుగా మన మిచ్చిన తెలిగ్రామునకు సూపరింటెండెంటుగా రేమనిరి?’

‘అయన రా వీలులేదనియు, డెప్టీ సూపరింటెండెంటు గారిని చూడమనియు, తంతి వచ్చినది. అయనయును వచ్చి, వివరములు కనుగొని, ఎంక్వైరీ పూర్తిచేసి, ద్రోహినిపట్టి తనకు తెలియజేయుమని చెప్పిపోయిరి’

‘సరే. కాని, మీ రొకసారి నాతో మా ‘టాట్ హాను’ కు వచ్చినచో, మరియొక విశేషముచూపెదను’

* * * *

‘ఇతనెవరు?’

‘చూచినారుకదా! అటు వదండి; నంగతి సాలీవులా కముగా, అంతా చెప్పెదను.’

* * * *

‘చూచినారుకదా; వీడు అసలుకే యెవరు పెట్టిన వాడు. జమీలియాకాలమున నుండిన—ఇప్పు డీ స్కీల్ లో రేపంగి—జట్టి బాబుకి బాగుగ తెలుసును’

‘జత్తీ బాబు సరసపుజట్టిలో బాగుగ పని చేసినవాడు. అయితే పూర్వగాథ కేమిగాని, మన ద్రోహిచేత, విఫలమనో రథుడైనవాడు; చెప్పెదను రండ’ ని, తీసుకొని పోయెను.

అన్నా, అరీందమ్! నీతో చాల చిక్కుగ నున్నది. ఎక్కడికో దీసికొనిపోయి నీ వా సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుతో మాట్లాడనేల? మేమును వినిప దచ్చా? పోనీ లే; ఆ కరీమ్ గు లాబ్ సింగయి, జమలకాలమున చేసిన కార్యములును, ఆతని నిజనామమును, మే మెరుంగుటకు ‘నేనే’ యను గ్రంథము లేకపోలేదు లే! ఆతనితో ప్రసంగ మంత మయినపిదప, మరె యిటురాక, వానిం బంపివేసి, నీవు నీకార్యములపై బోవుచు న్నావే! అన్నా! ఏదీయు మొదలును గొనయుదెలియనీయవే!

కొలూరాయి

ద్వితీయ ఖండము

ఎదురునన్నాహము

మొదటి ప్రకరణము

‘సిద్ధముగా నున్నవి బాబూ, కార్లు—’

‘రామకృష్ణో, ప్రస్తుతం ఒక్కకార్ చాలు.

‘అమ్మా, మనము బయలుదేరవలెను. సిద్ధముగా నున్నావా?’

గుల్‌నుమ్ ఒక మాణిక్యపు బొమ్మయై, అరీందమ్ యెదుట నిలచెను. ఈమాణిక్యపుబొమ్మను వర్ణించుచు నొక్క వాక్యము వ్రాయుటకై నను వలనుపడనీక మాకలము ముందు కథకు బదుగిడుచున్నది. అదో, ఏమో అరీందమ్ ఉల్లాసమున నున్నాడు—‘యేన్, ఎగ్జాటి! నరిగా నేననుకొనినట్లే అమరిన దమ్మా ఆ గౌను—ఆ అంగు అంతాను; నేను ముందుగ పోలీసు స్టేషను తెన్నునపోయి, రాజకుమార్ రెస్టు హౌసు

పడమటిదెన, మధ్యగదిలో నుండును. కార్ మరల రావేగమే
బయలుదేరుము. రామకృష్ణ నీ కంగరక్షకుడై రాగలడు'

* * * *

తరణికిరణవారము జల్లారుచున్నది సుమారైదు
గంటలు కావచ్చినది. వీధి వేకార్ పోవుచున్నను, తనకొరకే
వచ్చుచున్నదని బైటకువచ్చి చూచుచు, మరల లోనికిబోవుచు
కార్కొర కెదురుతెన్నులు నూచుచు, నాందోళనాపవన
సంచలితమనస్కయై, ఇటునటు దిరుగుచుండు గుల్ నుమ్మను
జూచి, మెల్లన, 'ఎందుకమ్మా, ఆతొందర?—కూర్చో—
కార్ వచ్చునులే!' యని సరోజిని గేలినేయుచుండ, 'నదిగో,
రామకృష్ణో, కార్' యని పలుకుచు, పలుచని మేఘముల
నందున దోబూచు లాడుచున్న చందురుని చందాన గుల్
నుమ్, ఇలువీడి కార్ సధిరోహింప, మోటారునడచుచుండెను.

రెండవ ప్రకరణము

'మారుల వెగ్రిది. స్వర్ణమయి నేల యలడడి నొందిం
చుట యని, నన్నడుగడుగునకును నోనాడును. ఇంతకును,
స్త్రీలోకమునకు వ్యక్తిసంబంధముచే, జాలివొడముట నహజమే
గాని, నా యుద్దేశమును, తిల్పిద్ధికొరకు నేజేయు ప్రయత్న

ములును, తత్ప్రియత్నముల బ్రహ్మాదరాహిత్యతయు నన్ని
కావలయునా? పోనీ, దాని యులునున కేమిగాని, వా డెంత
దిట్టరి! ఆతని సిద్ధుల సాచితి, మఱియు నాతని నాఱడి బెట్టగ
నైన వారి బ్రేరేచితి; పడంతికిం దనకు బొం దెడజేసితి.
ప్రేచితి; లోచితి; వెతల గండ నలంచితి; అప్పుల మోపితి;
నేచితి; పె న్రట్టుల పెట్టి, తడవుల వేచి, చూచి, నుల్ల మల్లల
నాడ నూచితి; మాయారే! ఎన్నిట న్నొంగడు; ఎదం దలంకడు;
బింక మూడడు; కట్టా! ఎట్టిదిట్టరి! ఐన నొగాక గాని, ఈ
యెత్తున, చిత్తమ్మున దిట్టతన మ్మాడక తప్పదు! త్రాహి
త్రాహి యనక తప్పదు! అక్కరలేని గొడవల కేగిన, పాప
మిట్టియిక్కట్టులు దప్పవు. ఈ యెత్తున గుల్సుమ్, ఈవల నా
వలం బడకతప్పదు; అతిని పట్టుదుగక తప్పదు—తప్పదు'

‘ఆ—ఎవరది? ఓహో, మీరా! వాః—నరిగా నమ
రినదే! ఇ దెవరిపని? యమోటాదా! వా డెక్కడ—జపాన్
సొగను, జపాన్ చేసావు, జపాన్ నేర్చును బ్రదర్శించినాడు.
నరే—ఎదండి. మీ కేది యమరిగా నా కేనా యిది యమర
లేడు. మీ నొఖరుగా నేనును లేనా? అన్నియు బాగున్నవి
గాని, నభా పిరికితనమును, మీకు కావలసిన గుల్సుమ్తో
మాట్లాడుటకై నను సిగ్గును, మీకులేకున్న, మనప్రయత్నమున
సన్నంకయముగ మనకు జయము కలుగక తప్పదు.’

‘ఏదో యొకవంక నెంచవలెననే యుండునా యేమి?’

‘ఉన్నమాట కడుకేల ? అది సహజమే యనుడు.’

‘నే నేమియు ననను; ఏదో కార్యము ననివార్యముగ జయ మందజేసిన, మీ రనుకొనినదానికన్న నే నన్నదానికన్న, నేను మడుంగు లధికమా తెరంగున సంతోషపెట్టెదను.’

‘బౌన’ను; మీమానస మట్టిదే ! కాని మన మెక్కడికి పోయినను, మీ రేమియు మాటాడవలదు. నా పెంటనంటి వచ్చుటదక్క మరేమియు చేయనక్కర లేదు తడవులం బట్టి అవసరమైన మాటల చెప్పుచుందును. మీ కవిత్యములును, మీ పాండిత్యములును గట్టిపెట్టవలెను.’

వీ రిరువురును ప్రయాణమై పోవుచున్నారు.

* * * *

‘ఈ పురసాధముల నున్న కామినీజనముల జూచియే, కాళిదాసు చెప్పియుండునని దోహిప, నాహా ! ఏమి యిముద్దు గుమ్మల యందము !

‘శ్లో॥ గేహేగేహే జంగమా హేమవల్లి—’

ఏకార్ధనమువేతులై, వడివడి నడచుచున్నారు.

(తనలో) ‘ఏదో; ఈనెరి అణగినతర్వాతనే ఆయను—’

‘వల్యాం వల్యాం పార్వణ శ్చంద్రబింబః’

(తనలో) ‘అన్నా, ఈశ్లోకమంతా పూర్తిగా చదువును గాబోలు వేళ యయిపోవుచున్నది. బోలెడుదూర మున్నదే!’

‘బింబే బింబే కోకిలానాం విరావో,

‘రావేరావే’ మన్మథః పంచబాణః.

‘దీసి వ్యాఖ్యలోకూడా.....’

‘ఆ—ఆ ఆగండి; ఆగండి. ఈ గొడవతో వేళ
మించిపోవును. మనము పోవలసిందూరము యెక్కువ; మీ
మోహపువ్వులయు నెక్కువయే. అన్నా, చిక్కుగా నున్నదే!
ఇక్కడా శ్లోక మెవ రెరుగరు? కిక్కుమనక పదండు.
పోదము—’

వారి గమ్యస్థానము జేర నెంతో బిరీన నరుగుచుండిరి.

* * * *

ఏమి! బండ్లు—మోటారులు—ట్రాములు—

* * * *

‘గురూజీ, గురూజీ, చూడు డీ దెన మోటారు!’

‘ఆ—చూచితిని, మరి వీవు గోకవలదు. గురించి
తిని. మరి సంశయములేదు. జయ మరచేత నున్నది. నక్కను
ద్రొక్కివచ్చిరి. మరి యాందోళన వలదు.

(లనలో) ‘ఔరా! ఇక జిక్కితివి!’

వడివడి నడచుచుండిరి.

సాయంకాలము	}	మోహ	{	రైల్వే స్టేషను సమీపమున
గంటలు		రంగము		రాజకుమార్ రెస్టూరంట్
ఇంకను కాలేదు				

‘వహవ్యా! వహవ్యా!’

ఉ. ‘దాని ముఖప్రభాగరిమ, దాని కపోల కళా విశేషముల
దాని బెడంగు చూపులును దాని.....’

‘అ—అ—అగవయ్యా, వద్దునుమా—కొంతముం
చేటట్టున్నది మీ అల్లర—మాట్లాడకూడను—అంతా
స్వగతమే యని యెంతచెప్పినా యింతే!—మరి నావీపు గోక
వద్దు—ఓను, చూచినాను—మీరిక్కడే ఉండండి; సంగ
తంతా మినిటమీద నున్నది—పది అడుగులే!’

*

*

*

‘జగద్విఖ్యాతి గలవాడ నని యనుకొనుచున్న ఓ అరీం
దమ్ ! ఇంకెందుబోగలవు ! ఇక నీకు తెలువెయ్యదీ ? నిన్ను
జితోస్మి యనిపించుటకును, నేను కోటిశ్వరుడ ననిపించుకొనుట
కును, బద్ధకంకణుడనై మహానాటక మాడించుచున్న నన్నేమ
రితివో ! కాక మరచితివో ! నీ కుశాగ్రబుద్ధి యబద్ధమైనదే !
నీ ‘మేధ’ వృద్ధయైనదే ! నీ నిరూపకము తెల్ల నిరూపకములై
నవే ! నీ ప్రతిసకు గతియేదీ ! ఇక నా కోడితివని యననగును
గదూ ! న న్నొకతూరి బంధించితి గదా యని యందువేమో !
కవటమార్గమున కదూ ! అ బ్లయ్యును మిమ్ముల నందర చిత్ర
ప్రతిమల జేయు తెరంగున నెగిరిపోతివే ! నను బట్టితి గదా
యను నానందమున, నీయిలుకేరి, నీ యాడుదాని కొర కాడు
దానింబలె, బులోదసమునేసియు, ననుగీర్తించియుండలేదా !
రేలుంబవళుల భేదముల మరచి, గంటల గమనించలేక, ఒక
దాని కొకటి యనుకొని, ప్రవర్తింపలేదా ! నా సమయముల
రెంట నొకటి నెగినది కదా ! ఇక నున్నది నేటితో నాకొటి
బూరి యగుటయు, తన్ములమున యోగిని గూర్తొకు శాంతి

కలుగుటయినే కదా ! నీ సమయము లన్నియు నిక నీ సమయమున చూచెదగాక ! ఇక నేజేసెద నన్నను, జేయునది లేదు. ఇక నాచేతల నెన్న లేవు—ఇక నా కృత్యముల గాంచలేవు—మరియు, నావలు కాలింపలేవు ఇదియే నా కడసారిపని—'

*

*

*

‘బొరా ! ఏమి దీనియందము.

కా. ‘చెండ్లా గుబ్బలు, జాళువా తళుకులా చెక్కిళ్ళు, డాల్సింగిణీ లో, పిండ్లా కన్నోము, లింద్రనీల మణులా వేణీరుచుల్, తమ్మిలే, దూండ్లా బాహువు లింత చక్కదన మెందుంగాన, మీజవ్వనిం, బెండ్లాడం గనువాడు చేసినది నుమ్మి భాగ్య మూహింసగన్.’

ఆహా ! యీ మాణిక్యపు బొమ్మకై నా సర్వస్వముం గోలు పోయినను నాకేటిలోటు !

నీ ‘దెలియ పెన్నెరి గుంపుఁ జే పట్ట గలిగెనా,

ఘన సంపదలు వేడ్క గాంచినట్లు;

కాంత మోమున మోము గదియింప గలిగెనా

యతులిత రాజత్వ మందినట్లు;

ఊరక పూర్వకపుల నిందింతుము గాని, భావము లనవారిఫొమ్మ ! ఆహా ! భావ యన, వారిదే !

ముద్దియ కన్దోయి ముద్దాడఁ గల్గెనా,

యింపుమై గువలయం బేలినట్లు;

పనిత కంఠాజ్ఞేష మొనరింపఁ గల్గెనా,
యరుదార పెన్నిధి యబ్బినట్లు;

తే. గీ. కలికి కెమ్మొని చవిజూడ గలిగెనేని,
యరు నుధాహార వే భవం బొందినటుల;
నెలతతో గూడి క్రిడింప గలిగెనేని,
యతఁడు సామ్రాజ్య మంతయు నమరినట్లు'

ఆహా ! ఆ నిలచిన యందమున కేనే మిచ్చినను దనివి
తీరని యీ జగన్మోహనాకార అదే,

ఉ. 'నాదెనఁ జూచుచున్నది, ఘనా ఘనబృందసమానకుంతలా
చ్చాదితసిష్కళంక ముఖ చంద్రదళల్ వికసిల్లగఁగా, శిలా
వేదికఁ గేలుమోపి వలపించెద ర మ్మను నట్లు, కామనం
పాదిత మోహపాశముల వైఖరి రాజులు దృక్పరంపరన్.'

ఆఁ—ఏమిది ! గురూజీ ఇంకను రాచేల ? బహుశః
సానమందును, రసమును, బసరును, ఘన మణిమంత్రోషధము
లును, గైకర్ణిక కావును, గుళిక, మూల్కె, బూతియు,
దవిలిచిదే నాలోచించు చుండునా ? కాని నాడేల యింత
యాలస్యము ? గొంతెత్తి బిలచెదనా ?—గురూజీ ! — కాని
మృంచుక వేచి నేనే స్వయముగ బోయెద—కాని,

క. 'కమలంబుల కమలంబుల,

గమలానన లోచనముల కాంతి జయించుం,'

*

*

*

‘అన్నా ! నేను జేరువ యెఱకొలదిని వీని యుబలాట మధిక మగుచున్నట్లున్నది—అబ్బా ! పిలచుచున్నాడే ! అన్నా !—ఏమి చేయను; కొంప ముంచునాయేమి ! వాని నూరకుండ జే సౌజ్ఞ చేసెదను.’

‘ఏమిది ?—అయ్యో, సాధ్యము కాలేదు గాబోలు ! మాటాడిన రవిభంగ మా నని, చేసౌజ్ఞను రమ్మనుచున్నారా ! ఇదో వచ్చుచున్నాను.’

*

*

*

నమీపించుచున్నాడు.

*

*

*

‘గురూజీ—తమరే—పాపము—ఘోరము—

‘దూతి త్వమాకృత మహా నిఖిలం మమక్తం
సత్వాదృశీ పరహిత ప్రవణాం సప్రీలోకే.’

యనునంత పనిజేసిరే ! అబ్బా ! నాకొర కేగి, స్వర్గ నుఖమైన బొందుదు గదా యని, ఏరా, యింత లొనర్ప మేరా నీ ? కని దీప్రమున నాతని చేయి నొక యోరకుం ద్రోసి, తన రెండవచేతితో నామె కరమును బట్టబోయెను. నరీ—యిరువురును — ఇంక నవ్వలికథ నెవ్విధి వ్రాయగలుగుట ! వ్రాయక ఊరకుండు పెబులు ? ఇక నేమి వ్రాయుదు మన్నను కలము సొగదాయె; వ్రాయకున్న, మా చదువరు లూరకుండరామెను; ఏమిసేతుము’ అ—ఇంతకును మాకాభార

మక్కర లేకుండగనే, వారిరువురిలో నొక రేమోయనుచున్నాడుగదా; అటు విందుమా!

‘అన్నా, అరీందమ్! ఇదిమాపని! నీమగటిమకి దగని పని; ఝూటూకోరులకును, బద్మాషీలకును లక్షణమును, బహద్దూరీయును నగు నిట్టికార్యము నియ్యట్టివానికి దగనిపని యని ముమ్మారు గొంతెత్తి పాటగలను. అబ్బా! మొండిక త్తితో గొంతుక తెగనరకుచున్నావే! ఒక్కసారిగ నీబేలరికి ఫుల్ పవర్ నై న నిచ్చివేయుము. పశుబలముపంటి యీ విద్యుచ్ఛక్తి చేట్టినందుల కెంతేని స్తుతిసియుడవేగాని, శారీరక మగు నీట్టి యాధిని హెచ్చింపక, మరియుమరియు, నీమేధను గనుపరుపుము, నీచేతలు బిన్నాతు కాలమునుండియు నెరింగియు, జమలను సీపుబంధి చిన తెరంగనుభవైక వేద్యమయ్యు, మరల నీగోతిలో బడుట కెంత మందుడనై, య ధుడనై తిని! ఈ మాణిక్యపుబొమ్మను నిజమగు గుల్ నుమ్మే యను భ్రమ గొలిపింపదగు తెరంగున నిలువబెట్టి, కనులాడజేసి, ఎల్లెక్కి సిటీతో చార్జిజేసి—విద్యుచ్ఛక్తిని బూరించి, ఓహో! ఈక్రింద నెంత ఇన్ నులేట్ (మానవకరముల దాకుడువలనను, భూమితో నంటియుండుటవల నను, విద్యుచ్ఛక్తిపోకుండ గాపాడు మవకరణముబరచియుండ) చేసితివి! ఎంత మోసగించితివి;..... అబ్బా! అమితమా బాధ గానున్నది.....తగ్గింపుము..... తగ్గింపుము.....’

‘ఓహో! సిగార్జీవీన్ గారే! దయచేయండి; లోపలికి దయచేయండి. గుల్ నుమ్ లోపలనున్నది. ఇంకను భ్రమయేనా? అన్నా మరుతావము మతిభ్రమణమునకు గారణమయ్యేనే, పాపము!’ అనె నరీందమ్

‘గురూజీ! మీరును భ్రమపడిరే?’

‘అయ్యో. మూర్ఖుడా! కార్లో పోవుచున్నదానిని, నీవు చూచి, నాకు చూపి, ఇటుల కొంపముంచితివి! కానిచో నీఫలితము నీకే అందజేసి యుండును.’ (తనలో) ‘ఈతనికి మదపిచ్చయును, నాకు ధనకాంతయు నింతకు దెచ్చినవి’ (ప్రకాశముగ) ‘ఎవ దె నదికాని, అటో, ఇటో, ఏదోయొకటి దేల్చివేసిన బాగుండును. పాశ్చాత్యులయైనది. మరి బాహా బాహీ లేదు; గత్యంతరములేని రాజీకాల మానన్నమైనది. అంతగించితవే! నన్ను పట్టుట కిటుల విద్యుచ్ఛక్తి సహాయము గోరనేలయని, నిను నిందింపనులే; నా యట్టివానిని బంధింప నింతకన్న సులభమార్గము, నీకే కాదింకెంత మేధాశాలి కైనను, లేదని నేనెరుగకపోలేదు.’

‘నీ పేరును, నీచరిత్రయువిన గడుగుతూహలుడను.’

‘అయ్యో. ఇంతకాలి మైనది. ఇన్నియైనవి. మరి నీకును నాకును జిక్కులులేవు. అన్నియు ముగింపులేయే యిది; ఇక బ్రత్యక్షమన దానిక మేలు;

‘సర్వజగత్సృష్టి యను నీ బ్రకృతి, నాచే నాడించు చున్న నాటకంబిది యని యెరింగియు, బౌద్ధకులజుండ నౌట పరమనాస్తికుండనై, ఘనాంతస్వాధ్యాసనయ్యు, వేదాంత, మీమాంస శాస్త్రపరిజ్ఞాత నయ్యు పంచపక్షి, చార్వాకమత స్తుండ నౌట బ్రాహ్మణద్వేషినై, సర్వమును బ్రకృతిధర్మంబ యని నమ్మి, కర్మనూత్రమే జగత్సృష్టి, స్థితి లయములకా లయ మనుచు వడ్డెక్కునముల నధిగమించి, చతుష్స్థితికథల నల వరచికొని, పౌరుషేయములొ వేదము లనమాణంబులని గుర్తించి, నా ప్రతికార్యంబునకును నాకు బాధ్యతలేదని, యెడనెడ నెదనమ్ముచు, నా చిరుతప్రాయముననే మాతృ పితృవియోగమున నా జన్మభూమియు, సర్వసంపదల కాల యమ్మును బిల్వణ, కల్పణ, పద్మగుప్త, రత్నాకరాది సంస్కృ తమహాపండిత జన్మభూమియు నౌ గాశ్మీరము వీడి, యా నేతుహిమాచలమేగాక, దేశాంతర ఖండాంతరము లౌ లాతి విలాతుల నెల్ల గరిడీముచ్చులతో డిరిగి తిరిగి, పాశ్చాత్య శాస్త్రవిశేషము లశేషములుగ నెరిగి, పదునెనిమిది భాషల బాండతీ మహిమ నొంది, కవిత్వసటుత్వసంపద నలవరచికొని, యంత్రమంత్రతంత్రముల నేరిచి, వశీకరణవేదండ మాసేదండ మండ నుండ, దిరుగుండ దని దనివారనమ్మి, ఎందరో శిష్యుల నేకరించి, మించి, నాప్రేమకు బాతురాలును, రూపాం దిన యంద మనదగినదియు, నిను ధిక్కరించు మేధస్సు గల

నియు నగు మూరుల యను, మహారాష్ట్రాంగనను జాయగా
జేందీసికొని, గోటీశ్వరుండ నా దలంపున నేనాచరించిన
పెక్కుకార్యముల కవుడవు డడ్డుపచ్చుచుండిన నీవు, బహు
మేధావంతుడ వని వినివిని, తొలి బిన్నాత్ చే నాటక మా
డించి, పదంపడి విమలయై, బ్రవిమల యా జనులచే నీకు
బుద్ధులు గరువనెంచి, నాకర్జునుల కెడనెడ నెడ్డువాట్లువేయు
చుండిన నీతో, నేనే స్వయముగ జేయి గలువ నిశ్చితమన
స్కుండనై, నిను బ్రతారిన సమకట్టియు, నీకు లాభకారి
యానువనుల నెన్నేని వన్ని, తొలి జిగ్మాహార్ సంతకముతో
లాల్చందు నింట దోపిడిం గూర్చి, తగినంతవ్యవధి యుండ
గనే, ముందుగ దెలియజేసి, మాయాప్రయాణముల అబద్ధపు
దోపిడికేనునందగా ఫిర్యాదని బోల్చికొనజాలక విచారించుచు,
సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరును నీవునుగూడ తదాలోచనానిమగ్నులై
యుండునటుల బన్నగించి, దీకార్ లో నేనే, నీరే పోయి, మీ
యధికారవర్గమువారట జూచుచుండగనే, మీకంట చుమ్ము
గొట్టి, నాకార్యమొనర్చుకొని, నెన్నేని వివరములతో మీపోలి
సువారియజాగ్రత్తయు, నిరుపయోగత్వమును లోకమునకుపెల్లడి
జేసే, మారువేసముల ననునధిగమింప లేవనియు, నను నను
గానెన్నుండును గాంచనీకు దుర్బట మాట, నీచేతల నికనైన
నుడుగుమని దెలియజేయుటకో యన, నేను, నూపరింటెండెంటు
నై, మీసర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుచేత నిను రిమాండున నుంప

నియమించి, అధికారుల లొనర్చు న్యాయాన్యాయ విచక్షణలయ, దోషనిర్దోషజూచివక్షతయు నొకింత నూచించి, యనంతరము స్త్రీపురుషులై ప్రయాణీకుల వేసమున, మీ మాయావాగురం దగులజేయ నెంచి, మాగుహం జేరిన మిము, నొకింత శంకించియు హానిం జెందగనీక, లాభలేశజన్మతో లాల్చుదు నింట, నే నదివరకే వేసి యుంచిన టైమ్ లాక్ (నిర్మిత కాలమునకే దెరువబడు బీగము) ను దీయ, నను గొనిపోయి, తత్కార్యానంతర మట సీతిగతులు మించి వచ్చుటంజేసియు నిను నీవారి సామీప్యమున వీడు దలంపునను, లాల్ నింట నిను వీడి, నా చేసావును జూపుచు, నీ నర్వస్వముం దోచుకొని, నిను నిన్నుం జేసియు, చంద్రమాళినై, సిద్ధమైయుండిన నీ గూతుబెడ్డికి తంతిమూలమున రూ 3,000 లు నీ కందజేసి, నీ కెన్నండును ద్రోహ మెంచక, నీ నమాచారిణి నగౌరవించక, తన లండ్రీకడ సురక్షితముగ నయ్యును స్వీడజేసి, మృతయా వ్రథమ కళత్రవియోగానల మెరింగిన నీకు, యావనాంతిమున బునర్వివాహము గవ్వపరంపరలకేగాని, సౌఖ్యములకు గాదను నీతిగరఖటకో యన, నజీవయా ద్వితియజాయా వియోగము గూడ కొం డొకతడవు నొకింత చవిజూపి, తుదకు, నీచే గుచ్చితవు తెత్తున బంధితుండ నయ్యు, ఒక్క యాడుదాని కున్న పాటి తెలివితేటలు గూడ నీకు లేవునుమా యనియు, పరమాన శాస్త్రపరిజ్ఞానవిద్యావై శద్యములతో, నీవు నేర్చుకొనవలసిన విషయము లింకను బెక్కులు గల వనియు బెలు

వుచు, పాశ్చాత్య విద్యాప్రభావ మొకింత రుచి నూపి, మింటి
 కెగసి, మిమ్మందర జిత్రమవుల జేసి, నింకిటు నెన్నియో
 నీ కుపకారము లొనర్చియు, నాపై గత్తిగట్టుచున్న వానితో
 జేయి గలువక తప్పుచుగా యని విచారించి, స్థిరీకృత మనస్కుం
 డనై, అవివాహితనా నున్నకాలము నుండియు గుల్ నుమ్ ను
 గాంక్షించుచు, నీ కాసందర్భమున జాగీరుగా రెండుగ్రామము
 లిచ్చెద ననినను, ఈ జమీందార్ పతేలునకు నీ యసామర్థ్యంబు
 కతంబునను, నీ ధీ రహితచిత్తంబునను, నీతని కామె నప్పగింప
 జాలమి, నా మేధాశక్తియు, నా ధీర హితచిత్తంబును వెల్లడి
 సేయును, గుల్ నుమ్ నీతని కప్పగించియు, నీ రసాయనికశాస్త్ర
 పరిజ్ఞానమున నీత డామెం గోలుపోన, మగుడ నీనమయమున,
 నీ బుద్ధిచాతురీమహత్వంబున 'మానవు నజ్ఞానచక్షువునకు గాన
 వచ్చున దెల్ల సత్యమ యని దలంపకూడ' దని లోకమున
 జాటు నీ హిందూచిత్రశిల్పకళాచాతురీమహిమయునను, ఎంత
 వగకీలోగాని, ఈమాణిక్యపు సాలభంజిక యా గుల్ నుమ్ చే,
 నీ విద్యుచ్ఛక్తిప్రభావముచే, నేరికొరకు, చిరకాలమునుండియు,
 నేటివరకును, నీకు సింహస్వప్న నన్నిభమై యుండి, నా
 నెం. 94:7 రు మోటారు పన్నాగ మెరుంగరాకుండ జేసి,
 తుదకు, గ్రహచారంబుకతన నీవే—కాదు—కాదు, విద్యు
 చ్ఛక్తిచే దుస్సాధ్యుండనయ్యు, నీకు సుసాధ్యుండ నయిన
 కాలారాయిని నేనే.

‘నాకథ అంతా యింతే గాని—ఆ—వ మది వ్రాయుచున్నావు? మరియు వ్రాయించుచున్నావు? నేను తప్పించుకొని పోదు ననే, నీ వృత్తిని జము గనువరచుకొంటివి గాని?—వీ రందరును నను బట్టుట కే! పాప మెన్నివిధముల జాగ్రత్త పడితివి? నీ వేమి చేయించినను, వినశ్వరమా నీ చర్మభస్మికే గదూ! ఆత్మ అజేయమునుమా! మేధాశక్తిదుర్భేద్యమునుమా! శిక్షల యుద్దేశములును, సిద్ధేశములును నన్వయములునుమా!’

‘ఇతకాలమునకు కాలూరాయని ప్రత్యక్షముగ బాడ గలిగినందుల కేంతేని ముద ముందుచుంటి గాని, అంతవాడ విట్టిదురంతము లొనర్చినందులకు మాత్ర మేనుమకుంగులు విచారించుచున్నాను. ఇప్పు డీ బేటరీపవర్ తగ్గించుట నీతో కొంత సన్మార్గముం గూర్చి ముచ్చటించనెంచి.....ఆ—ఆ—ఆగు మాగుము. తెంపరితనమా—ఇదా పని—ఆగుము’ అనుచు సరీందమ్ ఎలుకుచుండగనే, నెంతవేగమున దీసెనో గాని, తన మొలను నలఱుకారముననున్న వఘ్నేణము వంటి కత్తిం, దొలుతి పఠేలేళిరము దెగవేసి, యనంతరము —మే మిది వ్రాయుట కాలస్య మగుచున్నదిగాని—

‘తొలి నీవు కుచ్చితపు తెన్నున నను బట్టి, తాజాలో నుంచిన రేతిరికడ, ‘.....ఈ వొక్క-రాత్రికి ఏం పడిపోయిందీ ఒక్కనాటి భాగోతానికి మీసం గొరిగించుకున్నట్టు!’ అని యని యంటిని, అది యాదిలేదా? మించివచ్చిన, నపుడు

జేయదలంచుకొనిన దివుడే యా యెను. నా శిష్యులే నీచేత శిక్షితులు కాలేదే; ఇక నేనా? భ్రమపడకుము! నీ చేతులలో నీచపుచావుకన్న.....' అని యేమో యనబోవుచు నొక్కవేటున నరికికొని, నేల శిరగెను మొకట పఠేలును జంప నెత్తిన కత్తిని బట్ట బ్రయత్నింప నమీపించిన రక్షక భటు లెల్లరును రక్షదర్శనమున భీతిలి, యావలకు బోయియు, మరికొందరి సాయమున నాతని సమీపింపబోయిరే గాని, ఇంకే మున్నది? ఏమివ్రాయుటకును, దుష్టజనుధిగ్రహవాహ నిమగ్నయై, దృక్పథము చాటి గొట్టుకొనిపోవుచున్న మల్లెఖని యొల్లబోవుచున్నదే గాని, యేమివ్రాయుటకును నొల్లకున్నది.

* * * * *

ఆ రెండు మృతశిశేబరములను గాపాడుటకు రక్షకభటు లాజ్ఞాపింపబడిరేగాని, ఆ సమీపమున నేరును గావలియుండ సాహసింపజాలక, నేవకావృత్తిధర్మమున కొకింత శిరములు వంచి, చాచావుల నిలచి, ఎట్టెటులనో వేగించిరి.

మూడవ ప్రకరణము

‘ఓహో! మామగారు, సమస్కారము; డ్యేముముగ వచ్చినారా? ఈ సాయంకాలపు బండిలోనే వత్తురని యను కొనలేదు. మంగల్సేన్ తొందర పెట్టెనా యేమి?’

‘లేదుగాని, ఇక్కడికే యిన్నినా శ్లయినది?’

‘సరేగాని, అత్తగారును జేమముగదా?’

‘దైవశృపవలన నందరును జేమము’

‘మీరువచ్చిన బండిలోనే పండిత త్రివిక్రమరావును, చంద్రమాలియు రావలసియుండే ననుచు, దానును గుల్ నుమే యును లోపలికి బోవుచుండ, ‘ఏమోయి, బాబూ, నీముఖము మిక్కిలి వాడి, యాయానము నూచించుచు, నీరసముగా నున్నది?’ అని కిషప్ చంద్రసేన్ గా రల్లుం బ్రశ్నించిరి.

‘ఏమీలేదు—’

‘ఏమోగాని, నీరసముగా నాయానము నూచించుచునే యున్నది. మేము రైలునుండి వచ్చుతోవలో రాజకుమార్ రెడ్డు హానువద్ద నేమో అల్లరగానున్నది. జనులు గుమిగూడి యుండిరి. ఏమా గండ్రగోళము?’

‘అయ్యో! అదంతా మనదే; అత్తగారికి జబ్బుగా నున్న దనినీ, స్వర్ణమయిని తక్షణం రమ్మని మీరు కార్ పంపినా రనినీ నేను ద్రోహులగుహకు పోయియున్ననమయ మున, స్వర్ణమయిని దీసికొనిపోజేసి, ఏదో పెద్దయెత్తు యెత్తి యుండ, దానింతలో పట్టుబడుటచేత గాబోలు, ఏమిసేయుట కును దోపమినో యన, రైలులో మీవద్దకు స్వర్ణమయి నంపి వేసిన కాలూరాయి, నేను పట్టుబడియు నాత్మహత్య గావించు కొనినాడు. అక్కడి గండ్రగోళము ఇది.’

‘బ్రదికినాము నాయనా; ఇక్కడికి లోకక్షోభ మణగి నది. ప్రజ లింక జల్లగ బ్రనుకగలరు.’

‘అబ్బ! ఎంతమాట!! అంతవా డంతరించిపోయి నందుల కెంతేని విచారించుటకు మా రెంతమాట యనిరి!’ అనుచు భార్యను చూడబోయి, ‘ఇదిగో, వెనుక నేను సీతో నవుడవుడు బ్రవంగరిత్యా గుల్ నుమ్ ను గూర్చి చెప్పుచుండెడి వాడను. ఈమెయే ఆ గుల్ నుమ్!’ అని యామె నీ స్వర్ణ మయికి సందర్శపరచి, ఆ రేయియెల్ల వారివారి గత కష్టతరంగ ములగూర్చి బ్రవంగించుకొనుచు కాలముబుచ్చిరి.

నాలుగవ ప్రకరణము

వేగుజుక్క వొడమినది. అదే ఉవఃకాల మాసన్న మైనది తూరుపుదిక్కాంత చీకటిమునుంగు నెడద్రోసి, నహజ కాంతివంత మగు తన మోముదమ్మి జూపుచున్నదో యని, దోషవరంపర లెల్ల బటాపంచలై వీడుచున్నటుల, భల్లున దెల్లవారుచుండ, ఉజ్జయినినుండి సిరజ్ హీన్ యును, నాగ్ పూర్ నుండి పండిత త్రివిక్రమరావును, జబ్బల్ పూర్ నుండి చంద్రమౌళియు ఒకబండివెనుక నొకబండితోవచ్చి, వీధితలుపు దట్టుచుండ, నదివరకే నిదురలేచి, ప్రాతఃకాలకృత్యములం దీర్చు కొని రెస్టువశానుకు బోబ్రయత్నించుచున్న అరీందమ్మును

నానవ్వడి విని, వడివడి తలుపుదెరచి, వచ్చినవారి కాతిధ్య మొసంగి, డేమాదుల బ్రశ్నించుకొని, కొంఠాకతడవు వెనుకటి గాథల ముచ్చటించి, జరిగినవిధ మెల్ల నూతనాగతులకు నివే దించి, సిరాజ్ హీన్ ను లోపలికి దీసికొనిపోయి, 'అమ్మా, గుల్ నుమ్, ఇదే సిరాజ్ హీన్ ! నీకష్టములు గల్పకై నన, జూడు మాదెన సూర్యభగవానుడును దూతువుకొండ నధిష్ఠించి నాడు. మీరును మీరునుం గలసికొంటిరిగదా ! ఇక నా బాధ్యత తీరినది కాని అమ్మా; సిరాజ్ హీన్ నీవేర వ్రాసిన యుత్తర మెప్పుడు వ్రాసిరో, ఏయూర పోస్తున వేసిరో, గొంచె మడిగి చూడు' మని అరీందమ్ సూచింప, నామెయు చిర్నగవున మిన్నకుండ, గుల్ నుమ్ విలాసముతో వచ్చిన ఆకమ్మ నాతని కొనంగ నాత డద్దానిం జదువుకొని, తన నంతకమా యని భ్రమగొలుపు నా తదనలిగాని నై పుణ్యమును చేసావును ప్రస్తుతించి, 'ప్రస్తుతరచనకు వీనిని మెచ్చుకొన వలసినదే; అన్నిరసములును గనవరచి నాడు; వీడన్నిటం జతురుడే, మనము నేర్చుకొనవలసినవి పెక్కులు గల' పని సిరాజ్ హీన్ పన్నయానందముఖుడై నిలువ, 'మనము పోవల సినవేళ యైనది; రం' డని 'మంగల్నే', నీవును శ్రమపడి స్వర్ణ మయిని, మామగారిని దీసికొనివచ్చితినిగదా; ఇప్పుడు వీరి నందర దోడుకొని వేగ మా రెస్టు హాసుకు రావలెను. మరియు, మన ఔట్ హాసులో, జుమలకాలము నుండియు నీతో బరిచయము గల గులాబ్ సింగ్ వురఫ్ కరీఫ్, జుమలచే

మాయామోహితుడై, వెరివాడై యున్నా శాతనింగూడ దోడ్కొనిర' మ్మని అరీందమ్ చెప్పి, వారికి కారులు సిద్ధపరచి తానును, సిరాజ్ హీన్ ను, పండిట్ త్రివిక్రమరావును, చంద్ర మూర్తియు నొక కార్లో, నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారి యింటికి బోయి, యాయసను దోడ్కొని, తాణాదేవ బోయి, అక్కడ కొన్ని యేర్పాట్లుచేసి, త్వరితగతి నా రెస్టు హౌసును జేరి, అక్కడి నిన్నటి సాయంకాలపు తమ గదితాళము దీయుచు, 'సిరాజ్ హీన్, మీరు మరి నాలుగు రోజులుండవలెను; తొందరపడి పోనాలోచింపవల'దనుచు, వీరిరువురును లో బ్రవేశింప, 'అఁ—ఏమిది? గుల్ శుమ్ నేల నిటకు రప్పించిరి? ఈగది నేల నుంచిరి? ఛీ! రాణివానపు తెన్నరుంగని వచ్చి బావసయ్యలతో మర్యాదల గూర్చి బ్రవంగ మేల? నాడీ తప్పు.....'

అరీందమ్ అన్యాయోచనాపరుం బోలె వేరుదేవ జూచుచు నిలచియుండెను.

'హ్యారీ! మేము పోలీసు స్టేషనుకు బోయి వచ్చునంతలో నిండేల వచ్చితిని? ఇంటిమర్యాద వీడి, దేశద్రిమ్మరివై, ఒరు నింట గావురం బుండి, సిగ్గులజ్జల వీడి, విడివడి నిటకు రాదగునా? ఇది నీకు దగవా? ఏమి మాటాడ వేమి? ఊఁ— ఇంతకును, నిన్నింతకుదెచ్చి, మీరబెట్టిన నరీందమ్ బాబు...

'బాబూ, అరీందమ్ జీ! అన్నీ బాగున్నవి గాని, రాణి

వాసమును రోడ్లక్రిందనుట మానితగునా? ఏమిపనియున్నదని యీమె నిటకు రమ్మనిరి?

‘ఈమె నెవరు రమ్మనిరి? నే నెరుగను; మీరే యడిగి దెలిసికొనుడు.’

‘ఏ మడిగినను, బెల్లముగొట్టిన రాతిరీతి నూరకున్నది; దేశాలంబడి, రోడ్లక్రింద, పరిగృహవాసములు జేసినవా రా పిదప తమ భర్తలకే గా దా నురభర్త కైనను లొంగుదురా నరకునేతురా? నే నెరుగనా?’

‘ముదిరినది. ఇక నూరకుండ రా’ దనుకొని, ‘అయ్యో రామాయణ మంతయు విని ‘సీతకు రాము డేమగు?’ నని బ్రశ్నించినటుల నున్నది. ఇంతసేపును నేమి చెప్పియుంటిని? ఇది, మీ గుల్ నుమ్ కాదు; ద్రోహిని పట్టుటకు నృజించిన మా గుల్ నుమ్. ఇందు చిత్రకాదుని ప్రజ్ఞావిశేష మశేషము.’ అని అరీందమ్ చెప్పుచుండ విని, తన మిత్రవర్గము గూడ వచ్చి, చూచి, ఆశ్చర్యము నొందుచుండ, సిరాజ్ హీన్ తృప్తి నొందక, తాకిచూచి, నోట మాటలేని ప్రతిమయయ్యెను.

పిదప ప్రకరణము

పిదప నాగదికి తాళమువేసి యీవలనున్న మృతకళేబరముల దెస నరీందమ్ సిరాజ్ హీనులు వచ్చుచుండ, ‘అరీందమ్ నీ ధిచాతురీయు, నీ మేధాదార్ఢ్యతయు ననుపమాననీయము’

లని తనమిత్రులు గొనియాడుచుండ, నేకడనుండియో, నేకొర
 కయియోగాని, నొక తాగ, భూపరాగం బెగుర బర్వెత్తివచ్చి,
 ‘ఛీ! ఎంతపనిచేసితివి? ఎంతో మేధావంతుడ వని లోకముచే
 నెన్నబడుచున్నా నని గరువమున నున్న నో యరీందమ్, ఎంత
 పనిచేసితివి! నీ యట్టి యాచితి నెరింగినవానికిని, గాంభీర్య,
 విశాలహృదయునకును, దగనిపలి నుమా; నీ భార్యను నుర
 ఘ్నముగ దన తండ్రియింట జేరజేసి, నీకు స్నేహితుడౌ పండిట్
 త్రివిక్రమరావునై, నీవిలాసమున కంపిన ఏరోప్లేన్ గల యిసుప
 మందనపు రసజ్ఞతయం దొక్క యాడుదానికి దీసిపోతివే!
 తాణాలో నీ యనుగతులును, నీ యనుచరులును, దక్కుంగల
 పెరనాడును తెల్లబోయి చూచుచుండ, మంగల్సేన్, ఆయిసుప
 మందనము నమన్వయించి, అందు దిగి, నీకు జూపుచుండ, నీ
 పంచభూతాధినాథుండు భేచరమార్గంబున విచ్చలవిడి నివహరిం
 చుచుండ, వెల్లంబోయి, మందుడవై, యంధుడవై, విఫలీ
 కృతమనోరథుండవై, నీవు మింటిదెన నాశ్చర్యమున జూచు
 చుండ, మెకానిన్ వేనమున, నీప్రక్కనే నగుచు, నిలచియున్న
 నన్ను బోల్చుకొనజాలకుండిన నీవు, యింకను నె న్నేని విద్యా
 బుద్ధులు గరుపవలసియున్నదనియు, నీ కింకను ననుభవము
 చాల దవియును, నీకు దెలిపిన, మారులను నేను నుమా! ఈ
 పంచభూతాధిపాధు నధీనను, పాపమనాక, నను ననాధం జేసి,
 ఎంత తొల తొడిగట్టితివి! ఛీ!.....’

‘మారులా, కాదు—కాదు; నా పన్నాగ మీతని పన్నాగముల వలెనే, తనను బట్టుటకేగాని, చంపుటకు కాదు; తా నాత్మహత్య గావించుకొననేగాని, నే నీతని జంపలేదు; నే నీతని యీ యమానుషకార్యమును వారింపకపోలేదు. నీ వెంతమాత్రమును పొరబాటు పడరాదు.’

‘ఆహా! నాథా! ఆత్మగౌరవము దక్కించితివి!

‘అరీందమ్, మే ముండిన గుహ నీవు చూచియేయుంటివి గదా. దానికి దక్షిణమున నాలుగు మైళ్ళ దూరమున నున్న గుహలో, నాభర్త మరణవార్త వినినదోడన, లెక్కలు చూచి, లాల్ చంద్ తాలూకు రూ. 39,865-14-6 లును, బ్యాంకినుండి తీసుకొనిపోయిన రూ. 5,000 లును, ఒక్క చోటనే, పెద్దరాతిగుండువంటి యిసుపమందనమున నుంచి, ‘పరవిత్రము’ అని దానిపై గుర్తించి వచ్చితిని. నీ వటకు పోయి, యద్దానిం గైకొని, లాల్ చంద్ యొక్క సా మ్మాతని కిచ్చివేసి, నీది నీవుదీసికొని, ‘మారుల’ వలన మామాసామ్ములు వాపసువచ్చిన’ వని, నీ యభిమానవృత్తిక యగు ‘కేసరి, లో బ్రచురింపుము; మరచెడ వేమో నుమా!’

మారుల నిజశిరస్థి తాలంకార పద్మరాగములు భర్త పాదరాజీవములకు నీరాజనం బిడ, నమస్కరించి,

‘ఓ పంచభూతాధినాథా, నాథా, నిన్నెదుంగక, నీ సామర్థ్యము దెలిసికొనజాలక, నీ మేధాశక్తి దనివార గుర్తిం

పజాలక, ప్రతి పనమునను, బ్రతియెత్తునను, బ్రతికార్యమునను ననుక్షణమునను, నీ వొనర్చిన మేలును, లాభమును గ్రహించి, కొనియాడంజాలక, ఇంత లొనర్చిన అరీందమ్ము గూర్చి నా మనం బొగులు కన్న, నను నొంటి జేసిపోతివే యని యంతగ విచారింపజాల.

‘మన్మమనోనాథ గళ గళ ద్రక్తకాంతి విజిత పారిధను ష్కళాజాలమా, ఓకర వాలమా, నీవెంత ధన్యురాలవు! నృప్తికి బ్రతిస్పృగిల్పింపగల మున్నాధుని యాత్మకు శాంతిగలుగజేసి, మానవకరముల నీచబాధల దొలగించి, ఆత్మగౌరవము నిలువ జెట్టితివి. నిను బహుకిరింప సమర్థమగుమార్గము దోపకున్నది. ఏది యెట్లున్నను, నాయందును గూడ సంపూర్ణ కటాక్షముంచి, మున్నాధుం జేర్చు’ మనుచు నట బడియున్న కాలూరాయి కరవాలముం దీసికొని, తన మొల నున్న నదే తరగతి కత్తి నెడమచేత బట్టుకొని, కదనసీమం బీనులనడుమ తాండవం బాడుచుండు రణరంగకాళింబోలె, విరియబోసినకురులతో—

‘చలో—బాక్,

అమారా మరద్ కాలూరాయికా పాన్.’

అనుటయ దడవుగాని, తన వక్షోభాగమున బొడిచికొని నిజనాధు పాదములపై కొరగి యునురులం దొరంగుట కేమి యు నాలస్యము కానేలేదు. అరీందమ్ మిగుల సాహసించి, మారుల నైనను నా పని మాన్ప బ్రయత్నించినే గాని, రెప్ప పాటుకాలమున జరిగిన ని క్కార్యమున కేదీ వ్యవధి?

జరుగవలసిన విధు లన్నియు జరిగినవి. పద్ధతు లన్నియు గమనింపబడినవి. కంట కాన్వీతం బగు మార్గము రాజమార్గం బయినది. దుర్గమము లన్నియు సుగమము లై నవి.

‘కరీమ్, చూచితివా? కాలూరాయిని, మారులను. ఒకప్పుడు నీకు గురూజీ కదూ! అదుగో పడియున్న మీఠితేలీ!’

‘మంగల్సేన్, ఈ కరీమ్ యెనడో పోల్చినావా?’

‘బాగా పోల్చలేను గాని, ఒకప్పుడు వీడును బ్రోహాలోటిలోనివాడే యని దోచుచున్నది. జమీలియాకాలమున నామె మిమ్ముల స్మృతి దప్పించిన సందర్భమున నీత డే మైస సంబంధము గలుగజేసికొనెనేమో యని స్పృహకు వచ్చుచున్నదే గాన బాగా యాదిలేదు.’

‘ఆ సందర్భమున సంబంధము కలుగజేసికొనుట మాత్రమే కాదు—నేను తెలివి తప్పియున్న సమయమున, నదివరకెంతకాలము నుండియో గాని జమల మోహనదృష్టులకు లోనైన యామె యపాంగవీక్షణములకు చానుడై, ఆమె ముదమందు ననుకొని; ననురైలువచ్చుచున్న సమయములో రైలుపట్టాలమీద బారవేసి, పోయి, జమలకు నివేదించిన నామె చే గౌరవింపబడుటకు మారుగ దూషింపబడిన గులాబ్ సింగ్ ఫుగ్ ఫ్ కరీమ్ యీశడే! పాపము! జమలాక్రాంత మనస్కుండగు నీతడు, జమలాన్వేషణుడై, దేశదేశాల దిరుగుచు, మృతి నొందిన జమలా లగ్నమానసుడై, వెర్రివాడై దిరుగుచు,

మత్తీభ్రమణము నొందిన దైవోపహతుడు. ఈతనికి చక్కని కన్నె నిచ్చి వివాహ మొనర్పవలెను.' అనుచు నరిందమేయును తన మిత్రబృందమును, మంగళేనును మగుడి యిలుసేరిరి.

ఆటవ ప్రకరణము

మ. 'సరవిన్ వేడికి డస్సి శీతలజల * స్నానంబుగా, నిర్మలాం
బరపాళిందడియాటి, మంచుజెమరున్ * మాఘ్యానిలంబొర్ప
గా బురుసా, పట్టుజరీ, బుటాపరికిణి * ముస్తీబుతో, సాదరా
బురఖాతోడ, జవాహరీపటలితో * భూకాంతగూడెన్

మధున్.'

భీష్మగ్రీష్మతాపమున కోరువంచాలక, జల్లనిపీట జలక
మాడి, నిర్మలాంబరమున దడియాటి, మంచు జెమ్మటలను
మాఘమాసానిలమ్మున నార్చికొని, బురుసా, పట్టుజరీబుటా
పరికిణి మస్తాబుతో, అపరంజి జవాహరీ సమూహముతో
సాదా బురఖాతో, మాధవుం గూడ నెదురుతెన్నుల
సూచుచు, సన్నాహ పడుచుండెను.

* * * * *

ఎంతోకాలము గడువలేదు.

బ్యాంకిలో తాను నిలువయుంచుకొనిన సొమ్మున
కానాడు కాలూరాయి హస్తలాఘవమే సోకకున్నచో,

నానాజీ కాదగిన సరోజినీ వివాహముహూర్తవ మినా దిత్తు
త్సాహముగ జరుగవలసియున్నది గాబోలు. వధూండుల
తలిదండ్రులు స్వర్ణమయి అరీందమ్మలును, రత్నాకర్ సేన్ లక్ష్మీ
బాయిలును సమ్మతించుటేగాక, వరు డగు మంగల్సేన్ అంగీ
కాగ మిదివరకే పొందినదగుట, సీకార్య మిక సనివార్యముగ
జరుగగలదని, అరీందమ్ వివాహసన్నాహములు నెరిపి, అదివర
కేవచ్చియుండిన తన బంధుమిత్రుల సమక్షమున, శుభ
మహూర్తమును, మంగళతూర్యానాదములు సెలంగ, పురో
హితాశీః పఠంపఠలనడుమ, సత్కుల్యాసముగ, నుద్వాహము
జయప్రదముగ, గన్నులనై భవముగ, గావించెను.

పిదప కరీమును బిలచి, సృష్టిభావము కొంతదనుక దెలిపి
కడుపులో కరుడుగట్టిన దదిమొదలు బొందికి కేటుమూడునని
చక్కగ బోధించి, జుమలమరణము సత్యమే యనియు, చచ్చి
నవా రెంతయేడ్చినను మరలిరానియు, జుమల అసామాన్య
మగు భూతగణములో జేరినదిగాని మానవమాత్రురాలు గాద
నియు, బోధింపి, వానిమనసు మరల్చి, చక్కని యాజాతి
కన్నె మిన్న నొకరుకం దెచ్చి, యాతనికి 'నీ' యెనర్చి, ఒక
నాటి సాయంకాలమున, స్వజగదధ్యక్షున, మిత్రగణావృతుం
డయి, గతికాలముం గూర్చియు, తా నొందిన కష్టపఠంపఠల
గూర్చియు, ద్రోహజనవీరచిత నాటకములం గూర్చియు ముచ్చ
టించుచు, 'మంగల్సేన్, నాకు కొమరుడవయైనను, అట్లుండవు.

యైనచు నీవే; నాకు గూతు రైనను, గొడుక్కైనను యీనరో జనియే; నేని నీ యుద్యోగమునకు రాజీనామా దాఖలు నేయుచున్నాను. నాకును వయసు మీరినది. పూల్ సాహేబు చమత్కారములు నీ వెరుగకపోయినను, జమల కాలమునకు బూర్వమునుండియు నాతోపా టెన్నోపాట్లు పడి, నాకు కుడి భుజముపై యుంటివి. ఇప్పుడు నేనును, స్వర్ణమయియు పోయి బ్రహ్మ కపాలమున, నిర్వజగన్నాటక సూత్రధారియౌ నా శ్రీహరిం గూర్చి, తపము జేసికొనుచు వానిప్రసాదమున గాలము పుచ్చుచుందుము. ఈ నిరోజిని నీ యధీనము—ఈ భవనము నీది—నా స్థిరచరాస్తులు నీవియ—లాల్ చంద్ సొమ్ము లాల్ చంద్ నకు ముట్టినది. నా సొత్తంతయు నీ యధీనము.

‘మిత్రులారా, చూచితిరా, దేవుని భావనా చమత్కృతి !

శ్రీలం గోరినభంగి నిచ్చి జనులక * జిత్రంబుగారోసి, దు శ్శీలుకద్రోహిని వానికార్యముననే * కిత్తాయుతుండేయుచుం దాలోలుండయిబ్రోచుచు మృజనబృంధమున్ యశఃకాములన్ లీలందేల్పెడు నీకుడిచ్చు కుభముల్ * నిత్యంబు నివ్వీటికిన్.

‘ఎంత మేధాశాలి యైన నేమి; ఎంత ధనవంతుడైన నేమి; ఎంత బలాఘ్నుడైన నేమి; ఎంత వాఙ్మేళుణి గలవాడైన నేమి; దురంతరకార్యములు జేయ యత్నించుచు కొంత దూరము జయమంది తుదకు, తన కార్యములపల్లనే, తన

కార్యముల గుత్తితిమార్గములను యురుచుచే వట్టుబడి యనంతర మంత మొందును. భగవంతుడు సిరి సంపదలను జనులు కోరిన రీతి నిచ్చి, తా నొనంగిన సంపదలను నద్వివిధముగ మనసేసి, యట్టివారలకు నదృతులు గల్పించుచు, నటుగాక, తానిచ్చిన సంపదల దుర్బినియొగ మొనర్చుచో, వారి వారి కార్యముల నట్లనే, వారిని శిక్షాయుతులుగ నొనరుచు నేర్పుగల భగవంతుని చర్యలు దుశ్చేద్యములు గదా ! ద్రోహచింతలు గలవారి పాట్లు దెలిసికొనుటకు, కాలూరాయి దుర్గతియే మనకు నుదాహరణమాయె గదా !

‘కాని, జనులవినోత్తలను మించిన అద్వితీయుడై, బహు మేధాశాలియైన వ్యక్తి గతించినందుల కెంతేని విచారించుచున్నాను.

‘సిరాజ్ హీన్, మీకష్టములు గల్గెక్కినవి ఇక మీరును గుల్ సుమ్మును, మీ యిచ్చవచ్చినప్పుడు బయలుదేరి, మీ రాజ్యమున నుఖ ముండుడు.

మిస్సెలారా,

‘నాతో పాటు మీరందరునుగూడ—గడచినవి గడచినవి గాని—యిప్పుడు నరోజిని వివాహమును కాజేయించినందుల కెంతేని గృతజ్ఞుడను.

‘ఇన్నేళ్ళు గొలువున నుండియు, నిన్నేళ్ళు జీవించియు, నిప్పటికే నొనర్చిన గార్య మొక్కటియు లేదు; ఇకముం దెవ్వరి

రక్షింపగలను. రక్షాశిక్షలే మానవు హస్తగతంబు లైననాడు,
మరి నృప్తికర్తయేల? ఇంకెంతకాల మున్నను జీవకి విహిక
కార్యముల బరమావధి గానరాదు. కావున భార్యానహిత
మ్ము నేను బ్రహ్మకపాలమునకు బోయి వానప్రస్థమున నా
శేషించిన గాలము పుచ్చిపో బోనున్నాను. నేనును తమకు
గృతజ్ఞతాభివందనము లొనర్చి శలవు గైకొనుచున్నాను.'

సింహావలోకనము

పాఠకులారా,

మీకు చాల యాయాన మైనది; కథయు నింత మైనది.
తిప్పలతమామాలలో భ్రమపడి; స్వయంకృతాపరాధమున
విస్మయమొంది; ఎత్తుపైయెత్తుల కామోదమొంది; కథలో
చిత్రకథంగల నాటకాం తర్నాటకమ్మలకు మనమ్ముల నక్కడ
మొంది; మోహాంధతరకెనక్కె-మొనర్చి; భిన్నభిన్నములై,
విచిత్రములౌ నెదురునన్నాహములకు గుతూహలులమై; పఠేల్,
కాలూరాయి, మారులల యాకస్మికమరణముల కెంతేని విషాద
మొంది; గుల్సుమ్సిరాజ్ హేనుల కొం డొరులకు గలిగిన పున
ర్దర్శన లాభములకు పంతినమొంది, సరోజినీమంగల్మేనుల వివా
హముల నారసి; అకరాచీన్వామిద్రోహమును, పఠేల్ పరస్త్రి
వాంఛలోలత్వమును, కాలూరాయి ధనకాంక్షయును, తెల్లభ
ములును జూచినాము గదా !

ఇక నేమున్నది ? అంతా యింతే !

న వ ల లు

రు ఆ				రు ఆ			
ఆంధ్ర ప్రచారణీ లిమిటెడ్ వారి				సరస్వతీ గ్రంథమండలివారి నవలలు			
మాయావి	1 వ భా	1	8	హత్యారహస్యము		1	0
మనోరమ	2 ,,	1	8	కుముద్వతి		1	0
మాయావిని	3 ,,	0	12	సింహగడము		1	0
ఫాదుమా హైదరాబాద్		1	8	మణిహారము		1	0
ప్రణయచాంచల్యము		1	8	భిన్న భాస్వరము	1 వ భా	1	0
సాహసిక		1	0	సంజీవి	1 ,,	1	8
వీరపూజ		2	0	సంజీవి	2 ,,	1	8
సురస		1	0	ప్రజరాణి		1	8
ఆమరవిజయం		1	0	కాశీఖండము		1	0
కావ్యకుసుమావళి	1 వ భా	4	0	నేవాశ్రమము	1 వ భా	1	0
డిటా	2 ,,	4	0	నేవాశ్రమము	2 ,,	1	0
చరిత్రాత్మక నవలలు				అంతఃపురము	1 వ భా	1	0
వనదురము		1	8	అంతఃపురము	2 ,,	1	0
తపోవనము		1	8	హత్యాధ్రమ		1	0
జపమాలిక	1 వ భా	1	0	మేరీరాణి		1	0
డిటా	2 ,,	1	0	రాజ్యలక్ష్మి		1	0
డిటా	3 ,,	1	1	విసురునియూపదేశములు		0	12
తానీమా		1	0	కాంచనమాల		1	0
ఇచ్చినీకుమారి		1	0	సీమంతిని		1	0
ధన్వరాజు		1	0	సుకీల		0	12
ప్రతిబింబములు				యమునాబాయి		0	12
(మొ॥ సరసింహకాస్త్రీ)	1	0		శ్యామల		1	0
హాతింతాయి		0	12	కాంతం కథలు (చిన్న కథలు)		0	12
స్వర్ణకుమారి	1 వ భా	1	0	కాలసర్పి		0	12
డిటా	2 ,,	1	0	ప్రేమనుండరి		1	0
ప్రసన్నముఖి		1	0	ఫాస్టు	1 వ భా	1	0

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

జీవన ప్రభాతము

(రఘువాదజీ)

అనువాదకులు : తల్లావర్ధుల శివశంకరకాశ్రిగారు

ఇందు మహారాష్ట్రుల విజ్ఞాంభణము, భారతీయుల ప్రాచీనపుటాన్న త్యమును జాటును. శ్రీభక్తపతి శివాజీ మహాశయుడు హిందూ సామ్రాజ్య సంస్థాపనకై పడినపాట్లు, పొందిన యగచాట్లు, పన్నిన యొత్తులు, వేసిన జిత్తులు, చూపిన విక్రమసాహసములు, వదువునపుడు ప్రతి భారతీయుని యొడలినరములు పెల్లుబికి రుధిరము నవనాడుల రేకెత్తించుననిన చాలవా? మొగలాయిసామ్రాజ్యము భిన్నభిన్నములై రూపు మాసినతెలుగు నెలుంగ నీపాత్రము రాజబాట. సుమారు 390 పేజీలు. వెల రు 1—8—0

జీవన సంధ్య

(తేజసింగు)

అనువాదకులు : తల్లావర్ధుల శివశంకరకాశ్రిగారు.

ఇందలి యాఖ్యాయిక రాజపుత్రస్థానమునకు తలమానిక మనలగు మేవాడు రాజ్యమంగలి మార్కమహల్ దుర్గము ప్రాతిపదికగా మొనరిడి పలుదుర్గములను పాతకులకు గోచరించజేయుచు వివిధ యుద్ధగతుల నారితేరిన యోధుల నెందరనో యెగుటబెట్టుచు చిత్తూరు మహారాజా ప్రతాపసింగు తనపోయిన చిత్తోడు దుర్గమును పునరాక్రమింపసేసిన యదృశ సాహసో షేతములైన వీరగాధలను బల్కుచు నానాటి రాజపుత్రస్థానపు టాన్నత్య మును వేదిధంబుల జాటుచు చేతబట్టినది మొదలు తుదివరకు పలుచవుల గూర్చుచు విభ్రమ, ఆశ్చర్య, ఆనంద, ఆందోళన సాగరముల ముంచెత్తి కరియ మరపింపగలట్టి రసవంతమైనది. గ్లాజీపరు సుమారు 220 పేజీలు

వెల రు 1—8—0

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

